

ΗΛΙΑΣ Ε. ΜΠΙΤΣΑΝΗΣ

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΑΦΙΔΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ 1935

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2025

Ηλεκτρονική σελιδοποίηση: Γιάννης Σακκάς
Εφημερίδα «Ελευθερία», Γεωργούλη 26 Καλαμάτα, 2721 0 21421

Εξωφυλλο: Η Εκτελεστική Επιτροπή του Σταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων στην Αθήνα

ΗΛΙΑΣ Ε. ΜΠΙΤΣΑΝΗΣ

Η μεγάλη σταφιδική εξέγερση του 1935

ΚΑΛΑΜΑΤΑ 2025

Η ΚΟΡΥΦΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΗΣ

Το 1935 κορυφώνεται η αγωνία και η αγανάκτηση των σταφιδοπαραγωγών καθώς η παγκόσμια οικονομική κρίση βαθαίνει και οι επιπτώσεις γίνονται όλο και περισσότερο ορατές. Το εισόδημα από την καλλιέργεια λεπλατείται από τοκογλύφους, τράπεζες μεσάζοντες, εμπόρους, εξαγωγείς, βιομήχανους, ακτοπλοϊκό τρασυ και κράτος. Σε αυτό μένουν τα «κόρτσала» κατά την ιστορική φράση που αποδίδεται στον Κουλαμπά και σε ομιλία που έκανε εκείνο τον καιρό. Η οποία όμως υπάρχει στο κάλεσμα της οργανωτικής επιτροπής του σταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων που υπογράφει ο Ζαχαρίας Κουρέτας, με την ίδια ακριβώς έννοια: «Εμείς οι ανύποπτοι σταφιδοπαραγωγοί σε κάθε ψευτοϋπόθεσής τους αδιαμαρτύρητα εδεχόμεσταν τους λογής λογής εκμεταλλευτικούς αυτούς οργανισμούς. Κατ' αυτόν τον τρόπον κατάφεραν οι εκμεταλλευταί μας τη ανοχή του κράτους να μας παίρνουν κάθε χρόνο τη σταφίδα μας και σε μας να μένει η σαρωματίνα με τα κόρτσала».

Η εξέγερση του 1934, παρά τα διαμετρικά αντίθετα αιτήματα των παραγωγών «ευγενών» (Βόρεια Πελοπόννησος) και «κατωτέρων» (Δυτική Πελοπόννησος) ποιοτήτων που κινητοποιούνται ταυτόχρονα, δείχνει και το μέγεθος του προβλήματος που αντιμετώπιζε το σύνολο των παραγωγών. Και «προειδοποιεί» ότι την επόμενη χρονιά οι αντιδράσεις θα είναι ακόμη πιο έντονες καθώς η κυβερνητική πολιτική χειρότερη τη θέση των παραγωγών.

Το ΚΚΕ που χτίζει σταθερά την επιρροή του ανάμεσα στους σταφιδοπαραγωγούς, έχει ισχυροποιηθεί κυρίως στην περιοχή της Τριφυλίας. Αντιλαμβάνεται αμέσως το μέγεθος του προβλήματος και ανακαλεί από τη Θεσσαλία τον Τάση Κουλαμπά προκειμένου να οργανώσει μεθοδικά την κινητοποίηση των σταφιδοπαραγωγών μέσα από την οργάνωση ενός συνεδρίου, αξιοποιώντας την πείρα από το αμπε-

λουργικό συνέδριο της Λάρισας στο οποίο είχε παίξει σημαντικό οργανωτικό ρόλο. Ικανός ρήτορας, γνώστης του προβλήματος και εξαιρετικός συνομιλητής ο Κουλαμπάς, αξιοποιεί έναν κύκλο στελεχών του κόμματος. Αλλά ανοίγεται ευρύτερα και έρχεται σε επαφή με αριστερούς αγροτιστές, με τους οποίους διατηρούσε δεσμούς ακόμη και την εποχή των σκληρών συγκρούσεων. Δεν πρέπει να αγνοήσουμε το γεγονός ότι τον Ζαχαρία Κουρέτα και τον Λούλη Τσιγκλητήρα είχαν ιδρύσει μαζί ένα ιδιότυπο αγροτικό κόμμα για να χωρίσουν οι δρόμοι τους στη συνέχεια. Το άνοιγμα αυτό συνδέεται με την αλλαγή της πολιτικής του ΚΚΕ στο ζήτημα των συμμαχιών. Και διευκολύνεται μετά την απρόσμενη και ανεξήγητη συνεργασία του Τσιγκλητήρα με το κόμμα των «Ελευθεροφρόνων» του Μεταξά και την αυτοκτονία του στο Χανδρινού την ώρα της έκδοσης των αποτελεσμάτων. Αυτό απελευθερώνει δυνάμεις και διευκολύνει την προσέγγιση των διαφορετικών «μερίδων» του αγροτικού κόμματος καθώς ο Τσιγκλητήρας με τον Θόδωρο Κορμά είχαν οξύτατες προσωπικές συγκρούσεις.

Σε αυτό το πλαίσιο υπήρξε ευρύτερη συνεννόηση και με άλλους συντηρητικούς αγροτιστές που οδήγησε στη συγκρότηση επιτροπής η οποία οργάνωσε το σταφιδικό συνέδριο των Γαργαλιάνων. Οι εργασίες του απέδειξαν ότι μπορούσε να βρεθεί κοινός τόπος ακόμη και σε μεγάλες διαφωνίες (όπως για το παρακράτημα και τον ΑΣΟ), όμως η καχυποψία παρέμεινε και εκδηλώθηκε τις επόμενες ημέρες όταν η Επιτροπή που εκλέχτηκε προσπαθεί να έρθει σε επαφή με την κυβέρνηση και να θέσει τα αιτήματα. Η κυβέρνηση τα απορρίπτει και η Επιτροπή ξεδιπλώνει ένα μεγάλο σχέδιο κινητοποίησης ολόκληρης της Μεσοπνίας και περιοχών της Ηλείας. Ένα σχέδιο γύρω από το οποίο συσπειρώθηκε η μεγάλη πλειοψηφία των σταφιδοπαραγωγών σε μια πρωτοφανή

εξέγερση που πνίγηκε στο αίμα των αγροτών από τις δυνάμεις καταστολής και αντιμετωπίστηκε με στρατιωτικό νόμο, λογοκρισία, ισχυρές δυνάμεις στρατού και χωροφυλακής και την κινητοποίηση ναυτικού και αεροπορίας.

Πηγές

- Ηλίας Ε. Μπιτσάνης «Το σταφιδικό κίνημα και ο Τάσος Κουλαμπάς» σε 327 συνέχειες στην «Ελευθερία».

- Ηλίας Ε. Μπιτσάνης «Ολική καταστροφή,

απελπισία και συλλαλητήρια το 1931 - Μάρτης, γδάρτης» για τους σταφιδοπαραγωγούς»

- Ηλίας Ε. Μπιτσάνης «Το “καυτό” καλοκαίρι του 1934 – Σταφιδικό κίνημα των αντιθέσεων»

- Ηλίας Ε. Μπιτσάνης «28 Ιουλίου 1935 - Το Συνέδριο Γαργαλιάνων σταθμός στο σταφιδικό κίνημα»

Όλα τα υλικά είναι ελεύθερα διαθέσιμα στο eleftheriaonline.gr

«Από τα στασιαστικά γεγονότα – Αριστερά μια χαρακτηριστική φωτογραφία του ηγέτου του συλλαλητηρίου Κουλαμπά φερομένου επί ενός ίππου υπό ραβδούχων αγροτών και δεξιά επιτροπή προέδρων με τον μοίραρχον κ. Βάτσικον εις το μοναστήρι της Κορώνης»

«Μια εικόν από το συλλαλητήριο των σταφιδοπαραγωγών εις Φιλιατρά με μαύρας σημαίας»

ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Η Εκτελεστική Επιτροπή του Συνεδρίου Γαργαλιάνων μετά την εκλογή της πιάνει αμέσως δουλειά. Σε τηλεγράφημα του προέδρου Θόδωρου Κορμά προς τους αρμοδίους που στάλθηκε την 1η Αυγούστου 1935 αναφέρονται τα εξής: «Εκτελεστική Επιτροπή Πανσταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων αναμένει ταχείαν απάντησιν επί αποσταλέντος ψηφίσματος.

Σταφιδοπαραγωγικός κόσμος, τελών εν επιφυλακή, αναμένει με αγωνίαν άμεσον ικανοποίησιν αιτημάτων του. Δηλώσεις υπουργού Εθνικής Οικονομίας περί αποστολής πρακτικών συνεδρίου καθίστανται ακατανόητοι, δεδομένου ότι το αποσταλέν υμίν ψήφισμα αποτελεί απόφασιν συνεδρίου. Προ πάσης αποφάσεως επί αιτημάτων συνεδρίου, διατάξατε αμέσως παραλαβήν χλωράς σταφίδος καθόσον το ζήτημα τούτο επιτείνει δικαίαν αγανάκτησιν σταφιδοπαραγωγών διά την παντελή εγκατάλειψιν ζητημάτων των.

Περαιτέρω παρέλκυσιν ζητημάτων ή αναβολή λήψης αποφάσεων ή μη ικανοποιήσεως αιτημάτων υποβληθέντος υμίν ψηφίσματος συνεδρίου, αποτελούντος την θέλησιν ολόκληρου του παραγωγικού κόσμου, επιδεινώνει την κατάσταση των σταφιδοπαραγωγών και εγκυμονεί κινδύνους, διά τους οποίους θα είνε υπεύθυνοι οι αρμόδιοι. Με δικαιολογημένην αγανάκτησιν σταφιδοπαραγωγικός κόσμος αποδοκιμάζει την γενομένην ενταύθα τρίωρον παρωδίαν συνελεύσεως ΑΣΟ, λαβούσαν χώραν με μοναδικόν σκοπόν αφ' ενός τον τορπιλισμόν του συνεδρίου και αφ' ετέρου την συγκάλυψιν και δικαιολογίαν άσκοπου σπατάλης εκατοντάδων εκατομμυρίων, προερχόμενων από τον τίμιον ιδρώτα των σταφιδοπαραγωγών»⁽¹⁾.

Ανησυχία για τη χλωρή

Στο μεταξύ, ανάμεσα στους παραγωγούς της περιοχής Θουρίας και Αρι επικρατεί αναβρασμός καθώς καθυστερεί η παραλαβή χλωρής σταφίδας:

«Πολυμελής επιτροπή σταφιδοπαραγωγών της Θουρίας παρουσιάσθη χθες ενώπιον του Νομάρχου Μεσσηνίας κ. Κίτσου και εξήτησεν παρ' αυτού να ενεργήσῃ δια να αρχίσῃ η παραλαβή χλωράς σταφίδος υπό του ΑΣΟ προς οينوποίησιν. Μετά την οينوπνευματοποίηση του γλεύκους εκκενώθησαν αρκεταί δεξαμεναί ώστε να μῃν υπάρξει πλέον λόγος να καθυστερή η παραλαβή χλωράς σταφίδος. Η επιτροπή ετόνισεν προς τον κ. Νομάρχην ότι οι σταφιδοπαραγωγοί έχουν φθάσει εις το έσχατον σημείον ενδείας αναμένουν δε να πωλήσουν το προϊόν των διά να εξοικονομηθούν. Ο Νομάρχης συνέστυσε εις τους σταφιδοπαραγωγούς να έχουν υπομονήν διότι εφ' όσον είναι όλα έτοιμα θα παραληφθῇ και η χλωρά σταφίς. Ο κ. Νομάρχης επεκοινώνησε αργότερον τηλεφωνικώς μετά του Αυτονόμου Σταφιδικού Οργανισμού και εξήτησεν να επιταχυνθῇ η παραλαβή της χλωράς σταφίδος. Παρά του ΑΣΟ εδόθη η διαβεβαίωσις ότι η παραλαβή της χλωράς θα αρχίσῃ από της 7ης τρέχοντος μηνός»⁽²⁾.

Σύμφωνα με τον ανταποκριτή της “Σημαίας” οι παραγωγοί χλωράς είναι στο πόδι καθώς πιέζονται και από τους “πιστωτάς” (τους τοκογλύφους δηλαδή) που τους έχουν δανείσει:

«Η υπόθεσις της παραλαβῆς χλωράς σταφίδος κρατεί εν εκνευρισμῷ τους σταφιδοπαραγωγών των περιφερειών μας οι οποίοι ανέμενον όπως από του πρώτου πενθημέρου του Αυγούστου αρχίσῃ η παραλαβή χλωράς σταφίδος. Η ωρίμανσις εγένετο ήδη και ο υπερβολικός καύσων αποβαίνει προς ζημίαν των παραγωγών, οι οποίοι δεν δύνανται ν' αποξηράνουν την σταφίδα. Επιβάλλεται να συντομεθῇ ο χρόνος διά την παραλαβήν της χλωράς προς αποσόβησιν εξεγέρσεων. Αύριον (σήμερα) πρόκειται να συγκροτηθῇ εις όλα τα κέντρα συγκεντρώσεις των σταφιδοπαραγωγών, οι οποίοι θ' αποστείλουν τηλεγραφήματα προς το υπουργείον Εθνικής Οικονομίας και προς την Διοίκησιν του ΑΣΟ και θα ζητήσῃουν την άμεσιν έναρξιν της

παραλαβής. Δέον να σημειωθεί ότι ο εκνευρισμός των παραγωγών οφείλεται και εις τας πιέσεις των πιστωτών των, οι οποίοι ζητούν να ειπράξουν τώρα τα ποσά τα οποία διέθεσαν διά την τροφοδότησιν των αγροτών κατά τους μήνας της ενδείας των»⁽³⁾.

Συλλαλητήριο στο Χαρακοποιό

Μετά το συνέδριο Γαργαλιάνων, οι σταφιδοπαραγωγικές περιοχές αρχίζουν να μπαίνουν στο χορό των κινητοποιήσεων, και η πρώτη κινητοποίηση γίνεται στο χωριό του Τάση Κουλαμπά, το Χαρακοποιό:

«Παρακαλούμεν καταχωρήσατε εις τα στήλας εφημερίδας σας κάτωθι έκκλησιν προς απάσας εργατικές, υπαλληλικάς και επαγγελματικές οργανώσεις. Λαός Χαρακοποιού και περιχώρων συνελθών εις πάνδημον συλλαλητήριον ποιείται έκκλησιν προς υμάς όπως ενισχύσητε διά παντός μέσου αγώνα του προς αποδοχήν υπό κυβερνήσεως αιτημάτων υποβληθέντων 29 Ιουλίου υπό σταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων καθόσον διά της ικανοποιήσεως τούτων παρέχονται τα μέσα της συντηρήσεώς του.

Επιτροπή Συλλαλητηρίου

Ιωαν. Παπαμικρούλης, Βασ. Γκαρδιακός, Π. Πασσαγιώτης, Θεοδ. Καυκαλάς, Αλκιβ. Τριανταφυλλάκης, Αθ. Δαριωτάκης»⁽⁴⁾.

Αναβρασμός για τα μέτρα

Οι πληροφορίες για τα μέτρα που πρόκειται να ληφθούν δημιουργούν κλίμα αναστάτωσης ανάμεσα στους παραγωγούς:

«Σύμφωνα με ειδήσεις σ' όλες τις σταφιδοπαραγωγικές περιφέρειες της Πελοποννήσου υπάρχει μεγάλος αναβρασμός ανάμεσα στους σταφιδοπαραγωγούς γιατί υπάρχουν πληροφορίες ότι το κράτος και ο ΑΣΟ θα καθορίσουν τις τιμές της σταφίδας κάτω από 3.500 δρ., ποσό που οι σταφιδοπαραγωγοί το θεωρούν το ελάχιστο που μπορούν να δεχτούν. Ο Πεσματζόγλου πριν από μέρες είχε δηλώσει ότι οι διαδόσεις περί υποτίμησης της σταφίδας [...] θα αγοραστεί από τους σταφιδοπαραγωγούς σε ικανοποιητικές τιμές. Ο "Ριζοσπάστης" είχε

ξεσκεπάσει τότε τις δηλώσεις αυτές ότι απέβλεπαν να κάνουν τους σταφιδοπαραγωγούς να πουχάσουν. Τώρα όμως αποδείχνονται σωστά αυτά που γράψαμε και ψέματα αυτά που δήλωνε ο Πεσματζόγλου.

Σχετικό με τις προθέσεις για υποτίμηση της σταφίδας είναι και το ότι οι διευθυντές των υποκαταστημάτων των Γενικών Αποθηκών παρουσιάζουν στις εκθέσεις τους ότι η παραγωγή της σταφίδας είναι μεγάλη. Πράγμα που διαψεύδεται απ' το γεγονός ότι στην Ηλεία και τη Μεσσηνία η σταφιδοπαραγωγή έχει καταστραφεί κατά 20%. Όλα αυτά, λοιπόν, έχουν προκαλέσει μεγάλη αγανάκτηση ανάμεσα στους σταφιδοπαραγωγούς και σύμφωνα με τις πληροφορίες που υπάρχουν, οργανώνονται για την Κυριακή μεγάλα συλλαλητήρια διαμαρτυρίας σ' όλες τις σταφιδοπαραγωγικές περιφέρειες για τον καθορισμό του κανονισμού ικανοποιητικών τιμών και την ικανοποίηση όλων των αιτημάτων που διατυπώθηκαν στο συνέδριο των Γαργαλιάνων»⁽⁵⁾.

«Μεταξύ των σταφιδοπαραγωγών της υπαίθρου Μεσσηνίας επικρατεί μέγας αναβρασμός, συνεπεία της στάσεως της κυβερνήσεως έναντι των αποφάσεων του συγκληθέντος από δεκαήμερου σταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων.

Ως γνωστόν κατά το συνέδριον εκείνο ενεκρίθη και απεστάλη προς την κυβέρνησιν μακροσκελές ψήφισμα, εις το οποίον υπεδεικνύοντο τα μέτρα εκείνα δι' ὧν θ' ανεκουφίζοντο οι σταφιδοπαραγωγοί. Εν τούτοις μολονότι από της χθες εξέπνευσεν η ταχθείσα προς την κυβέρνησιν δεκαήμερος προθεσμία όπως αύτη αποφασίση σχετικώς, ουδεμία από μέρους της ελήφθη μέριμνα.

Το τοιοῦτον ως ἥτο ἐπόμενον ἐξηρέθησε τους σταφιδοπαραγωγούς, οι οποίοι επί τη προόψει ότι η παράδοσις του σταφιδοκάρπου ἐγγίζει κινδυνεύουν να ζημιωθούσιν σημαντικῶς ἐκ τῆς μὴ λήψεως τῶν ἐνδείκνυομένων μέτρων. Συνεπεία τούτου, ἀπὸ ἡμερῶν διεξάγονται συνεννοήσεις, ὅπως εἰς χρονικόν διάστημα ἐλάχιστον συγκροτηθούσιν εἰς διάφορα σταφιδοφόρα κέντρα τῆς Πελοποννήσου συλλαλητήρια δια-

μαρτυρίας κατά τα οποία θα κακισθή η σταφιδική πολιτική της κυβερνήσεως.

Εγνώσθη εξ άλλου ότι η κεντρική εκτελεστική επιτροπή του συγκληθέντος εν Γαργαλιάνοις σταφιδικού συνεδρίου ήτις διαχειρίζεται την περαιτέρω διαχείρησιν του όλου σταφιδικού ζητηματος, κατέληξεν εις την απόφασιν όπως καταρτίσει τοπικές επιτροπάς αι οποία υπό την ενιαίαν εποπτείαν της θα καθορίσει την περαιτέρω στάσιν των σταφιδοπαραγωγών. Κατά πληροφορίας η Κεντρική Επιτροπή Αγώνος του συλλαλητηρίου Γαργαλιάνων συνέρχεται την προσεχή Κυριακήν εις Καϊάφα προκειμένου να λάβη οριστικές αποφάσεις»⁽⁶⁾.

Κινητοποίηση κατά της... κινητοποίησης

Το “θερμόμετρο” στις σταφιδοπαραγωγικές περιοχές της Νοτιοδυτικής Πελοποννήσου ανεβαίνει και η κυβέρνηση κινητοποιεί τους παράγοντες του ΑΣΟ για να πείσουν τους αγρότες, ενώ παρεμβαίνει και ο υπουργός Οικονομίας Στεφανόπουλος: «Από την ημέρα που έγινε το συνέδριο των Γαργαλιάνων οι εχθροί των σταφιδοπαραγωγών δείχνουν μιαν εξαιρετική δραστηριότητα. Χαρακτηριστικά σημάδια των προσπαθειών αυτών έχουμε πολλά.

Η αρχή έγινε από τη γενική συνέλευση του ΑΣΟ στην Καλαμάτα, που συνήρθε την ίδια ακριβώς ημέρα που άρχιζε τις εργασίες του το συνέδριο Γαργαλιάνων. Εχουμε ύστερα την περιοδεία των συμβούλων του ΑΣΟ στην Πελοπόννησο και τη μετάβασή τους στην Καλαμάτα, στους Γαργαλιάνους και σ’ άλλες πόλεις και κωμοπόλεις - κέντρα σταφιδοπαραγωγής. Οι περιοδείες και η ψευτοσυνέλευση του ΑΣΟ έγιναν με αντικειμενικό σκοπό να ευνοησθεί η κίνηση των μικρών και μεσαίων σταφιδοπαραγωγών, να γίνουν κύριοι της τύχης τους, να οργανώσουν τον ενιαίο αγώνα τους κόντρα στη συνωμοσία και την ιερή συμμαχία του ΑΣΟ, της Εθνικής Τράπεζας, των βιομηχάνων και πλουσιοπαραγωγών. Δεν είναι καθόλου τυχαίο ότι η εξαιρετική δραστηριότητα των εχθρών του φτωχού σταφιδοπαραγωγικού κόσμου εκ-

δηλώθηκε ακριβώς με τη σύγκληση του συνεδρίου των Γαργαλιάνων στο οποίο διακηρύχτηκε η θέληση να καταργηθούν ο ΑΣΟ, το παρακράτημα και όλα τα βάρη πάνω στη σταφίδα. Ολόκληρο το χρόνο ο ΑΣΟ και οι πράκτορές του είχαν ξεχάσει τους σταφιδοπαραγωγούς και αφάνισαν την περιουσία του σταφιδοπαραγωγικού κόσμου, μοιράζοντας μεταξύ τους τα εκατομμύρια των περισσευμάτων. Τους “θυμήθηκαν όμως” όταν αντιληφθήκανε ότι οι μάζες των αγροτών καλλιεργητών της σταφίδας βρήκαν το σωστό δρόμο της ταξικής πάλης, ότι αποφασίσανε να χτυπηθούν με τους εκμεταλλευτές τους. Από την άποψη αυτή δεν είναι περίεργο ότι οι χθεσινές αστικές φυλλάδες γέμισαν με χτυπητά δίστιpla ανακοινωθέντα του Σταφιδικού Οργανισμού και του υπουργού Εθνικής Οικονομίας Στεφανόπουλου, αν σκεφθούμε ότι μια μέρα πρωτύτερα δημοσιεύτηκε η είδηση ότι οι σταφιδοπαραγωγοί θα αρχίσουν νέους αγώνες και ότι θα συγκροτήσουν συλλαλητήρια.

Ο υπουργός Στεφανόπουλος, προστάτης των βιομήχανων και εχθρός των σταφιδοπαραγωγών στις χθεσινές δηλώσεις του έχει το θράσος να λέει: “Δεν εννοούμε τον λόγον του αναβρασμού, ο οποίος εκδηλούται εις τας τάξεις των σταφιδοπαραγωγών κατά την τελευταίαν εβδομάδα. Η κυβέρνηση είναι γνωστόν, πόσον ενδιαφέρεται υπέρ των συμφερόντων της σταφιδοπαραγωγικής τάξεως. Ας έχη λοιπόν, ψυχραιμίαν ο σταφιδικός κόσμος και ας αναμείνει τα μέτρα της κυβερνήσεως”! Φυσικά ο Στεφανόπουλος δεν μπορούσε να μεταχειρισθεί άλλη γλώσσα, μα είναι πολύ γελασμένος αν φαντάζεται ότι θα πιστέψουν οι σταφιδοπαραγωγοί τις ψευτιές και κουτοπονηριές του. Πώς τάχατε παρασταίνει ότι δεν μπορεί να καταλάβει γιατί οι σταφιδοπαραγωγοί ξεσηκώνονται; Οτι ο ΑΣΟ είναι προστάτης του Χαρίλαου και των άλλων βιομηχάνων, ότι είναι όργανο της τράπεζας, ότι σπαταλάει τα εκατομμύρια περισσεύματα, ότι καθορίζει μικρές τιμές εξαγοράς πλεονασμάτων για να προστατεύει τους εμπόρους εξαγωγείς σταφίδας, ότι δίνει δωρεάν στους βιομήχανους το προϊόν

για τη βιομηχανοποίηση, ότι προσθέτει νέα βάρη στη σταφίδα, ότι την αφήνει απροστάτευτη στις καιρικές συνθήκες - όλα αυτά και άλλα ακόμη δεν είναι αρκετά για να ξεσηκώσουν τους σταφιδοπαραγωγούς; Γιατί λοιπόν να έχουν ψυχραιμία και τότε η κυβέρνηση έδειξε ότι “ενδιαφέρεται διά τα συμφέροντα της σταφιδοπαραγωγικής τάξεως;”. Μήπως το “ενδιαφέρον” αυτό εκδηλώνεται με το ότι η κυβέρνηση έδωσε βόλια και ξάπλωσε τους σταφιδοπαραγωγούς νεκρούς στο Αίγιο;

Μα ομιλητικός δεν είναι μόνον ο υπουργός Στεφανόπουλος. Εγινε και ο ΑΣΟ. Ο γνωστός Μαράκας, σύμβουλος του ΑΣΟ, που βαρύνεται με το σκάνδαλο “ότι πούλησε τους σταφιδοπαραγωγούς στον αδελφό του”, έρχεται αυτοκλήτως να μας πει τις εντυπώσεις του από την τελευταία περιοδεία του. Δεν θα απαντήσουμε ς' όλες τις φλυαρίες του Μαράκα. Σημειώνουμε δύο χαρακτηριστικές περικοπές από την αρχή και το τέλος των ανακοινώσεών του. Αρχίζει: “Εις ουδεμίαν αποστολήν προσωπικήν προέβη ο ΑΣΟ με σκοπόν να παραπλανήσει τους παραγωγούς για τον απλούστατον λόγον ότι ο ΑΣΟ είναι το σπίτι των σταφιδοπαραγωγών και ως τοιούτος ουδενός την υποστήριξιν χρειάζεται, καθόσον ΑΣΟ και παραγωγοί είναι εν και το αυτό”. Τελειώνοντας ο κ. Μαράκας δηλώνει: “Νομίζει κανείς ότι κατά σύστημα κάθε καλοκαίρι αρχίζει η συζήτησις διά το σταφιδικόν ως μόδα και διατυπώνονται επικρίσεις παρά μη καλής πίστεως συζητητών”.

Οι φτωχοί σταφιδοπαραγωγοί ας απαντήσουν στις προσπάθειες αυτές της κυβέρνησης και του ΑΣΟ με την δραστήρια οργάνωση του αγώνα τους. Ας δώσουν να καταλάβουν οι εχθροί τους πως δεν πιάνουν πια τόπο τέτοιες ξετσιπώτες βρισιές και ψευτιές, ότι ο αγώνας τους για ψωμί, κόντρα στην εκμετάλλευση και την καταλήστευση του ΑΣΟ και των βιομήχανων είναι “μόδα”. Στο πνεύμα των αποφάσεων του συνεδρίου των Γαργαλιάνων πρέπει να προστατεύσουν το προϊόν του κόπου τους. Ο ληστρικός Οργανισμός πρέπει να καταργηθεί καθώς και το παρακράτημα και κάθε βάρος στη

σταφίδα. Αμεσο δε ζήτημα μπαίνει ο καθορισμός ικανοποιητικών τιμών εξαγοράς πλεονασμάτων»⁽⁷⁾.

Συνεδρίαση στον Καϊάφα

Μια ακόμη κινητοποίηση γίνεται στη Νέα Κορώνη: «Στη Νέα Κορώνη έγινε συλλαλητήριο των σταφιδοπαραγωγών, που διαμαρτύρονται για τη μη αποδοχή ακόμα των αιτημάτων τους από την κυβέρνηση»⁽⁸⁾.

Η κυβέρνηση όχι μόνον δεν ικανοποιεί τα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών, αλλά κινητοποιεί την αστυνομία για να συλλάβει μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής όπως καταγγέλλει σε τηλεγράφημα που στάλθηκε σε όλες τις εφημερίδες από το Θόδωρο Κορμά:

«Αγανάκτσεις σταφιδοπαραγωγών εκορυφώθη συνεπεία εμπαιγμού αρμοδίων επί αιτημάτων πανσταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων και υβριστικών ψευδοδηλώσεων συμβούλου ΑΣΟ Μαράκα, ον περιφρονεί και στιγματίζει σύμπας σταφιδικός κόσμος και ζητεί έκπτωσίν του από αξιώματος συμβούλου, καθότι ούτος βαρύνεται και με την υπ. αριθ. 2221/1935 καταδικαστικήν απόφασιν Πλημμελειοδικείου Καλαμών επί ατιμωτικώ αδικήματι. Κορύφωμα αγανακτήσεως λαμβάνει ακόμη επικίνδυνον μορφήν καθόσον μέλη εκτελεστικής επιτροπής καταζητούνται παρά της αστυνομίας. Επικαλούμεθα επέμβασιν υμών προς πρόληψιν ενδεχόμενων δυσάρεστων και ταχείαν ικανοποίησιν αιτημάτων πανσταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων»⁽⁹⁾.

Η Εκτελεστική Επιτροπή συνεδριάζει στον Καϊάφα προκειμένου να καθορίσει τη στάση της: «Αύριον Κυριακήν συνέρχεται εις Καϊάφαν η εκλεγείσα παρά του συγκληθέντος εις Γαργαλιάνους σταφιδικού συνεδρίου Επιτροπή, ίνα κατευθύνη τας περαιτέρω ενεργείας του όλου σταφιδικού ζητήματος, ιδία δε καθορίση την στάσιν του σταφιδοπαραγωγικού κόσμου εις περίπτωσιν κατά την οποίαν δεν ήθελον τελικώς εγκριθί παρά της κυβερνήσεως τα υποβληθέντα προς αυτήν αιτήματα του συνεδρίου Γαργαλιάνων. Παραλλήλως προς τας ανωτέρω ενεργ-

γείας της η Κεντρική Επιτροπή του Συνεδρίου Γαργαλιάνων πρόκειται εν συνεννοήσει μετά των κατά τόπους συγκροτηθεισών επιτροπών αγώνος να καταρτίσει ενιαία στάσις, ίνα αντιμετωπισθή η κατάσταση κατά τρόπον αποφασιστικών. Κρατεί δηλαδή η σκέψις όπως εις περίπτωσιν κατά την οποίαν η κυβέρνηση δεν ήθελεν δώσει ικανοποιητική λύσιν εις τα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών, συγκροτηθούν εις χρονικόν διάστημα καθορισθόμενον υπό της επιτροπής αγώνος συλλαλητήρια καθ' άπασαν την Μεσσηνίαν και εν συνεργασία μετά των σταφιδοφόρων περιφερειών Ηλείας, ταχθή εις την κυβέρνησιν ολιγοήμερος προθεσμία προς επίλυσιν του όλου ζητήματος. Εις τα συλλαλητήρια ταύτα, τα οποία προβλέπεται ότι θα μετάσχουν άπαντες οι σταφιδοπαραγωγοί, θα τεθή υπ' όψει των παρά των διαφόρων ομιλητών η όλη κατάσταση και θα τονισθεί εις αυτούς ότι θα πρέπει να ώσιν έτοιμοι να αποδυθούν εις αγώνας σκληροτέρους προς διεκδίκηση των δικαίων απόψεών των»⁽¹⁰⁾.

Κινητικότητα στην Πυλία

Εντονη κινητικότητα αναπτύσσεται στην Πυλία: «Σύμφωνα με πληροφορίες που έρχονται από τις σταφιδοπαραγωγικές περιφέρειες της Πελοποννήσου, η αγανάκτηση των σταφιδοπαραγωγών έχει κορυφωθεί λόγω του ότι η κυβέρνηση και ο ΑΣΟ παρελκύουν την ικανοποίηση των αιτημάτων τους και ιδιαίτερα γιατί θέλουν να καθορίσουν μικρές τιμές στα πλεονάσματα. Χθες ακόμα δημοσιεύσαμε τηλεγράφημα της Εκτελεστικής Επιτροπής του Σταφιδικού Συνεδρίου [...] Σήμερα δημοσιεύουμε το παρακάτω γράμμα του ανταποκριτή μας Πηδάσου, στο οποίο φαίνεται πως οι σταφιδοπαραγωγοί προετοιμάζουν τον αγώνα τους.

Να το γράμμα:

“Πήδασος 8 Αυγούστου. Όλος ο σταφιδοπαραγωγικός κόσμος της περιφέρειας Πυλίας τάσσεται υπέρ των αποφάσεων του Σταφιδικού Συνεδρίου. Σ' όλα τα χωριά γίνονται συγκεντρώσεις, στις οποίες αναλύονται οι αποφάσεις του και βγαίνουν επιτροπές αγώνα και στέλ-

νονται τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στην κυβέρνηση, τον ΑΣΟ, τον Τύπο κ.λπ. Οι σταφιδοπαραγωγοί δηλώνουν ότι τίποτε δεν θα μπορέσει να αναχαιτίσει τη θέλησή τους να αγωνιστούν και ότι θα κατέβουν με τα γυναικόπαιδα σε συλλαλητήρια. Συγκεντρώσεις έχουν γίνει στα παρακάτω χωριά και βγήκαν και επιτροπές αγώνα: Στον Πήδασο έγινε συγκέντρωση με 35 σταφιδοπαραγωγούς που ζήτηνε κοντά στα άλλα την αποφυλάκιση των κρατουμένων για τα γεγονότα του Αιγίου και ισόβια σύνταξη στα θύματα. Στον Κυνηγό έγινε συγκέντρωση με 100, στην Καλλιθέα με 30, στη Χωματάδα με 50, στη Βαράκα με 12, στον Ευαγγελισμό με 25 κ.λπ.

Η Ένωση Πυλίας

Την Κυριακή 4 του μηνός έγινε γενική συνέλευση των διοικητικών συμβουλίων και εποπτικών συμβουλίων των συνεταιρισμών περιφέρειας Πυλίας. Ο πρόεδρος Βούρλας που μέχρι χθες συνεργαζόταν με το Δεληγιάννη για τη διάσπαση του συνεδρίου, αναγκάσθηκε μπροστά στη θέληση των αντιπροσώπων να ταχθεί υπέρ των αποφάσεων του συνεδρίου και να δηλώσει πως θα αγωνισθεί. Οι σταφιδοπαραγωγοί όμως δεν πρέπει να παίρνουν τα λόγια του και πολύ σοβαρά. Απ' τη συνέλευση εξελέγη επιτροπή αγώνα και στάλθηκε τηλεγράφημα υπέρ της αποδοχής των αποφάσεων του συνεδρίου.

* Στον Πήδασο έγινε συγκέντρωση με 40 αγρότες. Αφού τονίσθηκαν οι κίνδυνοι της μοναρχοφασιστικής παλινόρθωσης για το λαό, οι συγκεντρωμένοι προσχώρησαν στο δημοκρατικό αντιφασιστικό συνασπισμό»⁽¹¹⁾.

Αποφάσεις κλιμάκωσης

Στις 11 Αυγούστου στον Καϊάφα συνέρχεται η Εκτελεστική Επιτροπή του Συνεδρίου Γαργαλιάνων και αποφασίζει να μεταβεί στην Αθήνα: «Σήμερα στις 2 μ.μ. συνήλθε στον Καϊάφα η Εκτελεστική Επιτροπή του Σταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων, για να πάρει αποφάσεις σχετικές με τη διαχείριση του σταφιδικού. Ως

αντιπρόσωποι ήταν οι Στ. Διακουμογιαννόπουλος Πυλίας, Θ. Κορμάς Μεσσηνίας, Γ. Λουπινάς Τριφυλίας, Π. Τερζάκης Φιλιατρών, Β. Μιχόπουλος Πύργου, Π. Πεπές Ολυμπίας, Χρ. Κουβελιώτης.

Ο αντιπρόσωπος Β. Μιχόπουλος χαρακτήρισε τον ΑΣΟ πολιτικοεμποροβιομηχανικό συγκρότημα και πρότεινε ν' ανατεθεί η διαχείριση της σταφίδας στο κράτος. Ο αντιπρόσωπος Δ. Βούρλας κατάγγειλε ότι οι έμποροι σταφίδας κερδίζουν 3-4 χιλιάδες δραχμές στο χιλιόλιτρο. Ο Χ. Κουβελιώτης πρότεινε να γίνουν ένοπλα συλλαλητήρια και να παύσουν οι σταφιδοπαραγωγοί να πληρώνουν φόρους.

Μίλησαν και άλλοι ρήτορες και μετά η επιτροπή έβγαλε το πιο κάτω ανακοινωθέν:

Η Εκτελεστική Επιτροπή του Σταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων συνελθούσα σήμερα 11ην Αυγούστου εις Καϊάφα, μετά ανταλλαγής γνωμών και με την διαπίστωση ότι η κυβέρνηση, μολοντί παρήλθον 15 ημέραι από της λήξεως των εργασιών του συνεδρίου Γαργαλιάνων και της απεστάλη ψήφισμα, ηδιαφόρησεν εγκληματικώς έναντι των σταφιδοπαραγωγών.

Ψηφίζει

Αποφασίζει την μετάβασίν της εις Αθήνας 3 ημέρας προ της συνελεύσεως του ΑΣΟ. Κηρύσσει τους σταφιδοπαραγωγούς εν διωγμώ και αποφασίζει την συγκρότησιν ογκωδών συλλαλητηρίων εις περίπτωσιν μη ευνοϊκής λύσεως των αιτημάτων των σταφιδοπαραγωγών. Καλεί τας λοιπάς οργανώσεις (Ενωτικήν, Γενικήν, Πανελλαδικήν Συνομοσπονδίαν κ.λπ.) να συντονίσουν τον αγώνα των μετά των σταφιδοπαραγωγών. Ζητεί από τας λοιπάς εργατικές, επαγγελματικές, υπαλληλικάς οργανώσεις να ενισχύσουν τον αγώνα των σταφιδοπαραγωγών.

Διαμαρτύρεται διά παρανομίαν αστυνομίας κατά των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής Συνεδρίου Γαργαλιάνων, οι οποίοι εκτελούν απλώς αποφάσεις συνεδρίου υπέρ του ψωμιού σταφιδοπαραγωγών.

Τέλος αξιοί να ρυθμιστούν τα χρέη των στα-

φιδοπαραγωγών προς την Αγροτικήν διά μιαν 10ετίαν»⁽¹²⁾.

Συλλαλητήρια στην Τριφυλία, εκτόπιση Κουλαμπά

Την ίδια ημέρα πραγματοποιούνται συλλαλητήρια στους Γαργαλιάνους και την Κυπαρισσία:

«Στους Γαργαλιάνους έγινε προχτές ογκώδες συλλαλητήριο των σταφιδοπαραγωγών, που ενέκριναν ψήφισμα, με το οποίο ζητείται η άμεση ικανοποίηση των αιτημάτων του τελευταίου σταφιδοπαραγωγικού συνεδρίου. Οι σταφιδοπαραγωγοί με το ψήφισμά τους διαδηλώνουν να αγωνιστούν μέχρι εσχάτων και καλούν τους αντιπροσώπους του σταφιδικού κόσμου να υποστηρίξουν τα αιτήματά τους στην κυβέρνηση. Επίσης ζητούν να μη διωχτούν τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής του συνεδρίου. Παρόμοιο συλλαλητήριο έγινε και στην Κυπαρισσία»⁽¹³⁾.

Η τρομοκρατία κλιμακώνεται και η αστυνομία αποφασίζει την εκτόπιση του Τάση Κουλαμπά προκαλώντας διαμαρτυρίες: «Σταφιδοπαραγωγοί Χαλαζονίου Τριφυλίας αιτούν άμεσον ικανοποίηση αιτημάτων συνεδρίου Γαργαλιάνων. Διαμαρτύρονται δι' απόφασιν εκτοπίσεως Αναστασίου Κουλαμπά, ζητούν άμεσον ανάκλησιν ταύτης. Δηλούν κατέλθουν σκληρόν αγώνα απαντώντας αδιαφορίαν αρμοδίων.

Σταφιδοπαραγωγοί Χαλαζονίου: Χ. Πανταζόπουλος, Β. Φωτόπουλος, μέλη Κεντρικής Σταφιδικής Επιτροπής»⁽¹⁴⁾.

Στις 18 Αυγούστου γίνεται μεγάλο συλλαλητήριο στα Φιλιατρά: «Συγκροτήθηκε σήμερα πάνδημο συλλαλητήριο των σταφιδοπαραγωγών της περιφέρειας Φιλιατρών. Πάνω από 5.000 εργαζόμενοι σταφιδοπαραγωγοί με μαύρες σημαίες και κωδωνοκρουσίες διατρανώνουν στους δρόμους την απόφασή τους να παλαίψουν ως την πλήρη απαλλαγή τους από τις βδέλλες που τους ρουφάνε το αίμα.

- Ψωμιά ή θάνατος! Κάτω ο ΑΣΟ! Κάτω το παρακράτημα! Να ικανοποιηθούν όλα τα αιτήματα του συνεδρίου των Γαργαλιάνων! Μ'

αυτά τα συνθήματα παλεύουν οι σταφιδοπα-
ραγωγοί. Μίλησε στο συλλαλητήριο ο Κουλα-
μπάς, μέλος της εκτελεστικής επιτροπής του
συνεδρίου των Γαργαλιάνων. Ανάλυσε το στα-
φιδικό ζήτημα, το ρόλο του ΑΣΟ και της κυ-
βέρνησης κάτω από ατελείωτες ενθουσιώδεις
εκδηλώσεις και χειροκροτήματα. Ολόκληρη η
μάζα των συγκεντρωμένων σταφιδοπαραγωγών
πήγε στο τηλεγραφείο και επέδωσε τηλεγρα-
φικώς το ψήφισμα του συλλαλητηρίου στην
κυβέρνηση και ζητά την ικανοποίηση όλων
των αιτημάτων των εργαζομένων σταφιδοπα-
ραγωγών, όπως διατυπώθηκε στο συνέδριο
των Γαργαλιάνων. Ολόκληρος ο σταφιδοπα-
ραγωγικός εργαζόμενος κόσμος βρίσκεται σε
επιφυλακή, έτοιμος σε περίπτωση μη ικανο-
ποίησης των ζητημάτων του να κατέβει σ' ένο-
πλα συλλαλητήρια.

Επίσης έγιναν συλλαλητήρια στους Γαργα-
λιάνους, στην Κυπαρισσία και στην Πύλο. Εκεί
επίσης συγκεντρώθηκαν 5.000 σχεδόν εργα-
ζόμενοι σταφιδοπαραγωγοί με τις γυναίκες και
τα παιδιά τους με μαύρες σημαίες, με τα ίδια
συνθήματα: Ψωμί ή θάνατος! Κάτω η εκμε-
τάλλευση! Ολόκληρη η Πελοπόννησος δονείται
από τον γερό παλμό της πάλης για ψωμιά,
ενάντια στους εκμεταλλευτές! Αυτή την ώρα
φεύγουν ο Κορμάς, ο Σταυρόπουλος, ο Βουρ-
λιώτης και ο Κουλαμπάς για την Αθήνα, αφού
τηλεφώνησαν στο Αίγιο να τους περιμένει η
εκεί επιτροπή για να έρθουν μαζί. Σκοπός της
επιτροπής που έρχεται είναι να απαιτήσει από
την κυβέρνηση την επίλυση των αιτημάτων
των σταφιδοπαραγωγών και να έλθει σε επαφή
με τις εργατοϋπαλληλικές οργανώσεις για να
ενισχύσουν τον αγώνα τους. Ο Τερζάκης μέλος
της Εκτελεστικής Επιτροπής, καθαιρέθηκε για
αδράνεια από την κεντρική επιτροπή αγώνος
και από το ίδιο το συλλαλητήριο των Φιλιατρών.
Μ' αυτό οι αγρότες δείχνουν την αποφασιστι-
κότητά τους για τον αγώνα»⁽¹⁵⁾.

Συλλαλητήριο στη Δυτική Μεσσηνία

Μεγάλο συλλαλητήριο γίνεται και στην Πύλο:
«Ο λαός της Πυλίας συνελθών εις πανεπαρ-

χιακόν συλλαλητήριον εις την Πύλον με την
συμμετοχήν γυναικών και παιδών και με
μαύρας σημαίας, εν πλήρει αγανακτήσει δι'
επιδεικνυομένην πρωτοφανή αδιαφορίαν και
εγκατάλειψιν αρμοδίων, αφού ήκουσε τους
ρήτορας Θ. Κορμάν, πρόεδρον Εκτελεστικής
Επιτροπής, Χρ. Κουβελιώτην, Στυλ. Διακουμο-
γιαννόπουλον, Β. Χαραμάραν, Κ. Τσαγκλήν, Π.
Κουβελιώτην αποφασίζει:

Αξιοί άμεσον παραδοχήν αιτημάτων παν-
σταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων, αποτε-
λούντος θέλησιν ολόκληρου σταφιδικού κόσμου,
καθορισμόν τιμής πλεονασμάτων τουλάχιστον
3.600 δραχμές, αν και το ποσόν αυτό αποτελεί
τιμήν πείνας. Σταφιδοπαραγωγικός κόσμος
διαδηλοί την αγανάκτησίν του για την παντελή
εγκατάλειψίν του υπό αρμοδίων, αλλά και την
απόφασίν του όπως αγωνισθεί εν η περιπτώσει
τον αγνοήσουν και πάλιν. Απεκδύεται δε πάσης
ευθύνης διά συμβησόμενα, εις α η απόγνωσης
ήθελε τυχόν τον οδηγήσει. Σταφιδοπαραγωγικός
κόσμος τέλος τάσσεται αλληλέγγυος προς ερ-
γατικήν και επαγγελματικήν τάξιν και ζητεί
ενίσχυσίν των διά την επιτυχίαν των απολύτως
δικαίων αιτημάτων του.

Η Επιτροπή του συλλαλητηρίου: Τσαγκλής,
Τσούτσουρας, Χαραμάρας, Γιαννόπουλος, Κα-
ραμπάτσος, Ρουσόπουλος, Κουμουτσάκης, Ζω-
ντανός, Χρονόπουλος, Καρυγιάννης, Ψαλίδας,
Ζόμπολος, Ασημακόπουλος, Πανταζόπουλος,
Καλογερόπουλος, Διπλάρης, Σταυρόπουλος,
Γκόνης, Κριάρης, Καρβέλας, Φουντωτός, Χρόνος,
Καραμαλής, Ζεργιώτης, Μπαλοδήμος, Ανδρό-
πουλος, Ζευγίτης, Μπλουγούρας, Κωνσταντα-
κόπουλος, Τζαμουράνης»⁽¹⁶⁾.

Η επιτροπή που οργάνωσε την κινητοποίηση
στα Φιλιατρά ζητεί ικανοποίηση αιτημάτων
και συμπάρσταση:

«Σταφιδοπαραγωγοί Φιλιατρών και περικώ-
ρων συνελθόντες εις πάνδημον συλλαλητήριον
με αγανάκτησιν αποδοκιμάζουν εγκληματικήν
αδιαφορίαν κυβερνήσεως και ΑΣΟ και αιτούν
άμεσον αποδοχήν ψηφίσματος Πανσταφιδικού
Συνεδρίου Γαργαλιάνων, αναστολήν χρεών
Αγροτικής Τραπέζης, ως και παύσιν των διώξεων

των μελών της Εκτελεστικής Επιτροπής των σταφιδοπαραγωγών. Καλούμεν εργατικές, επαγγελματικές και υπαλληλικές οργανώσεις να ενισχύσουν ηθικά τον δίκαιον αγώνα μας.

Η Τοπική Επιτροπή: Τάσης Κουλαμπάς, Μαργανάς, Καλαμαράς, Παναγιώταρος, Σταυρόπουλος, Μαντζαφλάρης»⁽¹⁷⁾.

Οι κινητοποιήσεις αγκαλιάζουν όλη τη Δυτική Μεσοπνία: «Στην Κυπαρισσία ομάδα διαδηλωτών κατέλαβε το τηλεγραφείο και επικοινωνήσε με το διευθυντή του ΑΣΟ που τους υποσχέθηκε ότι θα γίνουν δεχτά τα αιτήματά τους. Όλοι οι σταφιδοπαραγωγοί είναι ανάστατοι»⁽¹⁸⁾.

Συλλαλητήρια γίνονται ακόμη στον Πύργο Ηλείας και τη Χώρα. Εργάτες και επαγγελματίες της Πύλου τάσσονται υπέρ των σταφιδοπαραγωγών:

«Τασσόμεθα αλληλέγγυοι στους σταφιδοπαραγωγούς, επικροτούμεν αποφάσεις συνεδρίου, αξιούμεν άμεσον επίλυσιν αυτών, διαμαρτυρόμενοι διά παντελή αδιαφορίαν κράτους.

Εργάτες και επαγγελματίες: Ι. Τσούτσουρας, Δ. Ψαλίδας, Α. Καραγιάννης, Γ. Καραβίας, Π. Μαρινάκης, Δημητρόπουλος, Χρονόπουλος, Κοτσίρης, Ψυχάρης, Δούκας, Καραμπέτσος, Σκοτάδης, Κουφός, Καραμπάτσος, Παπανικολόπουλος, Πολλάλης, Λούρος, Καλδής, Ζούρος, Κουφός, Χρυσανθακόπουλος, Κουφός, Ζωντανός, Κρανίου, Πυλιώτης, Πατσούρος, Καλδής, Λεμπέσης, Βενιέρης, Γκράβας, Πάντζος, Μπαλοδήμας, Γαλανός, Χαρίτος, Σπυρόπουλος, Χαρίτος, Φραγκάκης, Βιοβίκης, Τσούλος, Πυλιώτης, Κουφός, Τζώρτζης, Μισυρλής, Ζωντανός, Γεωργόπουλος»⁽¹⁹⁾.

Ο ΑΣΟ δεν δέχεται την Επιτροπή

Η απόφαση του ΑΣΟ είναι πρόκληση για τους σταφιδοπαραγωγούς, ενώ η διοίκηση του Οργανισμού αρνείται ακόμη και να ακούσει την Επιτροπή του Συνεδρίου:

«Χθες το βράδυ στις 8 1/2 ήρθε στην Αθήνα η πενταμελής εκτελεστική επιτροπή του συνεδρίου των Γαργαλιάνων και των συλλαλητηρίων των σταφιδοπαραγωγών Πελοποννήσου αποτελούμενη από τους Θ. Κορμά, Τ. Κουλαμπά,

Χρ. Κουβελιώτη, Σωτ. Σταυρόπουλο και Στ. Διακουμογιαννόπουλο. Η επιτροπή τράβηξε κατ' ευθείαν για τα γραφεία του ΑΣΟ όπου συνεδρίαζε το συμβούλιό του. Ζήτησε να γίνει δεκτή πριν ο ΑΣΟ πάρει αποφάσεις για την τιμή της σταφίδας. Το συμβούλιο όμως αρνήθηκε να δεχτεί την επιτροπή, η οποία επέμεινε. Δημιουργήθηκε μάλιστα και επεισόδιο. Η επιτροπή των σταφιδοπαραγωγών θα μείνει μερικές ημέρες στην Αθήνα και θα κάνει διαβήματα στα υπουργεία Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών. Επίσης θα επικοινωνήσει με τις οργανώσεις της εργατικής τάξης για το συνδυασμό του αγώνα τους. Σε συντάχτη μας που την επισκέφθηκε η επιτροπή δήλωσε ότι οι σταφιδοπαραγωγοί είναι αποφασισμένοι με τον αγώνα τους να επιβάλουν τα αιτήματά τους. Με κανένα τρόπο δεν θα δεχθούν να καθοριστεί η τιμή της σταφίδας κάτω από 3.600 δραχμές και θα παλαίψουν μέχρι τέλους. Ολόκληρη η Πελοπόννησος, είπε, είναι ανάστατη. Υστερα από την άρνηση του ΑΣΟ να δεχθεί τους αντιπροσώπους των σταφιδοπαραγωγών, η εκτελεστική επιτροπή του Πανσταφιδικού Συνεδρίου των Γαργαλιάνων, πήγε στο ταχυδρομείο και έστειλε το παρακάτω τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στην κυβέρνηση, τον ΑΣΟ, τον "Ριζοσπάστη" και τον λοιπό Τύπο:

Ελθόντες ενταύθα ώραν 8 1/2 μ.μ. κατ' εντολήν πανσταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων και γενικών συλλαλητηρίων πενομένων και εις απόγνωσιν τελούντων σταφιδοπαραγωγών ίνα επικοινωνήσωμεν μετά συμβουλίου ΑΣΟ προς υποστήριξιν γνωστών αιτημάτων αυτών, παρουσιασθήκαμεν προ απόρρητου Γιλδίζ ΑΣΟ συνεδριάζοντος συμβουλίου, ζητήσαντες να μας ακούσουν πριν λάβουν αποφάσεις καθορισμού τιμής εξαγοράς κλπ., πλην όμως ούτοι ηρνήθησαν ασυστόλως να μας δεχθούν. Διαμαρτυρόμεθα με αγανάκτησιν εξ ονόματος όλου του σταφιδοπαραγωγικού κόσμου και αξιούμεν παντί σθένει όπως ακουσθώμεν πριν ληφθώσιν αποφάσεις, άλλως απεκδυόμεθα πάσης ευθύνης διά συμβησόμενα. Καθιστώμεν γνωστόν ότι Λουπινάς απεδοκιμάσθη σύμπαντα σταφιδικόν

κόσμον διά λιποταξίαν και προδοσίαν δικαίους και τιμίου αγώνος. Η εκτελεστική επιτροπή: Θεόδωρος Κορμάς, Τάσης Κουλαμπάς, Χ. Κουβελιώτης, Σωτ. Σταυρόπουλος, Στ. Διακουμογιαννόπουλος, ξενοδοχείον “Διεθνές” Πατησίων. Στο μεταξύ το συμβούλιο του ΑΣΟ που συνεδρίαζε από προχθές τελείωσε τη συνεδρίασή του και καθώρισε κατώτερο όριο τιμής εξαγοράς των πλεονασμάτων τις 2.900 δραχμές. Συγκεκριμένα οι τιμές κατά κατηγορία ορίστηκαν ως εξής: Μεσσηνίας 2.900, Πυλίας και Τριφυλίας 3.000, Πατρών 3.100, Νήσων και Αιγίου 3.200 και Κορίνθου 3.300. Είναι φανερό ότι ο καθορισμός αυτής της εξουτελιστικής τιμής ικανοποιεί μονάχα τους μεγαλοσταφιδεμπόρους και τον ΑΣΟ και χτυπά τα συμφέροντα των σταφιδοπαραγωγών, που δεν πιάνουν ούτε τα έξοδά τους. Οι σταφιδοπαραγωγοί ύστερα από αυτό είνε αποφασισμένοι να κατέβουν σε έντονο αγώνα με συλλαλητήρια κτλ.».

Στο ίδιο φύλλο ο “ΡΙζοσπάστης” σχολιάζει:

«Η προχτεσινή μέρα σήμανε πραγματικό συναγερμό του πελοποννησιακού σταφιδόκαμπου. Οι σταφιδοπαραγωγοί, που δεν αντέχουν πια τη ληστεία του ΑΣΟ και των σταφιδεμπόρων, κατεβήκανε σε τεράστια συλλαλητήρια με μαύρες σημαίες. Κι’ όμως οι μοναρχοφασιστικές φυλλάδες από τη “Βραδυνή”, ως το “Ελληνικόν Μέλλον” και τον “Τύπον” ή δεν γράψανε λέξη για τον τίμιο αγώνα της φτωχολογίας ή προσπάθησαν να παραστήσουν τα συλλαλητήρια γελοία. Συγκεκριμένα για το συλλαλητήριο του Πύργου γράφανε πως πήραν μέρος σε αυτό 100 θορυβοποιοί. Οι σταφιδοπαραγωγοί δεν έχουν παρά να πληρώσουν με το ανάλογο νόμισμα τη στάση των παλιοφυλλάδων αυτών, που εξυπηρετούν τα συμφέροντα του ΑΣΟ και των σταφιδοπαραγωγών». Σύμφωνα με την εκτίμηση της εφημερίδας, στο συλλαλητήριο του Πύργου πήραν μέρος 1.500 σταφιδοπαραγωγοί⁽²⁰⁾

Παρέμβαση του ΚΚΕ

Με τίτλο «Ο δίκαιος αγώνας των σταφιδοπαραγωγών και το καθήκον της εργατιάς» εκ-

δηλώνεται πολιτική παρέμβαση του ΚΚΕ για το ζήτημα των σταφιδοπαραγωγών: «Η Πελοπόννησος ανάβει. Οι σταφιδοπαραγωγοί ξεσηκώνονται ενάντια στους εκμεταλλευτές τους, ενάντια στον Αυτόνομο Σταφιδικό Οργανισμό (ΑΣΟ). Και απαιτούν από την κυβέρνηση να ικανοποιήσει τα δίκαια αιτήματά τους. Δύο βασικά γνωρίσματα ξεχωρίζουν το φετεινό ξεσκήωμα των σταφιδοπαραγωγών από τις κινητοποιήσεις τους των περασμένων χρόνων. Το πρώτο είνε ότι φέτος οι σταφιδοπαραγωγοί δεν παλεύουν διασπασμένα και χωριστά κατά περιοχή. Είνε συσπειρωμένοι όλοι γύρω από το πρόγραμμα διεκδικήσεων που επεξεργάστηκε το συνέδριο των Γαργαλιάνων.

Φέτο, για πρώτη φορά στην ιστορία των μακρόχρονων αγώνων τους, οι σταφιδοπαραγωγοί δεν βαδίζουν στα τυφλά. Ξέρουν καθαρά τι τους φταίει και τι ζητούν. Βλέπουν την ιστορία της συμφοράς τους κατά πρόσωπο. Γνωρίζουν τον εχθρό: Την αχόρταγη και απαίσια φαγάνα, τον Αυτόνομο Σταφιδικό Οργανισμό, που άσπληχνα τους ρουφά τον κόπο, το θησαυρό τους. Γνωρίζουν, βλέπουν όλη την εγκληματική φάρα των βδελλών που μαζί με τον ΑΣΟ, δίπλα και πίσω του, ένα σκοπό έχει: να στραγγαλίσει μέχρι τον πάτο τον σταφιδοπαραγωγό για να θησαυρίσει αυτός. Το δεύτερο γνώρισμα είνε ότι πιο ξεκάθαρα από κάθε άλλη φορά φέτο οι σταφιδοπαραγωγοί ξέρουν πώς να διεκδικήσουν αυτό που θέλουν. Και το πιο σημαντικό είνε ότι για πρώτη φορά στην ιστορία του σταφιδικού οι σταφιδοπαραγωγοί φέτος απευθύνονται σ’ όλους τους εργαζόμενους της χώρας και πρώτ’ απ’ όλα τις εργατικές οργανώσεις και ζητάν την ενίσχυσή τους στον τίμιο αγώνα που διεξάγουν για το ψωμί τους. Ετσι ο δίκαιος αγώνας των σταφιδοπαραγωγών ξεφεύγει από τα στενά του πλαίσια και γίνεται πανελλαδική υπόθεση όλων των εργαζομένων. Το γεγονός αυτό αποχτά εξαιρετική πολιτική σημασία, ιδιαίτερα μέσα στις κρίσιμες συνθήκες που περνά σήμερα η χώρα μας. Και θα εξηγήσουμε γιατί:

Είναι αλήθεια χρόνια πολλά η σταφίδα εΐτανε το μοναδικό σχεδόν προϊόν του τόπου που απ’

αυτό ζούσε, όπως λένε, όλος ο τόπος, δηλαδή απ' αυτό έκλεβε και έτρεφε προκοιλία όλη η φάρα των τραπεζιτών, βιομηχάνων, μεγαλεμπόρων, τοκογλύφων, τσορμπατζήδων. Απ' αυτό, κυρίως, ρουφούσε το κράτος αφόρητους δασμούς και φόρους. Όλα αυτά τα βάρη είνε οι κύριες αιτίες της χρόνιας σταφιδικής κρίσης. Οι σταφιδοπαραγωγοί πάντα βρισκόντουσαν σε αγώνες που πολλές φορές εξελίχτηκαν σε ηρωικές εξεγέρσεις, ενάντια στην πολυκέφαλη αυτή καταλήστευση. Μα σχεδόν πάντοτε βρισκόντουσαν δημαγωγοί και πολιτικοί απατεώνες που τα κατάφερναν να πνίγουν και να ευνοχίζουν τους αγώνες αυτούς. Τα πράγματα αρχίζουν να χαλάνε ακόμα πιο πολύ με το ξέσπασμα της τελευταίας παγκόσμιας και ντόπιας οικονομικής κρίσης που πολύπλευρα χειροτέρευσε τη θέση της σταφίδας. Μα στα τελευταία χρόνια έχουμε και μερικές ακόμα αλλαγές. Πρώτα-πρώτα οι μακρόχρονες εσωτερικές πολιτικές διαμάχες, οι πολεμικές καταστροφές, η τελευταία κρίση εξασθένησαν και κλόνισαν σοβαρά την προνομιούχο θέση που είχε ο Μωρηάς, σ' ολόκληρη σειρά διοικητικών και άλλων τομέων [Βλέπουμε σε αντίθεση με την άλλη χώρα πόσο «λεύτερα» και εύκολα γίνονται αυτού συλλαλητήρια]. Αυτό άρχισε να υποσκάπτει τις στέρεες θέσεις που ο μωραϊτικός κοσμπασισμός είχε στα εργαζόμενα στρώματα της Πελοποννήσου. Και κάτω απ' την επίδραση της προόδου της πολιτικής χειραφέτησης των εργαζομένων της υπόλοιπης χώρας άρχισαν να παρουσιάζονται κι εδώ τα πρώτα σοβαρά ρήγματα στη μαζική βάση του πελοποννησιακού συντηρητισμού.

Ο μοναρχοφασισμός που την Πελοπόννησο τη θεωρεί απόρθητο φρούριό του, αρχίζει να ανησυχεί για την σταθερότητα των μετόπισθόν του. Στην πορεία αυτής της πολιτικής χειραφέτησης απ' την αντίδραση των πλατειών μαζών εργαζομένων της Πελοποννήσου, το κίνημα των σταφιδοπαραγωγών, παρόλο το οικονομικό, για την ώρα περιεχόμενό του, προορίζεται να παίξει αποφασιστικό ρόλο. Γιατί το πρόγραμμα των διεκδικήσεων του συνεδρίου

των Γαργαλιάνων, αυτό που τόσο λογικό είνε και που συγκέντρωσε προχθές γύρω του τα παλλαϊκά συλλαλητήρια στη νότια Πελοπόννησο, ξεφεύγει από τα αστικοτσιφλικάδικα πλαίσια και φέρνει αντιμέτωπους τους σταφιδοπαραγωγούς όχι μονάχα προς τον ΑΣΟ, μα και προς το αστικοτσιφλικάδικο καθεστώς, προς το μοναρχοφασισμό.

Κατάργηση του ΑΣΟ - Διαρρύθμιση των αγροτικών χρεών για 10 χρόνια - 3.600 δρχ. τιμή εξαγοράς πλεονασμάτων κτλ. είνε αιτήματα, που, παρ' όλες τις υποχωρήσεις και τους ελιγμούς που θα γίνουν, καμία αστικοτσιφλικάδικη κυβέρνηση δεν μπορεί να λύσει, δηλαδή, όλο το σταφιδικό ριζικά υπέρ των σταφιδοπαραγωγών. Και το σταφιδικό ζήτημα θα λυθεί μόνον όταν βρει μια δημοκρατική-λαοκρατική λύση.

Μέσα λοιπόν στις κρίσιμες σημερινές πολιτικές διαταραχές αποχτά τεράστια σημασία. Αποτελεί μια αποφασιστική αντιφασιστική - δημοκρατική εφεδρεία. Ο σωστός χειρισμός του θα μας επιτρέψει να καταφέρουμε θανάσιμο χτύπημα ενάντια στο μοναρχοφασισμό, μέσα στην καρδιά του, την Πελοπόννησο. Πρέπει να πείσουμε τους σταφιδοπαραγωγούς ότι το ζήτημά του ο μοναρχοφασισμός να το χαντακώσει ολότελα. Και ότι μόνον στην κοινή αντιφασιστική-δημοκρατική πάλη όλων των εργαζομένων μπορεί να βρει τη σωστή λύση του.

Οι σταφιδοπαραγωγοί αποτείνονται στην εργατική τάξη ζητώντας την ενίσχυσή της. Μια πανεργατική έμπραχτη εκδήλωση της εργατικής αλληλεγγύης προς τη σταφιδοπαραγωγική αγροτιά της Πελοποννήσου θα παίξει αποφασιστικό ρόλο για το αντιφασιστικό κέρδισμά της. Κατά συνέπεια στις εργατικές οργανώσεις πέφτουν σοβαρές ευθύνες. Παλεύοντας για τα δίκαια αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών τους αποσπάμε από τον μοναρχοφασισμό, τους κερδίζουμε. Ας καταπαστούμε λοιπόν, θαρραλέα με αυτό το καθήκον»⁽²¹⁾.

Η Εκτελεστική εναντίον των μέτρων

Οι αποφάσεις του ΑΣΟ προκαλούν αγανά-

κτηση ενώ σε συνέντευξη της Επιτροπής Συνεδρίου διατυπώνονται καταγγελίες:

«Οι χθεσινές ειδήσεις από την Πελοπόννησο αναφέρουν ότι ολόκληρος ο σταφιδοπαραγωγικός κόσμος αναταράχθηκε μόλις άκουσε τις αποφάσεις του ληστρικού συγκροτήματος του ΑΣΟ, που χρόνια τώρα τους ρουφά τον ιδρώτα, το αίμα. Σε πολλά σταφιδοπαραγωγικά κέντρα έγιναν αυθόρμητες συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας. Γενικά οι σταφιδοπαραγωγοί δήλωσαν ότι δεν δέχονται με κανένα τρόπο τιμή 2.900 δραχμές και θα επιμείνουν κατεβαίνοντας σε σκληρότερους αγώνες να πληρωθούν 3.600 το ελάχιστο. Ο ΑΣΟ και η κυβέρνηση εξαγοράζοντας ένα - δύο μέλη της επιτροπής συνεδρίου, νόμισαν ότι θα σπείρουν τη σύγχυση και θα ξεγελάσουν τους σταφιδοπαραγωγούς.

Γελάστηκαν όμως. Να πώς απάντησε η Εκτελεστική Επιτροπή Συνεδρίου Γαργαλιάνων που βρίσκεται στην Αθήνα. Εστειλε το παρακάτω τηλεγράφημα στις εφημερίδες της Καλαμάτας για να το πληροφορηθεί ο σταφιδοπαραγωγικός κόσμος.

Εφημερίδας “Θάρρος”, “Λαϊκή Φωνή” Μεσσηνίας, “Σημαία” Καλάμας

Επροδόθημεν: Προδόται Λουπινάς, Πεπές, Τερζάκης, έμπορος Σκιάς. Κρατούμε πειστήρια προδοσίας του τιμίου αγώνος μας. Γιλδίζ ΑΣΟ ηρνήθη αυστόλως ακούσει φωνήν πραγματικών εκπροσώπων σταφιδικού κόσμου. Υπουργός Εσωτερικών εδήλωσε συμφωνούντων και πληρεξουσίων σταφιδικών περιοχών ότι καθορισθείσαι τιμαί είνε εξωφρενικώς μεγάλοι. Υπουργόν Εθνικής Οικονομίας δεν κατωρθώσαμεν συναντήσωμεν, παρ' όλας τας προσπάθειάς μας.

Καλούμεν σταφιδικόν κόσμον κατέλθει κεραυνοβόλως έντονον αγώνα απαντώντας εις εγκληματικήν εγκατάλειψίν του υπό κυβερνήσεως.

Καλούμεν ολόκληρον Κεντρικήν Σταφιδικήν Επιτροποήν κινητοποιήσει σταφιδοπαραγωγούς, ζητώντας αναθεώρησιν αποφάσεων ΑΣΟ.

Η Εκτελεστική Επιτροπή

Θεόδωρος Κορμάς, Τάσης Κουλαμπάς, Χ.

Κουβελιώτης, Σωτ. Σταυρόπουλος, Στ. Διακουμογιαννόπουλος.

Χθες το απόγευμα συντάκτης μας είδε μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής του Σταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων, που ήρθε προχθές το βράδυ, ύστερα απ' τα μεγάλα και μαχητικά σταφιδικά συλλαλητήρια που έγιναν την Κυριακή στους Γαργαλιάνους, στην Πύλο, στην Κυπαρισσία, στον Πύργο, στα Φιλιατρά με μαζική συμμετοχή όλων των γύρω χωριών.

Οι εκπρόσωποι των σταφιδοπαραγωγών μας εδήλωσαν τα εξής: - Είμαστε κατάπληκτοι για το θράσος του ΑΣΟ που αρνήθηκε ακόμα και να ακούσει τη φωνή των εκπροσώπων των σταφιδοπαραγωγών. Ηρθαμε το βράδυ χθες (Δευτέρα) στις 8 1/2 η ώρα. Τραβήξαμε για να επικοινωνήσουμε με το συμβούλιο του ΑΣΟ. Το μέγαρό του ήταν κλειστό, αμπαρωμένο και μ' όλο που δηλώσαμε την ιδιότητά μας, δεν μας άφησαν να μπούμε. Το συμβούλιο του ΑΣΟ συνεδρίαζε. Συνεδρίαζε για να βγάλει τις εξωφρενικές αποφάσεις που πήρε. Το συμβούλιο του ΑΣΟ ήξερε σίγουρα από τις εφημερίδες και από το τηλεγράφημα το δικό μας, που είχαμε στείλει στο Λούπινα, που ήταν ο πράκτοράς τους μέσα στο συνέδριο και βρισκόταν εδώ πέρα από την Κυριακή το πρωί. Και είχε δώσει εντολή να μην μας αφήσουν να τους «ενοχλήσουμε». Αυτό και έγινε μ' όλες τις διαμαρτυρίες μας, μ' όλες τις φωνές μας, που έχουν καθήκον να μας ακούσουν πριν πάρουν τις αποφάσεις τους, γιατί αντιπροσωπεύουμε ολόκληρο το σταφιδοπαραγωγικό κόσμο της Πελοποννήσου. Ο θυρωρός δεν μας άφησε να μπούμε και ένας υπάλληλος που ήρθε μας είδε, άκουσε τις διαμαρτυρίες μας, πήγε μέσα και ξαναγύρισε, μας δήλωσε πως το συμβούλιο δεν μπορεί να μας δεχτεί. Την ασύστολη αυτή στάση του συμβουλίου του ΑΣΟ την καταγγείλαμε τηλεγραφικώς και και την καταγγέλλουμε σ' όλο το σταφιδοπαραγωγικό κόσμο της Πελοποννήσου, σαν ένα ακόμα χαρακτηριστικό φέροισμο των ανθρώπων, που ποτές δεν ενδιαφέρθηκαν για τα συμφέροντά του και ποτές δεν έλαβαν υπ' όψιν τον πόνο ενός κόσμου

«Οι διαδηλωτές των Φιλατρών αναμένοντας την άφιξιν των σταφιδοπαραγωγών Γαργαλιάνων»

«Οι καταλύσαντες τας αρχάς σταφιδοπαραγωγοί Φιλατρών»

δουλευτάδων, που καταπιέζουν, εκμεταλλεύονται και ξεζουμίζουν. Υστερα από την άρνηση του ΑΣΟ να μας δεχτεί και ν' ακούσει τα αιτήματα του σταφιδοπαραγωγικού κόσμου και ύστερα από τη χθεσινή δημοσίευση σ' όλο τον Τύπο των σχετικών αποφάσεων του ΑΣΟ, θελήσαμε να εξαντλήσουμε όλα τα νόμιμα μέσα για να βρούμε το δίκνο μας, έχοντας απόφαση να κατεβούμε στον πιο σκληρό αγώνα για το ψωμί μας.

Χθες το πρωί θελήσαμε να δούμε τους υπουργούς Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών, που ο τελευταίος, ο κ. Π. Ράλλης, τυχαίνει να είναι και πληρεξούσιος Μεσσηνίας και πρέπει ιδιαίτερα να ενδιαφέρεται για τα σταφιδικά ζητήματα της ιδιαίτερης πατρίδας του. Ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας κ. Στεφανόπουλος δεν ήταν στο γραφείο του και ο υφυπουργός κ. Καρτάλης μας δήλωσε πως είχε αναρμόδιος. Ο υπουργός Εσωτερικών Περ. Ράλλης μας δέχτηκε στο γραφείο του, παρουσία και των βουλευτών Μεσσηνίας Φεσσά και Κριμπά. Διαμαρτυρηθήκαμε στον υπουργό για τις αποφάσεις που πήρε ο ΑΣΟ και διαμαρτυρηθήκαμε με τον εντονότερο τρόπο γιατί το συμβούλιο δε μας δέχτηκε, ενώ είχε ξεχωριστή υποχρέωση να μας δεχτεί στις σημερινές περιστάσεις και τη στιγμή που ήταν να πάρουν τέτοιες ουσιώδεις αποφάσεις.

Ο υπουργός μας είπε πως το συμβούλιο του ΑΣΟ δεν έκανε καλά να μην μας δεχτεί και μας ρώτησε: - Ποιες είναι οι δικές σας αποφάσεις πάνω στις σημερινές αποφάσεις του ΑΣΟ. Του δηλώσαμε πως κατ' αρχήν, σύμφωνα με εντολή που έχουμε απ' το Σταφιδικό Συνέδριο και σύμφωνα με την πραγματικότητα, εμείς δεν μπορούμε να δεχθούμε τιμή κάτω από 3.600 δραχμές το χιλιόλιτρο, ως κατώτατον όριον.

Ο κ. υπουργός ξαφνιασθηκε και μας είπε: - Εγώ σας δηλώνω και μπορείτε να το πείτε, πως ύστερα απ' την κρίση που περνά το προϊόν μας, βρίσκω εξωφρενικά μεγάλες τις τιμές που καθώρισε ο ΑΣΟ. Και πρόσθεσε πως έχει τηλεγραφήματα από την Πύλο, που δέχονται ευχαρίστως αυτές τις τιμές. Εμείς του είπαμε να κάνει αυτές τις δηλώσεις όχι σε μας, μα στον

Τύπο και σε κείνους που τον βγάλαν για να φροντίσει για τα συμφέροντά τους. Και ο κ. υπουργός μας έδειξε τότε τους δισταγμούς του.

Υστερα απ' αυτό η Επιτροπή διαμαρτυρήθηκε για τις διώξεις και τις απειλές εκτόπισης των μελών της Επιτροπής του Συνεδρίου, καθώς και για την τρομοκρατία των κρατικών οργάνων μέσα στο σταφιδοπαραγωγικό κόσμο. Ο υπουργός υποσχέθηκε να διατάξει τηλεγραφικώς την παύση κάθε καταδίωξης.

Σ' ερώτηση του συντάχτη μας ποια είναι τα βασικά αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών σε αντίθεση με τις αποφάσεις του ΑΣΟ, η επιτροπή μας είπε:

1) 3.600 δραχμές το χιλιόλιτρο ως κατώτατο όριο τιμής.

2) Μείωση της εξαγωγικής εισφοράς κατά το μισό ακόμα.

3) Αμεση κατάθεση δελτίου εξαγωγής (και εξηγούν: Όταν ένας έμπορας θέλει να βγάλει σταφίδα στο εξωτερικό πρέπει να καταθέσει δελτία πως έχει στη διάθεση του ΑΣΟ, το μισό ποσό, σαν παρακράτημα. Το ποσό όμως αυτό όπως και τα δελτία δεν τα έχει. Η διοίκηση του ΑΣΟ, κάνοντας ευκολία στους μεγαλεμπόρους, τους δίνει προθεσμία μηνών. Στο μακρινό διάστημα αυτό οι παραγωγοί αναγκάζονται να πουλήσουν στους σταφιδεμπόρους το προϊόν τους ή τα δελτία σε χαμηλότερες τιμές, γιατί θέλουν να φάνε).

4) Διάλυση των ατμοπλοϊκών τρασ (Τα καράβια που μεταφέρουν και εξάγουν τη σταφίδα έχουν κάνει τρασ και συγκριτικά με άλλα καράβια παίρνουν υπέρογκα ναύλα, επιβαρύνοντας τη σταφίδα με 75 λεφτά την οκά).

5) Κατάργηση τρασ οينوβιομηχανίας («Βάκος»). (Και σύγχρονα να επιτραπεί η ελεύθερη απόσταξη, με τον τρόπο αυτό θα γίνει ένας συναγωνισμός, θα πέσουν οι τιμές του οινοπνεύματος και θα μπορεί ο μικρός παραγωγός να παράγει οινόπνευμα για τη σοδειά του).

6) Αναπροσαρμογή της τιμής των πωλούμενων πλεονασμάτων στη βιομηχανία επί τη βάσει της σημερινής τιμής της δραχμής (δηλ. έχει οριστεί η τιμή της μεταλλικής δραχμής

για τη σταφίδα της βιομηχανίας προς 11 δραχμές, μα σήμερα η δραχμή είναι 25 δραχμές).

7) Αναστολή δεκάχρονη των αγροτικών χρεών.

8) Κατάργηση της έγγειου φορολογίας κτλ.

Κοινός αγώνας με τις εργατοϋπαλληλικές οργανώσεις

Σε άλλη ερώτησή μας, εάν κατά τις πληροφορίες των εφημερίδων ο σταφιδοπαραγωγικός κόσμος για να κερδίσει τα δίκαια αιτήματά του έχει απόφαση να συνεργαστεί με υπαλληλικές και εργατικές οργανώσεις, η επιτροπή μας δήλωσε: - Έχουμε εντολή απ' το συνέδριο και όλο τον σταφιδοπαραγωγικό κόσμο της Πελοποννήσου να συνεργασθούμε και να ζητήσουμε την συνδρομή όλων των υπαλληλικών, επαγγελματικών και εργατικών οργανώσεων, για να αγωνισθούμε ως το τέλος. Σήμερα κιόλας θα συναντηθούμε με τις οργανώσεις αυτές για να καθορίσουμε μαζί τον τρόπο και τη μορφή του κοινού αγώνος. Σας επαναλαμβάνουμε και πάλι και σας παρακαλούμε να το τονίσετε πως αυτή τη φορά ο σταφιδικός κόσμος της Πελοποννήσου δεν θα αφήσει να τον κοροϊδεύουν και να τον εκμεταλλεύονται οι διάφοροι κοτζαμπάσπδες, επιτήδειοι και τοκογλύφοι και νάναι ολοχρονίς το θύμα των ληστρικών διαθέσεων του αντικοινωνικού οργανισμού του ΑΣΟ.

Η Επιτροπή του Σταφιδικού Συνεδρίου έκανε χθες επανειλημμένες προσπάθειες να επικοινωνήσει με τον υπουργό Εθνικής Οικονομίας Στεφανόπουλο, αυτός όμως απέφυγε επίμονα να τη δεχθεί. Η επιτροπή καταγγέλλει τη στάση αυτή του Στεφανόπουλου στο σταφιδοπαραγωγικό κόσμο που τον εξέλεξε βουλευτή και τώρα αυτός δεν θέλει ν' ακούσει τη φωνή του. Η επιτροπή επικοινωνήσεν χθες με τη Γενική Συνομοσπονδία Εργατών, την Ενωτική Γενική Συνομοσπονδία και την Ομοσπονδία Βιοτεχνών. Κι οι τρεις οργανώσεις δήλωσαν ότι είναι αλληλέγγυοι στον αγώνα των σταφιδοπαραγωγών. Ο υπουργός της Εθνικής Οικονομίας εδήλωσε χθες ότι η κυβέρνηση αναγκάστηκε να ορίσει τιμή 2.900 δραχμών για τη σταφίδα, για να

αντιμετωπίσει τάχα τον συναγωνισμό στο εξωτερικό»⁽²²⁾.

Καταγγελίες της Εκτελεστικής

Στις 21 Αυγούστου συνέρχεται η Επιτροπή και μετά τη συνεδρίαση εκδίδει την ακόλουθη ανακοίνωση:

«Η Εκτελεστική Επιτροπή Πανσταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων συνελθούσα, σήμερον την 21 Αυγούστου και συζητήσασα εν πλάτει την όλην κατάστασιν, ως διεμορφώθη αυτή γύρω από το σταφιδικό ζήτημα, ύστερα από τας τελευταίας αποφάσεις κυβερνήσεως και ΑΣΟ, ως προς τον καθορισμόν των τιμών και την εγκληματικήν εγκατάλειψιν του πεινώντος και χαροπαλεύοντος σταφιδικού κόσμου υπό της κυβερνήσεως, συναισθανόμενη πλήρως τας υποχρεώσεις της, σύμφωνα με την εντολήν που έλαβε από τούτον, εκτιμώνσα τις κρίσιμες και ιστορικές στιγμές που διέρχεται ο σταφιδικός κόσμος την παρούσαν στιγμήν, γνωρίζουσα τον πόνον και την δυστυχίαν του, συνεπεία της βαρείας και αφόρητης εκμεταλλεύσεως και καταληστεύσεως που υφίσταται ούτος, και επιθυμούσα να μάθει τόσον ο αμέσως ενδιαφερόμενος αυτός κόσμος, ο αγωνιζόμενος τον τίμιον αγώνα του ψωμιού, όσον και ο εργαζόμενος λαός της χώρας, ο ευρισκόμενος εις την ιδίαν μοίραν με τους κλάδους αυτούς της Πελοποννήσου που λέγονται σταφιδοπαραγωγοί, πώς έχει το ζήτημα αυτό, τι ζητεί, πώς είναι δυνατόν να ικανοποιηθούν αι απολύτως δίκαιαι και τίμιαι αξιώσεις του, πώς ενήργησε, πώς περιφρονήθηκε, πώς προδόθηκε και πώς κοροϊδεύτηκε.

Ανακοινώνει:

1) Ο τίμιος αγών των σταφιδοπαραγωγών, επιροδόθηκε από ορισμένους ανθρώπους.

2) Η κυβέρνησις και ο ΑΣΟ περιφρόνησαν τον σταφιδικόν κόσμον, τον ενέπαιξαν και ηρνήθησαν να τον ακούσουν καν, και

3) Η κυβέρνησις και ο ΑΣΟ στραγγάλισαν, εθανάτωσαν και εσέρησαν το ψωμί από τον σταφιδοπαραγωγικόν κόσμον χάριν αυτών των ιδίων και των καρχαριών οινοβιομηχάνων και

σταφιδοεξαγωγέων.

Η προδοσία: Αυτή έγινε από τους Λουπινάν, Πεπέν, Τερζάκην και Κορωναίον. Ούτοι μετά το ιστορικόν και τίμιον πανσταφιδικόν συνέδριον Γαργαλιάνων ήρχισαν διαπραγματεύσεις με τους σταφιδεμπόρους Γιαννόπουλον, Σκιάν και λοιπούς υποτιμητάς, καθώς και με τον ΑΣΟ (αυτό φαίνεται από τηλεγραφήματα και πρωτόκολλα, τα οποία περιέπεσαν εις χείρας μας) και ενώ σύμφωνα με τις αποφάσεις, αι οποίαι ελήφθησαν υπό της Εκτελεστικής Επιτροπής την 11 Αυγούστου εις Καϊάφα έπρεπε την Κυριακήν 18ην να είναι εις το πεδίον του αγώνος, εις τα συλλαλητήρια τα οποία είχαν αποφασισθεί να γίνουν, ούτοι εγκαταλείψαντες τον αγώνα ανεχώρησαν δι' Αθήνας. Και ενώ εκ Γαργαλιάνων απέστειλε τηλεγράφημα εις Λουπινάν ο πρόεδρος της επιτροπής Θ. Κορμάς να μη προβή εις ουδεμίαν ενέργειαν πριν φθάσουν όλα τα άλλα μέλη της Εκτελεστικής Επιτροπής εις Αθήνας, ούτος ελθών ενταύθα ήρχισε τας διαπραγματεύσεις της προδοσίας του σαν τον Ιούδα, από της πρώτης στιγμής της αφίξεώς του. Δεν παραλείπομεν ν' αναφέρομεν ότι εξ ίσου προδοτικά και τορπιλιστικά ενήργησαν και οι Αντών. Στάγκος εκ Γαστούνης και Γ. Μυτάς εκ Αμαλιάδας, οίτινες ελιποτάκτησαν από της επομένης του συνεδρίου, ετέλουν δε εις στενήν επαφήν μετά του πρώτου.

Η περιφρόνησις: Ημείς αφίχθημεν ενταύθα την 19ην τρέχοντος και περί ώραν 8 και 15 μ.μ. αμέσως εκατευθύνθημεν εις τα πολυτελή γραφεία των μαχαραγιάδων του ΑΣΟ. Εζητήσαμεν να μας ακούσουν, οι σουλτάνοι όμως αρνηθήκανε. Διαμαρτυρηθήκαμε τηλεγραφικώς και εζητήσαμε να διαταχθούνε από το υπουργείον Εθνικής Οικονομίας (μα φωνή βοώντος εν τη ερήμω).

Μετάβημεν την επομένην εις το υπουργείον Εθνικής Οικονομίας αλλά δεν ανεύρομεν τον κύριον Στεφανόπουλον, ερευνήσαμεν εις το ξενοδοχείον Κηφισιάς, αλλ' εις μάτην, του επηλεγραφήσαμεν να μας ορίση ακρόασιν, αλλά τίποτε. Μετάβημεν εις υπουργείον Εσωτερικών και ο υπουργός Ράλλης μας εδήλωσε ότι αι

καθορισθείσαι τιμαί είναι εξωφρενικώς μεγάλαι.

Η κυβέρνησις, η οποία δηλώνει ότι ενδιαφέρεται για τους σταφιδοπαραγωγούς, όπως ανακοίνωσε διά του υπουργού της Εθνικής Οικονομίας, ψεύδεται και ενδιαφέρεται μόνον διά τους καρχαρίας οينوβιομήχανους και σταφιδοεξαγωγείς και τον κρατικόν προϋπολογισμόν. Τα δώδεκα εκατομμύρια που χάρισε από καθυστερούμενους φόρους τα κερδίζουν οι καρχαρίαί σταφιδοεξαγωγείς. Το συναλλαγματικόν παρακράτημα που φθάνει τα είκοσι εκατομμύρια διατί δεν το καταργεί; Την έγγειο φορολογία που υποσχέθηκε προεκλογικώς, ανερχομένην εις τεσσαράκοντα εκατομμύρια, όπως καθορίστηκε και εφέτος, διατί δεν την καταργεί;

Αλλά εκτός αυτού το κράτος ευρίσκον φθνήντην πρώτην ύλην την βιομηχανοποιημένη σταφίδα:

α) Μέσω του ΑΣΟ, την παραδίδει σχεδόν δωρεάν προς δρ. 600-1000 εις την οينوβιομηχανίαν.

β) Ενσωματώνει τη βαρείά φορολογία από 8.000 δραχμάς σε κάθε χιλιόλιτρο, μέρος της οποίας δύναται να διατεθή υπέρ των σταφιδοπαραγωγών οπότε το πλεόνασμα είναι δυνατόν να εξαγορασθή όχι μόνον με δραχμές 3.600, αλλά και 4.000 εφόσον εφέτος οι σταφιδοπαραγωγοί ευρίσκοντο εις αθλίαν οικονομικήν κατάστασιν. Αλλά και εκτός της ελαττώσεως της φορολογίας ταύτης του οινοπνεύματος, εάν το κράτος καταργήση το συναλλαγματικόν παρακράτημα και την έγγειον φορολογίαν, φθάνοντας περί τα 60 εκ. δραχμάς, είναι δυνατόν να αυξηθής η τιμή εξαγοράς εις τιμήν 3.600 και πλέον. Εάν δε ελαττωθής η εξαγωγική εισφορά εις το ήμισυ, ήτοι δραχμάς 350, θα είχαμε άλλα 52 εκατομμύρια, οπότε ο παραγωγός θα έπαιρνε 3.600 και πλέον, παραλείπομεν δε ν' αναφέρομεν οφειλόμενα 47(;) εκατομμύρια υπό Αθηναϊκής Τράπεζας, ληστείες κονσόρτσιουμ και άλλα.

Η Εκτελεστική Επιτροπή αποδεικνύουσα τούτα και πιστεύουσα εις τον τίμιον αγώνα των σταφιδοπαραγωγών αποφασίζει:

1) Καλεί την Κεντρική Σταφιδική Επιτροπή όπως κοινοποιήσει και καταρτίσει, όπου δεν υπάρχουν τοπικά σταφιδικά επιτροπεία δι' αποφασιστικούς αγώνες, ζητώντας άμεσα αναθεώρησιν αποφάσεων ΑΣΟ.

2) Καλεί όλες τις εργατικές, επαγγελματικές και υπαλληλικές οργανώσεις να ενισχύσουν τον τίμιον αγώνα των σταφιδοπαραγωγών.

3) Ειδοποιεί την κυβέρνηση και της δηλώνει, διότι καίτοι μετέβη εις το Πολιτικόν Γραφείον δεν εγένετο δεκτή, θα είναι εξ ολοκλήρου υπεύθυνος διά το ενδεχόμενον αιματοκύλισμα του πενόμενου, δυστυχισμένου και καταλυστευόμενου πελοποννησιακού λαού.

Εν Αθήναις 21 Αυγούστου 1935

Ο πρόεδρος Θεοδ. Κορμάς

Τα μέλη: Τάσης Κουλαμπάς, Χρ. Κουβελιώτης, Σωτήρ. Σταυρόπουλος, Στελ. Διακουμογιαννόπουλος»⁽²³⁾.

Διαμαρτυρία στο Ναζήρι

Τις ίδιες ημέρες οι παραγωγοί ξεσπώνονται στο Ναζήρι αλλά για διαφορετικό λόγο: «Οι σταφιδοπαραγωγοί της Κοινότητας Ναζηρίου ευρίσκονται εν αληθή αναστατώσει εξ αφορμής του εξής γεγονότος: Ούτοι εφέτος αποβλέποντες την βελτίωσιν της ποιότητας της σταφίδος των εγκατέστησαν υπόστεγα διά την αποξήρανσιν του προϊόντος υπό σκιάν. Εις την περιφέρειαν Ναζηρίου υπολογίζεται ότι εφέτος η παραγωγή σταφίδος "σκιάς" θα ανέλθη εις 100 χιλιάδας περίπου ενετικής λίρας.

Η εν λόγω σταφίς λόγω της καλύτερας ποιότητός της πρέπει να πωληθί εις τιμήν ανωτέραν της τιμής εις την οποίαν πωλείται η συνήθης σταφίς Μεσσηνίας. Οι σταφιδοπαραγωγοί όμως ισχυρίζονται ότι καταβάλλονται προσπάθειαι υφ' ωρισμένων εμπόρων να αγοράσουν και την σταφίδα σκιάς εις την ιδίαν τιμήν. Τούτο έχει εξεγείρει τους σταφιδοπαραγωγούς Ναζηρίου μέχρις σημείου να σκέπτονται ούτου να πωλήσουν την σταφίδαν των εις την αγοράν των Πατρών εξασφαλίζοντας ούτω καλύτερας τιμάς.

Προχθές ενόψει της καταστάσεως αυτής οι

σταφιδοπαραγωγοί Ναζηρίου συνήλθον εις σύσκεψιν καθ' ην εξέλεξαν επιτροπή αποτελούμενην εκ των κ.κ. Β. Βελισάρη, Θ. Μπαρούτσου, Κ. Βάνια, Ανδ. Τασσιοπούλου, Κ. Μπουρίκα και Ν. Κόντου, εις την οποίαν ανετέθη η παρακολούθησις του όλου ζητήματος»⁽²⁴⁾.

Σύλληψη Κανελλόπουλου

Η οργή των σταφιδοπαραγωγών δεν θα αργήσει να ξεσπάσει, η τρομοκρατία μεγαλώνει, στα Φιλιατρά συλλαμβάνεται ο Κανελλόπουλος και συγκροτείται μεγάλο συλλαλητήριο για την απελευθέρωσή του:

«Ανάβει ο σταφιδόκαμπος της Πελοποννήσου. Τα προμηνύματα της θύελλας που πλησιάζει μας έρχονται κι' από τα χωριά της Μεσσηνίας.

- Οχι! Δεν θα μας αρπάξετε τη σταφίδα μας! βροντοφωνάζουν οι σταφιδοπαραγωγοί. Κι' ούτε θα σας επιτρέψουμε να φυλακίσετε και να εξοντώσετε τους πρωτοπόρους αγωνιστές μας!

Αλλά ας αφήσουμε να μιλήσουν τα γεγονότα. Από τα Φιλιατρά πήραμε το παρακάτω τηλεγράφημα:

Φιλιατρά 23 του Αυγούστου. Σύσσωμος σταφιδοπαραγωγικός και επαγγελματικός κόσμος Φιλιατρών και περιχώρων, συνελθόντες εις πάνδημον συλλαλητήριο, συνεπεία συλλήψεως του μέλους της Κεντρικής Επιτροπής του σταφιδικού συνεδρίου Κανελλόπουλου, παρά την υπόσχεσιν που έδωσεν ο υπουργός Ράλλης στην Εκτελεστική Επιτροπή ότι θα σταματήσει η τρομοκρατία, διαμαρτυρόμεθα εντονώτατα και ζητούμεν παύσιν πάσης τρομοκρατίας.

Ολόκληρος η διαδήλωσις μεταβάσα εις αστυνομίας απελευθέρωσε κρατούμενον Κανελλόπουλον.

Ζητούμεν άμεσα αναθεώρησιν αποφάσεων του ΑΣΟ. Τασσόμεθα παρά το πλευρόν της Εκτελεστικής Επιτροπής συνεχιζούσης τον τίμιον και σκληρόν αγώνα μας. Αιτούμεθα όπως εγκριθούν οι αποφάσεις του συνεδρίου Γαργαλιάνων, άλλως σταφιδοπαραγωγικός κόσμος, ευρισκόμενος εν απογνώσει, θέλει αιματοκυλισθεί και καθιστά εξ ολοκλήρου υπεύθυνον

διά τούτον την κυβέρνησιν. Αποκhrύσσομεν πάντας προδότας και συμβούλους ΑΣΟ.

Επιτροπή συλλαλητηρίου: Σταυρόπουλος, Τσίτσιος, Ματζαφλάρης, Φιτωρός, Μουστρή, Κέντος, Καλαμάτας, Μαγγάνας, Κανελλόπουλος.

Φιλιαρά 23 του Αυγούστου (Του ανταποκριτή μας).

Συνεταιρισμένος κόσμος Φιλιατών ανάστατος διά καθορισθείσας τιμάς εξαγοράς υπό ΑΣΟ και κυβερνήσεως. Ζητούμεν την άμεσον αναθεώρησιν των αποφάσεων του ΑΣΟ. Τασσόμεθα παρά τω πλευρώ τιμίας εκτελεστικής επιτροπής Θ. Κορμά, Σταυρόπουλου, Κουλαμπά, Κουβελιώτη, Διακουμογιαννόπουλου. Θα συνεχίσωμεν σκληρότερον αγώνα. Διαμαρτυρόμεθα εντονώτατά διά σύλληψιν μέλους Κεντρικής Επιτροπής Συνεδρίου. Ζητούμεν κατάπαυσιν πάσης τρομοκρατίας κατά των αγωνιστών σταφίδος. Αίρομεν εμπιστοσύνην συμβούλων ΑΣΟ.

Συνεταιρισμοί Φιλιατών: Αγρίλης Σταυρόπουλος, Εράνη Λ. Αθανασόπουλος, Γ. Αλεξανδρόπουλος, Δήμητρα Δ. Παπαγεωργίου. Κτηματική Τράπεζα Θεοδωρακόπουλος.

Κασιόμπαλι 23 του Αυγούστου. Σταφιδοπαγωγοί των χωρίων Κασιόμπαλι και Χαλαζωνίου Τριφυλίας πληροφορηθέντες την σύλληψιν υπό της αστυνομίας Φιλιατών μέλους Κεντρικής Σταφιδικής Επιτροπής μετ' αγανακτίσεως διαμαρτύρονται και ζητούν παύσιν διώξεως, ανάκλησιν αποφάσεως ΑΣΟ προς αποφυγήν αιματοκυλίσματος Πελοποννήσου. Πρόεδροι συνεταιρισμών: Β. Τάτσος, Δ. Γκότσης. Επιτροπή: Φ. Φωτόπουλος, Φ. Γεωργόπουλος, Χ. Λεβεντάκης, Ι. Σαπέρας»⁽²⁵⁾.

Οι κινητοποιήσεις αγκαλιάζουν τη Δυτική και Ανω Μεσσηνία, αλλά και την Ηλεία:

«Σύμφωνα με πληροφορίες μας από την Πελοπόννησο ολόκληρος ο σταφιδοπαγωγικός κόσμος κατεβαίνει σήμερα σε μεγάλα συλλαλητήρια διαμαρτυρίας για να απαιτήσει αναθεώρηση των αποφάσεων του ΑΣΟ. Τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής του Πανσταφιδικού Συνεδρίου στις σταφιδοπαγωγικές περιφέρειες, γίνονται παντού δεκτά με εκδηλώσεις

ενθουσιασμού.

Κατά πληροφορίες μας θα γίνουν σήμερα συλλαλητήρια στα Φιλιαρά, Κυπαρισσία, Γαργαλιάνους, Πύργο, Πύλο και σε άλλες πόλεις και χωριά της Πελοποννήσου. Λόγω της αγανάκτησης που επικρατεί δεν αποκλείεται να συμβούν σοβαρά γεγονότα, επειδή η κυβέρνηση και ο ΑΣΟ αρνούνται να δεχτούν τα δίκαια αιτήματα των σταφιδοπαγωγών και τους προκαλούν με τα τρομοκρατικά μέτρα που παίρνουν»⁽²⁶⁾.

Μεγάλα συλλαλητήρια στις 26 Αυγούστου

Στις 25 Αυγούστου η κοινωνική έκρηξη στην Πελοπόννησο αγκαλιάζει πλατύτατα στρώματα και δημιουργείται ένα κύμα συμπαραστάσης:

«Οι καμπάνες χτύπησαν συναγερμό και οι μαύρες σημαίες υψώθηκαν στον Πελοποννησιακό κάμπο. Ένας ολόκληρος παραγωγικός πληθυσμός που με τον ιδρώτα και το αίμα του βγάζει το πολυτιμότερο προϊόν της χώρας μας, ξεχύθηκε σαν φουρτουνιασμένη θάλασσα στις πόλεις και τα κεφαλοχώρια της Πελοποννήσου, στα Φιλιαρά, στην Κυπαρισσία, στους Γαργαλιάνους και στα άλλα σταφιδικά κέντρα.

Το σύνθημα «3.600 ή θάνατος», «Κάτω ο ληστρικός ΑΣΟ» συγκέντρωσε χιλιάδες σταφιδοπαγωγούς, αποφασισμένους να δώσουν και τη ζωή τους για να σταματήσει η κλεψιά και η ληστεία του προϊόντος των.

Οι σταφιδοπαγωγοί ζητούν να αναθεωρηθούν οι αποφάσεις του ΑΣΟ και να πληρωθούν 3.600 τη σταφίδα τους αντί 2.900 που καθιέρωσε ο ΑΣΟ και η αντιλαϊκή κυβέρνηση.

Η κυβέρνηση αντί να ικανοποιήσει τα δίκαια αιτήματα των δουλεutaδων της γης, στέλνει κι' άλλους χωροφύλακες να τρομοκρατήσουν το λαό της Πελοποννήσου και να πνίξουν στο αίμα τον τίμιο αγώνα του.

Ομως ο ληστεμένος, ο πεινασμένος, ο αγανακτισμένος πληθυσμός σπκώνει απειλητικά τη ροζιασμένη γροθιά του, αποφασισμένος να νικήσει με κάθε θυσία.

Για να παρακολουθήσει και να ενισχύσει τον

αγώνα των σταφιδοπαραγωγών ο "Ριζοσπάστης" έστειλε στις σταφιδικές περιφέρειες δύο απεσταλμένους συντάκτες του. Στα Φιλιατρά μιλάει ο Τάσης Κουλαμπάς και ο απεσταλμένος του "Ριζοσπάστη" τηλεγραφεί: "Ολόκληρη η Τριφυλία βρίσκεται στο πόδι για να περισώσει από τις ληστρικές διαθέσεις του ΑΣΟ και των σταφιδεμπόρων τη σταφίδα. Από ψες το βράδυ με αυτοκίνητα ταξί σκορπίστηκαν σ' όλα τα χωριά φαντάροι που τους έφεραν από την Καλαμάτα, για να εμποδίσουν το σημερινό ξεσκήωμα της σταφιδοπαραγωγικής φτωχολογιάς. Οι φαντάροι σαν παιδιά των σταφιδοπαραγωγών, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι θα κάνουν το πραγματικό τους καθήκον.

Από πολύ πρωί από το Χαλαζόνι, το Κασιόμπαλι και άλλα χωριά ξεκίνησαν κατά εκατοντάδες οι χωριάτες για τα Φιλιατρά. Στις 10 το πρωί πάνω από 3.500 χιλιάδες σταφιδοπαραγωγοί γεμίσανε την πλατεία των Φιλιατρών, κρατώντας μαύρες σημαίες με τα συνθήματα «Κάτω ο ΑΣΟ», «3.600 ή θάνατος», «Το ψωμί μας το παίρνουν οι καρχαρίες». Η αστυνομία που δεν πρόβλεπε πως θα πλάκωνε από τα χωριά τέτοια φουρτουνιασμένη ανθρωποθάλασσα, τα έχασε κυριολεκτικά. Οι επαγγελματίες ενώθηκαν με τις μάζες των διαδηλωτών σταφιδοπαραγωγών και έτσι αποτελέσθηκε ένα συλλαλητήριο με 5.000 πρόσωπα.

Μέσα σε ενθουσιώδη χειροκροτήματα μίλησε ο Τάσης Κουλαμπάς εκ μέρους της Εκτελεστικής Επιτροπής του συνεδρίου των Γαργαλιάνων, ξεσκέπασε τις μανούβρες των υπουργών, βουλευτών και των αντιπροσώπων του ΑΣΟ, που έχουνε για σκοπό να εκφυλίσουνε τη διάθεση των σταφιδοπαραγωγικών μαζών να παλαίψουνε και να κερδίσουνε τα ζητήματά τους. Διηγήθηκε λεπτομερειακά όλη τη δουλειά της Εκτελεστικής Επιτροπής στην Αθήνα και τη στιγμή που ανέφερε τα ονόματα των επαίσχυντων προδοτών Λούπινα και Τερζάκη, η μάζα ξέσπασε βροντερά «κάτω οι άτιμοι, οι προδότες». Ο Τάσης Κουλαμπάς σύστησε στους σταφιδοπαραγωγούς να καταδικάσουν, να αποφύγουν προσεχτικά και να καταγγείλουν εκείνους που

προτείνουν το ρίξιμο δυναμίτιδας και χαρακτηριστικά τόνισε ότι μόνο με τον τίμιο και επίμονο μαζικό τους αγώνα με το σύνθημα «3.600 δρχ. ή θάνατος» θα κερδίσουν τα δίκαια αιτήματά τους.

Όλη τη μέρα τα Φιλιατρά βρίσκονταν σ' έναν πραγματικό συναγερμό. Οι καμπάνες χτυπούσανε εκκωφαντικά καλώντας το λαό των Φιλιατρών να εκδηλώσει την αλληλεγγύη του με τους τίμιους σταφιδοπαραγωγούς.

Το απόγευμα στις 3 ενώ περνούσε ο ταγματάρχης της χωροφυλακής, η αγανακτισμένη μάζα ξέσπασε σε αποδοκιμασίες γιατί ο ταγματάρχης είχε τηλεφωνήσει στο νομάρχη της Καλαμάτας ότι οι συγκεντρωμένοι είναι όλοι τους παιδαρέλια. Κυνηγήθηκε από τους διαδηλωτές και αναγκάσθηκε να κλεισθεί στην αστυνομία για να αποφύγει τις αποδοκιμασίες των διαδηλωτών που γινόντανε πιο άγριες".

Μεγάλη συγκέντρωση στην Κυπαρισσία

Μεγάλη συγκέντρωση γίνεται και στην Κυπαρισσία όπου μεταξύ των άλλων καίγονται χαρτιά του ΑΣΟ, την οποία περιγράφει ο απεσταλμένος του "Ριζοσπάστη" Ν. Κόκκινος ο οποίος δίνει πληροφορίες και για τη μεγάλη συγκέντρωση στους Γαργαλιάνους:

«Ολόκληρος ο σταφιδόκαμπος της Τριφυλίας και τα σταφιδοπαραγωγικά της κέντρα ζήσανε σήμερα ένα τέτοιο μαζικό ξεσκήωμα των σταφιδοπαραγωγών που δεν αναφέρεται ίσα με τα σήμερα στα χρονικά των σκληρών αγώνων των σκλάβων ενάντια στη Λερναία Ύδρα του ΑΣΟ. Εχω ανταμώσει και συζητήσει με εκατοντάδες φτωχούς σταφιδοπαραγωγούς. Όλοι τους με ζωγραφισμένη την ακατάβλητη αποφασιστικότητα στα πρόσωπά τους λένε: "αυτή τη φορά πια είμαστε αποφασισμένοι, να κερδίσουμε το δικίο μας".

Στην Κυπαρισσία έγινε συγκέντρωση με 3.500 σταφιδοπαραγωγούς οι οποίοι κάψανε με εκδηλώσεις αγανάκτησης τα χαρτιά του ΑΣΟ. Μια στεντόρεια φωνή βγαίνει από τα στήθια των ακατάβλητων σταφιδοπαραγωγών: "Ζητάμε να καταργηθούνε τα χρέη". Ο Δια-

κουμογιαννόπουλος που μιλάει εκ μέρους της Εκτελεστικής Επιτροπής του σταφιδοπαραγωγικού συνεδρίου των Γαργαλιάνων αποθεώνεται πραγματικά από τη μάζα. Οι σταφιδοπαραγωγοί σε ορμητικότερο συλλαλητήριο ξεχύθηκαν στους δρόμους της Κυπαρισσίας. Ποια δύναμη μπορεί να σταματήσει τον αγανακτισμένο λαό; Το ογκώδες συλλαλητήριο έφτασε κάτω από το τηλεγραφείο και επιτροπή του συλλαλητηρίου επικοινωνήσε αμέσως με τον υπουργό Εσωτερικών Περικλή Ράλλη. Η επιτροπή δήλωσε κατηγορηματικά στον υπουργό πως οι εξεγερμένοι σταφιδοπαραγωγοί δεν θα διαλυθούν παρά τότε μόνο που θα πάρουν την απάντηση της κυβέρνησης ότι αποδέχεται το ψήφισμα του συνεδρίου των Γαργαλιάνων. Ο υπουργός υποσχέθηκε πως αύριο (σήμερα) το μεσημέρι θα συνέλθει σε έκτακτη συνεδρίαση το υπουργικό συμβούλιο και θα τους τηλεφωνήσει αμέσως τις αποφάσεις του.

Στους Γαργαλιάνους 3.000 και πάνω σταφιδοπαραγωγοί συγκροτήσανε μεγαλειώδικη συγκέντρωση.

Όλοι οι σταφιδοπαραγωγοί απόψε θα διανυκτερεύσουν συγκεντρωμένοι μέσα στις πόλεις περιμένοντας ανυπόμονα την απάντηση του υπουργικού συμβουλίου. Ο επαναστατικός ενθουσιασμός της μάζας είναι ακατάβλητος, ασύγκριτος.

Η πεποίθηση για τη νίκη, την οποία θα διεκδικήσουν οργανώνοντας τα ένοπλα συλλαλητήρια, έχει κατακτήσει τις μάζες των χιλιάδων σταφιδοπαραγωγών».

Σε μεγάλη συγκέντρωση βρίσκονται ο Κορμάς και ο Κουβελιώτης και ο άλλος απεσταλμένος του "Ριζοσπάστη", ο Κ. Αυγίτας, τηλεγραφεί: «Στο Μελιγαλά έγινε συλλαλητήριο με 2.000 σταφιδοπαραγωγούς. Μίλησαν ο πρόεδρος της σταφιδικής επιτροπής Κορμάς και ο Κουβελιώτης μέλος της ίδιας επιτροπής. Εγκρίθηκε έντονο τηλεγράφημα στην κυβέρνηση με το οποίο δηλώνουν ότι στην περίπτωση που δεν θα λυθούν τα αιτήματά τους μέχρι την ερχόμενη Κυριακή θα κάνουν ένοπλη κάθοδο στην Καλαμάτα. Πεντακόσιοι αγρότες της Πυλίας που

είταν έτοιμοι να κατέβουν ένοπλοι στην Καλαμάτα, δεν κατέβηκαν για να συγχρονίσουν την κάθοδό τους μαζί με όλους τους σταφιδοπαραγωγούς της περιφέρειας Πυλίας την ερχόμενη Κυριακή. Ολόκληρη η Καλαμάτα βρίσκεται σε συναγερμό. Ολόκληρη η εργαζόμενη Καλαμάτα βρίσκεται ανεπιφύλαχτα στο πλευρό της σταφιδοπαραγωγικής φτωχολογιάς, την οποία θα υποστηρίξει με κάθε μέσο για να κερδίσει τα ζωτικά της ζητήματα. Οι εργατικές οργανώσεις υιοθέτησαν όλα τα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών και με έντονες τηλεγραφικές διαμαρτυρίες θα απαιτήσουν από την κυβέρνηση την άμεσο αποδοχή τους».

Τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στέλνει η επιτροπή συλλαλητηρίου της Κυπαρισσίας:

«Λαός Κυπαρισσίας και περιχώρων σύσσωμος αποδοκιμάζει κυβέρνηση και ΑΣΟ διά ληφθέντα μέτρα κατά της σταφίδος. Ζητεί άμεσων αναθεώρησιν αποφάσεων, πλήρη αποδοχήν ψηφίσματος συνεδρίου Γαργαλιάνων, άλλως απεκδυόμεθα πάσης ευθύνης για περαιτέρω συμπεσόμενα έκτροπα.

Η επιτροπή: Διακουμογιαννόπουλος Στυλιανός, Γερμανός Κωνσταντίνος, Κανελλόπουλος Νικ., Αδαμόπουλος Παν., Βλάχος Σωτήριος».

Τηλεγράφημα προς την κυβέρνηση στέλνει και η επιτροπή συλλαλητηρίου Γαργαλιάνων που εκτιμά ότι απειλείται αιματοκύλισμα:

“Λαός εξακολουθεί την συγκέντρωσίν του. Αρνείται να διαλυθεί πριν δοθεί η απάντησις της κυβερνήσεως αξιών να δοθεί αμέσως. Αδυνατούμεν συγκρατήσωμεν μαινόμενα πλήθη. Εθνικό συμφέρον επιβάλλει τουλάχιστον απάντησιν επί προγενέστερου τηλεγραφήματος. Απεκδυόμεθα πάσης ευθύνης δι’ απειλούμενον από στιγμής εις στιγμήν αιματοκύλισμα.

Επιτροπή συλλαλητηρίου».

Για την Καλαμάτα ο "Ριζοσπάστης" γράφει: «Όλες οι εργατικές οργανώσεις της πόλης μας τάχθηκαν αλληλέγγυοι με τους σταφιδοπαραγωγούς που παλεύουν για τα δίκαια αιτήματά τους».

Το μεγάλο ρεπορτάζ της εφημερίδας ολοκληρώνεται με την ανακοίνωση της Ενωτικής

Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδας”: «Η εργατική τάξη της χώρας με ζωηρότατον ενδιαφέρον παρακολουθεί τον δίκαιον αγώνα των εργατών σταφιδοπαραγωγών αιτούντων όπως καθιερωθεί τιμή σταφίδος 3.600 το χιλιόλιτρον, τακτοποίηση των χρεών, κατάργηση του ΑΣΟ και του παρακρατήματος κλπ.

Η εργατική τάξη ευρίσκει απολύτως δίκαια τα αιτήματα αυτά των εργαζόμενων σταφιδοπαραγωγών. Η συγκινητική εγκύκλιος των εργαζόμενων σταφιδοπαραγωγών προς την εργατική τάξιν, ζητούντων ενίσχυσιν εις τον δίκαιον αγώνα, ευρίσκει μια βαθειά απήκηση στα αισθήματα όλων των εργατών της χώρας.

Η εργατική τάξη της χώρας κηρύσσεται αλληλεγγύως με τους εργαζόμενους σταφιδοπαραγωγούς, υιοθετεί τα αιτήματα του πανσταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων και με ζωηράν δυσφορίαν επιληροφορήθη ότι το συμβούλιον του ΑΣΟ, περιφρονήσαν την φωνήν των σταφιδοπαραγωγών, καθώρισε τιμάς αυτόχρημα ληστρικάς εις βάρος της εργασίας του εργαζόμενου πληθυσμού της Πελοποννήσου και προς ικανοποίησιν της απληστίας μιας μηδαμινής μειοψηφίας πλουτοκρατών οιοβιομηχάνων, εξαγωγέων και τραπεζιτών. Η εργατική τάξη σημειώνει ότι τα ίδια αυτά πρόσωπα που εκμεταλλεύονται τους εργαζόμενους σταφιδοπαραγωγούς πρωτοστατούν εις την εκμετάλλευσιν και της εργατικής τάξης εις τα εργοστάσια οιοπνευματοποιίας Ελευσίνος, Πύργου, Καλαμών κλπ., λιπασμάτων Πειραιώς, αποθήκας συσκευής σταφίδος κλπ.

Επίσης η εργατική τάξη με ζωηράν δυσφορίαν πληροφορείται ότι οι αρχές καταδιώκουν με σκοπό να συλλάβουν και να εκτοπίσουν τους επί κεφαλής των εργαζόμενων σταφιδοπαραγωγών.

Γνωστοποιώντας σας τα αισθήματα συμπάθειας και αλληλεγγύης της εργατικής τάξης προς τους εργαζόμενους σταφιδοπαραγωγούς, ζητούμεν εξ ονόματος όλων των εργατών της χώρας όπως ικανοποιηθούν αμέσως όλα τα αιτήματα τα διατυπωθέντα εις το εν Γαργαλιάνοις Πανσταφιδικόν Συνέδριον. Ιδιαίτερος ζη-

τούμεν όπως αναθεωρηθούν αμέσως οι αποφάσεις του ΑΣΟ περί καθορισμού τιμής 2.900 το χιλιόλιτρον και γίνει αποδεκτή η υπό των σταφιδοπαραγωγών υποδειχθείσα τιμή των 3.600 δραχμών.

Επίσης ζητούμεν όπως μη γίνει ουδεμία δώρις εναντίον των επικεφαλής του αγώνος των σταφιδοπαραγωγών.

Η εργατική τάξις της χώρας - εκπληρούσα καθήκον αλληλεγγύης προς τους εργαζόμενους σταφιδοπαραγωγούς, οι οποίοι γίνονται θύματα της ιδίας πλουτοκρατικής σπείρας που εκμεταλλεύεται και την εργατική τάξη και θέλουσα να εξυπηρετήσει και τα δικά της συμφέροντα - δεν εννοεί να αφήσει μόνους τους σταφιδοπαραγωγούς εις τον δίκαιον αυτόν αγώνα τους και είναι αποφασισμένη να τους ενισχύσει με όλα τα μέσα σε περίπτωση επιμονής του ΑΣΟ και της κυβέρνησης να αρνούνται την ικανοποίηση των ως άνω αιτημάτων των σταφιδοπαραγωγών.

Ελπίζομεν ότι θέλει ληφθεί ευμενώς υπ' όψη η γνώμη και η θέληση αυτή της εργατικής τάξης.

Διά την Εκτελεστικήν Επιτροπήν
Α. Λαζαρίδης⁽²⁷⁾.

«Πρώτη φορά στην Τριφυλία τέτοια θύελλα»

Ο «ΡΙζοσπάστης» δημοσιεύει εκτενές ρεπορτάζ του απεσταλμένου του Νίκου Κόκκινου από τις κινητοποιήσεις που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον:

«Φιλιατρά 25 Αυγούστου. Λαϊκή οργή! Συναγερμός των πεινασμένων! Πρώτη φορά στην Τριφυλία ξέσπασε τέτοια θύελλα!

Η ατμόσφαιρα είνε φορτωμένη από ηλεκτρισμό αγανάκτησης. Ο λαός ξυπνά σαν το λιοντάρι που τινάζει άγρια τη χείτη του. Από την αυγή στο σταφιδικό κάμπο δεν ακούς τίποτα άλλο:

- Γεώργιοοοο! Γιάννην! Λενιώωω! Ξυπνάτε, πάμε Φιλιατρά!

Κι' από χτήμα σε χτήμα, από χωριό σε χωριό οι κλαγγές της καμπάνας που χτυπάει δαιμονισμένα σε κάθε εκκλησία, οι φωνές των παι-

διών, οι τσιρίδες των γυναικών και η αντάρα από τα οργισμένα στήθια των δουλευτάδων της σταφίδας ξεσπάει σ' ένα σύνθημα που αντιλαλεί:

- 3.600 ή θάνατος!
- Κάτω οι καρχαρίες!
- Κάτω ο ΑΣΟ!
- Ζήτω η εκτελεστική των Γαργαλιάνων!

Πρωτοπορία τα χωριά Χαλαζώνι και Κατσιμπαλι. Το συλλαλητήριο των Φιλιατρών ογκούται. Ρόπαλα, τσεκούρια, κλαδευτήρια, σαρωματίνες, μαύρες παντιέρες, λάβαρα και οργισμένα μάτια.

- 3.600 ή θάνατος!

Η πλατεία πλημμύρισε στα Φιλιατρά. Η μάζα ηλεκτρίστηκε. Όλοι κυττάνε σ' ένα μπαλκόνι και μια φωνή ξεσπάει:

- Γεια σου λεβέντη Κουλαμπά!
- Αηδόνι μας! σταφιδόπαιδο! αγωνιστή μας να μας ζήσεις!

Εκείνος άρχισε να μιλάει:

- Ζήτω ο ηρωικός και τίμιος λαός των σταφιδοπαραγωγών! Ζήτω το συνέδριο των Γαργαλιάνων!

Μίλησε με πόνο καρδιάς. Είπε τα βάσανα του σταφιδικού κόσμου. Οι γέροι κλαίγανε. Οι νέοι και τα παλληκάρια σηκώνανε τις γροθιές.

- Θα διώξουμε τους καρχαρίες!

Ξεσκέπασε τους προδότες: Λούπινα, Τερζάκη και άλλους και η μάζα έδειξε όλο το μίσος κατά των προδοτών. Είπε πώς πάλαιψε η επιτροπή στην Αθήνα, πως της κλείσανε τις πόρτες ο ΑΣΟ και το κράτος αλλά και διαβεβαίωσε τους σταφιδοπαραγωγούς πως δε λυγίζει η επιτροπή. Δεν θα πάψει τον αγώνα παρά μονάχα όταν θα νικήσουν οι σταφιδοπαραγωγοί.

Και κατέληξε:

- Μπορεί να μας δείτε στο δρόμο πνιγμένους στο αίμα εμάς, αλλά τον αγώνα δεν τον αφήνουμε. Αν μαυρίσει το μάτι των παραγωγών και γίνει κακό, οι εγκληματίες και οι ένοχοι θα είναι αυτοί και όχι μεις.

Τον σηκώσανε στα χέρια και τραβήξανε στο ταχυδρομείο να δώσουν το ψήφισμα με τα αι-

τήματα «3.600», ανάκληση αποφάσεων ΑΣΟ και προθεσμία ως αύριο στην κυβέρνηση να απαντήσει.

Η αστυνομία όμως που τα «δίπλωσε» μπροστά στον όγκο της μάζας, ζήτησε με την προβοκάτσια να χτυπήσει και καλώντας την επιτροπή επί τούπου της είπε ότι θα ριχτούν δυνάμεις.

Ο Κουλαμπάς τόπε αυτό στη μάζα.

- Εμείς δεν είμαστε αναρχικοί. Τέτοια πράγματα δεν κάνουμε. Εμείς έχουμε όπλο τις χιλιάδες γροθιές μας.

Τελείωσε το συλλαλητήριο μα δεν διαλύονται οι πεινασμένοι. Τα λάβαρα ανεμίζουν μαύρα και απειλητικά. Οι φωνές αντηχούν στην πλατεία και στους δρόμους. Προμηνύονται νέες θύελλες.

Ενώ ξαφνικά πήγε κάπως να σουχάσει η πόλη, αντιλαλήσανε πάλι οι καμπάνες δυνατά. Ο κόσμος χύθηκε στους δρόμους. Αυτή τη φορά η μάζα δεν ήτανε να συγκρατηθεί από τίποτα.

- Τι γίνεται μωρέ;
- Φωτιά στην Κυπαρισσία!

Οι πρώτοι σωφεράδες από την Κυπαρισσία φέρουν τα μαντάτα. Ο Διακουμογιαννόπουλος της εκτελεστικής επιτροπής μίλησε εκεί. Οι σταφιδοπαραγωγοί αγανακτισμένοι ριχτήκανε στα γραφεία του ΑΣΟ και σκίσανε τα χαρτιά. Επιτεθήκανε και κάψανε τα εντάλματα, πετάξανε τα παράσιτα έξω και οι 3.000 σταφιδοπαραγωγοί διαδηλώσανε φωνάζοντας:

- Κάτω ο ΑΣΟ! Κάτω οι καρχαρίες!
- 3.600 ή θάνατος!

Τα ίδια και στους Γαργαλιάνους όπου ο Κουλαμπάς αποθεώθηκε κυριολεκτικά, μόλις έφτασε από τα Φιλιατρά. 3.700 παραγωγοί τον σηκώσανε στα χέρια και τους μίλησε.

Ολόκληρη η Τριφυλία στο πόδι!

Στα Φιλιατρά, στις 3 το απόγευμα, μόλις φτάσανε οι πρώτες ειδήσεις, καινούργιος συναγερμός.

Μάζες πυκνές ξανασυγκεντρώθηκαν και πάλι. Πάλι οι καμπάνες χτυπούν. Ο ταγματάρχης της Χωροφυλακής στο τηλέφωνο ακούστηκε να λέει πως οι συγκεντρωμένοι είναι «βυζα-

νούδια” κι ο νομάρχης από την Καλαμάτα γε-
λούσε. Οι παραγωγοί το μυριστήκανε:

- Να φύγεις σακαράκα! Σκισμένη παντιέρα
να πας από κει που ήρθες!

Του ριχτήκανε και τον αναγκάσανε να μπει
στο αυτοκίνητο να φύγει. Πάλι ο Κουλαμπάς
στο μπαλκόνι. Πάλι δάκρυα. Πάλι οργισμένες
φωνές.

- Αυτός ο άνθρωπος μπήκε στην καρδιά
μου. Λέει ένας γέρος.

- Παιδί μου, μη φεύγεις από δω. Σε θέλουμε.

Η διαδήλωση γύρισε όλη την πόλη αποδοκι-
μάζοντας τον ΑΣΟ και καταχτώντας τους δρό-
μους. Το τηλεγραφείο καταλαμβάνεται πάλι
και τη στιγμή αυτή ζητάνε τον υπουργό. Ο
Ράλλης απάντησε τη φορά αυτή.

- Αύριο θα σας απαντήσω. Καλώ έκτακτο
υπουργικό συμβούλιο και αναγνωρίζω το δίκαιό
σας.

Μόλις το λέει αυτό ο Κουλαμπάς στη μάζα,
δεν περιγράφεται τι έγινε.

- Ζήτω η επιτροπή μας. Θα πεθάνουμε μαζί
για τον αγώνα μας!

- Ξυπνήσαμε πια! Δεν είμαστε οι σκλάβοι
του παλπού καιρού!

Αυτά ως την ώρα με τη μεγαλύτερη συντο-
μία.

Το θα γίνει αύριο; Οι σταφιδοπαραγωγοί
απόψε δεν θα κοιμηθούν.

- Τι θ' απαντήσει η κυβέρνηση; Η αλήθεια
είνε πως είναι αποφασισμένοι για όλα γιατί η
ληστεία είναι αισχρή.

Οι μαύρες σημαίες και οι σφιγμένες γροθιές
των ηρωικών αυτών ανθρώπων είναι σε θέση
να γκρεμίσουν αλύπτητα όλα τα εμπόδια που
τους φράζουν το δρόμο για τη νίκη τους. Και
οι φαντάροι; Ω! αρκετές φωνές ακουστήκαν
απ' αυτούς.

Είμαστε αδέρφια σας. Εμείς δε χτυπάμε!

Τι λέει ο ο μοναρχοφασισμός;

Τι λένε οι καρχαρίες του ΑΣΟ;

Τι λέει ο Κονδύλης και το “αγροτόπαιδο” ο
Στεφανόπουλος;

Η Τριφυλία σηκώνει ψηλά τη σημαία της
ηρωικής πάλης»⁽²⁸⁾.

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΤΑ ΕΝ ΠΥΛΩ ΑΙΜΑΤΗΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΕΥΘΥΝΗ ΧΩΡΟΦΥΛΑΚΗΣ. -- ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ ΤΡΑΥΜΑΤΙΑΙ

ΠΥΛΟΣ 27 Αυγούστου. Διὰ τριῶν τηλεγραφημάτων μου σὰς ἐξέθεσα ἐν περιλήψει τὰ μέχρι τοῦ μεσονυκτίου γενόμενα. Σὰς ἐκθέτω ἤδη ταῦτα καὶ ἐκτενῶς. Ἀπὸ τῆς μεσημβρίας τῆς Δευτέρας, ἐκ τῆς περιφέρειας Κυνηγοῦ, κατέβησαν περὶ τοὺς χιλίους πεντακοσίους σταφιδοπαραγωγοὶ εἰς τὴν πόλιν, ὅπως διαμαρτυρηθῶν εἰς τὴν Κυβέρνησιν διὰ τὸ σταφιδικὸν ζήτημα, εἰς ἐνίσχυσιν τῆς ἐπιτροπῆς Γαργαλιάνων. Πρὶν ὅμως ἀναχωρήσουν ἐκ τῶν χωρίων των, εἶχε μεταβῇ ὁ διοικητὴς τῆς ἐνταῦθα χωροφυλακῆς εἰς τὰ χωρία τῆς ἀνωτέρω περιφέρειας, μετὰ τινων χωροφυλάκων, ὅπως παρεμποδίσῃ αὐτοὺς νὰ κατέλθουν εἰς τὴν πόλιν. Δυστυχῶς αἱ παρακλήσεις του δὲν εἰσηκούσθησαν οὐ μόνον, ἀλλὰ οἱ διαδηλοῦνται συνέλαβον αὐτὸν καὶ τοὺς χωροφύλακας καὶ τοὺς ἀπέπλισαν, ὥσαντες εἰς αὐ-

ματίσθησαν δὲ οὕτω τρεῖς καὶ εἰς ἐφρονεύθη. Οὗτος ὡς ἐγνώσθη δὲν ἐφρονεύθη κατὰ τὴν ὁρὰν ἐκείνην, ἀλλὰ μετὰ ἡμέσειαν ὅραν καὶ εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν τόπον τῆς πυρκαϊᾶς χιλίων μέτρων ἐνθ' ἐδάδιζεν μόνος, καθ' ὁμιολογίαν αὐτοπτῶν μαρτύρων, ἐπυροβολήθη δι' ἐκλου μάνλιχερ, ὑποστάς διαμπερὲς τραῦμα εἰς τὴν λεκάνην, παρὰ τὴν βουδωνικὴν χώραν, ἀποκοπέντος καὶ τοῦ ἐνὸς δακτύλου του.

Παρ' ὅλους τοὺς τραυματισμοὺς καὶ τὸν φόνον τοῦ Τσαρκάλα, ἐξηκολούθουν οἱ πυροβολισμοί. Πλείστοι εἶχον εἰσέλθει εἰς τὸ καφενεῖον Κοτσέρη, εἰς αὐτὸ δὲ παρ' ὅλον ὅτι ἦτο σκότος εἰσῆλθον οἱ χωροφύλακες μὲ προτεταμένα τὰ δόπλα, καὶ ἀπειλοῦσαν τοὺς ἐκτεθερισκομένους βλασφημοῦντας αὐτοὺς. Τὴν στιγμὴν ἐκείνην παρουσιάσθη ὁ ἐντὸς εὐρισκόμενος ἱερεὺς Γ. Φρέντζος καὶ τοὺς εἶπεν. «Γιὰ ἐ-

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Το σχέδιο που είχε καταστρώσει η Εκτελεστική Επιτροπή είχε ως τελικό σκοπό να φτάσουν οι σταφιδοπαραγωγοί στην Καλαμάτα από δύο δρόμους: Οι παραγωγοί της Πυλίας θα βάδιζαν με τα πόδια και τα άλογα προς την Καλαμάτα, ενώ οι παραγωγοί της Τριφυλίας θα έφταναν στην Κυπαρισσία, θα καταλάμβαναν τα τρένα και θα έφταναν στην πρωτεύουσα. Η κίνηση θα γινόταν ταυτόχρονα και αιφνιδιαστικά στις 25 Αυγούστου, ώστε να μην προλάβουν να κινηθούν στρατός και χωροφυλακή. Στο διάβα τους οι δύο πορείες θα ξεσήκωναν τους παραγωγούς από τα σημεία που περνούσαν. Ετσι θα μπορούσαν να πιάσουν την κυβέρνηση για τη λήψη μέτρων, καθώς θα συγκεντρώνονταν χιλιάδες παραγωγοί από όλη τη Μεσσηνία.

Για το πώς εξελίχθηκε αυτό το σχέδιο και τι έγινε τις ημέρες του μεγάλου ξεσηκωμού, υπάρχει ένα σημαντικό κείμενο του Κώστα Αυγήτα στην “Κομμουνιστική Επιθεώρηση” με τίτλο “Ας πλουτίσουμε την πείρα μας απ’ την εξέγερση των σταφιδοπαραγωγών” (29). Φυσικά η οπτική του συντάκτη είναι η οπτική του ΚΚΕ καθώς φαίνεται ότι είχε παίξει καθοδηγητικό ρόλο σε όλη την ιστορία. Όμως καταγράφει τα γεγονότα με ένα χρονολόγιο σε ροή που διευκολύνει να αντιληφθούμε την σειρά των γεγονότων και μιλάει «από τα μέσα». Δηλαδή από την πλευρά των οργανωτών της κινητοποίησης και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία.

Γράφει ο Αυγήτας: «Οι ένοπλες κάθοδοι και τα συλλαλητήρια των σταφιδοπαραγωγών που έγιναν στα τέλη του περασμένου μήνα (23-29 Αυγούστου) στο νοτιοδυτικό τμήμα της Πελοποννήσου, ξεσηκώνοντας στο πόδι ολόκληρο τον πληθυσμό των επαρχιών της Πυλίας και Τριφυλίας, έχουν τεράστια σημασία για το επαναστατικό και ιδιαίτερα το αγροτικό κίνημα της χώρας μας.

Στους κάμπους της Πυλίας και Τριφυλίας οι εργαζόμενοι σταφιδοπαραγωγοί τσακισμένοι

από την κρίση, φτώχεια, τα χρέη και τους φόρους της αντιλαϊκής κυβέρνησης, ξεσηκώθηκαν με το όπλο στο χέρι και επί έξη μέρες έγραψαν λαμπρές σελίδες στην ιστορία του επαναστατικού κινήματος της Ελλάδας.

Εδώ θα ξεφυλλίσουμε σε χοντρές γραμμές λίγες σελίδες από την παλλαϊκή αυτή και πρωτοφανή ένοπλη εξέγερση, που έδωσε δυνατή ώθηση στη βαθιά ανακατάταξη και στην αλλαγή του συσχετισμού των δυνάμεων στην ύπαιθρο προς όφελός μας.

Στις καθόδους στις πόλεις πήραν μέρος με αφάνταστο ενθουσιασμό όλοι οι εργάτες εκτός από μικρό τμήμα πλουσιοχωρικών. Με πρωτοπορία την αγροτική νεολαία, άντρες γυναίκες, γέροι και παιδιά ακόμη κατέβηκαν στις πόλεις οπλισμένοι με ό,τι πρόχειρο βρήκαν στην οργή τους: μαγκούρες, ξύλα, κλαδευτήρια, σαρωματίνες, παλνά ξίφη, καθώς και κυνηγετικά όπλα και δυναμίτες πολλοί.

Στα συλλαλητήρια και τις διαδηλώσεις μέσα στις πόλεις Πύλο, Γαργαλιάνους, Φιλιατρά και Κυπαρισσία, πήραν μέρος επίσης και οι επαγγελματίες και οι εργάτες που κήρυξαν απεργία. Όλος ο κόσμος της δουλειάς διαδήλωσε στους δρόμους, παλεύοντας στήθος με στήθος με τις ένοπλες δυνάμεις του μοναρχοφασισμού και ενάντια στον Αυτόνομο ληστρικό Σταφιδικό Οργανισμό (ΑΣΟ), την Αγροτική και Εθνική Τράπεζα κι’ ιδιαίτερα την αντιλαϊκή κυβέρνηση και την κεφαλαιοκρατία.

Υστερα από το Σταφιδικό Συνέδριο των Γαργαλιάνων που συνήλθε όπως είναι γνωστό στις 28 του Ιούλη και έγκρινε ψήφισμα με τα βασικά αιτήματα: 3.600 δρχ. τιμή στο χιλιόλιτρο, για την εξαγορά των πλεονασμάτων της σταφίδας, σβύσιμο των τοκογλυφικών χρεών και χρεωστάσιο στο υπόλοιπο χρέος, κατάργηση δασμών φόρων κλπ., κατάργηση μέσα στο χρόνο του ΑΣΟ, του παρακρατήματος κλπ., στις 18 του Αυγούστου οι σταφιδοπαραγωγοί των επαρχιών Πυλίας, Τριφυλίας απ’ τα χωριά

κατεβήκαν σε συλλαλητήρια στις πόλεις Πύλο, Γαργαλιάνους, Φιλιατρά και Κυπαρισσία καθώς και σε πολλά χωριά της Μεσσηνίας και έταξαν προθεσμία στην κυβέρνηση για την αποδοχή των αιτημάτων που ψήφισε το παραπάνω Συνέδριο.

Την επομένη η Εκτελεστική Επιτροπή του Σταφιδικού Συνεδρίου ήρθε στην Αθήνα για να υποβάλει η ίδια με τα ίδια της τα χέρια το ψήφισμα στην κυβέρνηση. Η Επιτροπή δεν έγινε δεκτή και εγύρισε στις σταφιδοφόρες επαρχίες μ' έκκλησή της στους εργάτες και επαγγελματίες της χώρας μας να ενισχύσουν τους σταφιδοπαραγωγούς. Το ίδιο βράδυ της 18ης Αυγούστου στην Αθήνα συνήλθε το συμβούλιο του ΑΣΟ και με έγκριση της Κυβέρνησης καθόρισε την εξευτελιστική τιμή των 2.900 δραχ. για την εξαγορά των πλεονασμάτων, δίκως να πάρει υπόψη την απαίτηση των σταφιδοπαραγωγών, που ζητούσαν 3.600 δραχ. Οι εορυσμένες αντιλαϊκές αποφάσεις του ΑΣΟ καθώς και η μη ακρόασις – περιφρόνησις – της Εκτελεστικής Επιτροπής του Συνεδρίου επέτειναν την αγανάκτηση που κουφόβραζε στους σταφιδοφόρους Νομούς Μεσσηνίας και Ηλείας, που παράγουν κατώτερη ποιότητα σταφίδας. Η εκδήλωση απάντησης δεν άργησε.

Παρασκευή 23 Αυγούστου – Τη μέρα αυτή στα Φιλιατρά η αστυνομία συλλαμβάνει δίκως καμμία αφορμή το σταφιδοπαραγωγό Σωτ. Κανελλόπουλο τέως κόκκινο πρόεδρο της Κοινότητας Χαλαζωνίου και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής Αγώνα για να τρομοκρατήσει στους σταφιδοπαραγωγούς, προλαμβάνοντας τις εκδηλώσεις τους. Η αυθαιρεσία αυτή ξεσήκωσε μια έντονη αντιφασιστική διαμαρτυρία, που ήταν και η απαρχή των εξαήμερων αγώνων.

Το απόγευμα πολλοί σταφιδοπαραγωγοί από τα χωριά έκαναν κάθοδο στα Φιλιατρά. Μαζί τους ξεσηκώθηκαν και οι επαγγελματίες και λοιποί κάτοικοι της πόλης αυτής και συνολικά τρισίμισι χιλιάδες συγκρότησαν συλλαλητήριο, διαδήλωσαν στους δρόμους και πήγαν ομαδικά στην αστυνομία, έσπασαν τα κάγκελα και απελευθέρωσαν τον Κανελλόπουλο. Κατόπι όλοι

μαζί πάλι πήγαν στο Τηλεγραφείο, το κατέλαβαν και έστειλαν έντονη διαμαρτυρία για τη φασιστική σύλληψη και την τρομοκρατία που εξαπολύθηκε, ζητώντας να γίνουν δεκτά τα αιτήματα του Σταφιδικού Συνεδρίου.

Σάββατο 24 Αυγούστου – Η μη αποδοχή των αιτημάτων των συνεδρίου και η τρομοκρατία που άρχισε έντεινε σε μεγάλο βαθμό την αγανάκτηση των σταφιδοπαραγωγών. Σ' όλα τα χωριά γίνονται συσκέψεις και συζητήσεις και παίρνονται αποφάσεις για καθόδους στις πόλεις και για μαζικά συλλαλητήρια.

Κυριακή 25 Αυγούστου – Από τη νύχτα ακόμη σ' όλα τα χωριά της Τριφυλίας καθώς και στην Ανω Μεσσηνία οι σταφιδοπαραγωγοί είναι στο πόδι. Οι καμπάνες χτυπάνε το πρωί δίνοντας το σύνθημα της συγκέντρωσης και καθόδου. Οι αγρότες αφήνουν τη σταφίδα τους σ' αλώνια, παρατάνε τις δουλειές και μαζικά κάνουν κάθοδο στις πόλεις μ' επικεφαλής τις σταφιδικές τοπικές επιτροπές αγώνα και μέλη της Κεντρικής και Εκτελεστικής Επιτροπής του σταφιδικού συνεδρίου και εξοπλισμένοι με τα γεωργικά τους εργαλεία και δίκανα αρκετοί που αναφέραμε πιο πάνω.

- “3.600 δραχμές ή θάνατος”
- “Κάτω οι καρχαρίες”
- “Κάτω η κυβέρνηση”
- “Σκλάβοι ξυπνήστε”
- “Ζήτω η ανάσταση”
- “Ζητάμε το δίκνο μας”
- “Κάτω η Αγροτική Τράπεζα”
- “Κάτω ο ΑΣΟ”

Με τα συνθήματα αυτά τα πρώτα γραμμένα σε πανώ, τα ρέστα να βγαίνουν από τα βαθιά του στήθους του αγανακτισμένου λαού, και με μαύρες σημαίες κατεβαίνουν από τα γύρω χωριά χιλιάδες σταφιδοπαραγωγοί και διαδηλώνουν στις πόλεις Γαργαλιάνους, Φιλιατρά, Κυπαρισσία (Τριφυλίας) και Μελιγαλά (Ανω Μεσσηνίας). Υπολογίζεται ότι στα συλλαλητήρια πήραν μέρος πάνω από 30 χιλιάδες.

Οι διαδηλωτές κυριάρχησαν στις πόλεις αυτές. Μπροστά στη δύναμη της μάζας οι αστυνομικές δυνάμεις αναγκάστηκαν να κρατήσουν

στάση “παθητικότητας” υποχωρώντας στη λαϊκή οργή. Στην Κυπριασία μάλιστα όπου ήταν και στρατός, οι σταφιδοπαραγωγοί πήγαν στην παραλία για να επιτεθούν στις εγκαταστάσεις (εργοστάσια του ΑΣΟ) και να κάψουν τα αρχεία του φωνάζοντας στους φαντάρους:

- Παιδιά μην μας ρίξετε. Αγωνιζόμαστε για το ψωμί των οικογενειών σας.

Ο λοχαγός διέταξε “επί σκοπόν” για να δώσει τη διαταγή “πυρ”. Μα οι φαντάροι σαν παιδιά του λαού πέταξαν τα όπλα κατά γης και αρνήθηκαν να πυροβολήσουν.

Οι εξεγερμένοι αγρότες γυρνούν στην πόλη, και θέλουν να κάνουν επίθεση στην Εθνική Τράπεζα και τέλος πάνε και καίνε τα βιβλία των Γενικών Αποθηκών του ΑΣΟ.

Σ’ όλες αυτές τις συγκεντρώσεις και διαδηλώσεις μίλησαν μέλη της Κεντρικής Εκτελεστικής και των τοπικών σταφιδικών επιτροπών. Από την Κυριακή αυτή οι κινητοποιήσεις των σταφιδοπαραγωγών συνεχίσθηκαν νύχτα και μέρα ίσαμε την Τετάρτη 28 Αυγούστου. Και οι αρχές ουσιαστικά καταλύθηκαν.

Οι σταφιδοπαραγωγοί έχοντας με το μέρος τους και τους εργάτες και επαγγελματίες, τις τρεις – τέσσερις αυτές ημέρες ήταν στο πόδι, με στενή σύνδεση και συνοχή, κύριοι των πόλεων.

Την ίδια μέρα Κυριακή έγιναν επίσης συγκεντρώσεις στα χωριά της Πυλίας και Μεσσηνίας, στη Μυρτιά, Λογκά, Νέα Κορώνη, Μολάους, Πεταλίδιον, Παλιάδα κλπ.

Δευτέρα 26 του Αυγούστου – Κοντά τρεις χιλιάδες αγρότες, από πολλά χωριά της Πυλίας κατεβαίνουν στην έδρα της επαρχίας αυτής Πύλο, συγκροτούν συλλαλητήριο ένοπλο και μαχητικά διαδηλώνουν στους δρόμους το απόγευμα.

Μαζί τους τάχθηκαν και οι επαγγελματίες κι’ όλοι οι κάτοικοι. Συνολικά οι διαδηλωτές ξεπέρασαν τις 6-7 χιλιάδες. Εκαψαν τα αρχεία του ΑΣΟ, κατέλαβαν το τηλεγραφείο, κατέλυσαν τις αρχές και συγκρούσθηκαν με τις αστυνομικές δυνάμεις, που σκότωσαν δύο αγρότες και τραυμάτισαν 10-12. Επί ώρες τη νύχτα ρίχθηκαν

χιλιάδες πυροβολισμοί.

Στην Πυλία ακόμα χάλασαν και γεφύρια για να εμποδίσουν τον ερχομό των ενόπλων κρατικών δυνάμεων. Οι διαδηλωτές στην Τριφυλία αναγκάζουν τον υπουργό Εσωτερικών να έλθει με το τηλέφωνο σε επικοινωνία με τις επιτροπές τους. Οι σταφιδοπαραγωγοί τάσσουν στην κυβέρνηση 24ωρη προθεσμία για την αποδοχή των αιτημάτων τους. Αλλοιώτικα απειλούν να καταλάβουν το σιδηρόδρομο που περνά από την Κυπριασία και να κατέβουν στην Καλαμάτα έδρα του νομού Μεσσηνίας.

Η κυβέρνηση τρομοκρατημένη υπόσχεται πως θα συνέλθει έχταχτα το υπουργικό συμβούλιο για να πάρει αποφάσεις. Μα έσπασε παγίδα. Με την αγγελία των συγκρούσεων της Πύλου συνήλθε έχταχτα το βράδυ της Δευτέρας 26 Αυγούστου προς την Τρίτη το υπουργικό συμβούλιο και αποφάσισε: α) Να μην κάνει δεκτό κανένα αίτημα, β) να κηρύξει το στρατιωτικό νόμο στο νομό Μεσσηνίας, γ) να στείλει στρατό, στόλο, αεροπλάνα ματοκυλίζοντας τους σταφιδοπαραγωγούς. Μονάχα δήλωνε ότι θα δώσει 5χρονο χρεωστάσιο για να πληρωθούν τα χρέη σε 5 χρονιάτικες δόσεις.

Τη νύχτα κιόλας αυτή απόλες τις πόλεις της Πελοποννήσου στέλνονταν χιλιάδες στρατιώτες με πολυβόλα και όπλοπολυβόλα που αποκλείουν τη Μεσσηνία, που κηρύχθηκε σε κατάσταση πολιορκίας και ιδιαίτερα απομονώνουν τις επαρχίες Τριφυλίας και Πυλίας. Επίσης στάλθηκαν δυο πολεμικά βαπόρια στην Καλαμάτα και Πύλο.

Τη Δευτέρα επίσης έγιναν επίσης συλλαλητήρια στα χωριά: Αγουλινίτσα, Πύργο (χωριό) και Κακόβατο Τριφυλίας καθώς και στη Ζαχάρω, όπου οι σταφιδοπαραγωγοί σταμάτησαν το τραίνο ψάχνοντας να βρουν και να δείρουν συμβούλους του ΑΣΟ, για τους οποίους υπήρχαν πληροφορίες ότι ταξιδεύουν. Στο δε Κακόβατο ανάγκασαν τον ΑΣΟ να παραλάβει τα 150 κάρτα σταφίδας που μετέφεραν στις εγκαταστάσεις του.

Την ίδια ώρα επιβάλλεται άγρια λογοκρισία στις εφημερίδες της Καλαμάτας, καθώς και

στις τηλεφωνικές και τηλεγραφικές ανταποκρίσεις των Αθηναϊκών εφημερίδων.

Τρίτη 27 του Αυγούστου – Στην Τριφυλία οι αγρότες σχίζουν το στρατιωτικό νόμο που τοιχοκολλήθηκε. Στις πόλεις και τα χωριά οι σταφιδοπαραγωγοί κι' όλος ο πληθυσμός σχεδόν ξενυχτάνε συγκεντρωμένοι στους δρόμους. Η αγανάκτησή τους για τους σκοτωμούς της Πύλου, το στρατιωτικό νόμο και την αποστολή στρατού και στόλου αποκορυφώνεται. Στη Γιάλοβα Πυλίας καίνε τα αρχεία του ΑΣΟ.

Πρωί-πρωί πάλι οι καμπάνες χτυπάνε και γίνονται κάθοδοι και συλλαλητήρια στην Τριφυλία με σύνθημα: να τραβήξουν όλους και να συγκεντρωθούν στην Κυπαρισσία, για να καταλάβουν το τραίνο και να κάνουν πορεία στην Καλαμάτα. Ετσι στους Γαργαλιάνους γίνεται μεγάλη συγκέντρωση από πέντε χιλιάδες και περίπου δυο χιλιάδες σταφιδοπαραγωγοί τραβάνε για τα Φιλιατρά για να ενωθούν με τους σταφιδοπαραγωγούς της περιφέρειας αυτής.

Στην είσοδο των Φιλιατρών δύναμις στρατού και χωροφυλακής τους πυροβολεί με πολυβόλα. Γίνεται αντεπίθεση. Οι εχθρικές δυνάμεις υποχωρούν κι' οι αγρότες νικητές μπαίνουν στα Φιλιατρά, όπου γίνεται συγκέντρωση με 6-7 χιλιάδες με κάθοδο και των αγροτών των γύρω χωριών. Οι παραγωγοί καταλαμβάνουν το τηλεγραφείο και δίνουν τηλεσίγραφο στην κυβέρνηση, το στρατιωτικό διοικητή Κυπαρισσίας: να γίνει άρση του στρατιωτικού νόμου, να αποσυρθούν οι ένοπλες δυνάμεις και να γίνουν δεχτά τα αιτήματά τους. Κατόπι πάνω από διόμιση χιλιάδες αγρότες με μαύρες σημαίες και οπλισμένοι σαν πάντα με τα γεωργικά εργαλεία που αναφέραμε παραπάνω, καθώς και με γκράδες, παλμά ξίφη, κουμπούρες του 1821 κλπ., το απόγευμα ξεκινάνε με αφάνταστο ηρωικό ενθουσιασμό από Φιλιατρά για την πορεία προς την Κυπαρισσία-Καλαμάτα, δίχως να ακούσουν τους πράκτορες του ΑΣΟ και της κυβέρνησης που τρομοκρατούσαν τον κόσμο λέγοντας πως θα τους χτυπήσει ο στρατός κλπ. Στην Παραλία καίνε τα αρχεία του ΑΣΟ.

Οι πιο πολλοί ήταν κατατασκισμένοι από την αγρυπνία και τις πορείες 3-5 ώρες από τα χωριά τους. Ενώ προχωρούσαν, στο χωριό Αρμενιούς, έρχονται από την Κυπαρισσία ωρισμένα “μέλη” της τοπικής επιτροπής που πήγαν στο στρατιωτικό διοικητή δίχως εντολή, και σταματούν τους αγρότες τονίζοντας: Πως “οι στρατιωτικές αρχές έχουν διαταγή να βαρέσουν στο ψαχνό” και ότι “η Κυπαρισσία φρουρείται μένα σύνταγμα εξοπλισμένο με πολυβόλα κλπ.” και πως “πρέπει να σταματήσουν, να γυρίσουν πίσω κλπ.”.

Ετσι σκόρπισαν πτοπάθεια και σύγχυση στους διαδηλωτές. Η επικεφαλής της πορείας επιτροπή ύστερα απ' αυτό συνήλθε νύχτα πια και αποφάσισε να μη προχωρήσει η διαδήλωση στην Κυπαρισσία. Παράλληλα τηλεφώνησε στο στρατιωτικό διοικητή της πόλης αυτής τα εξής: “Καταυλιζόμεθα δυο χιλιάδες διαδηλωτές στο δρόμο Αρμενίων και αύριο οπωσδήποτε θα φθάσουμε στην Κυπαρισσία. Ο λόγος που δεν ερχόμαστε απόψε είναι ότι εσείς μεν έχετε όπλα και πολυβόλα και παράταξη μάχης, εμείς όμως είμεθα άοπλοι και κουρασμένοι. Διαβιβάστε στον Κονδύλη (προεδρεύοντα της κυβέρνησης) ότι δεν πολεμάμε με τα ίδια όπλα αλλά έχουμε πεποίθηση στη νίκη”.

Στους φαντάρους που στάλθηκαν στα Φιλιατρά και Γαργαλιάνους στο δρόμο μοιράστηκαν χειρόγραφα τρικ να μη πυροβολήσουν. Στη δε Καλαμάτα κηρύχθηκε 24ωρη απεργία αλληλεγγύης των μυλεργατών.

Τετάρτη 28 του Αυγούστου – Παρά τη διαρροή εκατοντάδες ξενύχτησαν ανάβοντας φωτιές στον κάμπο, και πάνω από 500 αγρότες το άλλο πρωί τράβηξαν ηρωικά προς την Κυπαρισσία. Στο μεταξύ από τη νύχτα ακόμα της Δευτέρας η Κυπαρισσία πλημμύρισε από ένοπλες με πολυβόλα δυνάμεις, και κάθε μέρα κατέφθαναν καινούργιες. Οι αγρότες στη θέση Ροντάκι έξω από την Κυπαρισσία 1/4 της ώρας βρήκαν μπροστά τους τα πολυβόλα. Ο στρατός έριξε και τραυμάτισε θανάσιμα ένα αγρότη.

Πριν γίνει σύγκρουσις δειλά στοιχεία και πράκτορες της κυβέρνησης φώναζαν στους

σταφιδοπαραγωγούς: “αραιώστε, να γυρίσουμε πίσω κλπ.”. Οι αγρότες απαντούσαν ηρωικά: “γιατί να αραιώσουμε, να προχωρήσουμε”. Είτο δε χαρακτηριστικό ότι τελικά έμειναν επί τόπου ώρες ολάκερες 250-300 και τέλος πάνω από 100 αγρότες. Στο Ροντάκι τελικά συνελήφθησαν 40-50 αγρότες. Από το βράδυ δε της Τετάρτης στάλθηκαν στα Φιλιατρά, Γαργαλιάνους και γενικά στα χωριά Τριφυλίας και Πυλίας πολλές ένοπλες περιπολίες και ξαπολύθηκε μια άγρια φασιστική τρομοκρατία με επιδρομές και εκατοντάδες συλλήψεις.

Ετσι έξη μέρες πάλαιψαν σε άνισο αγώνα οι εργαζόμενοι σταφιδοπαραγωγοί με αφάνταστο ηρωισμό σας λεοντάρια. Παρά δε “την επιβολή του κράτους του νόμου” - της ένοπλης βίας της κυριάρχου τάξης των εκμεταλλευτών - η νίκη είχε με το μέρος της αγροτιάς, που έχει υψωμένο το ηθικό της και βρίσκεται ακόμη σε αναβρασμό.

Κι’ απόδειξη την Κυριακή 1 Σεπτέμβρη έγινε συλλαλητήριο σταφιδοπαραγωγών στον Πύργο του νομού Ηλείας και κάθοδος 4 χιλιάδων αγροτών από τα γύρω χωριά, που μπροστά στην αλυσίδα των ενόπλων δυνάμεων αναγκάστηκαν να παραμείνουν έξω από την πόλη επί ώρες γεμάτοι αγανάχτηση. Επίσης συλλαλητήρια έγιναν και σε πολλά χωριά της Επαρχίας Ανω και Κάτω Μεσσηνίας, που δεν εκινήθηκαν προηγούμενα.

Παράλληλα στάλθηκαν και ψηφίσματα, διαμαρτυρίες από τις επαγγελματικές και εργατικές οργανώσεις γενικά του νομού Μεσσηνίας κι’ άλλων πόλεων, που δείχνουν το πόση τεράστια απήχηση βρήκε ο ένοπλος αγώνας των σταφιδοπαραγωγών».

Μετά την ολοκλήρωση καταγραφής των γεγονότων ο Κώστας Αυγής αναφέρεται στο θετικό των γεγονότων αλλά προχωρεί σε αυστηρή κριτική σε σχέση με την οργάνωση αλλά και την αντίληψη που κυριάρχησε σε πολλές περιπτώσεις: «Παραπάνω δώσαμε όσες πληροφορίες συγκεντρώσαμε μέχρι σήμερα, περιγράφοντας σε χοντρές γραμμές τα γεγονότα όπως ξετυλίχθηκαν. Τις ελλείψεις όμως και τις

ατέλειες που φυσικό είναι να έχει η συνοπτική αυτή περιγραφή θα πρέπει να τις συμπληρώσουν οι υπεύθυνοι των οργανώσεών μας στην Καλαμάτα, Πυλία, Τριφυλία, Ηλεία και ιδιαίτερα οι ηρωικοί αγωνιστές που έζησαν τα γεγονότα αυτά μέσα και οι επί κεφαλής της εξεγερμένης μάζας.

Στο μαζικό αυτό αγροτικό κίνημα των σταφιδοπαραγωγών υπάρχουν σκηνές αφάνταστου ηρωισμού και αυτοθυσίας. Υπάρχουν λεπτομέρειες και πτυχές του αγώνα, που το ολόπλευρο ξετύλιγμά τους θα πλουτίσει πάρα πολύ το επαναστατικό κίνημα της χώρας μας.

Η συγκέντρωση όλων των στοιχείων και η μελέτη καθώς και η μετάδοση της πλούσιας πείρας των ενόπλων καθόδων και συγκρούσεων του Μωρηά σ’ όλο το κόμμα μας επιβάλλεται να γίνει.

Η σημασία του κινήματος αυτού είναι πιο μεγάλη γιατί οργανώθηκε και ξέσπασε στην Πελοπόννησο και στο πιο καθυστερημένο της νοτιοδυτικό τμήμα, που θεωρούνται “φρούρια” του μοναρχοφασισμού και του Λαϊκού Κόμματος. Τεράστια δε οφέλη θα αποκομίσουμε γιατί το κόμμα μας και οι συνειδητοί αγρότες, έπαιξαν τον κύριο, οργανωτικό και γενικά καθοδηγητικό ρόλο στα γεγονότα αυτά.

Γενικά κινητοποιήθηκαν πάνω από 50-60 χιλιάδες αγρότες. Δεκάδες και εκατοντάδες ηρωικοί αγωνιστές δημιουργήθηκαν μέσ’ στη φωτιά της πάλης, χιλιάδες αγρότες χθεσινοί διαδηλωτές στην Πυλία και Τριφυλία θα είναι οι αυριανοί παρτιζάνοι στον αγώνα για το τελικό ξεσκλάβωμα, για την ελευθερία.

*

Επόμενο είναι σ’ ένα τέτιο πρωτόφαντο αγροτικό κίνημα με εκτεταμένο μέτωπο (Πύλο-Κυπαρισσία, απόσταση 9-10 ώρες) να υπάρχουν ελλείψεις και λάθη. Σημειώνουμε εδώ τα κυριώτερα.

Οι Σταφιδικές Επιτροπές αγώνα κι’ ιδιαίτερα οι οργανώσεις μας:

1) Υποτίμησαν τις δυνάμεις της αγροτιάς που ήταν έκδηλα τεράστιες και αφάνταστα αγανακτισμένες.

2) Δεν πρόβλεψαν την έγκαιρο-κεραυνοβόλα κινητοποίηση των εχθρικών ενόπλων κυβερνητικών δυνάμεων.

3) Δεν υπήρχε ενιαίο πρόγραμμα και καθοδήγηση και δεν έγινε συντονισμός των κινητοποιήσεων.

Γι' αυτό και οι συνέπειες:

α) Να μην κινητοποιηθούν την Κυριακή 25 Αυγούστου μαζί με την Τριφυλία και η Πυλία κι' ακόμα η Ηλεία. Έτσι στην Πύλο η κάθοδος έγινε την επομένη, Δευτέρα 26 Αυγούστου και στον Πύργο (Ηλείας) έγινε καθυστερημένα το συλλαλητήριο της Κυριακής 1 Σεπτεμβρίου, ύστερα από μια βδομάδα. Η δε Ανω και Κάτω επαρχία Μεσσηνίας – το κέντρο του νομού Μεσσηνίας, εκτός από το συλλαλητήριο του Μελιγαλά της 25 Αυγούστου τις άλλες μέρες δεν κινήθηκε καθόλου. Αυτό φυσικά χρωσιέται στις τεράστιες αδυναμίες στα χωριά της επαρχίας αυτής.

β) Η υποτίμηση των δυνάμεων της αγροτιάς φάνηκε ξεκάθαρα στους λόγους των ομιλητών, που όχι μόνον δίστασαν να ρίξουν το σύνθημα της πορείας προς Κυπαρισσία-Καλαμάτα από την Κυριακή, όπως ήταν σωστό, αλλά και προσπαθούσαν να μιλήσουν, να καταπιασθούν και να συστήσουν (!) να μην γίνει χρήση αντεπίθεσης στην επίθεση των ενόπλων δυνάμεων, και άμυνα στην ένοπλη βία. Οι επίμονες συστάσεις αυτές “κρύψτε τα όπλα σας” και ότι “ο δράκος είναι στην Αθήνα εδώ είναι τα δρακοπούλια” σα να πούμε “ακίνδυνα” τα τσανεμένα προκαλούσαν δυσφορία και μεγάλη αγανάκτηση στους εξεγερμένους διαδηλωτές, και σκόρπιζαν ανάμεσά τους σύγχυση, μεγάλη απογοήτευση, ντεφαιτισμό και ολόπλευρο... αφοπλισμό κλπ. Γιαυτό και οι εκδηλώσεις και διαμαρτυρίες της μάζας από τα κάτω ιδιαίτερα των νέων αγροτών: Γιατί να τα κρύψουμε.

Υπάρχει μάλιστα μια πληροφορία ότι σε μια τέτοια αψυχολόγητη-άκαιρη σύσταση ομιλητή ακούσθηκε από τα κάτω η απάντηση “Προδότη”! Αν αληθεύει αυτό δείχνει το πόσο το λαϊκό κριτήριο είναι ξεκάθαρο ενστικτώδες σε τέτοιες κρίσιμες στιγμές και φάσεις των μαζικών αγώ-

νων.

Κανένας δεν σύστησε στους αγρότες να πάρουν τα κλαδευτήρια και τις καραμπίνες τους. Η μάζα αυθόρμητα εξοπλίσθηκε, κρίνοντας ότι έτσι θα διαδηλώσει πιο έντονα τη θέλησή της να γίνουν δεχτά τα αιτήματά της, σύμφωνα άλλωστε με τις ηρωικές της παραδόσεις. Το καθήκον της έγκαιρης προειδοποίησης και σύστασης στις μάζες να προσέξουν με μάτια δεκατέσσερα τις προκλήσεις-προβοκάτσιες των εχθρών και πραχτόρων τους, τη μεταποίησαν σε ντεφαιτιστική διδασκαλία μπροστά στα εχθρικά πολυβόλα και στο ξεκίνημα για πορείες μακρινές γεμάτες κινδύνους.

Οι συνθήκες ήταν ευνοϊκότερες, οι μάζες έτρεχαν μπροστά μα η τακτική και στρατηγική στραπατσαρήσθηκαν, από δισταγμούς, ταλαντεύσεις και απειρία για τέτοιους αγώνες. Οι μάζες με τον ηρωισμό τους δικαιώσαν τις διαπιστώσεις και τη γραμμή του κόμματός μας.

Επίσης οι δισταγμοί που ματαίωσαν την “πορεία” προς Καλαμάτα να γίνει την Κυριακή ή σε ανάγκη τη Δευτέρα είχαν τούτες τις συνέπειες:

α) Δεν κινήθηκαν η Ανω και Κάτω Μεσσηνία. Γιατί αν οι σταφιδοπαραγωγοί της Πυλίας βάζαν από την Κυριακή της 25 Αυγούστου ή την επομένη Δευτέρα από τα νότια του νομού Μεσσηνίας στην Καλαμάτα και οι αγρότες της Τριφυλίας από την Κυπαρισσία -παίρνοντας το τρένο- έφταναν από τα βόρεια στο Ζευγολατιό (χωριό και σταθμό διασταύρωσης του τραίνου Αθηνών-Τρίπολης-Καλαμάτας), θα κινούνταν και οι παραγωγοί της Ανω και Κάτω Μεσσηνίας και η κατάσταση θα ήταν πολύ διαφορετική.

β) Η τέτοια συγκέντρωση μεγάλου όγκου παραγωγών μπορούσε να ξεσηκώσει ολόκληρο το νομό Μεσσηνίας, άλλες ακόμη επαρχίες της Πελοποννήσου, κι' ακόμα τους εργάτες και επαγγελματίες των πόλεων και ιδιαίτερα της Καλαμάτας. Η είσοδος ή όχι στην Καλαμάτα ήταν πια ζήτημα, που η τέτοια ή αλλοιώτικη λύση του δε θα μείωνε τον αντίκτυπο του αγώνα, στην πανελλαδική σημασία και απήχυσή του. Τελικά όμως ήταν επόμενο ότι η κυβέρνηση

δε θα προλάμβανε -όπως έκανε- να κινητοποιήσει στρατό και ακόμα θα υποχωρούσε στα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών.

γ) Αφέθηκαν πράκτορες του ΑΣΟ, της κυβέρνησης να μιλήσουν στις συγκεντρώσεις και να απογοητεύσουν τους αγρότες.

δ) Δεν υπήρχαν σύνδεσμοι από επαρχίας εις επαρχίαν, χωριό κλπ. κι' ακόμα με την Επιτροπή.

ε) Μπορούμε να πούμε ότι πολλές φορές μάλλον η συντηρητική μερίδα της μάζας, ο αυθορμητισμός, καθοδηγούσε τις Επιτροπές Αγώνα, που κινιόνταν σπασμωδικά περισσότερο από απειρία και ίσως από τον "τρόμο" μπροστά στην έκταση που πήρε ο αγώνας.

Φυσικά πάρα πολλά ήταν τα μέλη των Επιτροπών που πήραν αξιοθαύμαστες πρωτοβουλίες, πάλαιψαν στις πρώτες γραμμές ηρωικά και καθοδήγησαν αρκετά καλά. Και οι ελλείψεις σημειώνονται ακριβώς για να διορθώσουμε τα λάθη μας στο μέλλον.

Εδώ πρέπει να σημειώσουμε και τούτο: Πως παρά τις φλυαρίες των εκθρών για "ανατρεπτικά στοιχεία" οι αγροτικές μάζες από το Συνέδριο και μέσα στα γεγονότα ιδιαίτερα ξέρανε, γνώρισαν και εκδήλωσαν την εμπιστοσύνη τους στους κομμουνιστές, αναθέτοντας σ' αυτούς την ηγεσία των αγώνων τους».

Καταληκτικά ο Κώστας Αυγήςτας προσδιορίζει "καθήκοντα":

«1) Καθήκον της στιγμής μπαίνει η υπεράσπιση των θυμάτων της εξέγερσης συλληφθέντων, διωκομένων και των οικογενειών των σκοτωμένων και τραυματισμένων, καθώς και των πληθυσμών Πυλίας και Τριφυλίας, όπου οργιάζει η φασιστική τρομοκρατία.

2) Η ανασύνταξη των δυνάμεων (Σταφιδικών Επιτροπών, Εχτελεστικής κλπ.).

3) Η οργανωτική αποκρουστικότητα της επιρροής μας που μεγάλωσε στις σταφιδικές επαρχίες. Οι δεκάδες και εκατοντάδες αγωνιστές που ξεπήδησαν μέσ' στη φωτιά της πάλης δεν πρέπει να εγκαταλειφθούν.

4) Το κόμμα μας θα πρέπει να ολοκληρώσει την πραγματοποίηση των αποφάσεων του για

την ολόπλευρη ενίσχυση των οργανώσεων της Πελοποννήσου.

5) Οι οργανώσεις των βορείων επαρχιών της Πελοποννήσου (αυτού οι σταφιδοπαραγωγοί δεν εκινήθησαν καθόλου. Έχουν βέβαια επιφανειακές αντιθέσεις - σαν παραγωγοί καλής ποιότητας σταφίδας που εξάγεται όλη - με τους αγρότες Μεσσηνίας Ηλείας. Τις "αντιθέσεις" όμως μπορούμε να τις εξουδετερώσουμε) απόσα φαίνονται έχουν "κάτι σάπιο" στη δουλειά τους στην ύπαιθρο. Γιαυτό χρειάζεται επαναστατική καλλιέργεια.

6) Η εξέγερση του Μωρηά κλόνισε σοβαρά - τράνταξε - τις βάσεις του μοναρχοφασισμού και της αντιλαϊκής κυβέρνησης, που στενεύουν. Χρέος έχουμε να δια φωτίσουμε τους αγρότες αναλύοντας σ' αυτούς τα γεγονότα, τις δολοφονίες που προκάλεσαν οι μοναρχοφασίστες και που θέλουν να φέρουν τη μισητή μοναρχία.

Οι αγρότες όλοι, ανεξάρτητα από τις πολιτικές του αντιλήψεις - λαϊκοί, βασιλόφρονες, δημοκρατικοί, αγροτικοί και αριστεροί - πάλεψαν ενωμένα με βασικά αιτήματα: Κατά του ΑΣΟ. Για τιμή 3.600 δρχ.. Κατά της Αγροτικής Τράπεζας και της αντιλαϊκής κυβέρνησης. Κι ακόμα διαδήλωσαν για τις ελευθερίες τους και ενάντια στις φασιστικές συλλήψεις, και το στρατιωτικό νόμο. Ακούστηκαν και φωνές "κάτω το πολιτειακό".

Είναι όμως καιρός πια να δώσουμε όσο μπορούμε και πολιτικό περιεχόμενο στα αιτήματα των αγροτών του Μωρηά συνδυάζοντας αυτά με ακούραστη διαφώτιση με τις δημοκρατικές ελευθερίες και το λαϊκό περιεχόμενο της δημοκρατίας, που μπορούν να επιβληθούν με τη δύναμή τους και ενάντια στη μοναρχική παλινόρθωση, για την ανάγκη της οργάνωσης και των σταφιδοπαραγωγών στις γραμμές του πανελλαδικού αντιφασιστικού δημοκρατικού συνσπισμού.

Οι σταφιδοφόρες επαρχίες βρίσκονται και σήμερα σε "ηφαιστειώδη κατάσταση". Η αγανάκτηση των σταφιδοπαραγωγών κουφοβράζει. Καινούργιες "εκρήξεις" δεν αποκλείονται. Το

Παλλαϊκό αντιφασιστικό δημοκρατικό Μέτωπο μπορεί με τη δουλειά μας να κατακτήσει καινούργιες δυνάμεις από την καρδιά του Μωρηά.

Οι πυροβολισμοί που αντήχησαν στους κάμπους του Μωρηά δείχνουν ότι στις μάζες ωριμάζει η ιδέα της εφόδου. Κι' αυτό επιβαρύνει τους μπολσεβίκους με τεράστια καθήκοντα και ευθύνες».

Μια αυθεντική μαρτυρία για το μακελειό στην Πύλο

Για τα γεγονότα στην Πύλο υπάρχει μια μαρτυρία που μπορούμε να την χαρακτηρίσουμε ως «αυθεντική». Πρόκειται για μια ανταπόκριση από την Πύλο που είχε σταλεί στις 27 Αυγούστου αλλά δημοσιεύτηκε στο «Νεολόγο» της Πάτρας τρεις ημέρες αργότερα. Ο ανταποκριτής Κ. Καραλής είναι ντόπιος, έζησε τα γεγονότα και φαίνεται να τα καταγράφει όπως τα εισέπραξε χωρίς «φίλτρα» σκοπιμοτήτων: «Διά τριών τηλεγραφημάτων σάς εξέθεσα εν περιλήψει τα μέχρι του μεσονυκτίου γενόμενα. Σας εκθέτω ήδη και ταύτα εκτενώς. Από της μεσημβρίας της Δευτέρας, εκ της περιφέρειας Κυνηγού, κατήλθον περί τους χιλίους πεντακοσίους σταφιδοπαραγωγοί εις την πόλιν, όπως διαμαρτυρηθούν εις την κυβέρνησιν διά το σταφιδικόν ζήτημα, εις ενίσχυσιν της επιτροπής Γαργαλιάνων. Πριν όμως αναχωρήσουν εκ των χωρίων των, είχε μεταβεί ο διοικητής της ενταύθα χωροφυλακής εις τα χωρία της ανωτέρω περιφέρειας, μετά τινων χωροφυλάκων όπως παρεμποδίσω αυτούς να κατέλθουν εις την πόλιν. Δυστυχώς αι παρακλήσεις του δεν εισηκούσθησαν ου μόνον, αλλά οι διαδηλωταί συνέλαβον αυτόν και τους χωροφύλακας και τους αφώπλισαν, δώσαντες εις αυτούς εντολήν όπως μη κινηθούν εκ του χωρίου Κυνηγού, ένθα και συνελήφθησαν. Το εσπέρας μόνον αφέθησαν ελεύθεροι, με την εντολήν να μεταβούν εις Μεθώνην και να παραμείνουν εκεί, όπερ και εγένετο. Φθάσαντες εις την πόλιν μετέβησαν εις το τηλεγραφείον, το οποίο εφύλασσε δύναμις χωροφυλάκων και το κατέλαβον, απειλούντες

τα πάντα. Οι χωροφύλακες απεσύρθησαν εις το τμήμα, εν αναμονή νεωτέρων οδηγιών. Από της μεσημβρίας μέχρις της ογδότης εσπερινής δεν ηδυνήθησαν να έλθουν εις επαφήν με το υπουργείον και μόνον μετά του κ. Νομάρχου Καλαμών, όστις συνεβούλευσε αυτούς να διαλυθούν και ό,τι πρέπει θα το κάμη η κυβέρνησις. Τούτο το εθεώρουν ως εμπαιγμόν των και ήρχισαν να φωνάζουν “φωτιά! φωτιά!”.

Ο εμπορικός σύλλογος καθώς και ο βιοτεχνικός ανέγνωσαν ψηφίσματά των ότι τάσσονται με το πλευρό των σταφιδοπαραγωγών, ελπίζοντες ότι θα καπνυάζοντο και θα απεφεύγετο η λεηλασία των καταστημάτων των. Όλοι οι διαδηλωταί εκράτουν εις χείρας των ρόπαλα και δυο τρεις δίκαννα όπλα. Μετά των διαδηλωτών ευρίσκοντο και πλείσται γυναίκες ελθούσαι και αύται εκ των χωρίων των προς ενίσχυσιν των συζύγων των. Αφού δε μέχρι της 8ης δεν έλαβον απάντησιν εκ μέρους της κυβερνήσεως, κατήλθον εις την παραλίαν, ένθα ευρίσκοντο τα γραφεία του ΑΣΟ και εισελθόντες εις αυτά, επέταξαν εις τον δρόμον τα βιβλία και μερικά έπιπλα και έβαλαν φωτιά. Δέον να σημειωθή ότι οι υπάλληλοι του ΑΣΟ είχαν πάρει τα βιβλία, τα χρήσιμα, από το απόγευμα και ούτω δεν κατεστράφησαν. Με την φωτιάν κατήλθον αμέσως όλοι οι χωροφύλακες με επικεφαλής τον ανθυπασπιστήν και ήρχισαν να πυροβολούν. Με τους πρώτους πυροβολισμούς όλοι οι διαδηλωταί διελύθησαν τροχάδην, διασκορπισθέντες εις τας διαφόρους οδούς, κατευθυνόμενοι δε εις τα χωρία των. Δυστυχώς όμως οι χωροφύλακες δεν ετήρησαν ψυχραιμίαν και εξακολουθούσαν να πυροβολούν τραυματίσθησαν δε ούτω τρεις και εις εφονεύθη. Ούτως ως εγνώσθη δεν εφονεύθη κατά την ώραν εκείνην, αλλά μετά ημίσειαν ώραν και εις απόστασιν από τον τόπο της πυρκαϊάς χιλίων μέτρων. Ενώ εβάδιζε μόνος, καθ' ομολογίαν αυτοπτών μαρτύρων, επυροβολήθη δι' όπλου μάλινερ, υποστάς διαμπερές τραύμα εις την λεκάνην, παρά την βουβωνικήν χώραν, αποκοπέντος και του ενός δακτύλου του.

Παρ' όλους τους τραυματισμούς και τον

φόνον του Τσαρπάλα, εξηκολούθουν οι πυροβολισμοί. Πλείστοι είχαν εισέλθει εις το καφενείον Κοτσιρή, εις αυτό δε παρ' ότι ήτο σκότος εισήλθον οι χωροφύλακες με προτεταμένα τα όπλα, και απειλούσαν τους εκεί ευρισκόμενους βλασφημούντες αυτούς. Την στιγμήν εκείνην παρουσιάσθη ο εντός ευρισκόμενος ιερεύς Γ. Φρέντζος και τους είπεν: Για όνομα του Θεού παιδιά μη! Εις χωροφύλαξ ονόματι Π. Τούμπανος επιυποβόλησε τον ιερέα, ευτυχώς ανεπιτυχώς, βλασφημών αυτόν. Με προτεταμένα δε τα όπλα, τοις επέτρεψαν να μεταβούν εις τας οικίας των. Δέον να σημειωθή η δράσις του ανωτέρω χωροφύλακος μεθ' ενός ετέρου, του οποίου το όνομα δεν εμαθον, οίτινες ηπειλούν το σύμπαν πυροβολούντες εις κάθε στιγμήν, παρ' όλον ότι οι χωρικοί είχαν φύγει και ήσαν μόνον οι εντόπιοι. Εις το καφενείον Β. Λανδιώτη τα αυτά έπραξαν, θραύσαντες τους υαλοπίνακες του καφενείου του. Ο φονευθείς μετεφέρθη μετά μίαν ώραν περίπου και πλέον εις το φαρμακείον, ότε πλέον είχε αποθάνει, τοποθετηθείς εις το πεζοδρόμιον και εγκαταληφθείς εκεί μέχρι της 11ης της νυκτός. Εις όλον αυτό το διάστημα, δεν εφρόντισε κανείς δι' ιατρόν, διότι και οι ιατροί ήσαν κλεισμένοι εκ του φόβου. Κατά τας 10 1/2 έφεραν ιατρόν διά τον Γ. Πατσούρον, όστις είχε τραύμα διαμπερές εις την λεκάνην και ο οποίος δυστυχώς απεβίωσε σήμερον. Σήμερον ευρέθησαν πολλά αίματα εις τον δρόμον Πύλου – Μεθώνης. Και αυτά θα είναι από τους χωρικούς διαδηλωτάς τραυματισθέντας παρά των χωροφυλάκων. Υπήρχε δε μια πληροφορία μη επιβεβαιουμένη, ότι απέθαναν εις Κυνηγού και άλλος χωρικός. Εις πλείστους τοίχους φαίνονται τα σημεία των σφαιρών. Ολόκληρος ο πληθυσμός της πόλεως αποδίδει τα αίτια των φόνων και τραυματισμών εις την κακήν εκτίμησιν των πραγμάτων από τους χωροφύλακας, καθότι δεν ετήρησαν ψυχραιμίαν. Καθ' όλον αυτό το διάστημα ο διοικητής ευρίσκετο εις Μεθώνην και διηύθυνε ο ανθυπασπιστής όστις είχε κρεμάσει επιδεικτικώς το πιστόλιόν του. Δέον να σημειωθή ότι ουδείς από τας αρχάς έπαθε τίποτε, ενώ ηδύναντο οι

διαδηλωταί, αφού είδον τας σφαίρας εις τους πόδας των, να κάνουν και αυτοί χρήση όπλων.

Προς συγκάλυψιν των γενομένων υπ' αυτών οι χωροφύλακες διέδιδον ότι οι διαδηλωταί θα έκαιον την Εθνικήν Τράπεζαν και Εφορίαν και ότι θα μετέβαινον εις το Φρούριον διά να απολύσουν τους φυλακισμένους. Αλλά τούτο δεν είχε αληθές. Διότι αν ήθελαν να καύσουν, δεν θα έβγαιναν από τα γραφεία του ΑΣΟ εις την αυλήν τα διάφορα είδη γραφείου, αλλά θα έβαζαν φωτιά μέσα εις το γραφείον.

Όλη η νύκτα διήλθε με αβεβαιότητα διά την σήμερον. Ευτυχώς σήμερον ήλθεν ο κ. αντιεισαγγελεύς, εις ταγματάρχης χωροφυλακής και εις λοχαγός εκ Καλαμών με δύναμιν οπλιτών, με διαθέσεις δε πολύ καλάς και δεν συνέβη τίποτε το έκτροπον. Διότι άλλως πάλι θα είχομεν σήμερον τα χθεσινά συμβάντα. Υπέρ τους δι-σχιλίους σταφιδοπαραγωγοί εκ των χωρίων Βλαχόπουλον, Πισπίσα, Καραμανώλι, Κρεμμύδια, Οσμάναγα εν διαδηλώσει ήρχοντο προς την πόλιν. Εξωθι της πόλεως εις απόστασιν ημισείας ώρας, ευρίσκετο εις ενωμοτάρχης μετά εξ χωροφυλάκων, όστις διά της καλής του συμπεριφοράς εσταμάτησεν αυτούς, υποσχεθείς να έλθη ο κ. αντιεισαγγελεύς εις ον να παρουσιασθή μια επιτροπή εξ αυτών και να μεταβούν μαζί εις την πόλιν να στείλουν διαμαρτυρίας διά του τηλεγραφείου. Ούτω και εγένετο. Μετέβη ο κ. αντιεισαγγελεύς μετά επιτροπής σταφιδοπαραγωγών Πυλίων, παρ' όλας τας παροτρύνσεις του λοχαγού κ. Πίκουλα, όστις είπεν ότι ο κ. αντιεισαγγελεύς δεν μπορεί να πηγαίνη εις τους διαδηλωτάς, εδώ και εκεί, και ελθόντες εις την Πύλον επέδωκαν το ψήφισμα, χωρίς να γίνη το παραμικρόν επεισόδιον, διαλυθέντων εκτός της πόλεως των διαδηλωτών.

Σήμερον το εσπέρας αφίχθη και ετέρα δύναμις οπλιτών προς τήρησιν της τάξεως»⁽³⁰⁾.

Νεκροί από την επίθεση των χωροφυλάκων έπεσαν ο Κώστας Τσαρπάλας από του Κυνηγού και ο 13χρονος Γιώργης Πατσούρος. Αργότερα και ενώ προσπαθούσε να απομακρυνθεί υπέκυψε στα τραύματά του ο Κώστας Χριστόπουλος.

43

Ο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΞΕΣΗΚΩΜΟ

Ο «ΡΙζοσπάστης» στήριξε από την αρχή την κινητοποίηση των σταφιδοπαγωγών με πλήθος ανταποκρίσεων και δύο απεσταλμένους στα σημεία των γεγονότων. Ενώ ταυτόχρονα αποτέλεσε το δίαυλο παρεμβάσεων του ΚΚΕ (άμεσα ή έμμεσα) στις πρωτοφανείς εξελίξεις.

Τα γεγονότα και οι απειλές Ράλλη

Καλαμάτα 26 Αυγούστου. Ωρα 10 μ. μ. (Του απεσταλμένου μας) Πληροφορούμαι από την Πύλο ότι έγινε εκεί σήμερα στην πλατεία συγκέντρωση 10 χιλιάδων ένοπλων σταφιδοπαγωγών, που με συνεχείς ζητωκραυγές ζητούσαν την άμεση αποδοχή των αιτημάτων τους. Οι σταφιδοπαγωγοί στις 8 το βράδυ ανέβηκαν στο τηλεγραφείο και το κατέλαβαν για να επικοινωνήσουν με την κυβέρνηση και να ζητήσουν την αποδοχή των αιτημάτων τους. Επακολούθησε σύγκρουση με την αστυνομία με αποτέλεσμα τον τραυματισμό πέντε σταφιδοπαγωγών, από τους οποίους οι δύο σοβαρά. Υπάρχουν πληροφορίες ότι υπάρχει και ένας νεκρός. Επίσης οι σταφιδοπαγωγοί αγανακτισμένοι με τη ληστεία που τους κάνει ο ΑΣΟ, έκαψαν τα γραφεία του. Σήμερα έφτασαν στην Πύλο ο αντεισαγγελέας της Καλαμάτας, ο διοικητής Χωροφυλακής και ισχυρή δύναμη στρατού. Επίσης πήγε στρατός από την Πάτρα, καθώς και ο διοικητής Χωροφυλακής Πατρών μαζί με τον ανώτατο διοικητή Χωροφυλακής Πελοποννήσου. Η αστυνομία συνέλαβε 15 σταφιδοπαγωγούς. Επίσης πληροφορούμαι ότι στη Γαστούνη ένοπλοι σταφιδοπαγωγοί έπεσαν στις σιδηροδρομικές γραμμές και σταμάτησαν επί δύο ώρες το τραίνο της Καλαμάτας. Οι σταφιδοπαγωγοί ερεύνησαν τα βαγόνια μήπως βρούνε κανένα σύμβουλο του ΑΣΟ. Το ίδιο συνέβη και στη Ζαχάρω.

Ο εισαγγελέας Κυπαρισσίας εξέδωσε 40 εντάλματα συλλήψεων. Η αστυνομία όμως φοβούμενη γενική εξέγερση του πληθυσμού, δεν τόλμησε

να τα εκτελέσει.

Καλαμάτα 26 Αυγούστου. Ωρα 12 μεσάνυχτα (Του απεσταλμένου μας) Σύμφωνα με άλλες πληροφορίες μου από την Πύλο τα γεγονότα εκτυλίχτηκαν ως εξής: Στις 7 το βράδυ 10 χιλιάδες σταφιδοπαγωγοί μαζί με τα γυναικόπαιδά τους συγκεντρώθηκαν στην κεντρική πλατεία της Πύλου, όπου άκουσαν τους ρήτορες της σταφιδικής επιτροπής και ψήφισαν έντονη τηλεγραφική διαμαρτυρία στην κυβέρνηση, περιμένοντας ανυπόμονα απάντηση. Τη στιγμή αυτή δύναμη στρατού ζήτησε βίαια να διαλύσει τους συγκεντρωμένους. Στην άρνηση των συγκεντρωμένων σταφιδοπαγωγών ο στρατός πυροβόλησε στο ψαχνό. Σκοτώθηκαν 2 και τραυματίστηκαν 5. Η δολοφονική αυτή επίθεση αποτέλεσε το σύνθημα μιας ορμηκικότατης επίθεσης του αγανακτισμένου όγκου των σταφιδοπαγωγών κατά των ενόπλων κρατικών δυνάμεων. Εγινε σωστή μάχη. Ρίχτηκαν πάνω από 1.000 πυροβολισμοί. Τελικά η αγανακτισμένη μάζα κατώρθωσε να υπερφαλαγγίσει τις ένοπλες δυνάμεις και να τις τρέψει σε άτακτη φυγή. Η ηρωική μάζα των σταφιδοπαγωγών, νικήτρια πια στις μάχες των δρόμων, κατέλυσε τις κρατικές αρχές, κατέλαβε το ταχυδρομείο και άλλα κρατικά ιδρύματα. Στη νικηφόρα της εξόρμηση η εκμεταλλευόμενη φτωχολογιά της Πυλίας φανατισμένη και από τη δολοφονία των αγωνιστών της, έβαλε φωτιά και κατέκαψε την Οικονομική Εφορεία, κατέστρεψε τα ιδρύματα του ΑΣΟ και γκρέμισε τα γεφύρια για να εμποδίσει τον ερχομό στρατού που στάλθηκε γρήγορα από την Καλαμάτα. Ολόκληρη η περιοχή της Πυλίας και η περιφέρεια της Μεσσηνίας βρίσκεται στα χέρια εξεγερμένων σταφιδοπαγωγών. Στο χωριό Χανδρινού που βρίσκεται κοντά στην Πύλο οι χωριάτες γκρεμίσανε τα γεφύρια. Φοβερό μακελειό θα ξεσπάσει από στιγμή σε στιγμή την εξεγερμένη ηρωική Πυλία. Η εργαζόμενη Καλαμάτα, παρά τη λογοκρισία που από την πρώτη στιγμή

μπήκε στα τηλεγραφήματα, έμαθε το άγριο μακελειό της Πύλου και την ηρωική απάντηση των ηρώων σταφιδοπαραγωγών. Όλα τα εργατικά σωματεία καλούνε αύριο (σήμερα) το πρωί έκτακτες συνελεύσεις με θέμα: κάθοδος σε 24ωρη απεργία για ενίσχυση του τίμιου, του ηρωικού αγώνα των σταφιδοπαραγωγών.

* Στη Ζαχάρω Ολυμπίας έγινε ένοπλο συλλαλητήριο με 6.000 σταφιδοπαραγωγούς, οι οποίες κρατούσαν μαύρες σημαίες με τα συνθήματα «Κάτω ο ληστρικός ΑΣΟ», «3.600 ή θάνατος». Η μάζα των διαδηλωτών σταμάτησε το τραίνο της Πάτρας, εισόρησε μέσα και κατευθύνθηκε για να ξεσηκώσει και να ενωθεί με την υπόλοιπη φτωχολογία των σταφιδοπαραγωγών.

* Από την κεντρική επιτροπή Γαργαλιάνων και Πυλίας στάλθηκε προς την κυβέρνηση το παρακάτω τηλεγράφημα:

Λαός Γαργαλιάνων και Πυλίας ανάστατος δι' εγκληματικήν αδιαφορίαν σας. Αύριον κατερχόμεθα ανυπερθέτως απεγνωσμένους σκληρούς αγώνας. Απεκδυόμεθα ευθύνης συμβησόμενα.

Διά Κεντρικής Επιτροπής Γαργαλιάνων-Πυλίας: Κουλαμπάς.

Ο από Κορώνη καταγόμενος υπουργός Εσωτερικών Περικλής Ράλλης επιρρίπτει ευθύνες στους σταφιδοπαραγωγούς και προαναγγέλλει την επιβολή στρατιωτικού νόμου:

Ο υπουργός των Εσωτερικών Περ. Ράλλης επικοινωνήσε τη νύχτα με σταφιδοφόρες επαρχίες της Μεσσηνίας. Από εκεί του τηλεγράφησαν ότι η κατάσταση είχε έκρυθμη και ότι στην Πυλία έγιναν αιματηρά επεισόδια.

Συγκεκριμένα όπως δήλωσε ο Περ. Ράλλης, στην Πυλία οι σταφιδοπαραγωγοί αφού συγκεντρώθηκαν, προσπάθησαν να καταλάβουν το τηλεγραφείο. Ο στρατός που είχε σταλεί από την Καλαμάτα, διατάχθηκε να πυροβολήσει. Από τους πυροβολισμούς ετραυματίσθηκαν πέντε σταφιδοπαραγωγοί, από τους οποίους δύο σοβαρώς. Και στις άλλες περιφέρειες, τον Πύργο, τα Φιλιατρά, την Καλαμάτα ανακοίνωσε ο υπουργός, επικρατεί έξαψη πνευμάτων, αλλά

πάντως δεν έγιναν αιματηρά γεγονότα.

Ο υπουργός Περ. Ράλλης μετά την επικοινωνία αυτή έκαμε τις ακόλουθες δηλώσεις: «Παρατηρείται μια εξέγερσις των σταφιδοπαραγωγών και έλαβον χώραν και έκτροπα έχομεν τινάς τραυματίας εις Πύλον. Καταδικάζω απολύτως τοιαύτας ενέργειας, αι οποίαι δημιουργούν παρεξηγήσεις εις βάρος φιλήσυχων πληθυσμών. Οπωσδήποτε οι παραγωγοί έπρεπε να εμπιστευθούν την ικανοποίησιν των αιτημάτων των εις την ευμένειαν της κυβερνήσεως, η οποία πολλαπλώς εξεδήλωσε το ενδιαφέρον υπέρ αυτών. Μετά συνεννόησιν μετά του αντιπροέδρου της κυβερνήσεως κ. Κονδύλη, ελήφθησαν όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα διά την τήρησιν της τάξεως και το κράτος του νόμου θα επιβληθεί εναντίον των γνωστών υποκινητών των κινήσεων τούτων και ενδεχομένως αν δεν επικρατήσει απόλυτα μέχρι της αύριον ψυχία, θα κηρυχθεί στρατιωτικός νόμος καθ' άπαντα τον νομόν Μεσσηνίας. Προσωπικώς θλίβομαι ιδιαιτέρως, διότι τα θύματα ανήκουν εις την ιδιαιτέραν μου επαρχίαν».

«Να φύγει η κυβέρνηση»

Με τίτλο «Να φύγει η κυβέρνηση» σε κύριο άρθρο του ο «Ριζοπάστης» καταγγέλλει την κυβέρνηση και ζητεί την αντικατάστασή της από υπηρεσιακή που θα προκηρύξει εκλογές: «Η Πελοπόννησος καίγεται. Οι σταφιδοπαραγωγοί είναι ξεσηκωμένοι. Παλεύουν. Αγώνίζονται για τη ζωή της. Οι σταφιδοπαραγωγοί έχουν δίκιο. Απόλυτα δίκιο. Δεν παλεύουν τζάμπα. Ζητούνε το δίκιο τους. Τους πνίγει το αίσχος, ο ΑΣΟ και η δολοφονία κυβέρνηση που τον υποστηρίζει. Στην Πελοπόννησο κηρύχτηκε ο στρατιωτικός νόμος. Στέλλονται στρατιωτικές ενισχύσεις. Η κυβέρνηση ματοκυλάει τους σταφιδοπαραγωγούς. Χθες στο Ηράκλειο. Σήμερα στην Πελοπόννησο. Αύριο σ' ολόκληρη την Ελλάδα θα ματοκυλισθεί ο λαός αν δεν κινηθούν οι εργαζόμενοι και οι οργανώσεις τους. Πρέπει αμέσως να δοθούν 3.600 δραχμές στους σταφιδοπαραγωγούς. Να ξεκουμπισθεί ο ΑΣΟ και να καταργηθούν όλοι οι περιορισμοί στη στα-

φίδα. Να αποσυρθούν οι στρατιωτικές δυνάμεις. Να μην θιγεί ούτε μια τρίχα από τους σταφιδοπαραγωγούς. Να φύγει αμέσως η κυβέρνηση που είχε ανίκανη να λύσει τα ζητήματα του λαού. Και στην πρώτη γραμμή να ξεκουμπισθεί ο Κονδύλης, η μαύρη κατάρρα, που ματοκυλάει τον τόπο. Να σχηματισθεί μια κυβέρνηση υπηρεσιακή από όλα τα κόμματα και τις οργανώσεις που δέχονται το παρακάτω πρόγραμμα:

- Να λύσουν όλα τα ζητήματα των σταφιδοπαραγωγών.

- Να διαλύσουν όλες τις φασιστικές οργανώσεις και να εξασφαλίσουν τις ελευθερίες του λαού.

- Να ξαλαφρώσουν το λαό και να ρίξουν όλα τα βάρη στους πλούσιους.

- Να απαλλάξουν τον τόπο από την αισχροκέρδεια και να καταργήσουν τους φόρους στα είδη πρώτης ανάγκης.

- Να διώξουν αμέσως τον ΑΣΟ, την Ούλεν, την Πάουερ, τον ΚΕΠΕΣ και όλους τους ξένους λαογδάρτες.

- Να δώσουν κοινωνικές ασφαλίσεις και ικανοποιητικό μεροκάματο στους εργάτες και τους υπαλλήλους.

Η υπηρεσιακή αυτή κυβέρνηση θα διαλύσει αμέσως τη Βουλή και θα προκηρύξει λεύτερες εκλογές και Συντακτική Συνέλευση. Προς την κατεύθυνση αυτή πρέπει να κινηθούν αμέσως όλα τα κόμματα, οι οργανώσεις, οι αντιφασιστικοί δημοκρατικοί συνασπισμοί. Ετσι μονάχα θα αποφευχθεί το ματοκύλισμα. Θα εξασφαλίσει ο λαός την ευημερία του και τη ζωή του» (31).

Στρατιωτικός νόμος

Η απάντηση είναι στρατιωτικός νόμος: «Από προχτές τα μεσάνυχτα η κυβέρνηση κήρυξε το στρατιωτικό νόμο στο Νομό Μεσσηνίας. Στις τοπικές εφημερίδες επιβλήθηκε λογοκρισία, όλες οι εξουσίες βρίσκονται στα χέρια των στρατιωτικών αρχών. Η μεταβίβαση ειδήσεων απαγορεύτηκε, το τηλεφωνικό και τηλεγραφικό κέντρο Καλαμάτας καταλήφθηκαν από τις στρατιωτικές αρχές. Ισχυρές δυνάμεις στρατού και χωροφυλακής στάλθηκαν από την Πάτρα

στη Μεσσηνία. Παρ' όλα όμως τα άγρια μέτρα που πήρε η κυβέρνηση, αποφασισμένη να πνίξει στο αίμα το δίκαιο αγώνα των σταφιδοπαραγωγών, κι' αυτές ακόμα οι κυβερνητικές ανακοινώσεις και οι ειδήσεις των αστικών εφημερίδων δείχνουν ότι ολόκληρη η Μεσσηνία βρίσκεται στο πόδι και σοβαρότατα γεγονότα διαδραματίζονται σ' όλα τα σταφιδικά κέντρα».

Παρ' όλα αυτά το αγωνιστικό φρόνημα των παραγωγών δεν κάμπτεται, στους Γαργαλιάνους μπαίνουν ένοπλοι στην πόλη και καταλύουν τις αρχές: «Ο υπουργός των Εσωτερικών Ράλλης ανακοίνωσε στην υπουργική σύσκεψη που έγινε χτες το μεσημέρι ότι η εξέγερση των σταφιδοπαραγωγών της Δυτικής Μεσσηνίας συνεχίστηκε πιο έντονη. Από το πρωί άρχισαν να χτυπούν οι καμπάνες και δόθηκε το σύνθημα της συγκέντρωσης των χωρικών. Αν και δεν υπάρχουν ακριβείς πληροφορίες, εν τούτοις εξακριβώθηκε ότι οι χωρικοί των χωριών της περιφέρειας Γαργαλιάνων συγκεντρώθηκαν ένοπλοι και μπήκαν στην πόλη. Εκεί βοηθούμενοι από τους κατοίκους κατέλυσαν τις αρχές. Μεγάλη συγκέντρωση ενόπλων σταφιδοπαραγωγών έγινε και στην Κυπαρισσία, όπου επίσης οι σταφιδοπαραγωγοί είναι ανίστατοι για την εγκληματική αδιαφορία της κυβέρνησης. Ο υπουργός ανακοινώνει ότι ως τις απογευματινές ώρες η στρατιωτική δύναμη αντιστεκόταν, πράγμα που δείχνει ότι έγιναν συγκρούσεις. Συγκεντρώσεις ενόπλων χωρικών έγιναν και στις άλλες πόλεις της δυτικής Μεσσηνίας. Ο νομάρχης τηλεφώνησε στον υπουργό Εσωτερικών ότι στη δυτική Μεσσηνίας επικρατεί μεγάλη αναρχία. Η εκεί αστυνομική και στρατιωτική δύναμη είναι αδύνατον να επιβάλει την τάξη και ζήτησε να σταλούν τάχιιστα στρατιωτικές ενισχύσεις και ένας στρατηγός για να αναλάβει την επιβολή του κράτους του νόμου. Στην επαρχία Πυλίας η εξέγερση είναι γενική».

Οργή και συλλαλητήρια από Γιάλοβα μέχρι Ζαχάρω

Οργή επικρατεί στην Πύλο: «Στην Πύλο ύστερα

από το προχθεσινό αιματοκύλισμα των σταφιδοπαραγωγών, η έξαψη των πνευμάτων έχει φθάσει στο κατακόρυφο. Την κηδεία του δολοφονημένου σταφιδοπαραγωγού Πατσούρου παρακολούθησαν χιλιάδες σταφιδοπαραγωγοί, επαγγελματίες και εργάτες φωνάζοντας σ' όλη τη διάρκεια της κηδείας "κάτω οι δολοφόνοι!", "κατάρα στους φονιάδες". Οι άλλοι τραυματισμένοι βρίσκονται σ' επικίνδυνη κατάσταση. Ο αντιεισαγγελέας Καλαμάτας, που πήγε συνοδευόμενος από ένα λόχο στρατού, άρχισε τις ανακρίσεις και προσπαθεί να ενοχοποιήσει τους επικεφαλής της πόλης των σταφιδοπαραγωγών.

Ο ξεσηκωμός γενικεύεται και οι παραγωγοί εμφανίζονται αποφασισμένοι: «Τηλεγράφημα προς το υπουργείο Εσωτερικών αναφέρει ότι σύσσωμος ο λαός των Φιλιππίνων και των περιχώρων σε πάνδημο συλλαλητήριο καταγανακτισμένος για τις δηλώσεις Στεφανόπουλου, απείλησε συγκρότηση ενόπλου συλλαλητηρίου και πυρπόληση των αποθηκών και καταστημάτων του ΑΣΟ. Ο δήμαρχος Θεοδωρακόπουλος με τον ειρηνοδίκη και τον αστυνόμο συναντήθηκαν με την επιτροπή συλλαλητηρίου. Η επιτροπή δήλωσε προς το λαό ότι σε συνεννόηση με τις άλλες επιτροπές των σταφιδοπαραγωγικών περιφερειών, θα ορίσει μέρα γενικής πορείας πείνης στην Αθήνα. Ο λαός δέχτηκε με ενθουσιασμό την πρόταση και αξίωσε από το δήμαρχο και τους λοιπούς εκπροσώπους αρχών να μεταδώσει την απόφαση στην κυβέρνηση.

Σύμφωνα με πληροφορίες των επαρχιακών ανταποκριτών, στη Γιάλοβα της Πυλίας συγκροτήθηκε ένοπλο συλλαλητήριο. Οι σταφιδοπαραγωγοί πήγαν εν διαδηλώσει στις εγκαταστάσεις του ΑΣΟ και τις έκαψαν.

Κατά τηλεγράφημα από την Κυπαρισσία οι σταφιδοπαραγωγοί της περιφέρειας Ζαχάρως εξεγέρθηκαν επειδή ο ΑΣΟ και η εταιρεία οίνων διέκοψαν την παραλαβή χλωρής σταφίδας. Οι παραγωγοί σταμάτησαν για δύο ώρες την αμαξοστοιχία Πατρών-Καλαμών.

Σύμφωνα με άλλες πληροφορίες από την Καλαμάτα οι σταφιδοπαραγωγοί της περιφέρειας

συγκεντρώνονται για να πραγματοποιήσουν μεγάλη πορεία πείνας προς την Καλαμάτα. Επίσης έγινε γνωστό ότι οι σταφιδοπαραγωγοί έχουν συλλάβει ανώτερους υπαλλήλους του ΑΣΟ και τους κρατάν ομήρους, ζητώντας απελευθέρωση των συλληφθέντων σταφιδοπαραγωγών και κατάπαυση της τρομοκρατίας. Ο υπουργός των Εσωτερικών επιβεβαίωσε την είδηση ότι συνελήφθη από τους σταφιδοπαραγωγούς και κρατείται ένας υπάλληλος του ΑΣΟ.

Προχτές εκτός από το μεγάλο συλλαλητήριο και τις αιματηρές συγκρούσεις που έγιναν στην Πύλο, έγιναν μεγάλα συλλαλητήρια στα Φιλιππίνες, Γαργαλιάνους, Κυπαρισσία, Ζαχάρω και άλλα σταφιδικά κέντρα.

Στρατός και ναυτικό κατά παραγωγών

Η κινητοποίηση των δυνάμεων καταστολής είναι πρωτοφανής, στρατιωτικές δυνάμεις καταφθάνουν στη Μεσσηνία από όλα τα σημεία, συγκροτείται στρατοδικείο και επιβάλλεται λογοκρισία:

«Όπως γράφουμε και παραπάνω, η κυβέρνηση παίρνει έκτακτα μέτρα για να πνίξει στο αίμα τον τίμιο αγώνα των σταφιδοπαραγωγών κατά του ΑΣΟ που τους ληστεύει με τον αισχρότερο τρόπο. Το πρωί έγινε σύσκεψη του υπουργού των Εσωτερικών Ράλλη, της Εθνικής Οικονομίας Στεφανόπουλου και των βουλευτών σταφιδοπαραγωγικών περιφερειών. Στη σύσκεψη πήρε μέρος και ο αρχηγός της Χωροφυλακής. Οι πληρεξούσιοι για να ξεγελάσουν τους αγωνιζόμενους σταφιδοπαραγωγούς, στείλαν τηλεγραφικό ανακοινωθέν, όπου αποδίδουν τον καθορισμό χαμηλών τιμών στις συνθήκες των ξένων αγορών κτλ. Αραδιάζουν κατόπιν διάφορα ψευτογιατροσόφια, που δήθεν εξυπηρετούν τους σταφιδοπαραγωγούς, στο τέλος τους συνιστούν ηρεμία και εμπιστοσύνη στους πληρεξούσιους τους (!), ώσπου να γυρίσει ο Τσαλδάρης. Μετά τη σύσκεψη έγινε κι' άλλη σύσκεψη με τον Κονδύλη, το Ράλλη, το Στεφανόπουλο, τον αρχηγό Χωροφυλακής και το διοικητή του Α' Σώματος Στρατού Παναγιωτάκο. Στη σύσκεψη

αυτή αποφασίστηκε να σταλούν αμέσως στρατιωτικές δυνάμεις στη Μεσσηνία. Για το σκοπό αυτό διατάχθηκε ο διοικητής της 4ης Μεραρχίας (Ναυπλίου) υποστράτηγος Νικολαρέας να τεθεί επικεφαλής όλων των δυνάμεων της Μεραρχίας για να επιβάλει με κάθε μέσο το κράτος του νόμου, αναλαμβάνοντας την ανώτερη στρατιωτική διοίκηση της περιφέρειας. Επίσης διατάχθηκε τηλεγραφικώς η Μεραρχία Πατρών να μεταβεί διά μέσου Πύργου στη Μεσσηνία. Ακόμα αποφασίστηκε σε συνεννόηση με τον υπουργό Ναυτικών να σταλεί αμέσως ένα αντιτορπιλικό στην Καλαμάτα για ενίσχυση του στρατού ξηράς. Ο διοικητής του Α' Σώματος Στρατού Παναγιωτάκος εξουσιοδοτήθηκε να συγκροτήσει έκτακτο στρατοδικείο στην Καλαμάτα για να δικάσει τους συλλαμβανόμενους σταφιδοπαραγωγούς. Η κυβέρνηση ακόμα απαγόρευσε την κυκλοφορία των αθηναϊκών εφημερίδων στην Πελοπόννησο. Ο διοικητής Χωροφυλακής Πατρών πήγε στο Ζευγολατιό και κατάσχεσε τα φύλλα. Ο υπουργός των εσωτερικών Ράλλης είπε στους δημοσιογράφους ότι οι εφημερίδες πρέπει να εξακριβώνουν τις πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση στη Μεσσηνία, γιατί αλλοιώς θα εφαρμοστεί εναντίον τους η συντακτική πράξη και θα κατάρχονται.

Τόσο ο Κονδύλης όσο και ο Ράλλης και ο αντιεισαγγελέας Καλαμών Περιστερίδης κάνανε δηλώσεις, με τις οποίες προσπαθούν να ρίξουν την ευθύνη για τη δολοφονική πρόκληση της Πύλου στους κομμουνιστές.

Η κυβέρνηση τρέποντας την οργή των αγωνιζόμενων σταφιδοπαραγωγών και τη γενική κατακραυγή που ξεσηκώνεται από όλες τις γωνίες της χώρας εναντίον της, προσπαθεί να συγκαλύψει τα εγκλήματά της με το ψέμα και την αισχρή συκοφαντία.

Για πολύ κουτό περνάν τον εργαζόμενο λαό. Ποιος μέχρι τώρα υποστηρίζει ξετοσίπωτα την απαίσια και ληστρική φάρα που απομυζά το αίμα των σταφιδοπαραγωγών; Οι σταφιδοπαραγωγοί προτού οργανώσουν συλλαλητήρια απευθύνθηκαν επανειλημμένα στις αρχές. Ζή-

τησαν ένα μικρό μόνον μέρος από τα εκατομμύρια που τους κλέβει ο ΑΣΟ. Ζήτησαν από την κυβέρνηση να επέμβει στον ΑΣΟ και να τους δώσει ένα κομμάτι ψωμί για τα παιδιά τους που πεινούν. Μα ο υπουργός της Εθνικής Οικονομίας Στεφανόπουλος αρνήθηκε επανειλημμένα να δεχθεί την επιτροπή τους. Τι έπρεπε να κάνουν; Να πεθάνουν από την πείνα; Και κατέβηκαν στον αγώνα για την υπεράσπιση της ζωής τους, αυτής της ύπαρξής τους. Μα η κυβέρνηση, αντί ψωμί τους έστειλε και πάλι σφαίρες. Ξάπλωσε στη γης τα κορμιά των σταφιδοπαραγωγών.

Οχι! Δεν θα συγκαλύψετε τα εγκλήματά σας! Δεν θα μπορέσετε να δικαιολογήσετε την ευθύνη που σας βαρύνει. Ο εργαζόμενος λαός όλης της χώρας ξέρει πολύ καλά το τι κρύβεται πίσω από όλη αυτή την εκστρατεία: Το πνίξιμο στο αίμα της πάλης των σταφιδοπαραγωγών. Γι' αυτό και θα υπερασπίσουν με όλο τους τις δυνάμεις τους σταφιδοπαραγωγούς. Γιατί ο αγώνας των σταφιδοπαραγωγών είναι και αγώνας δικός του.

Συνεχείς συγκρούσεις

Σύμφωνα με νυχτερινό τηλεγράφημα του διοικητή Χωροφυλακής Βεργογιαννόπουλου από την Κυπαρισσία, στους Γαργαλιάνους έφτασαν ένοπλοι χωρικοί από τα γύρω χωριά και από την επαρχία Πυλίας. Η εκεί δύναμη Χωροφυλακής υποχώρησε μπροστά στον όγκο των σταφιδοπαραγωγών, που έγιναν κύριοι της κατάστασης και κατάλαβαν τα δημόσια καταστήματα. Στο τηλεγράφημα τονίζεται ότι η κατάσταση είναι επικίνδυνη και απειλείται από στιγμή σε στιγμή κάθοδος των συγκεντρωμένων στην Κυπαρισσία. Εν τω μεταξύ ο διοικητής χωροφυλακής Φιλιατρών ενισχύθηκε με 32 στρατιώτες και διατάχθηκε να παρακολουθήσει τους κατερχόμενους σταφιδοπαραγωγούς και να εμποδίσει την είσοδό τους στην πόλη. Ο Βεργογιαννόπουλος ζητεί να σταλούν επείγοντως με ειδική αμαξοστοιχία 300 χωροφύλακες. Το πρωί συγκεντρώθηκαν 800 ένοπλοι χωρικοί με σκοπό να βαδίσουν στην Πύλο.

Τους συγκεντρωμένους διέλυσε δύναμη στρατού και χωροφυλακής. Στους Γαργαλιάνους το βράδυ ξανάγιναν συμπλοκές και εξακολουθούν να μένουν συγκεντρωμένοι σταφιδοπαραγωγοί».

Στο πλευρό των παραγωγών στέκονται εργατικά συνδικάτα και δημοσιεύονται ανακοινώσεις από Ενωτική Γενική Συνομοσπονδία, Ενωτικό Εργατικό Κέντρο Αθήνας, Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος, Ομοσπονδία Ηλεκτρισμού, Σύνδεσμο Τροχιοδρομικών, Συνδικάτο Εργατών Ξύλου Αθηνών, Κεντρική Απεργιακή Επιτροπή Οικοδόμων, Ένωση Εργατών Υποθήσεως Πειραιώς.

Αντιτορπιλικό και ένα τρένο... στρατός

Την ίδια ώρα όμως ενισχύονται οι δυνάμεις καταστολής:

«Σε εκτέλεση κυβερνητικής εντολής, έφυγε χτες το αντιτορπιλικό "Πάνθηρ" για την Καλαμάτα. Ο κυβερνήτης του "Πάνθηρος" πήρε συγκεκριμένες οδηγίες για το πώς θα δράσει το αντιτορπιλικό. Για τα γεγονότα των Καλαμών διατάχθηκε χτες το βράδυ και πραγματοποιήθηκε επιφυλακή ωρισμένων τμημάτων της Φρουράς Αθηνών.

Πάτρα 27 Αυγούστου (Του ανταποκριτή μας). Στις 10 το βράδυ αναχώρησε απ' την Πάτρα έκτακτη αμαξοστοιχία γεμάτη στρατό. Ο ανώτερος διοικητής Χωροφυλακής Πελοποννήσου έβγαλε το βράδυ σήμερα προκήρυξη με την οποία καλεί τους σταφιδοπαραγωγούς της Τριφυλίας να ηρεμήσουν και να γυρίσουν στις δουλειές τους για να αποφύγουν τις συνέπειες του στρατιωτικού νόμου.

Στην Πύλο απαγορεύτηκε η δημοσίευση της κηδείας των δύο νεκρών των χθεσινών φονικών συγκρούσεων. Οι χθεσινές εφημερίδες της Καλαμάτας βγήκαν λόγω της ασκούμενης λογοκρισίας άσπρες.

Χτες στις 6 μ. μ. συνήρθη το υπουργικό συμβούλιο για τα γεγονότα της Μεσσηνίας. Ο υπουργός των Εσωτερικών έκανε εισήγηση πάνω στη βάση των πληροφοριών που υπήρχαν ως εκείνη την ώρα, ιδιαίτερα για τα γεγονότα

της Τριφυλίας, όπου σημειώθηκαν συγκρούσεις στρατού και χωροφυλακής με εξεγερμένους σταφιδοπαραγωγούς. Ο υπουργός των Στρατιωτικών ανέφερε ότι έστειλε ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις στις εξεγερμένες περιφέρειες. Επειτα συζητήθηκαν τα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών. Όλοι οι υπουργοί συμφώνησαν ότι δεν μπορεί να γίνει καμία αναθεώρηση της απόφασης του ΑΣΟ για την τιμή των πλεονασμάτων. Επειτα το υπουργικό συμβούλιο για να καλμάρει τον αγώνα των σταφιδοπαραγωγών συζήτησε τη λήψη ορισμένων μέτρων, όπως η ενοποίηση των χρεών προς την Αγροτική Τράπεζα ως το 1934, που φθάνουν τα 85.000.000 δρχ. και η εξαγορά και αμβυκοποίηση 4.500.000 κιλών σύκων φετινής παραγωγής. Το ζήτημα των φορολογικών διευκολύνσεων αναβλήθηκε να συζητηθεί ώπου νάρθει ο Τσαλδάρης. Ο υπουργός των Εσωτερικών Ράλλης έστειλε τηλεγράφημα στον Τσαλδάρη για τα τελευταία γεγονότα. Ο Τσαλδάρης απαντώντας δηλώνει πως εγκρίνει όλα τα μέτρα που πήρε η κυβέρνηση και συνιστά ψυχραιμία».

«Απεκαταστάθη η τάξις»

Η κυβέρνηση ανακοινώνει ότι «απεκαταστάθη η τάξις» αλλά στην ύπαιθρο επικρατεί αναβρασμός:

«Ο στρατιωτικός νόμος, η λογοκρισία και η απαγόρευση κάθε επικοινωνίας με τη Μεσσηνία δεν άφησαν να γίνουν γνωστά τα γεγονότα που διαδραματίζονται τις τελευταίες ημέρες στις σταφιδοπαραγωγικές περιφέρειες. Οι χθεσινές κυβερνητικές ανακοινώσεις αναφέρουν ότι «η τάξις απεκαταστάθη εις ολόκληρον τον νομόν και από σήμερα θα αρθεί ο στρατιωτικός νόμος, αφού πρώτα συλληφθούν τα αναρχικά στοιχεία, που υπεκίνησαν την εξέγερση». Το Α' Σώμα Στρατού με ανακοινωθέν του αναφέρει ότι ισχυρές στρατιωτικές δυνάμεις από το Ναύπλιο και την Τρίπολη βρίσκονται στην Καλαμάτα από προχτές τη νύχτα και ότι οι αρχές "βρίσκονται επί τόπου και εκτελούν το καθήκον των". Επίσης αναφέρει ότι η Χωροφυλακή διατάχθηκε να συλλάβει όλους τους πρωταίτιους

της απόπειρας διαταράξεως της τάξεως. Άλλες πληροφορίες αναφέρουν ότι κατέπλευσε στο λιμάνι της Καλαμάτας το αντιτορπιλικό "Πάνθηρ" και ότι στην Κυπαρισσία στάλθηκαν ολόκληροι λόχοι στρατού. Ο υπουργός Εσωτερικών έδωσε εντολή στον αρχηγό της Χωροφυλακής να αντικαταστήσει όλα τα αστυνομικά όργανα Πυλίας, Κυπαρισσίας και Φιλιατρών "διότι δεν εξετέλεσαν το καθήκον των".

Δηλαδή επειδή δεν ματοκύλησαν όσο ήθελαν οι αφεντάδες τους τους σταφιδοπαραγωγούς, επειδή δεν έστρωσαν με περισσότερα κορμιά πεινασμένων αγροτών τον κάμπο της Μεσσηνίας. Όλα αυτά δείχνουν ότι η αντιλαϊκή κυβέρνηση πνίγει με τον αγριότερο τρόπο τον τίμιο αγώνα των σταφιδοπαραγωγών.

Συγχρόνως άρχισε μια λυσσασμένη εκστρατεία κατά των κομμουνιστών. Εισαγγελείς, διοικητές χωροφυλακής, μέραρχοι, νομάρχης, υπουργοί μαζί με τον αντιλαϊκό τύπο γράφουν ότι τα γεγονότα οφείλονται στους κομμουνιστές οι οποίοι υποκίνησαν την εξέγερση. Η λυσσασμένη αυτή σταυροφορία σε ένα σκοπό αποβλέπει: Θέλει να συκοφαντήσει τον τίμιο αγώνα των σταφιδοπαραγωγών, που εξεγέρθηκαν γιατί ο ΑΣΟ τους εκμεταλλεύεται απάνθρωπα και τους κλέβει ξετοίπωτα και να παρουσιάσει τα γεγονότα σαν ταραχές που έγιναν χωρίς κανένα λόγο, αλλά μόνο και μόνο για να δημιουργήσουν ζητήματα. Μ' αυτό τον άτιμο τρόπο πάνε να πνίξουν τα ζητήματα των σταφιδοπαραγωγών και να συλλάβουν και να ρίξουν στις φυλακές τους πρωτοπόρους του αγώνα. Γι' αυτό το λόγο επιβάλλεται να ξεσκώσουμε σ' όλη τη χώρα ένα κίνημα αλληλεγγύης προς τους αγωνιζόμενους σταφιδοπαραγωγούς και να μην επιτρέψουμε στην κυβέρνηση να οργιάσει σε βάρος του λαού της Μεσσηνίας, που στη φωνή του πόνου του απάντησε με τα μάλικνερ και τα πολυβόλα. Το παράδειγμα μας δείχνουν οι εργάτες της Καλαμάτας, που τάχθηκαν αλληλέγγυοι και οι σταφιδοπαραγωγοί της Ηλείας που αποφάσισαν να κατέβουν σ' ένδειξη αλληλεγγύης προς τους σταφιδοπαραγωγούς της Μεσσηνίας. Ήδη προχθές τη νύχτα συνήλθε η

επιτροπή τους σε μυστική σύσκεψη και απύ-
θυνε έκκληση στον εργαζόμενο κόσμο όλης της χώρας και τον καλεί να δείξει την αλληλεγγύη τους προς τους αγωνιζόμενους για το ψωμί τους σταφιδοπαραγωγούς⁽³²⁾.

Έκκληση της Επιτροπής στο στρατό

Παρόμοια έκκληση η επιτροπή απύθυνε προς το στρατό τονίζοντας ότι ο αγώνας των σταφιδοπαραγωγών είναι αγώνας για την ίδια τη ζωή τους, για την ίδια την ύπαρξή τους.

Η επιτροπή παράλληλα κυκλοφόρησε προκήρυξη προς τους σταφιδοπαραγωγούς Ηλείας και τους καλεί σε συλλαλητήριο για να εκδηλώσουν την αλληλεγγύη τους προς τους αδερφούς τους παραγωγούς της Μεσσηνίας. Για τις συγκεντρώσεις των σταφιδοπαραγωγών Ηλείας και για την εν γένει οργάνωση του συλλαλητηρίου ανεχώρησαν χθες το πρωί με αυτοκίνητα στα διάφορα χωριά, μέλη της επιτροπής. Η ημέρα και η ώρα του συλλαλητηρίου τηρούνται μυστικές. Πάντως πιστεύεται ότι το συλλαλητήριο θα γίνει σήμερα ή αύριο. Παρά τις καθουσιαστικές δηλώσεις της κυβέρνησης ότι απόλυτος τάξις επικρατεί στη Μεσσηνία, υπάρχουν πληροφορίες ότι ολόκληρος η περιοχή Πυλίας και Τριφυλίας βρίσκεται ακόμη εν εξεγέρσει. Λέγεται μάλιστα ότι έξω από την Κυπαρισσία έγινε μάχη μεταξύ στρατού και σταφιδοπαραγωγών. Οι άλλες περιφέρειες έχουν αποκλεισθεί από μεγάλα τμήματα στρατού και χωροφυλακής. Γύρω στις πόλεις και κωμοπόλεις έχουν εγκατασταθεί στρατιωτικές δυνάμεις με πολυβόλα και οπλοπολυβόλα. Σ' ολόκληρη τη Μεσσηνία έχει εξαπολυθεί άγρια και πρωτοφανή τρομοκρατία. Εγιναν εκατοντάδες συλλήψεις αγροτών, τους οποίους βασανίζουν απάνθρωπα και τους σέρνουν στην Καλαμάτα για να τους περάσουν από έκτακτο στρατοδικείο. Ο υπουργός Εσωτερικών Ράλλης δήλωσε ότι από σήμερα το πρωί θα αρχίσουν να λειτουργούν στην Καλαμάτα τα έκτακτα στρατοδικεία. Σ' αυτά θα δικάζονται αμέσως όλοι οι συλληφθέντες και όσοι συλληφθούν στο μεταξύ και που θα χαρακτηρίζονται ως υπαίτιοι των γεγονότων.

Όσοι συλληφθούν και προσαγόμενοι μπροστά στο στρατοδικείο δεν καταδικάζονται, θα εκτοπίζονται. Οι επιτροπές ασφαλείας έχουν κιόλας έτοιμο ολόκληρο πίνακα εκτοπιζομένων.

Ο Νομάρχης Μεσσηνίας Κίτσος έστειλε στο υπουργείο Εσωτερικών τηλεγράφημα στο οποίο λέει ότι όσα γράφτηκαν για συλλήψεις και αφοπλισμούς αστυνομικών είναι ψέματα. Στο τηλεγράφημα αναφέρει ότι στην ύπαιθρο γίνονται αθρόες συλλήψεις και ότι οι συλλαμβανόμενοι μεταφέρονται στη Μεσσήνη. Επίσης αναφέρει ότι οι συγκεντρωμένοι έξω από την Κυπαρισσία διαλύθηκαν και πιάστηκαν 50 σταφιδοπαραγωγοί. Ο Διοικητής Χωροφυλακής Βεργογιαννόπουλος έστειλε στο υπουργείο Εσωτερικών σήμερα τηλεγράφημα στο οποίο αναφέρει τα εξής: “Απόλυτος τάξις επικρατεί καθ’ άπασαν την περιφέρειαν. Οι συγκεντρωθέντες από χτες το εσπέρας έξωθι του χωρίου Αρμενιοί φαίνονται διατεθειμένοι να διαλυθούν. Από σήμερον ενεργούνται τα δέοντα κατά των υπαίτιων. Ισχυρά τμήματα αστυνομικής δυνάμεως μετέβησαν το απόγευμα εις Αρμενιούς, Φιλιατρά και Γαργαλιάνους προς διάλυσιν των συγκεντρώσεων έξωθι των Αρμενίων και πρόληψιν νέων τοιοούτων”. Ο υπουργός των Εσωτερικών Ράλλη είπε ότι η συγκέντρωση έξω από την Κυπαρισσία διαλύθηκε. Δήλωσε επίσης ότι σήμερα θα γίνουν σε όλες τις σταφιδοπαραγωγικές περιφέρειες συλλαλητήρια διαμαρτυρίας. Τα συλλαλητήρια επετράπηκαν υπό τον όρο να γίνουν υπό την επίβλεψη της αστυνομίας. Ο υπαρχηγός της Χωροφυλακής Γκεσερλής διατάχθηκε από τον υπουργό Εσωτερικών να πάει στην Πελοπόννησο για να αντιληφθεί ο ίδιος την κατάσταση και να ενεργήσει ανακρίσεις.

Πύργος 28 Αυγούστου (Του ανταποκριτή μας) Σήμερα συνήλθαν σε κοινή σύσκεψη τα μέλη της περιφερειακής επιτροπής των σταφιδοπαραγωγών της Ηλείας μαζί με τους αντιπροσώπους του σταφιδοπαραγωγικού συνεδρίου Γαργαλιάνων και με αντιπροσωπείες των γύρω χωριών αποφάσισαν ομόφωνα να κατέβουν αύριο (σήμερα) σε πάνδημο συλλαλητήριο, στο

πλευρό των αγωνιζόμενων σταφιδοπαραγωγών Πυλίας και Τριφυλίας.

Η επιτροπή των σταφιδοπαραγωγών Ηλείας καλεί όλους τους σταφιδοπαραγωγούς να κατέβουν στον Πύργο με τις γυναίκες και τα παιδιά τους και να απαιτήσουν με τον όγκο τους τη γρήγορη επίλυση των αιτημάτων τους. Απόψε έφτασε ισχυρή δύναμη στρατού από την Πάτρα. Κανένα τρομοκρατικό μέτρο δεν μας λυγίζει. Θα παλαίψουμε στο πλευρό των μεσσηνίων αδελφών μας και θα νικήσουμε.

Στο αναμεταξύ στην Καλαμάτα εξακολουθούσε και χτες η απεργία των μυλεργατών, που απήργησαν για να δείξουν την αλληλεγγύη τους προς τους σταφιδοπαραγωγούς. Οι λιμενεργάτες αρνήθηκαν να ξεφορτώσουν φορτία για τους μύλους.

Χθες το βράδυ ο υπουργός των Εσωτερικών ανακοίνωσε ότι η απεργία των μυλεργατών λύθηκε».

Επίθεση στην κυβέρνηση

Ο «Ριζοσπάστης» με κύριο άρθρο εξαπολύει δριμύτατη επίθεση στην κυβέρνηση:

«Ξεσηκώθηκαν όλοι οι σταφιδοπαραγωγοί της νότιας Πελοποννήσου. Πάληψαν σαν παληκάκια με το ντουφέκι στο χέρι για το ψωμί και το δίκιο τους. Ενάντια στους ληστές λαογδάρτες που τους ρουφούν τη ζωή και τον κόπο τους. Εχουνε θύματα πολλά, που ακόμα δεν ξέρουμε το σωστό αριθμό τους. Και η αντιλαϊκή κυβέρνηση της μοναρχικής παλινόρθωσης κήρυξε τον στρατιωτικό νόμο, ξεσήκωσε μεραρχίες, έστειλε αντιτορπιτικά, πολυβόλα, οπλοπολυβόλα, χτύπησε, ρήμαξε, σκότωσε και βγαίνει τώρα κομπάζοντας και ανακοινώνει: “Η τάξις αποκαθίσταται! Επιτυχάνεται διάλυσις των χαμινιών και των κομμουνιστών”!

Και από πολύ πριν, μα πολύ περισσότερο μετά από τη Νάουσα, τη Θεσσαλονίκη, την Καλαμάτα και το Ηράκλειο, ιδιαίτερα τώρα ύστερα από το ξεσήκωμα των σταφιδοπαραγωγών και το μακελειό της Πυλίας και της Τριφυλίας, ολοένα και πιότερο για τα εκατομμύρια των εργαζομένων, ξεκαθαρίζει η πεποί-

θση ότι έτσι, όπως κατάντησαν τα πράγματα στη χώρα μας οι αστικοτσιφλικάδες εκμεταλλευτές, δεν πρόκειται να δούμε καλύτερες μέρες παρά μόνο αν ξεσηκωθεί ο λαός και κάνει δική του τάξη στον τόπο.

Απήργησαν πέρσυ οι λιμενεργάτες της Καλαμάτας υπερασπιζόμενο το ψωμί τους και βγήκαν εφτά λιγότεροι. Το ίδιο γένηκε με τους εργάτες του Ηρακλείου που ζήτησαν ψωμί. Και χτες ματοκυλίστηκαν οι σταφιδοπαραγωγοί γιατί ζήτησαν κι' αυτοί, που ατέλειωτες ώρες κάθε μέρα τους ρουφά η καφτή γη τον ιδρώτα, το δικαίωμα να μην ψοφούν της πείνας!

Τι λοιπόν συμβαίνει στην Ψωροκώσταινα; Απ' τη Θράκη και τη Μακεδονία ως την Πυλία και την Κρήτη, ένας πόλεμος είναι κηρυγμένος, πότε κρυφός και πότε φανερός, μα πάντα άγριος και φοβερός, ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς: Ανάμεσα σ' αυτούς που δουλεύουν, παράγουν και πεινούν και σε κείνους που κάθονται, οργιάζουν και πλουτίζουν! Τα πράγματα είναι ολοφάνερα: Ποιος εργαζόμενος δεν κατάλαβε ότι προχθές και χτες στην Πελοπόννησο δεν έπρεπε να κυθεί ούτε μια σταλιά αίμα; Ποιος δεν νοιώθει ότι οι σταφιδοπαραγωγοί πρέπει να απολαμβάνουν τον κόπο τους, την σταφίδα τους;

Και όμως τι συμβαίνει; Υπάρχει μια ληστοσυμμορία, ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός. Υπάρχει ένα ακόρταγο τοκογλυφικό τέρας, η Αγροτράπεζα. Υπάρχει το εκμεταλλευτικό κράτος, που αφανίζει τους σταφιδοπαραγωγούς με τους φόρους. Υπάρχει ακόμη ένα κοπάδι ολόκληρο από μεγαλεμπόρους, τοκογλύφους κτλ. που όλοι τους σαν βδέλλες, κολλημένες στο σβέρκο των αγροτών, τους ρουφούν τον κόπο, τους κάνουν το βίο ανυπόφορο βάσανο.

Μερικά μέτρα αν παιρνόντουσαν να περιμαζευτεί λίγο η αχортаσιά όλων των πιο πάνω παρασίτων και οι σταφιδοπαραγωγοί θάπερναν όχι 3.600 μα 4.000 στο χιλιόλιτρο.

Μα τον τόπο μας κυβερνάν όχι εργαζόμενοι, όχι οι άνθρωποι του λαού, μα οι εκμεταλλευτές και τα τσιράκια τους. Γι' αυτό η Καλαμάτα, το Ηράκλειο, η Πυλία και η Τριφυλία, γίνονται

πεδία ομαδικής εκτέλεσης των εργαζομένων, που δεν κάνουν τίποτε άλλο, παρά να ζητούν τον κόπο τους, το δίκιο τους!

Και η κατάσταση αυτή θα χειροτερέψει. Δεν μπορεί παρά να χειροτερέψει. Πριν λίγες μέρες απ' αφορμή τη σφαγή του Ηρακλείου, είχαμε πει πως με τέτοια κυβέρνηση αύριο ολόκληρη η Ελλάδα θα γίνει Ηράκλειο. Και αν για το Ηράκλειο υπήρχε η πρόσθετη «δικαιολογία» (!) ότι είχε «βενιζελικό» προπύργιο, τι να πούμε σήμερα για την «αντιβενιζελική» Πελοπόννησο; Το συμπέρασμα βγαίνει μόνο του: μπροστά στη σπείρα των εκμεταλλευτών δεν υπάρχει παρά ο κόσμος της δουλειάς, αδιάφορο αν ζει στην Κρήτη είτε στην Πελοπόννησο, που πρέπει να ξεζουμίζεται και να σιωπά. Γιατί αν τολμήσει και μιλήσει θα δεχθεί το καυτό μολύβι που ο ίδιος πληρώνει! Χάσμα αγεφύρωτο, μίσος θανάσιμο χωρίζει τον κόσμο της δουλειάς και τον κόσμο της κλεψιάς. Και, ξεχωριστά για την αγροτιά της Πελοποννήσου, από τα αιματηρά γεγονότα βγαίνει ένα τεράστιο πολιτικό δίδαγμα: τη ματοκύλισε ο ίδιος ο μοναρχοφασισμός, που την παλινόρθωση του την παρουσιάζει σαν παράδεισο. Το δίδαγμα έχει αξία για όλο το λαό: Έχουμε στη ράχη μια κυβέρνηση, που με ουσιαστικό αρχηγό τον αντεροβγάλτη Κονδύλη, την έκανε την Ελλάδα απέραντο σφαγείο. Από κανέναν δεν πρέπει να περιμένουμε σωτηρία. Εμπιστοσύνη πρέπει νάχουμε μόνο στην οργανωμένη δύναμή μας και στη μαχητική δράση μας. Και ούτε λεφτό να μην ξεχνάμε: ότι δίχως αγώνες και θυσίες, σαν τους αγώνες των σταφιδοπαραγωγών, ο λαός δεν θα βρει ποτέ το δίκιο του!

«Η τάξις αποκαθίσταται!»! Ψευτιά και απάτη! Η εκμεταλλευτική έχιδνα απόκτησε από χτες στο πρόσωπο των σταφιδοπαραγωγών «καινούργιο» θανάσιμο εκθρό! Με τα πολυβόλα και την τρομοκρατία επιβάλλουν την τάξη!

Μα αλλοίμονό τους! Ανοιξαν καινούργιους λογαριασμούς αίματος! Και το αίμα μόνο με αίμα ξεπληρώνεται!

Ο στρατιωτικός νόμος οργιάζει στην Πυλία και την Τριφυλία! Ο σφαγέας των Ελλήνων

Κονδύλης αποχτά καινούργιου τίτλους!

Ας ξεσηκωθούμε όλοι με μια φωνή:

- Ούτε τρίχα σταφιδοπαραγωγού μην πειραχθεί!

- Να ικανοποιηθούν όλα τα αιτήματά τους!

- Να σπκωθούν αμέσως όλα τα τρομοκρατικά μέτρα!

- Να φύγει από την Ελλάδα ο Κονδύλης, ο σφαγέας των Ελλήνων!

Ας βγάλουμε ένα συμπέρασμα από το καινούργιο αίμα: Την Ελλάδα μας την κατάντησαν τόπο βασανιστηρίων, λαϊκό εξοντωτήριο! Μας βρίζουν «χαμίνια» οι έκφυλοι και σαδιστές λακέςδες των ξένων ληστών, αυτοί που τίποτε το ελληνικό δεν έχουν μέσα τους”.

Από τα Φιλιατρά

Ο απεσταλμένος του «Ριζοσπάστη» στα Φιλιατρά, στέλνει μια ακόμη ανταπόκριση για το κλίμα που επικρατεί:

Φιλιατρά 29 Αυγούστου. Ωραία νύχτα, μαγευτική! Στην απέραντη πλατεία των Φιλιατρών οι θεόρατες ιτιές κι' ευκάλυπτοι ρίχνουνε τα πλούσια φυλλώματά τους σαν νεράιδες που χτενίζονται. Οι χάλκινοι σάτυροι του συντριβανιού χασκογελούνε και το νεράκι κελαρίζει.

Ωραία νύχτα: Ύστερα από μια φλογερή μέρα, ύστερα από την ημέρα της μάχης και του συναγερμού!

Και τι δεν έγινε σήμερα στα Φιλιατρά. Οι μελαψοί σκλάβοι του κάμπου ξεχυθήκανε σαν χείμματος.

Η πόλη στα χέρια τους. Η εξουσία δική τους. Οι καμπάνες σκορπούσανε τον τρόμο στα τσιράκια της πλουτοκρατίας και στα παράσιτα του ΑΣΟ.

Ο ταγματάρχης Χωροφυλακής έφυγε τρομαγμένος.

- Φύγε σακαράκα που θα μας πεις «βυζανούδια».

Κι' εκείνος χλωμός σαν τ' αγιοκέρι, μονάχα τούτο πρόκανε να πει στριμωγμένος στο πρώτο αυτοκίνητο που βρέθηκε.

- Μωρέ τρόπος! Δεν είστε καθόλου ευγενείς.

Όσοι το ακούσανε χασκογελάσανε με την

καρδιά τους και τον φασκελώσανε.

Στις αμέτρητες καρέκλες της πλατείας, κάτω από τα ηλεκτρικά, κάθονται μελαψοί δουλευταδες του κάμπου. Τα πλατεία καπέλα τους είναι από τη φθηνότερη ψάθα. Οι καρδιές τους όμως κρύβανε θησαυρούς τόλμης και μαχητικότητας.

Είναι αυτοί που προχτές με τις δαιμονισμένες κλαγγές της καμπάνας, με ένα άγριο «αέρααα!» ριχτήκανε στην αστυνομία, σπάσανε κάγκελα, δείξανε τη γροθιά τους και απελευθερώσανε το Σωτήρη Κανελλόπουλο, υποψήφιο του Ενιαίου Μετώπου και καθοδηγητή τους στους αγώνες για το ψωμί τους.

Κι' ύστερα που τότε πήρανε, άλλοι τότε φιλούσανε, άλλοι τότε χάιδευαν και όλοι μαζί τον ανεβάσανε στους ώμους και διαδηλώσανε.

Ο αστυνόμος κατάχλωμος έμεινε με το μάλιχνερ στα χέρια, έτοιμος να ρίξει, αλλά δεν έριξε.

Κι' από τότε αρχίζει η μαχητική τους πάλη κι' ο αγώνας ο δυνατός για να πάρουν τη σταφίδα τους απ' των ληστών τα χέρια.

Ως τη στιγμή αυτήνε περάσανε απ' το τραπέζι μου πάνω από 50 άνθρωποι. Όλοι μούπανε πράγματα που κάνανε την καρδιά μου να χορεύει. Και τώρα έχει σχηματιστεί μια παρέα γύρω μου από 30 ανθρώπους επαγγελματίες, εργάτες, σταφιδοπαραγωγούς, Χαλαζωνίτες, Κατσιμπαλαίους, Φιλιατρινούς.

Δεν θα κοιμηθούνε απόψε. Είναι σ' επιφυλακή όλος ο κόσμος.

Ένας γεροντάκος με ρωτάει πως πέρασα τη μέρα μου.

- Πως να την περάσω παπούλη, του λέγω, σας θάμαξα και σας καμάρωσα που αγωνιστήκατε σαν λεοντάρια.

Ένας επαγγελματίας δείχνοντας το μπαλκόνι που από εκεί μιλούσε το πρωί ο Κουλαμπάς, μούπε σαν συνεπαρμένος:

- Εκείνονε το γυαλάκια, εκείνονε το λεβέντη να θαυμάσεις κύριε. Αυτοί οι άνθρωποι που σπκώσανε από τους Γαργαλιάνους το λάβαρο της τίμιας πάλης, είναι σπουδαίοι. Ο Θεός μας τους έστειλε εδώ.

Ένας Χαλαζωνίτης παίρνει το λόγο:

- Κανένας Θεός δεν τους έστειλε. Μέσα από το αίμα μας είνε αυτοί. Παιδιά κι' αδέρφια μας που ισώσανε τη διχάλα του ΑΣΟ και την παρούσα του κράτους στο λαιμό τους.

Κι ο γέρος που άφησε στο μεταξύ το μυαλό του να ταξιδέψει στα παλπάτα τα χρόνια, μίλησε με μια επιβλητική φωνή:

- Παιδιά μου, τέτοιους αρχηγούς δεν είχαμε ποτέ. Να τους υποστηρίξουμε με την καρδιά μας.

Δεν θα λησμονήσω ποτέ το χείμαρρο που κατέβαινε την Κυριακή το πρωί από το Χαλαζόνι και το Κατσιμπαλι. Δεν έμεινε κανένας στη σταφίδα. Κανένας στα χωριά. Από κάθε χτήμα περνώντας η διαδήλωση έριχνε το σύνθημα:

- 3.600 ή θάνατος!

Κι' απ' τις καλύβες απηχούσε η απάντηση:

- 3.600 ή θάνατος!

Κι όλο πληθαίνανε οι άνθρωποι. Καταχρεωμένοι, χρόνια σκλάβοι στον ΑΣΟ, καρτερούσανε κάθε τόσο τον επιστάτη νάρθει στα αλώνια και να πει το «τετέλεσται» της ζωής τους. Για τούτο η οργή της ψυχής τους. Γι' αυτό και τα συνθήματα:

- Φωτιά αστον ΑΣΟ!

Να κάψουνε λένε τα γραφεία του ΑΣΟ, να πάνε στο διάβολο τα εντάλματα και να γλυτώσουν απ' τη δυστυχία.

Ο Κουλαμπάς όμως τους διαφωτίζει κάθε στιγμή:

- Ο δράκος βρίσκεται εκεί, στην Αθήνα. Τα δρακόπουλα είνε εδώ. Εμείς τώρα πρέπει να τσακίσουμε το κεφάλι του δράκου. Γι' αυτό θέλει να ενωθούμε γερά. Ν' αγωνιστούμε μέχρι θανάτου.

Η νύχτα όσο προχωρεί τόσο και πιο μαγευτική γίνεται. Τ' αστέρια λάμπουνε στον ουρανό σμαραγδένια. Αλλά είνε ώρα για το τηλέφωνο. Γι' αυτό καλονυχτίζω τους καλούς μου φίλους που μου σφίγγουν το χέρι.

Νίκος Κόκκινος⁽³³⁾

Διωγμός και ένοπλα αποσπάσματα

Στο «Ριζοσπάστη» και δίπλα στον τίτλο δη-

μοσιεύονται τα ονόματα των νεκρών της Πύλου: Τσαρπάλας, Γ. Πατσούρος, Χρονόπουλος. Με τη σημείωση ότι «στο μεγάλο κατάλογο των ηρωικών νεκρών προστέθηκαν τρία καινούργια θύματα, μαχητές των λαϊκών αγώνων για το ψωμί και τη λευτεριά, σταφιδοπαραγωγοί της Μεσσηνίας που δολοφονήθηκαν άνανδρα από την αντιλαϊκή κυβέρνηση».

Η κυβέρνηση επιδίδεται σε διωγμό σταφιδοπαραγωγών που πρωταγωνίστησαν στα συλλαλητήρια και εκδίδει εντάλματα σύλληψης για τα 50 άτομα της Επιτροπής του Συνεδρίου Γαργαλιάνων:

«Ένας άγριος χωρίς προηγούμενο διωγμός άρχισε στη Μεσσηνία κατά των σταφιδοπαραγωγών. Ενοπια αποσπάσματα στρατού και χωροφυλακής έχουν ξεχυθεί σ' ολόκληρη τη Μεσσηνία και συλλαμβάνουν, δέρνουν, τρομοκρατούν. Προχθές το βράδυ έγινε έξω απ' την Κυπαρισσία στη θέση Ροντάκι, ολόκληρη μάχη στρατού και σταφιδοπαραγωγών. Ο στρατός μεταχειρίστηκε πολυβόλα και κατώρθωσε να διασκορπίσει τους αγρότες. Απ' τους πυροβολισμούς τραυματίστηκαν πολλοί και ένας απ' αυτούς, ο αγρότης Χρονόπουλος πέθανε. Επίσης πέθανε και ο αγρότης Πατσούρος που είχε τραυματισθεί στην Πύλο. Στο χωριό Κυνηγός βρίσκονται άλλοι πέντε τραυματισμένοι κατά τις συγκρούσεις της Πύλου, χωριστά από τους 12 για τους οποίους γράψαμε από προχθές. Σύμφωνα με τις ανακοινώσεις των αρχών εξεδόθησαν εντάλματα σύλληψης ολόκληρης της επιτροπής του Πανσταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων που αποτελείται από 50 πρόσωπα. Πρώτα απ' όλα κυνηγούν τα μέλη της εκτελεστικής επιτροπής Κουλαμπά, Διακουμογιαννόπουλο, Κορμά, Κουβελιώτη, Σταυρόπουλο, καθώς και τον Κανελλόπουλο. Επειδή κυκλοφόρησε η είδηση ότι μέλη της επιτροπής βρίσκονται στο χωριό Χαλαζώνι στάλθηκαν τρία αποσπάσματα να πολιορκήσουν το χωριό και να τους συλλάβουν. Ομαδικές συλλήψεις γίνονται σ' ολόκληρη την περιφέρεια. Στην Κυπαρισσία αναφέρεται ότι έγιναν κιόλας 15 συλλήψεις και στα Φιλιατρά και στους Γαργαλιάνους

διετάχθησαν 30 συλλήψεις. Όπως καταγγέλλουν οι σταφιδοπαραγωγοί ο Τσαρπάλας που σκοτώθηκε στην Πύλο, δεν σκοτώθηκε κατά την ώρα της συμπλοκής μπροστά στα γραφεία του ΑΣΟ, αλλά δολοφονήθηκε σε απόσταση χιλίων μέτρων, ενώ εβάνιζε μόνος. Για τη δολοφονική δράση των αρχών ο υπουργός Εσωτερικών έστειλε τηλεγράφημα στο νομάρχη Μεσσηνίας και του εκφράζει "την απόλυτον ευαρέσκειάν του".

Σύμφωνα με πληροφορίες που μεταβιβάζονται από τη Μεσσηνία, στα περίχωρα της Κυπαρισσίας εξακολουθούν να είναι συγκεντρωμένοι σταφιδοπαραγωγοί ενώ συγχρόνως στους Γαργαλιάνους και τα Φιλιατρά δείχνουν τάσεις να ανασυγκροτηθούν. Οι ίδιες διαθέσεις υπάρχουν και ανάμεσα στους σταφιδοπαραγωγούς Πυλίας και των χωριών Πήδασος, Κορώνη, Ταβέρνα, Κυνηγός, Λαχανάδα και Χαρακοπιό. Παράλληλα με την κίνηση των σταφιδοπαραγωγών οι Ομοσπονδίες Επαγγελματιών Κυπαρισσίας και Καλαμάτας με μακρό ανακοινωθέν τονίζουν ότι αν δεν γίνουν δεκτά τα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών θα κλείσουν τα καταστήματά τους και θα κηρύξουν απεργία. Όπως ανέφερε ο ίδιος ο Νομάρχης Καλαμάτας, για την Κυριακή προαναγγέλλονται κοινά συλλαλητήρια εργατών, σταφιδοπαραγωγών και επαγγελματιών. Χθες και προχτές οι αρχές κατάσχεσαν τα φύλλα του "ΡΙζοσπάστη" και δεν αφήσανε να κυκλοφορήσει κανένα στη Μεσσηνία. Επίσης κατάσχεσαν και τα φύλλα μερικών δημοκρατικών εφημερίδων.

Το κρίσιμο βράδυ της Τετάρτης

Στο «ΡΙζοσπάστη» δημοσιεύεται η τελευταία ανταπόκριση του Κ. Αυγήτα για τα γεγονότα: Τετάρτη βράδυ. Κι' απόψε βαρεία η νύχτα στην Καλαμάτα. Ειν' η πέμπτη βραδυά, που κοιμούνται με εφιάλτες οι εκμεταλλευτές του λαού. Μονάχα εδώ; Μα και στον Πύργο, την Πάτρα και πότερο στην Αθήνα, στο μεγάλο κληνναριό.

Οι ειδήσεις φτάνουν απανωτές:

- Οι σταφιδοπαραγωγοί της Πυλίας ένοπλοι έρχονται στην Καλαμάτα.

- Κι' από τα χωριά Γαργαλιάνων, Φιλιατρών και Κυπαρισσίας χιλιάδες αγρότες με κλαδευτήρια, αξίνες, παλαιά ξίφη, κυνηγετικά όπλα έφθασαν στην Κυπαρισσία. Θα επιτάξουν τραίνα και θα κατέβουν κι' αυτοί στην Καλαμάτα. Πανικός στους καρχαρίες. Πραγματικά οι αγρότες από τα βουνοχώρια κι' απ' όλους τους κάμπους της Πυλίας και της Τριφυλίας έξη μέρες ήταν στο πόδι. Τις τρεις μάλιστα τελευταίες νύχτες δεν έκλεισαν μάτι. Τα βουναλάκια σκύβουν, κι' οι βράχοι παραμερίζουν στο διάβα του ξεσηκωμένου λαού - του γίγαντα - του κάμπου και του βουνού. Κι' οι εχθροί - οι αιώνιοι απομυζητές - κάνουν επέλαση και οργανώνουν εκστρατείες με στρατό, χωροφυλακή, όπλα, πολυβόλα, οπλοπολυβόλα, πολεμικά καράβια και αεροπλάνα. Καυτές σφαίρες μπούκωσαν τα στόματα που φώναζαν ψωμί. Ο στρατιωτικός νόμος κηρύχτηκε. Η Μεσσηνία τέθηκε σε πολιορκία. Η Πυλία και Τριφυλία αποκλείστηκαν με χιλιάδες ένοπλους στρατιώτες και χωροφύλακες. Τα πολυβόλα ξερνάνε φωτιά. Ναι, στους κάμπους της Πυλίας και Τριφυλίας τρεις μέρες γράφτηκαν ογκώδικοι τόμοι με το αίμα της αγροτικής φτωχολογιάς. Μοναδικοί κληρονόμοι των χρόνων εκείνων, οι τιμημένοι αγωνιστές της τωρινής παλλαϊκής εξέγερσης στο νοτιοδυτικό τμήμα του Μωριά συνέχισαν τις ηρωικές παραδόσεις των προγόνων τους, δίνοντας σ' αυτές ουσιαστικό λαϊκό περιεχόμενο. Πάλαιψαν σα λιοντάρια - τ' ομολογάνε κι' οι εχθροί - για ψωμί, που φτιάχνουν οι ίδιοι και τ' αρπάζουν οι ληστοσυμμορίες λογής-λογής. Και έσκισαν με τα ίδια τους τα χέρια το φασιστικό στρατιωτικό νόμο της βίας των εκμεταλλευτών, υπερασπίζοντας τους αγωνιστές και τις ελευθερίες τους. Αυτό είναι το έγκλημά τους.

Χαράματα Πέμπτης αφήνουμε πίσω μας την Καλαμάτα, με τις ένοπλες περιπολίες στους δρόμους, το πολεμικό "Πάνθηρ" στο λιμάνι και τη φρουρά μπροστά στον κυλινδρόμυλο της "Ευαγγελίστριας". Σφίγγουμε θερμά το χέρι των μυλεργατών, που από δύο μέρες απεργούν από αλληλεγγύη για τους σταφιδοπαραγωγούς. Κακοί ηγέτες ρεφορμιστές δεν αφήκαν να πρα-

γματοποιηθεί η γενική απεργία στην Καλαμάτα. Φρουρούνται κι' οι δρόμοι γύρω στην πόλη, γίνονται έρευνες στους εισερχόμενους και εξερχόμενους. Κι' ακόμα πίσω μας νομάρχες, στρατιωτικοί διοικητές και αστυνόμοι, περιζωσμένοι από ένοπλους φρουρούς, ετοιμάζουν και στέλνουν κι' άλλες δυνάμεις "προς κατάπνιξιν της εστίας των ταραχών και εξεγέρσεων". Ασφυκτικός κλοιός περισφίγγει τη Μεσσηνία. Ενα δειλό φως ξεφεύγει δειλά δειλά ψηλά στα κορφοβούνια του Ταΰγετου. Και πέρα εκεί ροδοκοκκινίζουν σα φωτιστέφανα τα γκρίζα σύννεφα που σκεπάζουν τα βουνά της Πυλίας και της Τριφυλίας. Ας κλίνουμε μαζί όλοι οι εργαζόμενοι τις ματοβαμμένες σημαίες του εργατοαγροτικού κινήματος μπροστά στα θύματα του αγώνα της αγροτιάς.

[...] Ακούστε εργαζόμενοι!

Οι μαύρες δυνάμεις από χτες περιζώσαν όλα τα χωριά της Πυλίας και της Τριφυλίας. Εγιναν ήδη πάνω από 100 συλλήψεις σταφιδοπαραγωγών. Τα εντάλματα φουρνίζονται κατά δεκάδες. Εκταχτα στρατοδικεία αρχίζουν να λειτουργούν. Ο μεσαιωνικός βούρδουλας μπήκε σε δράση. Οι σταφιδοπαραγωγοί κηρύχθηκαν σε διωγμό. Θα τους αφήσουμε;

Οι ηρωικοί αγωνιστές της φτωχολογιάς του κάμπου κινδυνεύουν. Όλες οι οργανώσεις των εργατών, υπαλλήλων, επαγγελματιών και των αγροτών ας ξεσηκώσουν ένα κύμα διαμαρτυρίας, Μαζί στην πρώτη γραμμή οι εργάτες, επαγγελματίες και αγρότες των άλλων επαρχιών της Πελοποννήσου ας βροντοφωνάξουν:

- Κάτω τα χέρια απ' τους σταφιδοπαραγωγούς και τους αγωνιστές τους!

- Ν' αρθεί ο στρατιωτικός νόμος!

- Ν' αποσυρθούν οι ένοπλες δυνάμεις.

- Να σταματήσουν οι διώξεις και να απολυθούν οι συλληφθέντες.

- Να δοθούν 3.600 δραχμές τιμή για τα πλεονάσματα της σταφίδας

Κι' όλοι μαζί ας χαιρετήσουμε θερμά, αδελφικά τον ηρωικό σταφιδικό λαό του Μωρηά, που με τους αξιοθαύμαστους εξαήμερους αγώνες του, παλεύοντας σε άνιση μάχη, χάραξε καινούργιες

στράτες στους κάμπους, φωτίζοντας το δρόμο σ' όλους τους εργαζόμενους, σ' όλους τους σκλάβους της πόλης και του τόπου. Υπερπλούσια η πείρα μας εξοπλίσθηκε για τους καινούργιους αγώνες που δεν θ' αργήσουν. Ας ουρλιάζουν οι εχθροί εκμεταλλευτές. Στους κάμπους ξετρουπώνουν "ανατροπείς". Η νίκη παρ' όλο που "επεβλήθη το κράτος του νόμου", είνε με το μέρος των σταφιδοπαραγωγών»⁽³⁴⁾.

«Που στηρίζεσθε;»

Ο "ΡΙζοσπάστης" δημοσιεύει άρθρο με τον χαρακτηριστικό τίτλο "Πού στηρίζεσθε όταν ξεσηκώνεται εναντίον σας και η Πελοπόννησος" με το οποίο επιτίθεται δριμύτατα στην κυβέρνηση και συνδυάζει τα γεγονότα στο Ηράκλειο της Κρήτης όπου έχασαν τη ζωή τους σταφιδεργάτες, με τα γεγονότα στη Μεσσηνία όπου έχασαν τη ζωή τους σταφιδοπαραγωγοί με διαφορά λίγων ημερών.

Στο άρθρο μεταξύ των άλλων καταγγέλλεται ότι ο αξιωματικός της Χωροφυλακής που είχε την ευθύνη για τη δολοφονία των εργατών στην Καλαμάτα το Μάη του 1934 ήταν εκείνος που έδωσε την εντολή να πυροβολήσουν οι χωροφύλακες και τους σταφιδεργάτες στο Ηράκλειο τον Αύγουστο του 1935:

«Κλέβουν το λαό με τον πιο επαίσχυντο τρόπο. Με τους φόρους και τους δασμούς που πουλάν το ψωμί σε τριπλή τιμή από όσα κοστίζει. Με τους ΑΣΟ και τα παρακρατήματα και τις άλλες μηχανές του πληρώνουνε του αγρότη για τα προϊόντα του, το ένα τρίτο της τιμής που πουλιώνται.

Το ψωμί έπρεπε να πουλιέται τρεις δραχμές, γιατί τόσο κοστίζει χωρίς φόρους και δασμούς. Η σταφίδα έπρεπε να αγοράζεται τουλάχιστον εφτάμισι χιλιάδες δραχμές το χιλιόλιτρο από τον σταφιδοπαραγωγό, αφού πουλιέται 9.000 στο εξωτερικό.

Η σταφίδα και το ψωμί είνε δύο μονάχα τυπικά παραδείγματα, για το πώς οι κυρίαρχες τάξεις των πλουτοκρατών με την κυβέρνησή τους, κλέβουν το λαό και τον κάνουν να ζει κολασμένη ζωή, βουτηγμένος στην πείνα και

«Τα γυναικόπαιδα στο Αη Χαράλαμπο των Φιλιατρών αναμένοντας τους ερχόμενους εκ Γαργαλιάνων ενόπλους σταφιδοπαραγωγούς»

την εξαθλίωση.

Στην Ελλάδα όμως, όπως την κατάντησαν οι εκμεταλλευτές στην Ελλάδα των Κονδύληδων και των Κομποχόληδων, η κλεψιά είναι ιερό πράγμα. Ο καθένας οφείλει να υποτάσσεται αδιαμαρτύρητα στο καθεστώς τους. Και αλλοίμονο σε κείνον που θα σηκώσει το κεφάλι και θα τολμήσει να αμφισβητήσει στους ληστές το δικαίωμα να τον ληστεύουν.

Στο Ηράκλειο, μερικοί μετρημένοι στα δάχτυλα του ενός χεριού σταφιδέμποροι, συγκρότησαν τραστ. Και απόκλεβαν έτσι από τον κόπο του φτωχού σταφιδοπαραγωγού και από τον ίδιο τον πεινασμένο σταφιδεργάτη, ό,τι άφινε ο φορατζής, η αγροτράπεζα, ο τοκογλύφος. Οι πεντέξη του τραστ μάζευαν εκατομμύρια. Εχιζαν μέγαρα. Δεν αρκούνταν όμως να κλέβουν από τον σταφιδοπαραγωγό και τον σταφιδεργάτη τον κόπο τους. Δεν τους έφτανε πως για να πλουτίζουν και να παχαίνουν αυτοί, καταδικάζουν στην αθλιότητα και την πείνα έναν

ολόκληρο κόσμο δουλευτάδες. Η εκμετάλλευση της εργατικής δύναμής και το κλέψιμο του ιδρώτα, τους ήταν λίγο. Οι αχόρταγες εκμεταλλευτές, οι εκατομμυριούχοι και παραπαχυμένοι “άνθρωποι” του τραστ, ορέχτηκαν και τα κορμιά των εργατριών. Τα κορίτσια των σταφιδεργατών και των σταφιδοπαραγωγών έπρεπε να υποκύψουν στις άτιμες αξιώσεις και τις βρωμερές ορέξεις τους, για να μη διωχτούν από τη δουλειά.

Κι’ όταν πια όλα αυτά τα αίσχνη, ξεχείλησε η αγανάκτηση που έβραζε. Όταν οι σταφιδεργάτες κατέβαιναν σ’ απεργία και αγωνίζονταν για το δίκιο τους, για το ψωμί και για την τιμή τους, τότε αναταράχθηκε το καθεστώς της κλεψιάς. Ο αντιπρόεδρος – αίσχος κινητοποιούσε κατά των απεργών τον στρατό, το στόλο, την αεροπορία. Ο νομάρχης του Ηρακλείου έβγαζε το πιστόλι ενάντια στους απεργούς. Και ο ίδιος ο δήμιος που δολοφόνησε πέρσυ τους εργάτες της Καλαμάτας, ο Παπαευσταθίου, έστρωσε το

λιθόστρωτο με εργατικά κορμιά και έβαψε πάλι το χώμα με τιμημένο εργατικό αίμα. Ετσι προόδευε και προοδεύει το έργο των εκμεταλλευτών να μετατρέψουν την Ελλάδα σ' ένα απέραντο νεκροταφείο.

Ό,τι είχαμε πριν ένα μήνα στην Κρήτη, τώχαμε προχθές στη Μεσσηνία. Ξεσηκώθηκαν ενάντια στη ληστεία που τους γίνεται οι δουλευτόδες του κάμπου, οι σταφιδοπαραγωγοί. Ζήτησαν να επιστραφεί ένα μέρος μονάχα από τον κλεμμένο ιδρώτα τους. Και το κράτος του ΑΣΟ, των σταφιδεμπόρων και των οινόβιομπωχών, σκότωσε και τους σταφιδοπαραγωγούς, όπως σκότωσε τους σταφιδεργάτες.

Εσείς πάτε να στραγγαλίζετε τα ζητήματα του λαού και να πνίξετε τα ζητήματα του λαού και να πνίξετε τους αγώνες του, με το βούρδουλα και το μάλινερ, με την εγκαθίδρυση φασιστικής δικτατορίας και την παλινόρθωση της μοναρχίας.

Το σκεφθήκατε όμως, κύριοι, τι σας περιμένει όταν με τις ατελείωτες προκλήσεις σας κάνετε να εξαντληθεί και το τελευταίο όριο της υπομονής του ελληνικού λαού, όταν αναγκάσετε τον εργαζόμενο λαό να μετατρέψει την Ελλάδα σε ένα απέραντο Ηράκλειο, σε μια Μεσσηνία;

Που νομίζετε πως θα στηριχθείτε όταν και η Πελοπόννησος ακόμα ξεσηκώνεται εναντίον σας; Θυμηθείτε κύριοι τον Πλαστήρα. Θυμηθείτε τον Πάγκαλο. Θυμηθείτε τις 6 το Μάρτη του 1933 και τις 1-12 Μάρτη του 1935 και έχετε το υπόψη σας, πως στο τέλος των νέων επίδο-

νων δικτατόρων θα είναι πιο σκληρό και πιο τραγικό.

Συσσωρεύσατε πάνω στο λαό μονάχα καταστροφές και ερείπια. Τον ματοκυλίσσατε αλογά-ριαστα. Τον ληστεύετε αναίσχυντα με τους φόρους, τους ΑΣΟ, τα χαμηλά μεροκάματα και την ακρίβεια. Τον καταδικάσατε να ζει στην πείνα και την αθλιότητα. Μετατρέψατε την Ελλάδα σ' ένα απέραντο νεκροταφείο και φυλακή του λαού της. Συστηματικά και σχεδιασμένα, προκαλείται το λαό και προετοιμάζετε νέα πραξικοπήματα, δικτατορίες και παλινορθώσεις. Θέλετε με κάθε τρόπο να δείξετε ότι δεν φοβάστε το λαό. Ενώ βλέπετε με τρόμο να ξεσηκώνεται εναντίον σας η τεράστια πλειοψηφία του. Και παρά την τρομοκρατία σας, παρά τις απαγορεύσεις, παρά τους διωγμούς και τις σφαγές σας, οργανώνεται θαρραλέα, σχηματίζει παντού το ακατανίκητο παλλαϊκό αντιφασιστικό δημοκρατικό του μέτωπο, υπερασπίζεται σπιθαμή προς σπιθαμή τα συμφέροντα και τα δικαιώματά του και ετοιμάζεται για την αποφασιστική μάχη. Σήμερα καμμία δύναμη στην Ελλάδα δεν είναι ικανή να πνίξει τη θέληση και τη δύναμη του λαού.

Και σας προειδοποιούμε. Αν επιχειρήσετε να σταθείτε πάνω στη βία για να επιβάλλετε στο λαό με πραξικοπήματα και δικτατορίες τις μοναρχοφασιστικές αντιλαϊκές λύσεις σας ενάντια στη θέληση του λαού, θα ιδήτε αν θα βρεθεί τρύπα για να χωθείτε γενναιότατοι κύριοι στρατάρχες του Ηρακλείου και της Πυλίας»⁽³⁵⁾.

Ο «ΝΕΟΛΟΓΟΣ» ΚΟΝΤΑ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Σελ. 4 Τρίτη 27 Αυγούστου

ΝΕΟΛΟΓΟΣ ΠΑΤΡΩΝ

Η ΕΞΕΓΕΡΣΙΣ ΤΩΝ ΣΤΑΦΙΔΟΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΡΟΣΕΛΑΒΕΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ
ΑΙΜΑΤΗΡΑ ΣΥΡΡΑΞΙΣ ΕΝ ΠΥΛΩ ΚΑΘ' ΗΝ ΕΦΟΝΕΥΘΗ ΕΙΣ ΚΑΙ ΕΣΤΡΑΥΜΑΤΙΣΘΗΣΑΝ ΑΡΚΕΤΟΙ
ΟΙ ΔΙΑΔΗΛΩΤΑΙ ΚΑΤΕΛΑΒΟΝ ΤΟ ΤΗΛΕΓΡΑΦΕΙΟΝ ΚΑΙ ΕΚΑΥΣΑΝ ΤΑ ΒΙΒΛΙΑ ΤΟΥ Α. Σ. Ο.
ΔΗΛΩΣΙΣ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ.-ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΩΣ ΟΑ ΚΗΡΥΧΘΗ Ο ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ. Αι πληροφορίες τας οποίας έχει η Κυβέρνησις ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἡγετοπαρ- νήσου ἀναφορικῶς πρὸς τὰς γνωστὰς ἐκτροπὰς κατὰ τὰς συγκεντρώσεις τῶν σταφιδο- παραγωγῶν, εἶναι ὅτι μετὰ τὰς ταραχὰς οἱ σταφιδοπα- ραγωγαὶ πληθυσμοὶ παραμέ- νουν ἐν ἐπιφυλακῇ καὶ ἐν ἀ- νασμονῇ τῶν κυβερνητικῶν ἀ- ποφάσεων. Σχετικὸς ἐπεσκέ- φθη τὴν μεσημβρίαν τὸν ὑ- πουργὸν τῶν Στρατιωτικῶν ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερικῶν κ. Περ. Ράλλης καὶ συνειργάσθη μετ' αὐτοῦ ἐπὶ μακρὸν ὅσον ἀφορὰ τὰ μέτρα τάξεως εἰς τὰς σταφιδοφόρους ἐπαρχίας.

ΠΡΩΤΟΣ (Τοῦ ἀνταπο- κριτοῦ μας). **Κατὰ πληρο- φορίαν ἐκ Πύλου, οἱ κά- ταςκοι ὀλοκλήρου τῆς περιφερείας Πυλίας σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις εἰσῆλ- θον σήμερον εἰς τὴν πό- λιν μὲ μαύρας σημαίας καὶ συνεκρότησαν ὄγκω- δέστατον ἐνοπλον συλλα-**

τὸ πλεον τῶν σταφιδοπα- ραγωγῶν.

Εἰς τὰ τηλεγραφήματα το- νίζεται ὅτι ἀπειλοῦνται σοβα- ρὰ γεγονότα. Εἰς ἀνθυπασι- στῆς τῆς χωροφυλακῆς ἐπὶ κε- φαλῆς ἐλαχίστης δυνάμεως παραμένει εἰς τὸ κατὰσθημα τῆς χωροφυλακῆς μὴ δυνάμε- νος ν' ἀντιμετώπισῃ τὸν χεί- μαρρον τῶν σταφιδοπαρὰ- γῶν, οἱ ὅποιοι, ὡς προαναφέ- ρεται, εἶνε ὀπισθιμένοι δι' ὀ- πλων καὶ ροπαλῶν καὶ κατ' αὐθέντα λόγον ἐννοοῦν νὰ δια- λυθῶν ἐάν δὲν λάβουν ἱκανο- ποιητικὴν ἀπάντησιν ἐκ μέ- ρους τῆς Κυβερνήσεως. Κατὰ νεώτερον τηλεγράφημα τὸ συλλαλητήριον τῶν σταφιδο- παραγωγῶν ἐξετράπη εἰς ἐπα- ναστατικὰς ἐνέργειας, συνε- πείρ τῶν ὁποίων προεκλήθη- σαν αἱματηρὰ γεγονότα. Οὕ- τω οἱ διαδελῶται μετὰ τὴν κατάληψιν τοῦ τηλεγραφείου κατηνυθύνθησαν εἰς τὸ ἐκεῖ κα- τὰσθημα τοῦ Α.Σ.Ο., εἰσελθόν- τες δὲ ἐντὸς τῶν γραφείων του κατέστρεψαν τὰ ἐπιπλα καὶ ἔκαυσαν τὰ λογιστικὰ βι-

στρατοῦ, κατὰ δὲ τὴν ἐπα- κολουθήσαν συμπλοκὴν ἐτραυματίσθησαν ἑσταφι- δοπαρὰγωγοὶ ἐξ ὧν δύο σοβαρώτατα.

Ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσω- τερικῶν ἐπεκκινώνησεν εὐ- θὺς ἀμέσως μετὰ τοῦ Νο- μάρχου καὶ τῶν στρατιω- τικῶν καὶ ἀστυνομικῶν ἀρ- χῶν Μεσσηνίας καθὼς καὶ μετὰ πλείστους τοπικοὺς πα- ρόντας διαφόρων περι- φερειῶν. Ἀκολούθως ὁ ὑπουργὸς τῶν Ἐσωτερι- κῶν συνειργάσθη ἀργά- τῃν νύκτα μετὰ τοῦ κ. Κονδύλη.

Ὁ ὑπουργὸς ἐρωτηθεὶς με- τὰ τὸ πέρασ τῆς συνεργασίας προέβη εἰς τὰς κατωτέρω δη- λώσεις:

— Παρατηρεῖται μία ἐξέ- γερσις τῶν σταφιδοπαρὰ- γῶν. Ἐλαβον χώραν καὶ ἐκτροπα, ἔχομεν δὲ καὶ τι- νας τραυματίας εἰς Πύλον. Καταδικάζω ἀπολύτως τοι- αύτας ἐνέργειας, αἱ ὁποῖαι

τὰ ἐνδεκνύόμενα μέτρα διὰ τὴν τήρησιν τῆς τάξεως καὶ τὸ κράτος τοῦ νόμου θὰ ἐπιβληθῇ ἐναντίον τῶν ὑποκινήτων τῶν κινήσεων τούτων. Ἐνδεχομένως, ἐάν δὲν ἐπικρατήσῃ ἀπόλυτος μέχρι τῆς αὐριον ἡσυχία, θὰ κηρυχθῇ καὶ ὁ στρατιω- τικὸς νόμος καθ' ὅλον τὸν νομὸν Μεσσηνίας. Προσω- πικῶς θλῖβομαι ἰδιαίτερώς διότι τὰ θύματα ἀνήκουν εἰς τὴν ἰδιαίτεράν μου πα- τρίδα.

ΚΑΛΑΜΑΙ. Νεώτερα τη- λεγραφήματα ἐκ Πύλου ἀ- ναφέρουν ὅτι ἀναμένεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν ὁ θάνατος τῶν δύο τραυμα- τισμένων σοβαρῶς Μπου- ντά καὶ Φατούρου καθὼς καὶ δύο ἄλλων ἀγνώστου ὀνο- ματεπωνύμου.

Υπῆρχεν ἐξ ἄλλου ἡ πλη- ροφορία ὅτι καθ' ἅπασαν τὴν Μεσσηνίαν ἐκηρύχθη ὁ στρατιωτικὸς νόμος. Ἡ πλη- ροφορία αὕτη δὲν ἐπεβεβαι- ῶθη ἐπισήμως. Τὰ σπουδαι-

λί-
αί-
Μ
τῶ
σε
αἱ
σε
κι
νε
αἱ
ἐφ'
ἀ-
βι
θι
α
σι
λι
τι
θι
τί
ρι
ω
μ
σ
νι
σ
ύ
ν

Ο «ΝΕΟΛΟΓΟΣ» ΚΟΝΤΑ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ

Ο “Νεολόγος” της Πάτρας έχει δεσμούς με το σταφιδικό κατεστημένο, κινείται στο φιλοβενιζελικό χώρο και από την πρώτη ημέρα καλύπτει τα γεγονότα στη Δυτική Πυλία και Τριφυλία και από τον Πύργο και με τους κατά τόπους ανταποκριτές. Και κυκλοφορεί στη Δυτική Μεσσηνία.

Το σχέδιο της κινιτοποίησης

Παρουσιάζει ξεχωριστό ενδιαφέρον το γεγονός ότι από την πρώτη στιγμή αποκαλύπτει το σχέδιο των σταφιδοπαραγωγών που ήταν να φθάσουν στην Καλαμάτα σιδηροδρομικώς καταλαμβάνοντας αμαξοστοιχία στην Κυπαρισσία, όπως αναφέρεται στην πρώτη ανταπόκριση από τον Πύργο:

«Κατά πληροφορίας εκ Πύλου οι κάτοικοι ολοκλήρου της περιφέρειας Πυλίας συν γυναιξί και τέκνοις εισήλθον σήμερον εις την πόλιν με μαύρας σημαίας και συνεκρότησαν ογκωδέστατον ένοπλον συλλαλητήριον. Κατ’ ιδιωτικάς πληροφορίας εσημειώθησαν αιματηραί ταραχαί κατά τας οποίας υπάρχουν 6 νεκροί και πολλοί τραυματίαι. Αι πληροφορίες περί του αριθμού των θυμάτων δεν επιβεβαιώθησαν. Η κατάσταση εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους δημιουργίας νέων αιματηρών ταραχών.

Εξ άλλου εις Γαργαλιάνους και Φιλιατρά το απόγευμα συνεκροτήθησαν δύο νέα ένοπλα συλλαλητήρια κατά τα οποία ωμίλησεν ο εκ των μελών της εκτελεστικής επιτροπής κ. Κουλαμπάς. Μετά το συλλαλητήριο των Γαργαλιάνων εξερράγησαν πέντε δυναμίται οι οποία ερρίφθησαν διά να προκαλέσουν την προσέλευσιν και των λοιπών κατοίκων. Εις την Κυπαρισσίαν επίσης η κατάσταση παρουσιάζεται εξ ίσου έκρυθμος.

Κατά νυχτερινάς πληροφορίας ελήφθη απόφασις τόσοσιν εις Γαργαλιάνους όσοσιν και εις Φιλιατρά όπως την πρωΐαν της αύριον (σήμερον) όλοι οι παραγωγοί κατέλθουν εις την Κυπαρισσίαν, οπόθεν καταλαμβάνοντες την αμα-

ξοστοιχίαν θα μεταβούν εις Ζευγολατιό όπου θα συγκροτηθή μεγάλη συγκέντρωσις των παραγωγών. Εκ Ζευγολατιού θα κατευθυνθούν εις Καλάμας όπου υπολογίζεται ότι θα συγκεντρωθούν περί τους 25.000 διαδηλωταί σταφιδοπαραγωγοί.

Μεταξύ των παραγωγών αι δηλώσεις του κ. Στεφανοπούλου ενεποίησαν αλγεινήν εντύπωσιν, εγένετο δε αφορμή ώστε να επιταθή ο αναβρασμός αυτών. Γενικώς εις ολόκληρον την περιφέρειαν η κατάσταση χαρακτηρίζεται ως καθαρώς προεπαναστατική»⁽³⁶⁾.

Και πάλι «οι ευγενείς ποιότητες...»

Από το “Νεολόγο” εξάλλου πληροφορούμαστε την αντίδραση των σταφιδοπαραγωγικών οργανώσεων της Βόρειας Πελοποννήσου, οι οποίες τάσσονται κατά των κινιτοποιήσεων. Η Ένωση Συνεταιρισμών Πάτρας εκφράζει “λύπη για τα συμβάντα”, θεωρεί ότι οι σταφιδοπαραγωγοί έχασαν... άδικα το αίμα τους και απορρίπτει τα αιτήματα που προβάλλουν οι ξεσηκωμένοι παραγωγοί:

«Η Ένωση Συνεταιρισμών Πατρών εξ αφορμής των αιματηρών ταραχών της Μεσσηνίας απέστειλε προς τον υπουργόν Οικονομίας, τον ΑΣΟ και τον τύπον το ακόλουθο τηλεγράφημα: “Ένωσις ημών αισθάνεται εαυτήν υποχρεωμένην όπως εκφράσῃ την βαθύτατην της λύπην διά τα συμβάντα αδελφούς παραγωγούς Μεσσηνίας, χύσαντας αδικαιολογήτως πολύτιμον αίμα τους εις αγώνας πεζοδρομίου διά ζήτημα σοβαρότατον, μη επιδεχόμενον προχείρους λύσεις και από τρίποδος ταιαύτας. Ποιούμεθα έκκλησιν προς τους αδεφλούς παραγωγούς Μεσσηνίας καταπαύσωσιν άσκοπον και επιζημίαν διά την παραγωγήν αγώνα των. Παρακαλούμεν την σεβαστήν κυβέρνησιν όπως προς πρόληψιν μελλοντικών εξεγέρσεων επιληφθή το ταχύτερον της γενικής μελέτης του σταφιδικού ζητήματος, ως τούτο έχει διαμορφωθή σήμερον, συγκαλούσα την από πέρυσιν αναγγελεθείσαν μεγάλην

Σταφιδικήν Επιτροπήν εις τας οποίας άπαντες υπακούσωμεν»».

Οι συνεταιριστικές οργανώσεις της Αιγιαλείας δεν αναφέρουν λέξη για την καταστολή και τους νεκρούς των κινητοποιήσεων και αρκούνται να χαρακτηρίσουν “παράλογη” την απαίτηση των Μεσσηνίων:

«Εξ άλλου η Ένωση Συνεταιρισμών Αιγιαλείας και η Σταφιδική Τράπεζα Βοστίτης απύθηναν το ακόλουθον τηλεγράφημα προς την κυβέρνησιν και τον Τύπον: “Η ολότης των σταφιδο- παραγωγών Αιγιαλείς εκπροσωπούμένη διά των ενώσεων Σταφιδικής Τραπεζής Βοστίτης και Ενώσεως Συνεταιρισμών Αιγιαλείας αποδοκιμάζει παράλογον απαίτησιν Μεσσηνίων περί τροποποιήσεως ληφθέντων μέτρων ΑΣΟ και τάσσεται παρά το πλευρόν της κυβερνήσεως»⁽³⁷⁾.

Νομάρχης ως... στρατιωτικός διοικητής

Τις μεγάλες κινητοποιήσεις ακολουθεί η κήρυξη στρατιωτικού νόμου, η κινητοποίηση μεγάλων δυνάμεων χωροφυλακής και στρατού προς τις περιοχές Τριφυλίας και Πυλίας, ενώ σποραδικά σημειώνονται κινήσεις από παραγωγούς να μπουν στις πόλεις. Ο “Νεολόγος” δημοσιεύει το τηλεγράφημα του νομάρχη Μεσσηνίας Κίτσου, το κείμενο του οποίου αποπνέει... στρατιωτικό νόμο. Στρέφεται εναντίον των κομμουνιστών και “αναρχικών στοιχείων” και κάνει γνωστό ότι έχουν διαταχθεί εκτεταμένες συλλήψεις αγροτικών στελεχών που συμμετέχουν στις κινητοποιήσεις και κάθε άλλου “αναρχικού στοιχείου”. Ο νομάρχης εκφράζει την απορία του πώς γίνεται το Εργατικό Κέντρο να είναι αλληλέγγυο με τους αγρότες:

«Επεκοινωνήσα μέχρι της 8ης πρωινής με όλας τας πόλεις εις τας οποίας εσημειώθησαν ταραχαί. Εις τους Γαργαλιάνους απεκατεστάθη ήδη πλήρως η τάξις. Ο ειρηνοδίκης κ. Μακρής μου ανέφεραν ότι χθες την νύκτα κατήλθον ωπλισμένοι προς Κυπαρισσίαν οι χωρικοί των πέριξ. Ο υπομοίραρχος κ. Πνευματικάκης εκ Φιλιατρών αναγγέλλει ότι η εκεί δύναμις επυρόβλησεν εις τον αέρα προς εκφοβισμόν και

διάλυσιν των σταφιδοπαραγωγών, πράγμα το οποίον και επέτυχεν. Οι διαδηλωταί των χωρίων Κατσίμπαλη και Χαλαζωνίου κατήλθον εις την πόλιν εν σώματι εις ένδειξιν διαμαρτυρίας.

Ο συνταγματάρχης κ. Βεγογιαννόπουλος αναφέρει εξ άλλου ότι έξω της Κυπαρισσίας συνεκεντρώθησαν οι χωρικοί σταφιδοπαραγωγοί και απειλούν κάθοδον εις την πόλιν (Κυπαρισσία). Αι ζητηθείσαι ενισχύσεις χωροφυλακής και στρατού ευρίσκονται επί τόπου. Πλήρης τάξις επικρατεί.

Ο εισαγγελεύς Κυπαρισσίας μου ανέφερε, την πρωΐαν επίσης, ότι επήλθε διαφωνία μεταξύ της επιτροπής των σταφιδοπαραγωγών και των χωρικών των ευρισκομένων έξω της Κυπαρισσίας. Συνεπεία της διαφωνίας ταύτης υπήρξεν η διάλυσις των σταφιδοπαραγωγών άνευ επεμβάσεως της στρατιωτικής δυνάμεως.

Τα αφαιρεθέντα υπό των χωρικών όπλα των ανδρών της χωροφυλακής μετεφέρθησαν την πρωΐαν σήμερον υπό του ιερέως του χωρίου και παρεδόθησαν εις τον διοικητήν Χωροφυλακής Πύλου.

Επαναλαμβάνων υπευθύνως, ότι αι διαβιβαζόμεναι ημίν πληροφοροίαι των πέριξ αναφέρουν ότι η κίνησις των σταφιδοπαραγωγών υπεκινήθη παρά των κομμουνιστών και αναρχικών στοιχείων. Η απεργία των λιμενεργατών Καλαμών εξακολουθεί. Οι λιμενεργάτες εκπύχθησαν αλληλέγγυοι με τους μυλεργάτας και από κοινού μπούκοτάρουν τα προϊόντα των κυλινδρομούλων Πύργου και Καλαμών.

Ως προανέφερον το Εργατικόν Κέντρον έχει ταχθεί παραδόξως αλληλέγγυον με τους σταφιδοπαραγωγούς, απειλήσαν κήρυξιν πανεργατικής απεργίας. Η απόφασις της κυβερνήσεως περί εφαρμογής της ΚΔ Έσυντακτικής Πράξεως περί στρατιωτικού νόμου, καθώς και η ραγδαία ενέργεια των επιτοπίων αρχών και η ταχεία βοήθεια της στρατιωτικής αρχής συνετέλεσαν εις τον κατευνασμόν των πνευμάτων και την τρομοκράτησιν των αναρχικών στοιχείων.

Ο στρατιωτικός διοικητής κ. Νικολαρέας συμφωνούντος εμού και της εισαγγελικής

αρχής διέταξε την εντός της ημέρας σύλληψιν απάντων των αναρχικών στοιχείων.

Συμπληρωματικόν τηλεγράφημα αναφέρει ότι περί την 10ην πρωινήν συνεκεντρώθησαν έξωθι της Κυπαρισσίας περί τους 500 σταφιδοπαραγωγοί με σκοπόν να κατέλθουν εις την πόλιν. Ούτοι περιεκυκλώθησαν. Εξέλεξαν δε επιτροπήν πενταμελή όπως κατέλθι εις Κυπαρισσίαν, υποβάλη διάφορα αιτήματα και διαμαρτυρηθῇ διὰ τα γεγονότα. Της επιτροπῆς ταύτης διετάχθη η άμεσος σύλληψις. Ήδη εις όλα τα σημεία επικρατεῖ απόλυτος τάξις»⁽³⁸⁾.

Η εξέγερση στους Αρμενιούς

Ο “Νεολόγος” συνεχίζει να δίνει πληροφορίες για κινήσεις των σταφιδοπαραγωγών: «Την 10 π. μ. συνεκεντρώθησαν εις Μεσοχώριον αρκετοί σταφιδοπαραγωγοί έφιπποι προκειμένου να βαδίσουν προς την Πύλον.

Μέχρι στιγμῆς δεν εγνώσθη αν έφθασαν ή όχι εκεί». Παράλληλα δημοσιεύει τηλεγράφημα του συνταγματάρχη Βεργογιαννόπουλου από την Κυπαρισσία: «Απόλυτος τάξις επικρατεῖ καθ’ άπασαν την περιφέρειαν. Συγκεντρωθέντες από χθες εσπέρας μεταξύ του χωρίου Αρμενίων και Κυπαρισσίας σταφιδοπαραγωγοί εγκαταλειφθέντες υπό της επιτροπῆς των φαίνονται διατεθειμένοι να επιστρέψουν εις τα χωρία των. Από σήμερον ενεργούνται τα δέοντα κατά των υπαιτίων. Ισχυρόν τμήμα αστυνομικής δυνάμεως μετέβη το απόγευμα εις το χωρίον Αρμενίων, εις τα Φιλιατρά και τους Γαργαλιάνους προς διάλυσιν των συγκεντρώσεων και πρόληψιν νέων τοιούτων».

Ο ίδιος με άλλο τηλεγράφημα διαμαρτύρεται για πληροφορίες αιχμαλωσίας του διοικητή Χωροφυλακής Κυπαρισσίας.

«Διαμαρτύρομαι σφοδρώς δι’ αναγραφείσας φαντασιοπληξίας περί συλλήψεως και αιχμαλωσίας του διοικητού Χωροφυλακής Κυπαρισσίας και περί εμπρησμού του υποκαταστήματος Κυπαρισσίας της Εθνικής Τραπέζης. Καθ’ όλην την περιφέρειαν μου επικρατεῖ απόλυτος τάξις. Περί τους 300 κατοίκους χωρίου Αρμενίων επιχειρήσαντες να εισέλθουν εις Κυπα-

ρισσίαν διελύθησαν υπό των οργάνων της τάξεως. Συνελήφθησαν περί τους 50. Τόσιν εις τας Καλάμας όσον και καθ’ άπασαν την περιφέρειαν απόλυτος τάξις επικρατεῖ. Εις την ύπαιθριν συνεχίζονται αι συλλήψεις των πρωταιτίων οίτινες μεταφέρονται ενταύθα».

Η ροή πληροφοριών για την προσπάθεια των σταφιδοπαραγωγών Αρμενίων είναι διαρκής και γίνεται γνωστό ότι υπάρχει τραυματίας από τους πυροβολισμούς στον αέρα από στρατιωτικό απόσπασμα που είχε κλείσει το δρόμο προς Κυπαρισσία:

«Ο εγκατασταθείς ενταύθα Α.Δ.Χ. κ. Βεργογιαννόπουλος εδήλωσε προς τους δημοσιογράφους ότι μετά την μεσημβρινήν διάλυσιν των χωρικών υπό του χωρίου Αρμενίων απόλυτος τάξις επικρατεῖ εις ολόκληρον την περιφέρειαν Τριφυλίας και Πυλίας. Εκ Κυπαρισσίας ανεχώρησε το απόγευμα διά Φιλιατρά δύναμις 100 ανδρών ήτις έφθασε άνευ επεισοδίων και θα παραμείνει εκεί μέχρι νεωτέρας διαταγῆς. Τα μέλη της επιτροπῆς των σταφιδοπαραγωγών μετά την μεσημβρινήν σύγκρουσιν έξωθι της Κυπαρισσίας εξηφανίσθησαν προς άγνωστον κατεύθυνσιν οι δε χωρικοί διέρρευσαν προς τα χωρία των. Αι αρχαί ήρχισαν ανακρίσεις δια τα επεισόδια και προέβησαν εις συλλήψεις επτά ατόμων εκ Κυπαρισσίας. Αι αρχαί είναι αποφασισμένοι να ανεύρουν τους πρωταίτιους των ταραχών και παραπέμψουν αυτούς εις Στρατοδικεία.

Σχετικώς με την διάλυσιν των συγκεντρωθέντων χωρικών ήτις απέβλεπεν εις κάθοδον μέχρι Κυπαρισσίας εγνώσθη ότι ερίφθησαν αρκετοί πυροβολισμοί εις τον αέρα κατά διαταγήν του υπολοχαγού Μπαρούχα εκ παρεκκλίσεως δε μιας των σφαιρών ετραυματίσθη εις την χείρα ο χωρικός Οικονομόπουλος. Οι συγκεντρωθέντες είχαν φθάσει εις απόστασιν 4 χιλιομέτρων από της Κυπαρισσίας, απετράπη δε η είσοδος εις αυτήν χάρις εις την αντίστασιν των στρατιωτικών δυνάμεων, αι οποίαι απετέλεσαν φραγμόν ασφαλείας περίξ της πόλεως».

Ο υπουργός Εσωτερικών ανακοινώνει στρατοδικεία και εκτοπίσεις με στόχο τους κομμου-

νιστές και τους πρωταγωνιστές της κινητοποίησης:

«Ο υπουργός Εσωτερικών ανακοίνωσε ότι απόλυτος τάξις επικρατεί εις την περιφέρειαν Μεσσηνίας διενεργουμένων ήδη υπό των αστυνομικών αποσπασμάτων των συλλήψεων των υπαιτίων και των πρωτοστατησάντων εις τα γεγονότα. Ο υπουργός ανακοίνωσε σχετικώς ότι οι συλλαμβανόμενοι θα παραπέμπωνται ενώπιον του εκτάκτου στρατοδικείου, το οποίον συνέρχεται αύριον επί τη βάση του στρατιωτικού νόμου. Ενώπιον του στρατοδικείου θα παραπεμφθούν κυρίως οι κομμουνισταί και οι πρωτοστατήσαντες εις τα γεγονότα. Οσον αφορά τους λοιπούς δράσαντας κατά τας σκηνάς ο υπουργός ανακοίνωσε ότι ούτοι θα εκτοπισθούν υπό των επιτροπών ασφαλείας, αίτινες άρχισαν λειτουργούσαι. Εάν έως αύριον συμπληρωθούν αι συλλήψεις των αναρχικών στοιχείων και γίνη η παραπομπή αυτών εις το στρατοδικείον θα γίνη η παραπομπή αθτών εις το στρατοδικείον, θα αρθή ο στρατιωτικός νόμος. Εξ άλλου δι' αύριον ανηγγέλη η συγκρότησις συλλαλητηρίων διαμαρτυρίας εις διαφόρους σταφιδοπαραγωγούς περιφερείας τα οποία επετράπησαν υπό των αρχών, υπό τον όρον της παροκολουθήσεως των αστυνομικών οργάνων»⁽³⁹⁾.

Αντιφατικές πληροφορίες

Οι πληροφορίες στο “Νεολόγο” της επόμενης ημέρας είναι αντιφατικές και υποδηλώνουν ότι ο τόπος είναι σε αναβρασμό:

«Ο Νομάρχης Μεσσηνίας ανακοίνωσε την μεσημβρίαν ότι πouxία και τάξις επικρατεί καθ' άπασαν την περιφέρειαν. Κατόπιν τούτου τα τμήματα του στρατού, τα οποία ευρίσκοντο εις την ύπαιθρον διετάχθησαν να επιστρέψουν ενταύθα. Εξ άλλου την πρωίαν απέπλευσε το αντιτορπιλικόν “Πάνθηρ”, επιστρέφον εις Ναύσταθμον.

Κατ' άλλας πληροφορίας η κατάστασις εις την ύπαιθρον δεν νρέμψε εισέτι εντελώς. Εις τα περίχωρα της Κυπαρισσίας εξακολουθούν να ήναι συγκεντρωμένοι σταφιδοπαραγωγοί, ενώ συγχρόνως οι των Γαργαλιάνων και των

Φιλιατρών δεικνύουν τάσεις ανασυγκροτήσεως. Αι αυταί διαθέσεις υπάρχουν και μεταξύ των σταφιδοπαραγωγών Πυλίας, ως επίσης και μεταξύ των αγροτών των χωρίων Πήδασος, Κορώνη, Ταβέρνα, Κυνηγός, Λαχανάδα και Χαρακοπιός.

Την πρωίαν ο Νομάρχης αππύθυσε τηλεγράφημα προς το υπουργείον Εσωτερικών, διά του οποίου αναφέρει ότι κατά πληροφορίας των υπευθύνων αστυνομικών αρχών, η κατάστασις θα αποσαφηνισθή μετά τινας ημέρας. Εν συνεχεία ο Νομάρχης κάμνει λόγον περί απειλουμένης πανεργατικής απεργίας. Αι ομοσπονδίαί επαγγελματιών Κυπαρισσίας και Καλαμών διά μακρών ανακοινωθέντων των τονίζουν ότι εάν εντός ωρισμένης προθεσμίας δεν γίνουν δεκτά τα αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών θα κλείσουν τα καταστήματά των κηρύσσοντες απεργίαν. Διά την Κυριακήν τέλος προαναγγέλλονται μικτά συλλαλητήρια σταφιδοπαραγωγών, εργατών και επαγγελματιών».

Παράλληλα γίνεται γνωστό ότι ο υπαρχηγός Χωροφυλακής κάνει ανακρίσεις για ευθύνες αστυνομικών ενώ απομακρύνονται κάποιοι αστυνομικοί από τη θέση τους για άγνωστο λόγο:

«Ο υπουργός των Εσωτερικών επεκοινώνησε με τον στρατιωτικόν διοικητήν Μεσσηνίας, ο οποίος του ανέφερεν ότι απόλυτος τάξις επικρατεί καθ' άπασαν την περιφέρειαν. Ο Νομάρχης Ηλείας διά τηλεγραφήματός του επίσης προς το υπουργείον ανέφερε ότι ουδέν έκτροπον εσημειώθη εις την περιφέρειαν. Τηλεγράφημα προς τούτοις από την Καλαμάτα αναφέρει ότι απόλυτος τάξις επικρατεί εκεί και ότι ο υπαρχηγός της Χωροφυλακής Γκεσερλής αφιχθείς ήρchiσε τας ανακρίσεις διά τον καταμερισμόν των ευθυνών των αστυνομικών. Εν μεταξύ διετάχθη η αντικατάστασις των αστυνομικών αρχών Φιλιατρών, Θουρίας και Κυπαρισσίας».

Και καθώς στρατός και χωροφυλακή φαίνεται ότι ελέγχουν την κατάσταση, γίνεται η άρση του στρατιωτικού νόμου:

«Κατόπιν των καθορμιστικών πληροφοριών περί της καταστάσεως εν Μεσσηνία το υπουρ-

γείον Εσωτερικών κατήρτισε το διάταγμα της άρσεως του στρατιωτικού νόμου το οποίον και εδημοσιεύθη εις την “Εφημερίδα της Κυβερνήσεως”. Δι’ αυτού αίρεται ο στρατιωτικός νόμος εις την Μεσσηνίαν από του μεσονυκτίου της σήμερον 29ης Αυγούστου»⁽⁴⁰⁾.

Κινητοποίηση στην Κεφαλλονιά

Στο μεταξύ οργανώνεται κινητοποίηση σταφιδοπαραγωγών στην Κεφαλλονιά και πληροφορίες θέλουν να μεταβαίνουν εκεί ισχυρές αστυνομικές δυνάμεις και το πολεμικό “Πάνθηρ”:

«Υπήρχον την νύκτα πληροφορία εξ Αργοστολίου, καθ’ ας σημειούται και εκεί ζωηρά κινήσεις των σταφιδοπαραγωγών Κεφαλλοννίας της αυτής μορφής με των Μεσσηνίων, αποσκοπούσα δηλαδή εις την αναθέωρσιν των αποφάσεων του ΑΣΟ. Κατά τας πληροφορίας αυτάς, η εξέγερσις των σταφιδοπαραγωγών πρόκειται να εκδηλωθεί αύριον Κυριακήν, οπότε συγκροτείται εις Ληξούριον μέγα συλλαλητήριον εις ένδειξιν διαμαρτυρίας αφ’ ενός διά τα μέτρα του ΑΣΟ και προς εκδήλωσιν αλληλεγγύης αφ’ ετέρου προς τους παραγωγούς της Μεσσηνίας. Συγκεκριμένως εγνώθη ότι κατά το συλλαλητήριον θα ζητηθή η αναθέωρσις των αποφάσεων του ΑΣΟ, ο καθορισμός ανωτέρας τιμής εξαγοράς των πλεονασμάτων, η κατάπαυσις της τρομοκρατίας και των διωγμών εις Μεσσηνίαν, η τιμωρία των υπευθύνων διά τας αιματηράς σκηνάς οργάνων της τάξεως κλπ.

Την νύκτα εκυκλοφόρησαν φήμαι ότι λόγω της ανησυχτικής καταστάσεως η οποία παρουσιάζεται εν Κεφαλληνία και προς πρόληψιν ενδεχομένης διασαλεύσεως της τάξεως αποστέλλεται σήμερον την πρωΐαν ισχυρά δύναμις στρατού εκ των τμημάτων τα οποία επέστρεψαν εκ Πύργου το εσπέρας χθες. Αι ανωτέρω φήμαι έφερον ως επικείμενον και τον κατάπλου εν Αργοστόλιον του αντιτορπιλικού “Πάνθηρ”».

Εκοψαν τα τηλέφωνα

Στο πλαίσιο της συμπαράστασης στον αγώνα

των σταφιδοπαραγωγών και αποσυντονισμού των στρατιωτικών επιχειρήσεων, η οργάνωση του ΚΚΕ στη Μεσσηνή, που αποτελεί κόμβο επικοινωνιών με τις περιοχές που βρίσκονται σε εξέγερση, κόβει τις γραμμές του τηλεφώνου και του τηλεγράφου: «Από την Α. Δ. Χωροφυλακής Πελοποννήσου ελήφθη χθες το κάτωθι τηλεγράφημα του διοικητού Χωροφυλακής Καλαμών: Τας πρωινάς ώρας της σήμερον οι φανατικοί κομμουνισταί Ιω. Μπότης, Νικ. Φατούρος, Β. Τσακάλης και Ε. Γεωργούλιας, άπαντες κάτοικοι Μεσσηνίας, εις απόστασιν δύο χιλιομέτρων από της Μεσσηνίας απέκοψαν τας τηλεφωνικάς και τηλεγραφικάς γραμμάς Πύλου – Κορώνης – Αριστομένους – Κυπαρισσίας. Η συγκοινωνία αποκατεστάθη τας απογευματινάς ώρας. Οι δράσαι συνελήφθησαν. Ελήφθησαν τα κατάλληλα μέτρα. Καθ’ άπασαν την περιφέρειαν επικρατεί τάξις».

Συλλαλητήριο

στον στρατοκρατούμενο Πύργο

Στον Πύργο απαγορεύεται η συγκρότηση συλλαλητηρίου, η πόλη στρατοκρατείται και “σφραγίζονται” οι είσοδοι. Όμως οι παραγωγοί είχαν μπει μεμονωμένα στην πόλη, δεν έγιναν αντιληπτοί και το συλλαλητήριο γίνεται και ταυτοχρόνως κλείνουν τα καταστήματα:

«Επί τη προόψει συγκροτήσεως συλλαλητηρίου ενταύθα σήμερον την πρωΐαν, από της χθεσινής νυκτός ενετάθησαν τα έκτακτα στρατιωτικά μέτρα. Ούτω εφράχθησαν όλαι αι είσοδοι της πόλεως διά να ματαιωθεί η έλευσις των χωρικών. Ισχυραί περίπολοι εφίππων και πεζών διέτρεχον τας οδούς, απαγορεύουσαι πάσαν συγκέντρωσιν.

Παρά ταύτα την 10ην πρωινήν εγένετο εις την πλατείαν Ανεξαρτησίας συγκέντρωσις άνω των 600 παραγωγών, οι οποίοι είχαν εισέλθην εις την πόλιν μεμονωμένως. Η στρατιωτική δύναμις συνέστησεν εις αυτούς να διαλυθούν, αλλ’ ούτοι παρέμειναν συγκεντρωμένοι, καθ’ όσον επέμενον να συγκροτήσουν συλλαλητήριον. Από της 10ης πρωινής άπαντα ανεξαιρέτως τα καταστήματα της πόλεως έκλεισαν.

Περί την 11ην πρωινήν συνελήφθησαν έξωθι της πόλεως και ωδηγήθησαν εις την αστυνομίαν εξ άτομα. Η σύλληψις αυτών επροκάλεσεν εξέγερσιν και μεγάλοι ομάδες εκινήθησαν προς την Αστυνομίαν ζητούσαι την απελευθέρωσιν των συλληφθέντων. Ηπειλήθη συμπλοκή, η οποία όμως απεσοβήθη χάρις εις την επέμβασιν του προέδρου του Κτηματικού Συλλόγου κ. Αργυράκη, ο οποίος συνέστησεν εις το πλήθος ψυχραιμίαν και μην εκτροπήν εκ της νομιμότητος.

Δέον να σημειωθή ότι από της προχθές πράκτορες του κ. Στεφανοπούλου ασκούν εντατικήν προπαγάνδαν καθ' άπασαν την Ηλείαν προς ματαίωσιν του συλλαλητηρίου».

Σε αναλυτικότερη ανταπόκριση του “Νεολόγου” γίνεται αναφορά στην ομιλία του Αργυράκη στο συλλαλητήριο και το ψήφισμα, ενώ γίνεται γνωστό ότι στρατός και χωροφυλακή έκλεισαν το δρόμο προς τον Πύργο χιλιάδων συγκεντρωμένων σε δύο σημεία προερχόμενοι από την Αγουλινίτσα και τα χωριά της Ολυμπίας στο ένα και τη Βαρβάσαινα και τα γύρω χωριά στην άλλη.

«Περί την 11ην π.μ. ο Νομάρχης Ηλείας κ. Λαζανάς εις επιτροπήν υπό τον κ. Αργυράκην παρέσχε την άδειαν να ομιλήσει ούτος προς το πλήθος το οποίο παρέμεινε συγκεντρωμένον εις την πλατείαν Ανεξαρτησίας. Πράγματι ο κ. Αργυράκης ωμίλησεν από του εξώστου του καφενείου “Πανελλήνιον” ειπών εν αρχή ότι “οι σύγχρονοι τύραννοι Ράλλης και Στεφανόπουλος απέστειλαν την οργανωμένην βίαν και τας ξιφολόγχας προς ικανοποίησιν των δικαίων αιτημάτων των σταφιδοπαραγωγών των περιφερειών των”.

Εκάκισεν εν συνεχεία τα τρομοκρατικά μέτρα προς ματαίωσιν του συλλαλητηρίου και την φυγομαχίαν των πληρεξουσίων των σταφιδικών πληθυσμών και των αντιπροσώπων παρά τω ΑΣΟ, τονίσας ότι και την στοιχειώδην ευθιξίαν και να είχαν, ώφειλαν να παραιτηθούν. Κατ’αλήγειν συνέστησεν εμμονήν εις τας αξιώσεις των σταφιδοπαραγωγών συμπεριλαμβανομένας εις τας 17 αποφάσεις του Συνεδρίου Γαργα-

λιάνων.

Εν τέλει εστάλη ψήφισμα προς τους υπουργούς Εθνικής Οικονομίας και Εσωτερικών έχον ούτω: “Λαός Πύργου και περικύρων συνελθών σήμερον παρά την αντίδρασιν των αρχών, διαδιδλώνει την αγανάκτησίν του διά την οργανωμένην βίαν την οποίαν εξαπέλυσε το Κράτος εναντίον των. Επιδοκιμάζει ομοφώνως τον αγώνα των Μεσσηνίων συναδέλφων και επιμένει εις την αποδοχήν των αιτημάτων του Συνεδρίου των Γαργαλιάνων. Αίρει την εμπιστοσύνην του από τους αντιπροσώπους του βουλευτάς και συμβούλους του ΑΣΟ. Ιδιαίτερως τονίζει τον διακανονισμόν των αγροτικών χρεών, περιλαμβανομένων και των εφετεινών, εις 10 ετησίας δόσεις προς 6%”.

Το πλήθος κατόπιν διελύθη σπύχως τη συστάσει του αγορπού. Τα στρατιωτικά μέτρα συνεχίζονται, δεν αποκλείεται δε κατόπιν της απαγορεύσεως της εισόδου εις την πόλιν των χωρικών να συγκροτηθή νέον συλλαλητήριον την πρωίαν της Κυριακής.

Δέον να σημειωθή ότι την πρωίαν εις την αντίπεραν όχθην του Αλφειού συνεκεντρώθησαν υπέρ τους δισχιλίους παραγωγοί εξ Αγουλινίτσας και άλλων χωρίων της Ολυμπίας, οίτινες προτίθοντο να διαβούν τον ποταμόν και να βαδίσουν προς Πύργον, ίνα συμμετάσχουν εις το συλλαλητήριον. Τούτο επληροφορήθησαν αι αρχαί και απέστειλαν αμέσως ισχυράς δυνάμεις στρατού μετά πολυβόλων, αίτινες απηγόρευσαν την διάβασιν των χωρικών. Κατόπιν τούτου διελύθησαν ούτοι.

Επίσης ογκώδης συγκέντρωσις σταφιδοπαραγωγών εκ Βαρβασαινης και άλλων χωρίων είχε σχηματισθή εις την ολίγον έξωθι της πόλεως θέσιν “Κούβελος” με την πρόθεσιν να εισέλθουν εις Πύργον και μετάσχουν εις το συλλαλητήριον. Αλλά και η συγκέντρωσις αύτη διελύθη υπό των αρχών. Ο αναβρασμός πάντως δεν εκόπασε»⁽⁴¹⁾.

Απαγόρευση συλλαλητηρίων

Οι ανταποκρίσεις του “Νεολόγου” από την Καλαμάτα συνεχίζονται και γίνεται γνωστό ότι

σταφιδοπαραγωγοί και συκοπαραγωγοί ζητούν να κάνουν τοπικές συγκεντρώσεις και συλλαλητήριο στην πόλη, κάτι που απορρίπτεται από το Νομάρχη:

«Σήμερα την πρωίαν παρουσιάσθησαν αλληλοδιαδόχως ενώπιον του Νομάρχου και του Διοικητού Χωροφυλακής Μεσσηνίας πολυμελείς επιτροπαί σταφιδοπαραγωγών και των συκοπαραγωγών των επαρχιών Καλαμών, Μεσσηνίας και Πυλίας και εξήτησαν άδειαν συγκροτήσεως συλλαλητηρίων κατά τόπους και εν Καλαμάτα. Τόσον ο Νομάρχης όσον και ο διοικητής Χωροφυλακής εδήλωσαν ότι επ' ουδενί λόγω επιτρέπουν την συγκρότησιν των συλλαλητηρίων.

Κατόπιν τούτου αι επιτροπαί εδήλωσαν ότι απεκδύονται πάσης ευθύνης διά παν ό,τι ήθελε συμβή κατά την αυριανήν ημέραν, δεδομένου ότι οι σταφιδοπαραγωγοί και οι συκοπαραγωγοί έχουν απόφασιν να συγκεντρωθούν παρά την απαγόρευσιν. Ηδη λαμβάνονται όλως εκτάκτως μέτρα προς τήρησιν της τάξεως εις περίπτωσιν καθόδου των σταφιδοπαραγωγών εις Καλάμας, πράγμα όμως απίθανον κατά τας αρχάς.

Ο Νομάρχης ομιλών την μεσημβρίαν προς τους αντιπροσώπους του Τύπου σχετικώς με την απειλουμένην απεργίαν, εδήλωσεν ότι όχι μόνον δεν πρόκειται να γίνη αύτη, αλλά και η απεργία των μυλεργατών ελπίζεται να λυθή απόψε».

Κάτω από την πίεση των στρατιωτικών δυνάμεων, το συλλαλητήριο της Κεφαλλονιάς ματαιώνεται:

«Ο υπουργός των Εσωτερικών επικοινωνήσας την πρωίαν μετά του Νομάρχου Κεφαλληνίας ο οποίος ανέφερεν εις τον υπουργόν, ότι εματαιώθη το συλλαλητήριο των εκεί σταφιδοπαραγωγών».

Οι ανώτεροι αξιωματικοί της Χωροφυλακής ανακοινώνουν ότι η εξέγερση έχει κατασταλεί, ενώ πρόεδροι κοινοτήτων ζητούν απελευθέρωση των συλληφθέντων: «Εις το υπουργείον Εσωτερικών ελήφθη τηλεγράφημα του Μεράρχου κ. Νικολαρέα, αναφέροντας ότι πλήρης τάξις επικρατεί καθ' όλην την Μεσσηνίαν. Επίσης ελήφθη τηλεγράφημα του υπαρχηγού Χωροφυλακής αναφέροντας ότι η κήρυξις του στρατιωτικού νόμου εις Μεσσηνίαν συνετέλεσε εις την κατάπαυσιν της αναρχίας και την πρόληψιν της αιματοχυσίας. Τέλος ο κ. Γκισερλής ζητεί την συμπλήρωσιν των κενών της Χωροφυλακής εν Μεσσηνία.

Οι Πρόεδροι των Κοινοτήτων Πύλου, Γαργαλιάνων και Φιλιατρών διά τηλεγραφήματος εις την Νομαρχίαν Μεσσηνίας, όπερ τούτος διεβίβασε εις το υπουργείον Εσωτερικών, διαμαρτύρονται διά τας γενομένας συλλήψεις, τονίζοντες ότι οι σταφιδοπαραγωγοί δεν είναι κομμουνισταί ως χαρακτηρίζονται»⁽⁴²⁾.

Η «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» ΑΠΟΔΟΜΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Η „ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ” ΕΙΣ ΤΟΝ ΤΟΠΟΝ ΤΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Η ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΤΟΥ ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΥ ΜΑΣ
ΔΙΑ ΤΑ ΘΛΙΒΕΡΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΠΟΥ ΣΥΝΕΤΑΡΑΞΑΝ ΤΗΝ ΜΕΣΣΗΝΙΑΝ

ΑΙ ΠΡΩΤΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΙ ΔΙΑ ΤΑΣ ΑΙΜΑΤΗΡΑΣ ΣΚΗΝΑΣ ΤΗΣ ΠΥΛΟΥ. — ΠΩΣ ΤΑΣ ΕΠΛΗΡΟΦΟΡΗΘΗΣΑΝ ΟΙ ΠΑΡΑΓΩΓΟΙ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΣΙΣΙΑΣ. — ΣΥΓΧΥΣΙΣ, ΠΑΝΙΚΟΣ ΚΑΙ ΕΞΕΓΕΡΣΙΣ. — ΑΙ ΕΤΟΙΜΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΠΡΟΣ ΤΑΣ ΚΑΛΑΜΑΣ.

(Συνέχεια εκ της 1ης σελίδος)

... ραλίας μετεδόθη άσπραταίως το προσκλητήριον ασπίσμου :

— Παραγωγοί εἰς τὰ θέλα!

Καί πράγματι, οἱ σταφιδοπαραγωγοί ὡς λαίλαξ ἐξεχύθησαν ἀπὸ τὰ σπίτια των καὶ συνειντρούοντο εἰς τὰς πλατείας τῶν χωρίων των, ἀναμένοντες τὸ γερικὸν σήμημα τῆς κοινῆς συγκέντρώσεως καὶ προελάσεως. Ὅλην τὴν νύκτα τῆς δευτέρας πρὸς τὴν Τρίτην δὲν ἐκοιμήθησαν. Ἐξινυγχεσαν περιφερόμενοι εἰς τοὺς δρόμους τῶν χωρίων των, παραδόντες τοὺς ἀλίγους διατάξεις εἰς τὸν ἀγῶνα, ἐνῶ ἄλλοι ἐκρούον ἀκατάπαυστα τοὺς κώδωνας τῶν ἐκκλησιῶν πενθίμως!

Ἕνας ἀγνωστος, διερχόμενος κατὰ τὴν νύκτα αὐτὴν τὰ μέρη ἐκεῖνα καὶ ἀκούων τὴν συναλίαν τῶν κωδῶνων τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοὺς ἀλλαλαγμοὺς τῶν συγκεν...

σαν καὶ ἐτραυματίσθησαν ἐκατέρωθεν.

Αὐτὲς ἦσαν οἱ κατοπιῆς πληροφορίαι, πού ἀπεκατόφωσαν τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸν παῖκόν τοῦ κόσμου. Καὶ τὸ φοβερώτερον ἦτο, ὅτι ὅλα τὰ κατόπιν ἀγγελλόμενα γεγονότα ἦσαν μᾶλλον ἐπιβεβαιωτικὰ τῶν σημῶν αὐτῶν.

Εἰς τὰς δύοκα, ἐπὶ παραδειγματι, καταρτίζοντι ἄλλος, ἄλλος, μετὰ δύο πολυβόλα, ὅ ὅποιοι ἀποστέλλεται πρὸς φρούρησιν τῆς πρὸς τὴν Κυριασισίαν ἐξόδου τοῦ δρόμου τῶν Φιλιππῶν. Εἰς τὴν τηλεγραφίαν ἐξ ἄλλου οἱ ὀπηρεσιακὲς πολεμικὲς συνδιαλέξεις καὶ τὰ τηλεφωνήματα μετὰ τῆς ὀπουργείας, μετὰ τῆς διοικήσεως καὶ μετὰ τῆς Νομαρχίας δύνουν καὶ παίρνουν.

Ὁ ἀνώτερος διοικητὴς χωροφυλακῆς Πελοποννήσου, τὸν διοτιοῖν βλέπομε ἀπανηλιμμένως...

κρυμμένου μέσα εἰς τοὺς θλαῖνας, τοῦ μόνου πού δὲν εἶχεν ἐπιταχθῇ. Ἐπείσαμεν τὸν ὁδηγόν του νὰ τὸ θέσῃ εἰς κίνησιν καὶ νὰ προσπαθῇ νὰ ξεκινήσῃ μέσα ἀπὸ τὴν ἀπογορευομένην ζώνην, μετὰ τὸ πρόσχημα, ὅτι τὸ αὐτοκίνητόν του μεταφέρει τὸ ταχυδρομείον.

Διὰ τὴν ἐπιτυχεστέρην ἐμφάνισιν τῆς ταχυδρομικῆς ιδιότητος τοῦ ὀχηματός, πού πρόκειται νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ δένουμε πλάι του καὶ μίαν κάσα, εἰς τὴν ὅποιαν μετὰ τῆς χαράσεως τὴν ἐνδείξιν! «Τ. Τ. Τ.» Ἔτσι ξεκινῶμε.

Στὸ δρόμον δὲν ὀφάρχει φαχί!.. Ὅλα τὰ κτήματα ἔχουν ἐγκαταλειφθῇ ἤρημα.

Μόλις πλησιάζομε στὰ Φιλιππῶν, βλέπομε πού καὶ πού ἀραιοὺς ἐνοπλοὺς νὰ περιφέρονται μέσα στὰ κτήματα. Ἕνα ἐ...

τὰς μοῦ δειχθῇ μίαν πελώρια ἀμφιστομη πού κρύβει κάτω ἀπὸ τὰ σακκάκι αὐτοῦ, ἐνῶ ἕνας ἄλλος μᾶς δειχθῇ ἐπίσης φουσίγγια δυναμίτιδος πού κρύβονται ἐπίσης κάτω ἀπὸ τὰ σακκάκι.

Δέον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἔχουν ἐξοδεύσει περὶ τὰς 4.000 δραχμὸν καὶ ἔχουν ἐρεθισθῇ μετὰ φουσίγγια δυναμίτιδος καὶ χειροβομβίδας.

Τὴν 4ην ἀπογευματινὴν διεδόθη εἰς τὴν Κυριασισίαν, ὅτι οἱ ἐκ Γαργαλιῶν διαδηλωτοὶ ἔρθαν εἰς Φιλιππῶν καὶ ὅτι ἔγινεν ἡ ἐκκίνησις πρὸς Κυριασισίαν.

ΚΑΙ Η ΠΥΛΟΣ

Ἔως τὴν ἰδίαν ὄραν σκεπτήν παρέμενεν ἡ ἐξέλιξις τῆς καταστάσεως εἰς Πύλον. Μόλις τὴν 4ην κατωρθώθη νὰ ἐπικοινωνήσῃ ὁ ἀνώτερος διοικητὴς, ὁ ὅποιος καὶ ἔλαβε τὴν πληροφοσίαν: ὅτι

Η «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» ΑΠΟΔΟΜΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ

Οι μεγάλες κινητοποιήσεις αντιμετωπίζονται με διαφορετικό τρόπο από τις αθηναϊκές εφημερίδες. Με συμπάθεια αντιμετωπίζει τους παραγωγούς και τις κινητοποιήσεις τους η “Ακρόπολις”, η οποία παρά τη λογοκρισία που έχει επιβληθεί αποδομεί τις κυβερνητικές ανακοινώσεις που αποτελούν και τη μοναδική πηγή πληροφοριών.

«Μάχη» στην Πύλο

Ο ανταποκριτής της στην Καλαμάτα Γιώργος Αποστολόπουλος, από την Πύλο φθάνει στην... Ηλεία για να στείλει ανταπόκριση: «Νέους συγκλονισμούς δοκιμάζει ο πληθυσμός των ακαμάτων παραγωγών της σταφίδας του Μεσσηνιακού και Πυλιακού κάμπου και το Κράτος. Το πνεύμα της Μπαρμπάσαινας που ολίγου δειν να συντρίψει το παλαιόν ελληνικόν κράτος ανέζησε πάλιν. Ενοπια συλλαλητήρια, έφιπποι παραγωγοί με μαύρες σημαίες, συμπλοκαί και αιματοκυλίσματα, καταλήψεις δημοσίων μεγάρων, απειλαί και εντεύθεν και εκείθεν και πορείαι προς τα μεγάλα αστικά κέντρα.

Η εκ των εν εξεγέρσει μερών φωνή είνε, ότι η κυβέρνησις και ο ΑΣΟ έχουν άδικον. Διότι λέγουν ότι η ορισθείσα τιμή αγοράς σταφίδας της περιοχής 2.900 δρχ. κατά χιλιόλιτρον δεν τους ικανοποιεί, μόλις τους καλύπτει τα έξοδα. Και προσθέτουν, ότι αν ο ΑΣΟ ευρίσκεται εν αδυναμία να διαθέσῃ 10.000.000 δρχ. περίπου όσα χρειάζονται διά να ικανοποιηθούν, τούτο οφείλεται εις ατασθαλίας που η κυβέρνησις επέτρεψε να κάμῃ ο Αυτόνομος Σταφιδικός Οργανισμός. Ετσι εφθάσαμεν εις την εξέγερσιν της περασμένης Κυριακής, με πρωτοπόρους εις ζωηρότητα τους Πυλίους παραγωγούς κατ’ αυθόρμητον ένταξιν εις τας στρατιάς των εξαφθέντων κατοίκων των γύρω περιοχών.

Κατωτέρω δίδεται λεπτομερέστερον τι συνέβη. Θα δώσωμεν όμως πρώτον την εξιστόρησιν των δραματικών γεγονότων, ως την έκαμαν χθες το βράδυ οι αρμόδιοι υπουργοί, κατά τας

τηλεφωνικάς και τηλεγραφικάς αναφοράς, αι οποίαι τους υπεβλήθησαν.

Κατά τας αφηγήσεις αυτάς, ολίγον προ της μεσημβρίας της παρελθούσης Κυριακής συνεκεντρώθησαν υπερδισχίλιοι παραγωγοί εκ Πυλίας και της γειτονικής της περιοχής εις την πλατείαν της Πύλου διά να διαμαρτυρηθούν διά την προαναφερθείσαν απόφασιν του ΑΣΟ, ν’ αξιώσουν μεταβολήν αυτής και την ενοποίηση των αγροτικών χρεών αφ’ ενός και την αμβυκοποίησην-οιονοπνευματοποίησην των ξηρών σύκων αφ’ ετέρου.

Αι τοπικαί αρχαί είχαν πληροφορίας ότι τα αριστερά στοιχεία αναμειγνυόμενα εις τους συντηρητικούς παραγωγούς θα εδημιούργουν έκτροπα. Δια τούτο είχαν φρουρήσει τα δημόσια γραφεία και εκ του μακρόθεν επέβλεπον τας της συγκεντρώσεως, Ιδιαιτέρως εφρουρήθησαν αι φυλακαί Πυλίας διότι “καλώς πληροφορημένοι” είχαν μεταδώσει την πληροφορίαν ότι θα επιχειρείτο βίαιον άνοιγμα των φυλακών και απόλυσιν των κρατουμένων. Η τελευταία αυτή πληροφορία απεδείχθη κατά πάντα ανακριβής. Συνέβη όμως μετά τας αγορεύσεις και την έγκρισιν του σχετικού ψηφίσματος, η μάζα των διαδηλωτών να μεταβή εις το Τηλεγραφείον διά να επιδώσῃ το σχετικόν προς την Κυβέρνησιν τηλεγράφημα. Εκεί εκ παρεξηγήσεως οι σταφιδοπαραγωγοί υπέθεσαν ότι επρόκειτο να ενεργηθῇ επίθεσις εναντίον των και εξοργισθέντες κατέλαβον το Τηλεγραφείον. Ταυτοχρόνως επυροβόλουν εις τον αέρα.

Κατόπιν και μετά ώραν κατήλθον του Τηλεγραφείου. Κατά την κάθοδόν τους όμως κάποιοι εκ των θερμοαίμων, ως ανακοινούν οι αρμόδιοι υπουργοί, έδειξαν επιθετικές διαθέσεις κατά των χωροφυλάκων, τινές των οποίων εκτύπησαν. Παραλλήλως ο επικεφαλής της χωροφυλακής τους διέταξε να διαλυθούν, εις άρνησιν των δε, διέταξε βίαιαν διάλυσιν. Τότε αντηλλάγησαν πυροβολισμοί υπερχίλιοι, κατά την σχετικήν τηλεγραφικήν αναφοράν, αποτέλεσμα

των οποίων υπήρξε να τραυματισθούν τέσσαρες σταφιδοπαραγωγοί, εις των οποίων υπέκυψε εις τα τραύματά του.

Οι διαδηλωταί διασπασθέντες κατά την ώραν της συμπλοκής, άλλοι υπεκώρυσαν και άλλοι επροχώρυσαν πυροβολούντες και υβρίζοντες προς την Γιάλοβαν. Ο δρόμος όμως εφρουρείτο λόγω υπάρξεως εργοστασίων οινοπνευματοποιίας, διά τα οποία υπήρχον πληροφορίες, ότι θα κατέστρεφον. Και η πληροφορία αυτή υπήρξεν ασύσαστος. Οι διαδηλωτές πυροβολούντες διεσκόρπισαν τους χωροφύλακες και τους στρατιώτας και εισελθόντες εις Γιάλοβαν συνηνώθησαν με τους εκεί συγκεντρωμένους Γαλοβίτες σταφιδοπαραγωγούς και εξητοκραύγάζον υπέρ των απόψεών τους.

Την ίδια ώραν ακόμη εις την κωμόπολιν Πήδαςος οι παραγωγοί συγκεντρωθέντες αφού διέλυσαν την δύναμιν της χωροφυλακής, κατέστρεψαν τα γραφεία του ΑΣΟ και κατόπιν τα επυρπόλησαν. Νεωτέρα δυνάμεις, υπό τον υπομοίραρχον κ. Θεοδωρόπουλον, αποπειραθείσα να αντιταχθή, συνελήφθη και εξυλοκοπήθη. Ο υπομοίραρχος κ. Θεοδωρόπουλος και τέσσαρες χωροφύλακες εκρατούντο επί πολλάς ώρας όμηροι αφεθέντες ελεύθεροι τη παροτρύνση των ψυχραιμοτέρων μετά τετράωρον.

«Κατάλυση εξουσιών» σε Γαργαλιάνους, Φιλιατρά, Κυπαρισσία

Παρόμοιαι συγκεντρώσεις και έκτροπα εσημειώθησαν την ιδίαν ώραν εις Φιλιατρά, Κυπαρισσίαν και Γαργαλιάνους, όπου κατελήφθησαν διά πολλάς ώρας τα Τηλεγραφεία. Ουσιαστικώς όλαι αι εξουσίαι είχαν καταλυθή και τυπικώς όλως ευρίσκοντο εις τας θέσεις των οι εκπρόσωποι των αρχών.

Εν γένει καθ' άπαντα τον νομόν Μεσσηνίας, εσημειούτο από της Κυριακής, εντεινόμενος ολοέν σφοδρός εξερεθισμός των πνευμάτων και οι πυροβολισμοί συνεχίζοντο αδιακόπως. Ανεκοινούτο εν τούτοις την εσπέραν, ότι εις την Πύλον η τάξις έχει αποκατασταθή, ως και εις Φιλιατρά. Πολυάριθμοι ομάδες όμως ενόπλων βαδίζουν κατά της Κυπαρισσίας εξ όλων

των πλησιοχώρων, με μαύρας σημαίας κραυγάζοντες κατά του ΑΣΟ και της κυβερνήσεως. Εις Κυπαρισσίαν όμως ήδη έχουν ενεργηθή αθρόαι συλλήψεις και μετακινούνται εκ Πατρών και Ναυπλίου τμήματα στρατού. Εκ Τριπόλεως ανεχώρησε δύναμις εκ 300 ανδρών με 28 πολυβόλα.

Το απόγευμα επίσης απέπλευσε διά τον λιμένα των Καλαμών το αντιτορπιλικό “Πάνθηρ”, πλήρες πεζοναυτών. Διαταγή όμως της Κυβερνήσεως είνε, ναυτικά και στρατιωτικά δυνάμεις να τηρήσουν εφεκτικότητα.

Εκ Φιλιατρών αναφέρεται προσέτι, ότι εκτός των πλέον θερμοαίμων, οι οποίοι ένοπλοι πορεύονται προς Κυπαρισσίαν, μέγας είνε ο αναβρασμός εντός αυτής και ομάδες εξοργισμένων σταφιδοπαραγωγών περιφέρονται αποδοκιμάζοντες τον ΑΣΟ και την κυβέρνησιν.

Την εσπέραν εις την ειδικήν αίθουσαν της Βουλής συνήλθε εις σύσκεψιν διαρκέσασα επί τρίωρον, το Υπουργικόν Συμβούλιον, όπερ και έλαβε γνώσιν της διαμορφωθείσης εις τας εν εξεγέρσι περιοχάς καταστάσεως. Ενέκρινον επίσης την κήρυξιν στρατιωτικού νόμου και διέταξε τον μέραρχον Ναυπλίου κ. Νικολαρέαν όπως σπεύσιν εις Καλάμας και αναλάβη υπ' ευθύνην του την τήρησιν της τάξεως, συσταθείσης πάντως και εις τούτον εφεκτικότητος.

Θα αψηφήσουν τα όπλα

Εν τω μεταξύ ο εις Πύλον απεσταλμένος της “Ακροπόλεως” κ. Γ. Αποστολόπουλος, κατορθώσας να φθάσιν δι' αυτοκινήτου εις τα σύνορα των νομών Μεσσηνίας και Ηλείας, διέβη την μεγάλην σιδηροδρομικήν γέφυραν του Αλφειού και εκείθεν έγγραψε βία και απέστειλε διά του μηχανοδηγού της αμαξοστοιχίας προς τον εν Πάτραις ανταποκριτήν της “Ακροπόλεως” τας κατωτέρω σημειώσεις περί της μέχρι της μεσημβρίας καταστάσεως εις τον νομόν Μεσσηνίας, αι εκ του οποίου πληροφορίες λόγω της επιβληθείσης λογοκρισίας ήσαν χθες μόνον κυβερνητικών πηγών:

«Από της νυκτός χθες εκοινοποιήθη εις όλην την Μεσσηνίαν, μέχρι και του τελευταίου

χωρίου, το διάταγμα περί κηρύξεως του στρατιωτικού νόμου, το οποίον ανεγνώσθη περί την χαραυγήν παρά των ιερέων και των διδασκάλων εις τους σταφιδοπαραγωγούς, οίτινες διενυκτέρευσαν εις την ύπαιθρον, αγρυπνούντες και συζητούντες περί της δημιουργηθείσης καταστάσεως, αναμένοντες διά να φωτίση διά να εκκινήσουν διά τους τόπους συγκεντρώσεως και πραγματοποιήσουν ακολούθως πορείαν πείνης προς Καλάμας.

Η κοινοποίησις του στρατιωτικού νόμου αντί να επιφέρη το επιδιωκόμενον αποτέλεσμα, εξήψε έτι μάλλον τα πνεύματα και εφαντίσε τους σταφιδοπαραγωγούς, οι οποίοι ήρχισαν να ωρκίζονται ότι θα αψηφήσιν τα όπλα και τα πολυβόλα, και θα κατακαύσουν το παν, εφ' όσον η κυβέρνησις αντί να μελετήση και να δεχθή τα λογικά και δίκαια αιτήματά των, αντιθέτως στρέφει εναντίον των τα όπλα και απορριπτίς οικογενείας πτωχών αγροτών.

Ενοπλες συγκρούσεις στη Δυτική Μεσοπνία, στόχος η κάθοδος στην Καλαμάτα

Μόλις ανέτειλεν η ημέρα, εις όλα τα χωρία και εις τας πόλεις της Μεσοπνίας ήρχισαν να ηκούν πενθίμως οι κώδωνες των εκκλησιών. Οι σταφιδοπαραγωγοί προηγουμένως εγκατέστησαν τα μικρότερα τέκνα των προς φύλαξιν των οικιών των και των αλωνίων των, όπου έχουν εκτεθειμένον τον σταφιδόκαπρον προς αποξήρανσιν. Επίσης ενήργησαν έρανον μεταξύ των όπως αποστείλουν απεσταλμένους εις τας γειτονικάς πόλεις δια να αγοράσουν όπλα και φυσίγγια δια να αντιμετωπίσουν την κρατικήν δύναμιν μέχρις εσχάτων. Εις τον έρανον αυτόν, όσοι δεν είχαν χρήματα έδιδαν ποσότητα σταφιδόκαρπου, ελαίου ή σιτηρών.

Συγχρόνως οι κώδωνες των εκκλησιών εκάλουν συναγεμρόν και εις Κυπαρισσίαν, Γαργαλιάνους, Φιλιατρά και Πύλον.

Οι σταφιδοπαραγωγοί εξεκίνησαν μετά των γυναιοκοπαίδων των, έφιπποι οι γεροντότεροι και πεζή οι άλλοι, φέροντες μαύρας σημαίας με τας επιγραφάς “3600 ή θάνατος”, “Ζητούμεν

το δίκιο μας” κλπ. και ωπλισμένοι με περίστροφα, μαχαίρας ρόπαλα, αξίνες, τσεκούρια, κλαδευτήρια και όπλα κυνηγετικά, ώδευσαν προς τα κέντρα της συγκεντρώσεως, τα οποία είχαν ορισθεί εις Κασιόμπαλι, Σππλιάν, Χώρες, Γαργαλιάνους και Φιλιατρά.

Κατά τα προαποφασισθέντα, οι παραγωγοί της επαρχίας Τριφυλίας θα συνεκεντρούντο περί την μεσημβρίαν εις Κυπαρισσίαν και εκείθεν θα ώδευαν προς Καλαμάτα, είτε πεζή είτε επιτάσσοντες αμαξοστοιχίαν δια τους ασθενέστερους. Επίσης οι παραγωγοί της επαρχίας Πυλίας θα συνεκεντρούντο εις Πύλον και θα εβάδιζον επίσης ένοπλοι προς Καλάμας δια της οδού Πύλου-Καλαμών.

Εν τω μεταξύ αι αρχαί, επί της προόψει πραγματοποιήσεως της από χθες εξαγγελθείσης πορείας πείνης των σταφιδοπαραγωγών προς Καλάμας, ενέτειναν τας προσπάθειας των όπως αποσοβήσουν ταύτην. Προς τούτο έλαβον εξαιρετικά μέτρα. Ούτω, μεταξύ άλλων από της πρωίας σήμεραν εστάλησαν εις ολόκληρον τον νομόν Μεσοπνίας ισχυραί δυνάμεις στρατού κινητοποιηθείσαι εκ Καλαμών και Πατρών.

Ισχυρά τμήματα οπλιτών με επικεφαλής αξιωματικούς, διετέθησαν επίσης δια την φρούρησιν των δημοσίων καταστημάτων των Τραπεζών και του Σταφιδικού Οργανισμού εις Καλάμας, Κυπαρισσίαν, Γαργαλιάνους, Φιλιατρά και Πύλον. Πυκναί περίπολοι στρατιωτών με εφ' όπλου λόγχην, περιέτρεχον τας οδούς.

Εις την Κυπαρισσίαν επίσης ήρχισαν καταφθάνουσαι αθρόως από της πρωίας νέαι δυνάμεις στρατού, όπως παρεμποδίσουν την πορείαν των παραγωγών της επαρχίας Τριφυλίας, η οποία θα εγένετο ολίγον μετά μεσημβρίαν εκ Κυπαρισσίας προς Καλάμας.

Λόχος εναντίον εξεγερμένων στα Φιλιατρά, μπλόκο στον Κουλαμπά

Την μεσημβρίαν έφθασεν εις Κυπαρισσίαν και έκτακτος αμαξοστοιχία εκ Καλαμών, φέρουσα έναν ακόμη λόχον στρατού με τέσσαρα πολυβόλα. Ο λόχος ούτος τελών υπό τας διαταγάς του λοχαγού κ. Πίκουλα, προέβη αμέσως εις

την επίταξιν ένδεκα αυτοκινήτων και ανεχώρησεν εσπευσμένως εις Φιλιατρά όπως ανακόψη εκεί την πορείαν των σταφιδοπαραγωγών, οι οποίοι είχαν κατέλθει εξ όλων των περιφερειών Γαργαλιάνων και Φιλιατρών και ώδευαν προς Κυπαρισσίαν, ίνα κείθεν ακολουθήσουν την οδόν προς Καλάμας.

Οι σταφιδοπαραγωγοί ούτοι μετά των γυναικοπαίδων υπελογίζοντο εις 10 χιλιάδας, θα εκινούντο δε εις Κυπαρισσίαν και με ετέρας 5 χιλιάδας, αίτινες θα συνεκεντρούντο εκεί εν τω μεταξύ από τας άλλας περιφέρειας.

Ο ανώτερος διοικητής Πελοποννήσου συνταγματάρχης κ. Βεργογιαννόπουλος μεταβάς εσπευσμένως εκ Πατρών παρέμεινε μετά ισχυράς δυνάμεως εις το Τηλεγραφείον Κυπαρισσίας. Ο κ. Βεργογιαννόπουλος επικοινωνήσας ολίγον προς μεσημβρίας με τον ανώτερον στρατιωτικόν επόπτην Καλαμών κ. Κυριαζήν, συνέστησε εις αυτόν να σπεύση αμέσως προς την οδόν Καλαμών-Πύλου και να συναντήση τον Εκτελεστικόν Επίτροπον των σταφιδοπαραγωγών κ. Κουλαμπά, ο οποίος επικεφαλής 10 χιλιάδων ενόπλων σταφιδοπαραγωγών της επαρχίας Πυλίας, εβάδιζε την μεσημβρίαν προς Καλάμας. Ο κ. Βεργογιαννόπουλος συνδεόμενος μετά του Κουλαμπά καθ' όσον κατάγονται αμφότεροι εκ του ιδίου χωρίου της Πυλίας, διεβίβασε προς τούτον δια του κ. Κυριαζή θερμήν προσωπικήν έκκλησιν όπως ανακόψη την πορείαν και συστήση εις τους σταφιδοπαραγωγούς να επιστρέψουν εις Πυλίαν προς αποφυγήν μεγάλης αιματοχυσίας, καθόσον έξωθι των Καλαμών είχαν παραταχθεί ισχυρά τμήματα στρατού με πολυβόλα, τα οποία είχαν εντολήν να κτυπήσουν ανηλεώς.

Συγκρούσεις στην Πύλο

Ετεροι πληροφορίες εκ Πύλου ληφθείσαι την 12.20' της μεσημβρίας εις Κυπαρισσίαν ανέφερον ότις εις όλα τα χωρία της επαρχίας Πυλίας συνεκεντρώθησαν από βαθείας πρωΐας πολλοί σταφιδοπαραγωγοί μετά των γυναικοπαίδων των και μεταβάντες εις ωρισμένα κέντρα συγκεντρώσεως ένοπλοι και με μαύρας

σημαίας εξεκίνησαν δια την Πύλον. Εις Πύλον έφθασαν την 11ην πρωινήν, εκεί δε ευρέθησαν αντιμετώποι ισχυρών τμημάτων στρατού. Οι επικεφαλής αυτών εκάλεσαν τους σταφιδοπαραγωγούς να μη εισέλθουν εις την πόλιν διότι θα εγίνετο μεγάλη αιματοχυσία. Συγχρόνως παρέταξαν τα στρατιωτικά τμήματα εις θέσιν μάχης. Τούτο εξηρέθισε έτι μάλλον τους παραγωγούς, οίτινες επετέθησαν κατά των στρατιωτικών τμημάτων. Ο στρατός απήντησε εις την επίθεσιν, ούτω δε συνήφθησαν συμπλοκαί, το αποτέλεσμα των οποίων παραμένει μέχρι στιγμής άγνωστον. Πάντως ιδιωτικά πληροφορία αναφέρουν ότι ετραυματίσθησαν πολλοί. Ακολουθώς οι σταφιδοπαραγωγοί επιβληθέντες επί των στρατιωτικών τμημάτων αφώπλισαν τους οπλίτας και αρπάσαντες τα όπλα των εισήλθον εις την Πύλον, όπου προέβησαν εις κατάλυσιν των αρχών, σύλληψιν ομήρων και εις ταραχάς, των οποίων η έκτασις αγνοείται μέχρι της στοιγμής λόγω της ασκουμένης λογοκρισίας και της επικρατήσεως εισέτι εκρύθμου καταστάσεως. Εις την Πύλον οι σταφιδοπαραγωγοί περάλαβον τα πτώματα των νεκρών της χθεσινής εσπέρας, φέροντες δε ταύτα επί φορείων επί κεφαλής της διαδηλώσεως, εξεκίνησαν δια τας Καλάμας. Εν τω μεταξύ απεσταλμένοι των αρχών αναχωρήσαντες εκ Καλαμών εσπευσμένως διεβίβασαν εις τους σταφιδοπαραγωγούς υστάτην έκκλησιν να επιστρέψουν εις τα χωρία των, διότι επ' ουδενί λόγω θα ηδύναντο να εισέλθουν εις την πόλιν των Καλαμών, έξωθι της οποίας έχουν παραταχθεί ισχυραί αστυνομικά δυνάμεις. Οι σταφιδοπαραγωγοί εδέχθησαν με ύβρεις το μήνυμα των αρχών και συνέχισαν την πορείαν των προς Καλάμας, όπου υπελογίζαν ότι θα έφθαναν το απόγευμα. Είχον την πρόθεσιν να καταλύσουν τας αρχάς και να καταλάβουν την πόλιν, κρατούντες ως ομήρους τους προϊσταμένους των αρχών, μέχρι αποδοχής των αιτημάτων των.

**Ενοπλοι εξεγερμένοι
από Γαργαλιάνους σε Φιλιατρά**
Εξ άλλου περί τους 10 χιλιάδες σταφιδοπα-

ραγωγοί κατελθόντες εκ των πέριξ χωρίων εις Γαργαλιάνους, πνώθησαν μετά των εκεί σταφιδοπαραγωγών και μετέβησαν εις Φιλιατρά, όπου έφθασαν την 11ην πρωινήν, αφού προηγουμένως εις Γαργαλιάνους κατέλυσαν τας αρχάς και αφώπλισαν τους οπλίτας. Προ της πόλεως των Φιλιατρών απέκρουσε τους σταφιδοπαραγωγούς ισχυρά δύναμις στρατού και χωροφυλακής με πολυβόλα, η οποία ήρχισε πυροβολούσα εναντίον των. Οι σταφιδοπαραγωγοί πυροβολούντες δια των όπλων τους και αντιπυροβολούμενοι, εισήλθον εις την πόλιν και κατέλυσαν τας αρχάς. Τα πλήθη συνεκντρώθησαν προς του τηλεγραφείου και διεβίβασαν προς τους στρατιωτικούς επόπτας τελεσίγραφον, ζητούντες άμεσον απάντησιν της Κυβερνήσεως και άρσιν του στρατιωτικού νόμου, διότι διαφορετικά θα φονεύσουν τους ομήρους και θα καύσουν τα δημόσια καταστήματα.

Επίθεση στον ΑΣΟ στην Αγία Κυριακή, μάχη στα Φιλιατρά

Ακολουθώς οι σταφιδοπαραγωγοί ηκολούθησαν την οδόν την άγουσαν εις το επίνειον των Φιλιατρών Αγίαν Κυριακήν, φέροντες μαζί των δοχεία πετρελαίου ίνα πυρπολήσουν τα εκεί ευρισκόμενα συγκροτήματα δεξαμενών του ΑΣΟ. Εις Αγίαν Κυριακήν οι σταφιδοπαραγωγοί προέβησαν εις απεριγράπτους ταραχάς και λεπλασίας, θέσαντες πυρ εις τας εγκαταστάσεις του ΑΣΟ και λεπλατήσαντες το τελωνοφυλακείον. Ακολούθως επέστρεψαν εις τα Φιλιατρά, όπου εν τω μεταξύ είχαν φθάσει εκ Κυπαρισσίας, δι' επιταχθέντων 11 αυτοκινήτων, ισχυρά δύναμις εξ ενός λόχου στρατού μετά πολυβόλων. Αι δυνάμεις αύται ήλθον εις νέαν σύγκρουσιν περί ώραν 11.20' εντός των Φιλιατρών μετά των σταφιδοπαραγωγών, οι οποίοι επέστρεψαν εξ Αγίας Κυριακής.

Συνήφθη μεταξύ στρατού και διαδηλωτών κρατερός αγών, διαρκέσας επί ώρας, ριφθέντων εκατέρωθεν πολλών πυροβολισμών.

Πολλοί των σταφιδοπαραγωγών ωχυρώθησαν εις το τηλεγραφείον και εκείθεν επυροβόλουν.

Ερρίφθησαν εκατοντάδες σφαιρών. Η συμπλοκή εξηκολούθησε πέραν της μεσημβρίας, με χρήσιν όπλων και πολυβόλων, ενώ αι γυναίκες και τα παιδιά έρριπτον λίθους. Ιδιωτικά πληροφορία αναφέρουν ότι υπάρχει εκατέρωθεν μέγας αριθμός τραυματιών.

Μίαν ώραν αργότερον, ο επί κεφαλής της στρατιωτικής δυνάμεως Φιλιατρών απέστειλε διαγγελέα εις Κυπαρισσίαν ζητώντας ενισχύσεις, καθ' όσον η συμπλοκή εξηκολούθη.

Στρατιωτικός νόμος και συγκοινωνιακός αποκλεισμός

Πράγματι εστάλη εκ Κυπαρισσίας έτερος λόχος στρατού, τα έκτοτε δε επακολουθήσαντα αγνοούνται καθόσον ο νομός Μεσσηνίας ευρίσκεται εν συγκοινωνιακώ αποκλεισμώ.

Αι ληφθείσαι την μεσημβρίαν ειδήσεις αναφέρουν, ότι η κατάσταση εις είναι σφόδρα ανησυχητική και ότι εάν δεν επικρατήση σύνεσις η έκτασις των γεγονότων εις αιματοχυσίαν, θα είνε τρομακτική.

Σημειωτέον, ότι τα μέτρα τάξεως των αρχών ολοένα εντείνονται, εξιχθέντα μέχρι του σημείου ώστε να ασκήται αυστηρά επίβλεψις επί των επιβατών των αμαξοστοιχιών, καθώς και εις το ταχυδρομείον προς πρόληψιν μεταβίβάσεως δημοσιογραφικών πληροφοριών. Επίσης εις τα τηλεγραφεία επεβλήθη από της πρώϊας αυστηρά λογοκρισία και αυστηρότατος προληπτικός έλεγχος των τηλεγραφημάτων του Τύπου. Αξιωματικοί εγκατεστημένοι εις τα τηλεγραφεία, απαγορεύουν εις απεσταλμένους των εφημερίδων πάσαν επικοινωνίαν. Τα μέτρα αυτά, καθώς και η κήρυξις του στρατιωτικού νόμου εφαντίσαν περισσότερον τους σταφιδοπαραγωγούς. Εις το χωρίον Μπισκίνι της Ολυμπίας, οι σταφιδοπαραγωγοί συνέλαβαν τον διευθυντήν του εργοστασίου του ΑΣΟ κ. Κριάλην και τον κρατούν ως όμηρον.

Εξ άλλου εξεδηλώθη λόγω των γεγονότων της Μεσσηνίας ερεθισμός και εις τον νομόν Ηλείας, όπου πολλοί πρόεδροι συνεταιρισμών ήρχισαν να προπαγανδίζουν την εξέγερσιν των εκεί πληθυσμών, εξ αλληλεγγύης προς τους

Μεσσηνίους. Λόγω τούτου ο Νομάρχης Ηλείας εκάλεσεν επειγόντως εις Πύργον τους προέδρους συνεταιρισμών και τους κοινοτάρχας και τους κατέστησεν υπευθύνους διά τυχόν εξέγερσιν των Ηλείων αγροτών.

Ο Κουλαμπάς στα Φιλιατρά

Επίσημον τηλεγράφημα εκ Κυπαρισσίας ληφθέν την εσπέραν σήμερον εις την εν Πάτραις Ανωτέραν Διοίκσιν Χωροφυλακής εκ μέρους του ευρισκομένου εκεί ανωτέρου διοικητού χωροφυλακής κ. Βεργογιαννοπούλου, αναφέρει τα εξής: “Όραν 10.15’ τηλεφωνεί υπομοίραρχος εκ Φιλιατρών, ότι κατέφθασαν εκεί πολλοί ένοπλοι εκ διαφόρων χωρίων της περιφερείας και εκ Γαργαλιάνων, προς τους οποίους ωμίλησε ο Κουλαμπάς. Ακολούθως απεμάκρυναν την εκεί στρατιωτικήν δύναμιν και μετέβησαν εις το τηλεγραφείον, αξιούντες να επικοινωνήσουν μετά του κ. υπουργού των Εσωτερικών, απειλούντες να κατέλθουν από στιγμής εις στιγμήν εις Κυπαρισσίαν και οδεύσουν εις Καλάμας”. Αι τηλεφωνικαί και τηλεγραφικαί γραμμαί είναι ημικατεστραμμέναι λόγω των συγκρούσεων. Την νύκτα ανεχώρησαν εκ Πατρών διά Κυπαρισσίαν δύο έκτακτοι αμαξοστοιχίαι, φέρουσαι δύο λόχους στρατού μετά πολυβόλων του 12ου Πεζικού Συντάγματος⁽⁴³⁾.

«Ανάστασις των σκλάβων του κάμπου»

Ο ίδιος την επόμενη ημέρα συνεχίζει την περιγραφή των γεγονότων στην “Ακρόπολη”: “Το επαναστατικόν διήμερον που επέρασεν η Μεσσηνία και το οποίον ήρχισε το βράδυ της Κυριακής με τα αιματηρά γεγονότα της Πύλου, έληξε μόλις σήμερα (28/9) οπότε εξακαθαρίσθη κάπως η κατάσταση. Ακόμη όμως διατελούμεν εδώ υπό την ζωηράν επήρρειαν των ταραχωδών γεγονότων, που συνεκλόνησαν απ’ άκρου εις άκρον τον Μεσσηνιακόν κάμπον και τα οποία, εις εντελώς περιωρισμένην ευτυχώς κλίμακα, συνεχίσθησαν και σήμερον εις την Κυπαρισσίαν περίξ της οποίας παρέμειναν συγκεντρωμένοι καθ’ όλην την νύκτα πολλαί εκατοντάδες σταφιδοπαραγωγών, επιδιωκόντων να εισέλθουν

την πρωΐαν εις την πόλιν και καταλύσουν τας αρχάς.

Πάντως όπως θ’ αναφέρω κατωτέρω λεπτομερώς, η απόπειρα αύτη τελικώς απέτυχε και οι συγκεντρωμένοι παραγωγοί διελύθησαν, έτσι δε εξέλειψε και η τελευταία επαναστατική εστία, πράγμα που επέφερε την ηρεμίαν - όση ηρεμία είναι δυνατόν να υπάρξη μετά τα φοβερά γεγονότα των δύο ημερών που επέρασαν - εις την κατασπαραχθείσαν Μεσσηνίαν.

Μια εικόνα των γεγονότων αυτών, σας έδωσα χθες με τας σημειώσεις που κατώρθωσα να αποστείλω διά του μηχανοδηγού της αμαξοστοιχίας εις τον εν Πάτραις ανταποκριτήν της “Ακροπόλεως” διά να σας τας διαβιβάση αυτός διότι άμεσος επικοινωνία με τας Αθήνας ήτο απολύτως αδύνατος χθες, δεδομένου μάλιστα ότι κατά την διάρκειαν των ταραχών ευρέθην εις το πλέον επικίνδυνον σημείον -την Κυπαρισσίαν- όπου επαναλαμβάνω, και σήμερον ακόμη, εσημειώθησαν σκηναί, διότι οι συγκεντρωθέντες εδώ, μολονότι απέμειναν μόνοι, επέμεναν να αρνούνται να διαλυθούν και να θέλουν να καταλάβουν την πόλιν.

Σήμερον συμπληρώνω την εικόναν αυτήν. Η εξέγερσις ήρχισεν εδώ, ολίγον πριν γνωσθή η κήρυξις του στρατιωτικού νόμου, οπότε μερικοί κάτοικοι Γαργαλιάνων, πριν καταληφθούν από την απαγόρευσιν μετακινήσεως των σταφιδοπαραγωγών από της μιας πόλεως εις την άλλην, έφθασαν εδώ και αφηγήθησαν, ότι το βράδυ είδαν προς την κατεύθυνσιν της Πύλου τις θεόρατες φλόγες, που ανεδίδοντο από τα καιόμενα γραφεία των Γενικών Αποθηκών (Διαχειρίσεως του Σταφιδικού Οργανισμού).

Μέχρι της ώρας αυτής, αι αιματηραί συγκρούσεις της Πύλου ήσαν εδώ άγνωστοι και μόνον αργότερα έφθασαν αι σχετικά πληροφορία, αι οποίαι ανέφεραν ότι υπήρχαν πολλοί νεκροί και τραυματίαι, χωρίς όμως εξακριβωμένον αριθμόν. Η είδησις αύτη ήταν αρκετή να εξάψη ακόμη περισσότερον τα ήδη εξημμένα πνεύματα των συγκεντρωμένων και εν αναμονή διατελούντων σταφιδοπαραγωγών. Από άκρου εις άκρον της Τριφυλίας μετεδόθη αστραπιαίως

το προσκλητήριο σάλπισμα: - Παραγωγοί εις τα όπλα!

Και πράγματι, οι σταφιδοπαραγωγοί ως λαίλαψ εξεχύθησαν από τα σπίτια των και συνεκέντρουντο εις τας πλατείας των χωρίων αναμένοντες το γενικότερον σύνθημα της κοινής συγκεντρώσεως και προελάσεως. Όλην την νύκτα της Δευτέρας προς Τρίτην δεν κοιμήθησαν. Εξενύχτησαν περιφερόμενοι εις τους δρόμους των χωρίων των, παρασύροντες τους ολίγους διστάζοντες εις τον αγώνα, ενώ άλλοι έκρουον ακατάπαυστα τους κώδωνες των εκκλησιών πενθίμως.

Ενας άγνωστος διαρχόμενος κατά την νύκτα αυτήν τα μέρη εκείνα και ακούων την συναυλίαν των κωδώνων των εκκλησιών και τους αλαλαγμούς των συγκεντρωμένων χωρικών, θα ενόμιζεν ασφαλώς ότι οι άνθρωποι αυτοί εόρταζαν την Ανάστασιν του Χριστού! Και ανάστασιν πράγματι εώρταζαν, αλλά την “ανάστασιν των σκλάβων του κάμπου”, όπως οι ίδιοι την αποκαλούσαν.

Το ίδιο ακριβώς βράδυ των αιματηρών γεγονότων της Πύλου, η Αγροτική Τράπεζα φοβούμενη ότι θα επηκολούθει γενική εξέγερσις και ότι οι οφειλέται της σταφιδοπαραγωγοί θα “εσήκωναν” τον σταφιδόκαρπον από τα αλώνια διά να μη προλάβη αυτή και ενεργήση κατάσχεσιν, έστειλε περί τους δέκα μισθοφόρους εις το χωρίον Χαλαζώνι, διά να φυλάξουν τον σταφιδόκαρπον, που ήτο εκτεθειμένος προς αποξήρανσιν εις τα αλώνια των οφειλετών της του χωρίου αυτού. Μόλις επληροφορήθησαν τούτο οι εξηγηγμένοι κάτοικοι του χωρίου, μετέβησαν εν σώματι και συνέλαβαν τους αποσταλέντας δέκα φύλακας της Τραπέζης και αφού τους εκακοποίησαν, τους έδιωξαν εκ του χωρίου τους κακώς.

Εν τω μεταξύ η Κυπαρισσία εξύπνησε το πρωί της Τρίτης μέσα εις μια ατμόσφαιραν αγανακτήσεως. Από το βράδυ της προηγούμενης είχε γνωσθή ότι όλοι οι σταφιδοπαραγωγοί από την Πυλίαν και την Τριφυλίαν πτοιμάζοντο να πραγματοποιήσουν πορείαν πείνης προς τας Καλάμας, επιτάσσοντες όλας τας αμαξο-

στοιχίας που θα συνάντων καθ’ οδόν. Πολλοί κάτοικοι δεν κοιμήθησαν. Άλλοι διενευκτέρευσαν εις τους αγρούς. Άλλοι είχαν εξέλθει εις προϋπάντησιν των διαδηλωτών, διαδηλούντες και αυτοί την πίστην των εις τον αγώνα των σταφιδοπαραγωγών.

Πανικός και σύγχυσις

Πάντως αι πρώται ώραι της πρωΐας της Τρίτης ήσαν ώραι αγωνίας διά τους Κυπαρισσιώτας. Και η αγωνία αυτή μετεβλήθη εις πανικόν και σύγχυσιν, όταν περί τις 8.30 π.μ. ανακοινώθη υπό του εις το τηλεγραφείον εγκατεστημένου ανωτέρου διοικητού Χωροφυλακής Πελοποννήσου συνταγματάρχου κ. Βεργογιαννοπούλου ότι εκηρύχθη στρατιωτικός νόμος καθ’ όλον τον Νομόν Μεσσηνίας, αιρομένης της ισχύος των άρθρων 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 18 και 100 του Συντάγματος. Τον πανικόν αυτόν και την σύγχυσιν των κατοίκων ενίσχυον έτι πλέον τα έκτακτα μέτρα και αι νευρικά κινήσεις των αρχών και αι παντός είδους διαδόσεις που εκυκλοφόρουν.

Ελέγето επί παραδείγματι, εκ μέρους ιδιωτών και σωφέρ οι οποίοι ήρχοντο εκ Φιλιατρών, ότι μετά την κήρυξιν του στρατιωτικού νόμου, οι σταφιδοπαραγωγοί έγιναν έξω φρενών, ότι ωπλίσθησαν, ότι παρέλαβον τα γυναικόπαιδά των και είνε έτοιμοι να αγωνισθούν μέχρις εσχάτων.

Την 11ην ακριβώς αφικετο η αμαξοστοιχία εκ Καλαμών, εκ της οποίας απεβιβάσθη εις λόχος στρατού με πλήρη οπλισμόν και επί πλέον με τέσσαρα πολυβόλα. Ο λόχος αυτός απεστάλη αμέσως υπό τον λοχαγόν κ. Πίκουλαν εις Φιλιατρά, προς ενίσχυσιν της εκεί υπάρχουσας δυνάμεως και με την εντολήν όπως πάση θυσία ανακόψη την πορείαν των διαδηλωτών προς Κυπαρισσίαν.

Τα Φιλιατρά στο επίκεντρο

Ολίγον αργότερον ήρχετο εκ Φιλιατρών η ανατριχιαστική πληροφορία:

- Τα Φιλιατρά καίονται!

Η αόριστος αυτή κατ’ αρχήν φήμη, ήρχισε

ολίγον κατ' ολίγον να παίρνει μορφήν πιο συγκεκριμένην. Ελέγето δηλαδή, ότι οι συγκεντρωμένοι παραγωγοί, υπερβαίνοντες μαζί με τα γυναικόπαιδα τας δέκα χιλιάδας και ωπλισμένοι με όπλα, μαχαίρια, αξίνας, κλαδευτήρια, τσεκούρια κλπ. εισήλθον εις την πόλιν, αφώπλισαν την υπάρχουσαν δύναμιν και κατέλαβον το τηλεγραφείον. Προσετίθετο όμως ότι εν τω μεταξύ κατέφθασεν ο αποσταλείς εκ Κυπαρισσίας λόχος και ήρχισε να βάλη κατά του τηλεγραφείου με μάλικνερ και πολυβόλα και ότι επειδή οι παραγωγοί απήντησαν συνήφθη φοβερά μάχη, καθ' ην πολλοί εφονεύθησαν και ετραυματίσθησαν εκατέρωθεν.

Πανικός στο στρατό που κινητοποιεί μεγάλες δυνάμεις

Αυτές ήσαν οι κατοπινές πληροφορίες, που απεκορύφωσαν την αγωνίαν και τον πανικόν του κόσμου. Και το φοβερώτερον ήτο, ότι όλα τα κατόπιν αγγελλλόμενα γεγονότα ήσαν μάλλον επιβεβαιωτικά των φημών αυτών.

Εις τας δώδεκα επί παραδείγματι, καταφθάνει άλλος λόχος με έτερα δύο πολυβόλα, ο οποίος αποστέλλεται προς φρουρήσιν της προς την Κυπαρισσίαν εισόδου του δρόμου των Φιλιατρών. Εις το τηλεγραφείον εξ άλλου οι υπηρεσιακές πολεμικές συνδιαλέξεις και τα τηλεφωνήματα με τα υπουργεία και τας διοικήσεις και με την Νομαρχίαν δίνουν και παίρνουν.

Ο ανώτερος διοικητής Πελοποννήσου τον οποίον βλέπομε επανειλημμένως και ρωτούμε, αρκείται μόνον εις το να μας τονίζει το “σκούρο” της καταστάσεως και διαρκώς να μας επαναλαμβάνη με κάποιαν ταραχήν, ότι “κινδυνεύουμε να εμπέσουμε εις τας απαγορευτικές διατάξεις του στρατιωτικού νόμου και ότι είνε προτιμώτερο να απομακρυνθούμε από τα τηλεφωνεία αν δεν θέλουμε να καθήσωμε στο εδώλιο του στρατοδικείου”. Παρά την σύγχυσιν αυτήν και την αγωνίαν, κατορθώνομεν να γίνωμεν κοινωνοί ωρισμένων τηλεφωνικών συνδιαλέξεων εξαιρετικά ενδιαφερουσών.

Εις μίαν εξ αυτών, η οποία διεξήχθη με τον στρατιωτικόν διοικητήν Καλαμών, όταν αυτός

είπεν ότι κατά πληροφορίας του, οι Πύλιοι ένοπλοι υπό τον Διακουμογιαννόπουλον οδεύουν προς Καλάμας, ο κ. Βεργογιαννόπουλος του απήντησε:

- Στείλε έναν αξιωματικό να πη στον επί κεφαλής Διακουμογιαννόπουλον, ότι τον παρακαλεί ο πατριώτης του Βεργογιαννόπουλος να αφήση τον αγώνα και να συστήσει στους οπαδούς του να γυρίσουν πίσω, γιατί άλλως θα γίνη χρήση όπλων.

Αργότερα πάλιν εις άλλην συνδιάλεξίν του, με τον ίδιον διοικητήν έλεγεν ότι “πρέπει να αποστείλει με έκτακτον τρένο, όσες δυνάμεις έχει και δεν έχει το Σύνταγμα των Καλαμών”.

Εις τρίτην συνδιάλεξίν του με τον σταθμάρχην Γαργαλιάνων ελάμβανε από εκείνον τας ανησυχαστικές πληροφορίας, ότι η δύναμίς του εσταμάτησε κάθε ενέργειαν και τηρεί στάσιν παθητικήν, ότι ο εξηγριωμένος κόσμος εξέσχισε τα τοικοκολλήματα περί κηρύξεως του στρατιωτικού νόμου και ότι αυτός δεν είνε εις θέσιν να κάμη τίποτε.

Αργότερα πάλιν εις άλλην συνομιλίαν με τον αστυνομικόν διοικητήν Ζαχάρως, του έδιδε διαταγή, όπως τεθή επικεφαλής όλης της δυνάμεως Ζαχάρως και Κακοβάτου και έλθη εσπευσμένως εις Κυπαρισσίαν.

Ολαι αυτάι αι ανησυχαστικάι πληροφορίαί μαζί με τας νευρικές κινήσεις των αρχών και των ανησυχιών των κατοίκων, παρουσιάζουν μίαν εικόναν της καταστάσεως και της εξελίξεως της άκρως ζοφεράν, αλλά και αμφίβολον.

Από τα Φιλιατρά επίσης δεν έφθασαν καλαί πληροφορίαί, εις επανειλημμένας τηλεφωνικάς κλήσεις ούτε φωνή ούτε ακρόασις εδίδετο απ' εκεί. Αι συκοινωνίαί είχαν σταματήσει. Κατόπιν όλα τα αυτοκίνητα της Κυπαρισσίας είχαν επιταχθή από της πρωΐας και απηγορεύετο ρητώς εις πάντας ανεξαιρέτως να αναχωρήσουν διά Φιλιατρά.

Αυτή ακριβώς η έλλειψις πληροφοριών από τα Φιλιατρά, εδημιούργησε την πεποίθησιν, ότι εκεί εξετυλίσσοντο ή τουλάχιστον θα εξετυλίσσοντο γεγονότα τα οποία απαιρητήτως έπρεπε να πληροφορηθώμεν. Πώς όμως να

φθάση κανείς έως εκεί, αφού ουδέν μέσον συγκοινωνίας υπήρχεν;

Αυτόπτες μάρτυρες στα Φιλιατρά

Μέσα εις την αμχανιάν αυτήν ενεφανίσθη ο από μηχανής Θεός υπό την μορφήν ενός... αυτοκινήτου κρυμμένου μέσα εις τους ελαιώνας, του μόνου που δεν είχε επιταχθή. Επείσαμεν τον οδηγόν του να το θέσῃ εις κίνησιν και να προσπαθήσῃ να ξεκινήσῃ μέσα εις την απαγορευμένην ζώνην, με το πρόσχημα ότι το αυτοκίνητόν του μεταφέρει το ταχυδρομείον.

Διά την επιτυχεστέραν εμφάνισιν της ταχυδρομικής ιδιότητος του οχήματος, που πρόκειται να μας εξυπηρετήσῃ, δένουμε πλάι του μια κάσα, εις την οποίαν χαράσσουμε με κατράμι την ένδειξιν “Τ. Τ. Τ”. Ετι ξεκινούμε. Στο δρόμο δεν υπάρχει ψυχή. Όλα τα κτήματα έχουν εγκαταλειφθῇ ἔρημα. Μόλις πλησιάζουμε στα Φιλιατρά βλέπουμε πού και πού αραιούς ενόπλους να περιφέρονται μέσα στα κτήματα. Ένα ελαιοπερίβολο εἶνε γεμάτο ενόπλους. Πιο πέρα σ’ ἓνα ερημοκκλήσι ἐπὶ της δημοσίας οδοῦ, ἀπέχον περί τα πέντε λεπτά ἀπὸ τα Φιλιατρά, ἔχουν στρατοπεδεύσει αι ἐνοπλοι δυνάμεις εις παράταξιν ἐπιθέσεως. Τα πολυβόλα στη θέσι τους και οι εφεδρείες επίσης. Αφήνουμε το αυτοκίνητο στην εἰσοδο της πόλεως και προχωρούμε πεζή.

Στην πλατεία της πόλεως σωστή αλλοφροσύνη ἀπὸ την πολυκοσμία. Όλα τα καταστήματα εἶνε κλειστά. Στα σπίτια δεν ἔχει μείνει κανείς. Ούτε μωρό, ούτε γηρά, ούτε ἀνάπυρος. Και οι εργάτης της οδοποιίας και οι κτίστες και οι υποδηματοποιοί και ὅλοι οι ἄλλοι ἔχουν συγκεντρωθῇ με τα γυναικόπαιδα. Εξωτερικῶς εἶναι ἀσπλοῖ. Τα ὅπλα τα ἔχουν εγκαταλείψει προς στιγμὴν κατόπιν συστάσεως της ἐπιτροπῆς που τους οδηγεί.

Εδὼ μαθαίνουμε και την ἀλήθεια των πρωινών σκηνών:

- Το πρωί, μας λέγουν, εἶχαμε συγκεντρωθῇ ἐδὼ ἐνοπλοι ὅλοι οι κάτοικοι των γύρω περιφερειών με τα γυναικόπαιδα. Εμάθαμε τις χθεσινές σκηνές στην Πύλο, εδιδάσαμε τις δη-

λώσεις Στεφανοπούλου, που τις θεωρούμε υβριστικές, και λάβαμε ἀπόφαση πλέον να αγωνισθούμε για το ψωμί μας. Θα πεθάνουμε; Τι μας ενδιαφέρει; Τι σήμερα, τι μετὰ δύο μήνες, όταν θα ἔρθῃ ο δανειστής και θα μας πάρῃ την τελευταία μας πεντάρα. Όταν φθάσαμε ἐδὼ, μάθαμε την κήρυξιν του στρατιωτικού νόμου”.

Τότε κατηγανακτισμένοι ἐπροχωρούσαμε, ἀφού προηγουμένως ἀφήσαμε τα ὅπλα μας. Για μόνον ὅπλο εἶχαμε τώρα μαύρες σημαίες που ἔγραφαν “3.000 ἢ θάνατος”, “Καρχαρίες κάτω”, “Σκλάβοι ξυπνάτε”.

Στην εἰσοδο της πόλεως πέρασαμε μπρος σε προτεταμένα ὅπλα. Εμεῖς, ἀσπλοῖ, ἐπήραμε τις γυναῖκες και τα παιδιά μας, τα βάλαμε μπροστά και εἶπαμε στους φαντάρους:

- Κτυπήστε τις μπότες σας, τα ἀδέρφια σας και τα παιδιά σας!

Οι στρατιῶτες συνεκινήθησαν πράγματι και όταν τους δόθηκε η διαταγή να πυροβολήσουν, ἄρχισαν να ρίχνουν στον αέρα. Τα πολυβόλα επίσης ἐβάλλαν, θα ἐπέσαν ἄνω των χιλίων πυροβολισμών. Εμεῖς ἐφοβηθήκαμε και ἐστρέψαμεν προς το τηλεγραφεῖο, το οποίο και καταλάβαμε. Αμέσως ξαναπήραμε τα ὅπλα και ἀποφασίσαμε να ἀμυνθούμε.

- Και τώρα τι θα κάμετε; τους ηρωτήσαμε.

- Περιμένουμε ἐδὼ τους Γαργαλιανιώτες οι οποίοι τώρα ἔχουν συγκεντρωθῇ στο “Λαγκούβαρδο” μεταξύ Γαργαλιάνων και Φιλιατρών και οδεύουν προς τα ἐδὼ. Απὸ ἐδὼ θα τραβήξουμε γραμμὴ προς την Αθήνα, παρασύροντας ὅσους θέλουν να ακολουθήσουν. Οσα τραῖνα βρούμε στο δρόμο, θα τα ἐπιτάξουμε. Οι ἀπειλές δεν μας πτοοῦν. Και στο κάτω-κάτω βλέπεις ἐδὼ; Και ἓνας ἀπὸ τους συνομιλητάς μου δείχνει μια πελώρια ἀμφίστομη που κρύβει κάτω ἀπὸ το σακκάκι του, ἐνὼ ἓνας ἄλλος μας δείχνει επίσης φυσιγγία δυνάμιτιδος που κρύβονται επίσης κάτω ἀπὸ το σακκάκι. Δέον να σημειωθῇ, ὅτι ἔχουν ἐξοδεύσει περί τας 4.000 δραχμῶν και να ἔχουν ἐφοδιασθῇ με φυσιγγία δυνάμιτιδος και χειροβομβίδας. Την 4ην ἀπογευματινὴν διεδόθη εις την Κυπαρισσίαν, ὅτι

«Μεσσήνιοι σταφιδοπαραγωγοί ένοπλοι βαδίζοντας καθ' ομάδας δια να εισέλθουν εις την Κυπρισσίαν»

οι εκ Γαργαλιάνων διαδηλωταί έφθασαν εις Φιλιατρά και ότι έγινε η εκκίνηση προς Κυπρισσίαν.

Εως την ιδίαν ώραν σκοτεινή παρέμενε η εξέλιξις της καταστάσεως εις Πύλον. Μόλις την 4 1/2 κατωρθώθη να επικοινωνήση ο ανώτερος διοικητής, ο οποίος έλαβε την πληροφορίαν, ότι επικρατεί ησυχία εις Πύλον.

Συγχρόνως εγνώσθησαν τα ονόματα των κάτωθι θυμάτων των αιματηρών σκηνών της Κυριακής. Νεκροί: Κ. Τσαπάλας 50 ετών εκ Κυνηγού. Τραυματίαι: Ι. Βλαστάρης εκ Πηδάσου, βαρέως τραυματισμένος. Μπουγάς Βασ. εκ Κυνηγού, βαρέως τραυματισμένος. Υπάρχουν και πολλοί ελαφρώς τραυματισμένοι, τα ονόματα των οποίων δεν εγνώσθησαν.

Ετσι εξετυλίχθησαν τα πρώτα γεγονότα εις τον αναταραχθέντα απ' άκρου εις άκρον μεσοσηνιακόν κάμπον. Την θλιβεράν συνέχειαν, που επηκολούθησε το απόγευμα ιδίως, σας

έδωκα χθες με τις σημειώσεις που μετέφερεν ο μηχανοδηγός της αμαξοστοιχίας εις τον εν Πάτριας ανταποκριτήν της “Ακροπόλεως”, ο οποίος και σας την μετεβίβασεν.

Εληξαν τα γεγονότα; Η απάντησις δεν πρέπει, δεν μπορεί να είναι καταφατική. Διότι διελύθησαν, βέβαια, οι συγκεντρώσεις. Ο αναβρασμός όμως υπάρχει και συγκρούσεις δεν σημειούνται, διότι υπάρχουν και τα αιτήματα και μόνον η λύσις αυτών θα σταματήσει και τον αναβρασμόν των σταφιδοπαραγωγών.

Τα γεγονότα στο Ροντάκι

Το τελευταίον επεισόδιον του επαναστατικού διημέρου συνέβη σήμερον (28/8) περί την μεσημβρίαν έξωθι της Κυπρισσίας και παρά την θέσιν “Ροντάκι” μεταξύ του στρατού και των παραμεινάντων καθ' όλην την νύκτα έξωθι της Κυπρισσίας σταφιδοπαραγωγούς, οι οποίοι εσκόπουν να εισέλθουν την πρωίαν και κατα-

λάβουν την πόλιν.

Επί τη προόψει αυτού, αι στρατιωτικάί αρχαί έλαβον όλως έκτακτα μέτρα. Παρά τα μέτρα όμως αυτά, οι συγκεντρωμένοι παραγωγοί δεν πνόουν να παραιτηθούν του σκοπού των, ούτω δε η σύγκρουσις μεταξύ αυτών και του στρατού εφαιnéτο αναπόφευκτος, μέλλουσα δε να έχη συνεπειάς άνευ προηγουμένου. Τέλος, όμως, μεταξύ της πλειονότητας των παραγωγών επεκράτησαν ψυχραιμότεραι σκέψεις, ιδίως όταν επιτροπή αυτών μεταβάσα εις την Κυπαρισσίαν, ίνα διαπραγματευθή τα αιτήματά των, επέστρεψε και ανεκοίνωσεν, ότι η κυβέρνησις θα παρείχε ευνοϊκάς λύσεις εις τα αιτήματα των παραγωγών και συνάμα θα περιώριζε εις στενήν κλίμακα τας συλλήψεις.

Κατόπιν τούτου, οι περισσότεροι επείσθησαν να διαλυθούν. Αρκετοί όμως θερμόαιμοι ηρνήθησαν, μια δε ομάς εξ αυτών, αποτελουμένη εξ εκατόν περίπου, ιδίως εκ των νεαρωτέρων, επροχώρησε και έφθασεν εις μικράν απόστασιν από της πόλεως. Ο επικεφαλής της εκεί ευρισκομένης δυνάμεως υπολοχαγός κ. Βαρούχος

τους συνέσπρε ζωηρώς να σταματήσουν, επειδή δε ούτοι όχι μόνον ηρνήθησαν, αλλ' άρχισαν πυροβολούντες και ρίπτοντες κατά των στρατιωτών λίθους, διάφορα γεωργικά εργαλεία κλπ. διέταξε τους υπ' αυτόν άνδρας να πυροβολήσουν, ως και πράγματι εγένετο. Ταυτοχρόνως από τα υψώματα ήρχισαν πυροβολούντα εις τον αέρα προς εκφοβισμόν και τα άλλα στρατιωτικά τμήματα. Τότε οι σταφιδοπαραγωγοί αντεληφθέντες ότι ευρίσκοντο εις αληθή ζώνην πυρός και ότι πάσα περαιτέρω αντίστασις των θα ισοδυνάμει προς αληθινήν αυτοκτονίαν, ήρχισαν διαλυόμενοι. Διεσπάσθησαν εις διάφορους μικροομάδας, αι οποίαι ερρίφθησαν διά να σωθούν από το ενδεχόμενον των τραυματισμών από τας βολάς των στρατιωτών εις λάκκους και τα ρείθρα των δρόμων.

Τοιουτοτρόπως περί ώραν 1 1/2 ολόκληρος η συγκέντρωσις είχε διαλυθή και η τάξις αποκατασταθή. Από τους ριφθέντας πυροβολισμούς μόνον εις σταφιδοπαραγωγός ετραυματίσθη ελαφρώς εις την χείρα, τινές δε εμωλωπίσθησαν»⁽⁴⁴⁾.

Ο «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ» ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ

Ο μαχητικός «Ανεξάρτητος» κινητοποίησε ολόκληρη ομάδα συντακτών, παρουσίασε σπάνιες φωτογραφίες, ενώ η προσπάθεια υποστηρίχθηκε από τον ανταποκριτή του Νίκο Ηλιόπουλο (1228). Το κείμενο που συνοδεύει το πρώτο ρεπορτάζ της εφημερίδας για την εξέγερση των σταφιδοπαραγωγών, είναι χαρακτηριστικό των αντιλήψεων που εκφράζει:

«Πολύ φοβούμεθα ότι αι ανακριτικάί αρχαί αι επιφορτισθείσαι με την ανεύρεσιν των πραγματικών αιτίων των συγκρούσεων της Πύλου, οδεύουν μετά πολλής προχειρότητας εις το έργον των, αφού εις την εξέγερσιν των σταφιδοπαραγωγών της πόλεως ταύτης δεν κατώρθωσαν να διακρίνουν παρά μόνον τον... αιώνιον κομμουνιστικόν δάκτυλον, αυτήν την σανίδα σωτηρίας η οποία χρησιμοποιείται κατά κανόνα από τας διαφόρους αρχάς διά να καλύψουν ιδικάς των ατυχείς ενεργείας ή επιληψίμους παραλείψεις και, εν γένει τας ευθύνας των.

Η εξέγερσις της Πύλου, όπως άλλωστε και ολοκλήρου του νομού Μεσσηνίας, οφείλεται αποκλειστικώς και μόνον εις το ότι το πελωρίας σημασίας σταφιδικόν ζήτημα ελύθη επί τη βάσει κακών και πεπλανημένων εισηγήσεων. Εις ολόκληρος κόσμος νομοταγών και φιλησύχων πολιτών, όπως είνε και σταφιδοπαραγωγοί, δεν εξεγείρεται, δεν κατέρχεται από τας κωμπούλεις και τα χωρία του προς τας μεγάλας πόλεις με μαύρας σημαίας και δεν συγκρούεται εις φονικάς συμπλοκάς με τα όργανα της τάξεως, ωθούμενος προς τούτο από τα ανατρεπτικά στοιχεία. Ας λείψουν λοιπόν αι εύκολοι δικαιολογίαι.

Αλλως τε, και το γραφόμενον ότι δύο ηγούμενοι της κινήσεως κ. κ. Κουλαμπάς και Διακουμογιαννόπουλος είνε κομμουνισταί, δεν είνε αληθές. Ούτοι είνε απλοί αγωνισταί της αγροτικής σταφιδικής υποθέσεως και τίποτε περισσότερο»⁽⁴⁵⁾.

«ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΚΗΡΥΚΑΣ» ΚΑΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Ο φιλελεύθερος «Ημερήσιος Κήρυκας» παρουσίασε εκτενή ρεπορτάζ και αποκλειστικές φωτογραφίες από τις κινητοποιήσεις επικρίνοντας σκληρά την κυβέρνηση Τσαλδάρη, με τη βοήθεια του ανταποκριτή του και αρχισυντάκτη του «Θάρρους» Γιάννη Αναπλιώτη.

Σε ρεπορτάζ που υπογράφει ουσιαστικά επιρρίπτει τις ευθύνες στον τρόπο με τον οποίο πολιτεύτηκε ο υφυπουργός Εθνικής Οικονομίας Στεφανόπουλος:

«Εις την όλην κίνησιν των σταφιδοπαραγωγών δεν έλειψαν και οι κομμουνισταί. Αλλ' αυτοί είνε τόσοι ελάχιστοι ώστε να μη δικαιολογούνται τα γραφέντα εις τον κυβερνητικόν τύπον ότι η επανάστασις των σταφιδοπαραγωγών οφείλεται εις κομμουνιστικόν δάκτυλον ή ήτο προσχεδιασμένη από το σταφιδικόν συνέδριον των Γαργαλιάνων. Εκείνο το οποίον διεπίστωσα καθ' όλην την διαδρομήν μου από Πυλίας μέχρι Κυπαρισσίας είνε ότι εις τας μάζας των σταφιδοπαραγωγών υπήρχε και υπάρχει διάχυτος αναβρασμός κατά της κυβερνήσεως και του ΑΣΟ, ο οποίος δεν ήτο δυνατόν παρά μίαν ημέραν, είτε το ήθελον είτε δεν το ήθελον οι ελάχιστοι κομμουνισταί, οι οποίοι άλλωστε είνε αρκετά γνωστοί, να ξεχειλίση και να ωθήση τα πράγματα μέχρις ενόπλου ρήξεως. Και εις το σημείον αυτόν έγκειται το μεγάλο σφάλμα της κυβερνήσεως: Οτι δεν κατόρθωσε εγκαίρως να διΐδη την έκρυθμον αυτήν κατάστασιν και τον αναβρασμών των σκλάβων του μεσσηνιακού κάμπου, ώστε να φροντίση διά την κατά το δυνατόν ικανοποίησιν των δικαίων αιτημάτων τους.

Αλλ' όταν μια κυβέρνηση ως η σημερινή, δεν εφαρμόζει ενιαίαν και συστηματοποιημένην πολιτικήν επί των μεγάλων προβλημάτων της χώρας, και αφήνει κατά την προσφιλή τακτικήν της τον χρόνον να τα... λύση, δεν

πρέπει να εκπλήττουν κανένα ούτε αι ένοπλοι πορείαι των σταφιδοπαραγωγών, ούτε αι πυρπολήσεις των γραφείων του ΑΣΟ, ούτε και αι επαναστατικά ενέργειαι. Δυστυχώς η κυβέρνηση – περισσότερο δε ο πολύς σταφιδοσωτήρ κ. Στεφανόπουλος – αντί να σπεύση να διαφώτιση τον λαόν επί των μεγάλων δυσχερειών τας οποίας συναντά η σταφίς μας εις τας εξωτερικάς αγοράς λόγω του άγριου ανταγωνισμού της τουρκικής σουλτανίνας και της καλλιφορνιακής σταφίδος και να είπη εις αυτούς ωμώς ότι πρέπει να περιορίσουν τας αξιώσεις των και να μη αναμένουν μεγάλας τιμάς διά το προϊόν των, διότι εκτός των άλλων κακών και τα χρήματα του ΑΣΟ – 330 ολόκληρα εκατομμύρια ενεργητικών – διεσπασθήσονται εις διορισμούς αργομίσθων, ανυπάρχτου διαφημίσεις του προϊόντος κλπ. εθεώρησε καλόν να εκμεταλλευθή τον πόνον των σταφιδοπαραγωγών και να ασκήση μίαν – διατί να μην το είπωμεν; – ανήθικον δημαγωγίαν εις βάρος των υποσχόμενι υψηλάς τιμάς. Πώς θέλετε τώρα να πεισθή ο παραγωγός – ο καθυστερημένος Μεσσήνιος σταφιδοπαραγωγός – ότι η κυβέρνηση ή ο ΑΣΟ δεν είναι εις θέσιν να του δώσουν μεγαλειτέραν τιμήν εξαγοράς των πλεονασμάτων από τας 2900;

Ο κ. Στεφανόπουλος όταν το πρώτον ανέλαβε τα καθήκοντα του υφυπουργού της Εθνικής Οικονομίας και εγένετο ρυθμιστής του σταφιδικού ζητήματος, ετέθη εις εφαρμογήν μια πολιτική εσφαλμένη κατά βάσιν, όπως αποδεικνύεται κατά τρόπον χειροπιαστόν σήμερον. Αφού ανεκπρύχθη μόνος του σωτήρ της σταφιδοπαραγωγής και τον ηυνόπησε ότι και το επόμενον έτος – πέρυσι δηλαδή – η κατάσταση αυτή θα διετηρείτο και συνεπώς η τιμή τη σταφίδος θα εκυμαίνεται εις τα αυτά επίπεδα. Και έδωσεν υποσχέσεις εις τους παραγωγούς αφειδώς οργιάσας εις δημαγωγίαν. Πράκτορές του περιέτρεχον τότε την Ηλείαν και την Μεσσηνίαν και επροπαγάνδιζον υπέρ του σταφιδοσωτήρος.

Η κατάσταση αυτή της αισιοδοξίας εξέλιπε πέρυσι ότε τα πράγματα ννάγκασαν τον ΑΣΟ,

εισπογυμένου του κ. Στεφανοπούλου να ορίση χαμηλάς τιμάς εξαγοράς των σταφιδικών πλεονασμάτων αι οποίαι δεν εξησφάλιζον εις τον παραγωγών παρά μόλις 7,50 δραχμάς κατ' οκάν σταφίδος. Εξηγέρθησαν ως ήτο φυσικόν τότε οι σταφιδοπαραγωγοί, έκαμαν συλλαλητήρια, εθορύβησαν αλλ' εις μάτην.

Αι τιμαί έμειναν ως είχαν καθορισθή. Ο κ. υπουργός-σταφιδοσωτήρ όμως αντί να συνετισθή από τας εξεγέρσεις αυτάς και να παύση δίδων υποσχέσεις, εξηκολούθησε την ιδίαν τακτικήν. Εφέτος οι σταφιδοπαραγωγοί έχοντες την πικράν πείραν του παρελθόντος, ήρχισαν εγκαίρως να ενοχλούν τον κ. Στεφανόπουλον διά το σταφιδικόν ζήτημα και να του εφιστούν πάντοτε την προσοχήν του. Εκείνος όμως απήντα εις τας επιτροπάς στερεοτύπως.

- Έχετε εμπιστοσύνην εις εμένα και θα πωλήσετε την σταφίδαν σας εις υψηλάς τιμάς.

Όταν δε έφθασεν, όπως λέμε, το μαχαίρι στο κόκκαλο και ο κ. υπουργός ηναγκάσθη και εφέτος να λησμονήση άλλην μίαν φοράν τις υποσχέσεις του προς τους παραγωγούς, ήρχισε να καλλιεργείται εις την ύπαιθρον η ιδέα ότι δεν είναι δυνατόν οι παραγωγοί σταφίδος ν' απολαύσουν και εφέτος υψηλάς τιμάς διά το προϊόν των. Ποίος όμως τον πιστεύει σήμερον μετά τας τόσας πομφολυγώδης υποσχέσεις του; Να ένα ακόμη λάθος της κυβερνήσεως που ωδήγησεν εις την τελευταίαν επανάστασιν των σταφιδοπαραγωγών της Μεσσηνίας.

Αλλά επίσης ουσιαστικό λάθος είνε και αυτό: Πέρυσι ο κ. Στεφανόπουλος ενδιαφερόμενος διά τους σταφιδοπαραγωγούς της ιδιαιτέρας του εκλογικής περιφερείας του, τους Ηλείους, τους απεζημίωσεν αυτούς δι' όσας ζημίας είχαν υποστή εκ του περνοσοπόρου – ασθένεια η οποία δεν δικαιολογεί αποζημίωσιν – εγκαταλείψας εξ αντιθέτου τους Μεσσηνίους εις την τύχην των, πολλοί των οποίων μολονότι είχαν υποστή τεραστίας ζημίας εκ περνοσοπόρου, δεν απεζημιώθησαν. Η σκανδαλώδης αυτή ενέργεια του κ. υπουργού εκόλωσε πολύ τους Μεσσηνίους σταφιδοπαραγωγούς οι

οποίοι την ενεθυμήθησαν εφέτος και προέβησαν εις τας γνωστάς επαναστατικές πράξεις.

Ο,τι προέχει σήμερον, διά να τερματισθῇ ἀπαξ διά παντός η εκμετάλλευσις του σταφιδικού ζητήματος, είναι τούτο: Πρέπει η κυβέρνηση ευθύς μετά την πλήρη αποκατάστασιν της τάξεως εις την Τριφυλίαν και την Πυλίαν, να μελετήσῃ ευρύτατα το όλον ζήτημα της σταφίδος, υφ' ὅλας αὐτάς τας πλευράς και να καθορίσῃ μίαν ενιαίαν πολιτικὴν η οποία θα συντελέσῃ αναμφισβητήτως εις την βελτίωσιν των γενικῶν συνθηκῶν του εθνικοῦ τούτου προϊόντος μας και της θέσεως των σταφιδοπαραγωγῶν, η οποία είναι αυτόχρονα τραγική. Με προχείρους λύσεις και με προσωρινήν αναστολήν των χρεῶν των σταφιδοπαραγωγῶν προς την Αγροτικὴν Τράπεζαν, δεν γίνεται τίποτε. Το ζήτημα πρέπει να λυθῇ ριζικῶς. Αυτό τουλάχιστον υποδεικνύουν τα πράγματα. Ἀλλως, μοιραίως, και αν ἀκόμη αποκατασταθῇ πλήρως η τάξις εις την Μεσσηνίαν, φερόμεθα προς νέας εξεγέρσεις των σταφιδοπαραγωγῶν, αι οποίαι και το γόπτρον του κράτους καταρρίπτουν και τα θεμέλια του σημερινού κοινωνικοῦ καθεστώτος υποσκάπτουν επικινδύνως»⁽⁴⁶⁾.

«ΒΕΝΙΖΕΛΟΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ»

ΒΛΕΠΕΙ ΤΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ»

Φιλοκυβερνητικό και φιλοβασιλικό το "Ἑλληνικὸν Μέλλον" τάσσεται ανοικτὰ κατὰ των αγροτῶν και η αντίληψη που το διαπερνά αποτυπώνεται σε σχετικὴ ανταπόκρισις του Κ. Μεταξά:

«Κατὰ τας ἐπισήμους ανακοινώσεις των τοπικῶν αρχῶν πλήρης τάξις επικρατεῖ καθ' ὅλην την περιφέρειαν της Πυλίας. Οι σταφιδοπαραγωγοὶ αποδοκιμάζουν τας ανατρεπτικὰς προσπάθειάς των βενιζελοκομμουνιστῶν, εις τους οποίους επιρρίπτουν τας ευθύνas διὰ το κυθὲν αἷμα, και διὰ τους οποίους ζητοῦν την αυστηράν εφαρμογὴν του στρατιωτικοῦ νόμου [...] Γενικῶς οι χωρικοὶ αποδοκιμάζουν την γενόμενα και κατακρίνουν την καταστροφὴν

των αρχείων του οργανισμοῦ, το οἶκημα του οποιῶν παρουσιάζει ἤδη οικτρὰν θέαν. Κατὰ την αντίληψιν των αρχῶν, δεν ἐπρόκειτο περὶ συλλαλητηρίου ἀλλὰ περὶ ἐνεργείας επαναστατικῆς, προμελετημένης και καλῶς οργανωθείσης ὑπὸ των αναρχικῶν. Χαρακτηριστικόν εἶνε και το γεγονός, ὅτι οι ῥήτορες οι οποῖοι ἐπέτυχαν να ἐξωθήσουν τους αγρότας εις τας ἐκτρόπους χθεσινὰς σκηνὰς, ἐξηφανίσθησαν ἀμέσως»⁽⁴⁷⁾.

ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΠΡΟΛΑΒΕΙ

Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ «ΠΡΩΙΑ»

Η φιλοκυβερνητικὴ "Πρωΐα" στην ἴδια γραμμὴ ἀλλὰ "ἥπια" καθὼς αναγνωρίζει ὅτι ὑπάρχει πρόβλημα:

«Η Μεσσηνία καθημάχθη και πάλιν συγκλονισθεῖσα ἀπὸ γεγονότα φύσεως καθαρὰ στασιαστικῆς. Εἶνε ἐκτάκτως, εἶνε ἀνεκφράστως θλιβερόν ὅτι η κυβέρνησις εὐρέθη εις την ἀνάγκην να κηρύξῃ τον στρατιωτικὸν νόμον ἐκείνον και να λάβῃ μέτρα αὐστηρότατα διὰ την αποκατάστασιν της πολλαχοῦ καταλυθείσης ἐννόμου τάξεως ἐκ μέρους των ἐξεγερθέντων κατοίκων, οι οποῖοι και αρχὰς κατέλυσαν και μετὰ του στρατοῦ και της χωροφυλακῆς συνεπλάκησαν και εις καταστροφὴν ξένης και δημοσίας περιουσίας προέβησαν. Εἶνε, ἐπαναλαμβάνομεν, ἀνεκφράστως θλιβερόν ὅτι ὑπάρχουν πολλὰ ἤδη ἀνθρώπινα θύματα. Ἀλλ' ὅταν η κυβέρνησις καθ' ὃ ἔχει καθήκον, προσπαθῇ να ἐπιβάλῃ την τάξιν και ν' αποκαταστήσῃ το κύρος του νόμου, εις μίαν περιφέρειαν της χώρας, πάντων καθήκον εἶνε να σταθούν νομιμοφρόνως παρὰ το πλευρόν της [...] (Η κυβέρνησις) ἤμπορούσε να προλάβῃ την ἐκρηξιν αὐτὴν κατὰ δύο τρόπους: διὰ της ἐγκαίρου ἐνισχύσεως των δυνάμεων της δημοσίας τάξεως εις την Μεσσηνίαν, ὁπότε θα παρείχετο εις τους πληθυσμούς η ἐντύπωσις ὅτι το κράτος δεν θα νῆνχετο κατάλυσιν της ἐννόμου τάξεως και διὰ μιας ἐγκαίρου ἐπίσης συνεννοήσεως με τους σταφιδοπαραγωγούς προς διευκόλυνσιν την οικονομικὴν κατ' ἄλλον τρόπον. Εἴαν, δηλαδὴ, ἐγένετο προ εβδομάδος

«Η Επιτροπή του ενόπλου συλλαλητηρίου Φιλιατρών κατευθύνει από αυτοκινήτου την πορείαν των σταφιδοπαραγωγών»

και πλέον, όταν η οξύτης της καταστάσεως καθιστά πιθανήν την δημιουργίαν εκτρόπων, ό,τι μόνον χθες, εν βία και υπό την εντύπωσιν των εκ Μεσσηνίας τηλεγραφημάτων εγένετο και το οποίον επηλεγράφησαν εις τον νομόν οι βουλευταί του, συγχρόνως δε το κράτος εδεικνύετο αποφασισμένον να μην επιτρέψη διατάραξιν της τάξεως, τα θλιβερώτατα και τόσον αιματηρά γεγονότα της Μεσσηνίας θα είχαν ανατραπή.

Εκεί που σήμερα ευρίσκονται τα πράγματα, επιβάλλεται πρωτίστως η πλήρης αποκατάστασις τη εννόμου τάξεως, διότι αναρχικαί εκδηλώσεις τοιαύτης φύσεως είναι κινδυνωδέσταται εις στιγμάς μάλιστα κρίσιμους γενικώς, ως είνε αι στιγμαί που διερχόμεθα. Αλλά επιβάλλεται συγχρόνως να εξευρεθῇ μια οριστική λύσις του προβλήματος διότι άλλως τούτο θα ληθαργήσῃ προσκαίρως διά να αναφανῇ και πάλιν κατά τρόπον απειλητικόν. Οι σταφιδο-

παραγωγοί πληθυσμοί της Πελοποννήσου είνε πληθυσμοί νομιμόφρονες και συντηρητικοί, φιλήσυχοι δε και ειρηνικοί συνήθως. Το γεγονός ότι φθάνουν μέχρι του να εγκαταλείπουν τα χωρία των και, ωπλισμένοι με όπλα κυνηγετικά και ό,τι άλλο εύρουν, κατέρχονται συν γυναιξί και τέκνοις εις τας πόλεις και προβαίνουν εις πυρπολήσεις και πράξεις στασιαστικές συμπλεκόμενοι με τας κρατικές δυνάμεις, πρέπει να πείσει ότι πιέζονται και αυτοί εις μίαν κατάστασιν, η οποία πρέπει εξάπαντος να διευθετηθῇ. Και το προνοεῖν είνε πάντοτε σωτήριον».

Τα αίτια της έκρηξης

Στο ίδιο φύλλο και σε άλλο σημείο γίνονται σημαντικές επισημάνσεις για τα γεγονότα που οδήγησαν στην έκρηξη:

«Τα αίτια ανάγονται εις συρροήν σχετικών ζητημάτων και καταστάσεων, αι οποία δεν

είναι δυνατόν να κατανοηθούν, αν δεν ληφθούν υπ' όψει αι εκ της καταστροφής συνέπειαι τας οποίας έπαθαν οι σταφιδοπαραγωγοί επί δύο συνεχή έτη, δηλαδή κατά το 1930 και το 1931. Τότε όλα τα στοιχεία της φύσης συνώμοσαν κατά των σταφιδοπαραγωγών Μεσσηνίας. Χάλαζα, παγετοί και βροχαί κετέστρεψαν το προϊόν των κόπων τους, από τους οποίους αναμένουν να τραφούν αυτοί και αι οικογένειά των, να εξοφλήσουν τα χρέη των.

Η καταστροφή της παραγωγής των, τους έφερε εις αδυναμίαν εξοφλήσεως των χρεών των προς την Αγροτικήν Τράπεζαν, η οποία δικαίως τους εδάνεισε και η οποία δικαίως επίσης εζήτη την επιστροφή των δανείων,

ίνα δυνηθή και το επόμενον έτος να χορηγήσας αναγκαίας διά την καλλιέργειαν πιστώσεις. Τα στοιχεία όμως της φύσεως, από τα οποία εξαρτάται πάντοτε η γεωργική παραγωγή ημπόδισαν την εξόφλησιν. Εκτοτε αρχίζουν αι δυσχέρειαι των παραγωγών, οι οποίοι καταλήγουν εις αδυναμίαν.

Η Αγροτική Τράπεζα εδάνειζε και οι παραγωγοί λόγω των εν τω μεταξύ βαρών, τα οποία επισωρεύοντο το εν επί του άλλου, ηδυνάτουν να ανταποκριθούν. Ούτω εγεννήθη το ζήτημα της παγιοποιήσεως των προς την Αγροτικήν Τράπεζαν χρεών, το οποίον ενώ ελύθη τύποις από πέρυσιν, εν τούτοις παρέμεινε εις την πράξιν άλυτον».

Η «ΣΗΜΑΙΑ» ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΡΞΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

ΤΙΜΗ ΦΥΛΛΟΥ ΔΡ. 2

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
Γ. Ν. ΜΑΡΑΚΑΣ

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΑΞΗΣ
Γ. ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ & ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ
ΠΛΑΤΕΙΑ ΜΑΥΡΟΜΕΛΛΩΝ
ΑΡΙΘ. ΤΗΛΕΦΩΝΟΥ 2.14

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΙ ΚΑΙ ΛΟΓΙΣΤΑΙ
ΠΡΟΪΚΤΗΡΟΝΟΜΑΙ

ΣΗΜΑΙΑ

— ΚΑΛΑΜΩΝ —

ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΤΟΣ 22ον—ΑΡ. 5903

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
30
ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ
1935

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΙΧΑΛΑΚΕΑΣ

ΔΙΑΚΕΙΜΗΤΗΣ
ΓΙΩΑΝΝΗΣ Β. ΜΙΧΑΛΑΚΕΑΣ

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΑΝΙΚΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΣΥΓΧΙΣΙΝ...

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΠΥΛΙΑΣ

Η ΠΡΩΤΗ ΑΡΧΗ-ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΠΟΥ ΔΙΑΦΑΙΝΟΝΤΑΙ ΚΑΘΑΡΑ-ΟΙ ΝΟΙΚΟΚΥΡΑΙΟΙ ΤΩΝ ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΤΗΣ ΠΥΛΙΑΣ-Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΩΝ & ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ-ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 26^{ΗΝ} ΤΡΕΧ. ΓΕΓΟΝΟΤΑ

ΤΟΥ ΕΙΣ ΠΛΗΘΟΣ ΜΕΤΑΒΑΝΤΟΣ ΣΥΝΤΑΚΤΟΥ ΜΑΣ κ. Κ. ΜΕΤΑΣΑ

“Εφθασα στην Πύλο το βράδυ της Τρίτης. Ή γράφω και κυριολεκτώ διευκρινίζω ότι το Κράτος πρωτοπαυλάτος πανικός. Μετά τα έκτροπα της Δευτέρας, την Τρίτην επεξεργάσθη νέα είσοδος υπερχείλιων άγροτων σταφιδοσυρματινών έδωσαν και όργισμένους, οι οποίοι ανενεργημένοι παρά των άρχων εις τήν πύλην της κομπολόγους. Τα κατστήματα είναι άκόρη κλειστά. Και δαι το μόνο που πέπτονται είναι οι άνδρες και τα κορίτσια της έπομένης και το καθύφρονον που θα έδωσαν. Άλλήθως τρώει συ νέχει τους κατωίους, δι’ αὐτό που έγινε. Ζώντες μέσα εις τήν πύλην, έπαικον-νούντες με τους φίλους τους Πυλίου, άκούοντες τους ίδιους να ιστορούν τήν περιγγραφήν έκτροπων, θα δοσάμεν πρώτα-πρώτα κατωτέρω μίαν λεπτομέρη περιγραφών των ακριβών που έπαισαν με άδελφικών και με άδων αιμάτων τών ιστοριών αὐτών τών.

Η ΠΥΛΙΑ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

“Από τής άνοχής του σταφιδικού ανεβήριου των Γαργαλιάνων επήρσαν τήν πύλην καίμην και τήν Πύλην έλκυσάντο τή φάσμα τής μεγάλης άγυνίας των σταφιδοσυρματινών. Τί θα έκαμε ο ΑΣΟ; Θα έβλεπε, όχι τας 3.500 άρχα και χι

ή Κεντρική 50 μέλης έπαιρη ή είργαστο άδικοις έδω-“τατε δια να άρναώσων τών άγνων άγροτων. Έ-χοντες ός βάσει τήν φυσικήν αυτήν άμφαλίαν. Τό έδοφος ήτο καταλλήλον και δια τα πολυμερή συνή-ματα. “Εάνον κι” έπαισαν οι έπολογισμοί και οι άπο-δείξεις ότι όν δ ΑΣΟ δεν ό ποδούλωθ εις τους παν σχο-ρους άποσιμητάς είναι δύνα-τότατος να δοθώ αι ζητού-μενοι τιμώ. Άλλοι εν τώ-ν ημερών τής κινήσεως των σταφιδικών πληθυσμών έπιστηρίζον ότι ή σταφίδα μετά τήν άφαιρέσιν τών 7 άρχων, που παρ-χονται εις τους άγρότας. “Άλλοι βεβαίως ότι τό παρακράτημα άποστέλλει τό σχήμα κλειστήν ή τής άποις κορπούται ό Χωρίκιος και ό Κανελόπουλος. “Ετε ή γινε κενώσις δια τών ά-νδρων αὐτόν ότι άδικείται. Τή-ποήσις μαζική με τήν δύ-ναμιν να θέσθ από τήν ήγε-σίαν τού Κολλάριος παρρη-γούς πλουσιωτάτους, μεγά-λους νοικοκυραίους του Κυ-νηγιού και τού Πηδίου που ή άρμυστοχία των εις τα γε-γονότα τής άρχής πρέποντος κατατάσσεται τούς πάντας. Τό αντίθετον άπειλείται δι’ αὐ-τόν τών κόσμων έξαιτίας των άποστέλλων κλοπήν τού φαιμού του, που τό έκέρδι-σε με τών ίδιόρων του, γὰρ

γών προς τήν περιγγραφήν τής κομπολόγους, άποδοι μετέ-βιθσαν άγνοιας άκόρη τραυματική. ή άδασασις δεν ήτο μεγάλη.

Η ΠΑΡΑΚΡΑΤΗΣ ΤΗΣ ΠΥΛΙΑΣ

Διά τα σιματρή γέγονό-τα της Πύλου τό άναγκάσαν προσιμων άπτελέσαι τά σταφιδικά συλλοκλητήρια τής Κυριακής τά όποια συνε-κράτησαν εις Γαργαλιάνους, Φαλατρά, Κυπαρισσί-αν και Μετριάδα ός και εις άλλα σταφιδικά κέντρα. Κα-τά τα συλλοκλητήρια αὐτά έ-φών πληόν ότι ό σταφιδικός κόσμος όλόκληρος συνειρε-ται άπό τήν πεπαισθήν ότι κλειστέται. Και τζώνια καθ-ρα ότι είχε πλέον δικαιοφω-ρή ή κατάστασις πρόσφορος δια τή πλέον έπαιστωτική συνήματα, εις τα όποια θα όνησκον οι άγρόται. “Εδω γινώσκει κι’ ένα ζήτημα τό όντις των τοπικών μας άρ-χων. Τό έβλεπε ό πρόεδρος τής Κοινότητος Πύλου κ. Κρυσσάνος εις μίαν μικρο-τάτην συνουσίαν μας άπαι-τάει έτσι διαμερρόβου τό πράγματα, δι’ έγένετο προ-ληπτική συλλήψεσι μερικόν προσώπων, ός επηίνωναν. Πας άσέβησαν τό ηρώσιμα τούτα έλευθερά να πολυ-γών τών αναβήριων κόσμων, ό όποιος τά ηκολούθησε πισ-τός άδικηρίως περυσία εις κατάστασιν. “Εκείνο τό όποιον φέρεται ός γεγο-

Ο ΚΑΪΦΑΣ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡ

ΚΑΪΦΑΣ — (Αύγουστος) Με άπαιτήν βαρβαρότητα ός με άπό τής μαγευτικότερης φαντα-σίας τού Κοίφα Είς τών έδω κυριολεκτικόν στελέσαν άνδρ-ων άπερσέσθον μονόβια, κινώμενα με τό παράσημα στα-λίου και δύο βάρκες. Κάθε πρῶτ πρώτο άκόρη κοράσι, και οι δύο βάρκες, γραμμές από κομπορυσματινών, άναβή-νουνται εις τήν άγλήν τού Γαρ-νίου αὐτάς, όπου είναι τό κρη-νός τής πόλεως. Πάρου και άλλου παρῶν εύρησιν, δι-λά άσυστατοργά δι’ όνον δια τούς ήτατικούς κοινωφελούς όδους και δια τούς όντις άσ-μύ άσυστατοργά. Είς τήν μίαν έμφανίσι ό “Τηλέγραφος τών Πυλίων, όπλ. ό έν τών έκτεσιν τήρων και κυριοτέρων ανεργα-τόν του, ό κ. “Ερρίκος Γουδι-νάκης με τήν καρίαν του και εις τήν άλλην ό άποκατάστασις τής “Χωρίσιος με άλλην κα-ρίαν. “Ο κ. “Ερρίκος, νέος πο-λύ άνεμπνευστός εις δια τού έ-βόλως να παρῶ τήν κρη-νός στήλην από τό Γαργί. Και βί-ταξ τών “κλήσεων τής Βυ-ρκας να έπαισθον τών πύ-λων. “Άλλα πρώτο άκόρη σθάζ εις τό Γαργίον ή άρκα τού “Τηλέγραφου τών Πυλίων προσφών εις τήν λίαν τή-λινος και έφ. τά πάλους έκκαλιόσθων, άκούμεν αί φωνές φωνές διατρώων.

—“Αφθονί! Βοήθεια! Πι-νύμεθα!

“Ο όιος μας κληρικός ό Χρηστός εις τήν άκωμην τών κρη-νών έπαισε να γέλοι.

—Μή φοβήσθ, Κολάριος! Θυ-νά τούς έκκαλιόσθων.

“Αλλ’ άνεμπνευστός δια τήν ό-χνη τών “ναυαγίων τής λίμνης συντάσσων να πρῶτονισαν εις τών τών τού “ναυαγί-ων. Και πρῶτονισαν κλη-νόντες μετά μισών προσώλων ήν ό άσμεν ήρηνος και άδωμώ;

Η «ΣΗΜΑΙΑ» ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ

Τις πρώτες ημέρες στη Μεσσηνία είχε λογοκρισία και οι εφημερίδες δεν κάλυψαν τα γεγονότα. Όταν έγινε άρση της ξεκίνησαν κανονικά οι ανταποκρίσεις και μια προσπάθεια να καλυφθεί το κενό. Σε εκτενή ανταπόκριση ο Ντίνος Μεταξάς γράφει στη “Σημαία”:

Στην εξέγερση

«πλουσιότατοι και νοικοκυραίοι»

«Εφθασα στην Πύλο το βράδυ της Τρίτης. Η γραφική κωμόπολις διετέλει ακόμη υπό το κράτος πρωτοφανούς πανικού. Μετά τα έκτροπα της Δευτέρας, την Τρίτη επεχειρήθη νέα είσοδος υπερχιλίων αγροτών σταφιδοπαραγωγών ενόπλων και οργισμένων, οι οποίοι συνεκρατήθησαν παρά των αρχών στα πρόθυρα της κωμοπόλεως. Τα καταστήματα είναι ακόμη κλειστά. Και όλοι το μόνο που σκέπτονται είναι αι ενδεχόμενοι ταραχαί της επομένης και το καταφύγιον που θα εύρουν. Ζώντας μέσα εις τα πράγματα, επικοινωνούντες με τους φιλέργους Πυλίου, ακούμεν τους ίδιους να ιστορούν τα απερίγραπτα έκτροπα. Θα δώσωμεν πρώτα-πρώτα κατωτέρω μιαν λεπτομερή περιγραφήν των σκηνών που επότιον με αδελφικόν και με αθών αίμα τον ιστορικόν αυτόν τόπον.

Από της εποχής του σταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων υπεράνω του μεσσηνιακού κάμπου και της Πυλίας επλανάτο το φάσμα της μεγάλης αγωνίας των σταφιδοπαραγωγών: Τι θα έκαμεν ο ΑΣΟ; Θα έδιδε ή όχι τας 3.500 δρχ. κατά χιλιάλιτρον, τουλάχιστον τας 3.200; Θα ελάμβανε υπ’ όψιν του τα πορίσματα του συνεδρίου εκείνου που θεωρείται ότι θα παραμείνει ιστορικόν διά την σοβαρότητα και τας τολμηράς διαπιστώσεις του; Η αμφιβολία ήτο το επικρατέστερον αίσθημα που συνείχε τας ψυχάς των αγροτών. Και η κεντρική 50μελής επιτροπή ειργάζετο αδιακόπως έκτοτε διά να οργανώσει τον αγώνα των αγροτών, έχοντας ως βάσιν την φυσιολογικήν αυτήν αμφιβολίαν.

Το έδαφος ήτο κατάλληλον και δια τα τολμηρότερα συνθήματα. Εδιναν κι’ έπαιρναν οι υπολογισμοί και οι αποδείξεις ότι εάν ο ΑΣΟ δεν υποδουλωθή εις τους πανισχύρους υποτιμητάς είναι δυνατόν να δοθούν αι ζητούμεναι τιμαί. Άλλοι εκ των ηγουμένων της κινήσεως των σταφιδικών πληθυσμών υπεστήριζον ότι η σταφίδα μας πωλείται εις το εξωτερικόν προς 25 δρχ. Τι γίνονται τα άλλα μετά την αφαίρεση των 7 δρχ. που παρέχονται εις τους αγρότας; Άλλοι εβεβαίωναν ότι το παρακράτημα αποτελεί εύσχημον κλοπή της οποίας καρπούται ο Χαρίλαος και ο Κανελλόπουλος. Ετσι έγινε πεποιθήσις διά τον λαόν ότι αυτός αδικείται. Πεποιθήσις μαζική, με την δύναμιν να θέση υπό την ηγεσίαν του Κουλαμπά παραγωγούς πλουσιωτάτους, μεγάλους νοικοκυραίους του Κυνηγού και του Πηδάσου που η συμμετοχή των εις τα γεγονότα της 26ης τρέχοντος καταπλήσσει τους πάντας. Το αντίθετον απετέλει δι’ αυτόν τον κόσμον εξαπάτησιν και ασύστολον κλοπήν του ψωμιού του, που εκέρδισε με τον ιδρώταν του. Υπό το κράτος αυτής της πεποιθήσεως, πώς ήτο δυνατόν να υποδεχθούν οι σταφιδοπαραγωγοί τα μέτρα του συμβουλίου του ΑΣΟ παρά με μίαν εξέγερσιν; Από του σημείου δε αυτού μέχρι των εκτρόπων της Πύλου και μέχρι του ανθρωπίνου αίματος που έβαψε τους δρόμους που οδηγούν προς τα περίχωρα της κωμοπόλεως, οπόθεν μετεφέρθησαν άγνωστοι ακόμη τραυματίαι, η απόστασις δεν ήτο μεγάλη.

Ηθελαν «προληπτικές συλλήψεις»

Διά τα αιματηρά γεγονότα της Πύλου το αναγκαίον προοίμιον απετέλεσαν τα σταφιδικά συλλαλητήρια της Κυριακής τα οποία συνεκροτήθησαν εις Γραγαλιάνους, Φιλιατρά, Κυπαρισσίαν και Μελιγαλά ως και τα άλλα σταφιδικά κέντρα. Κατά τα συλλαλητήρια αυτά εφάνη πλέον ότι ο σταφιδικός κόσμος ολόκληρος συνέιχετο από την πεποίθησιν ότι κλέπεται.

Και εφάνη καθαρά ότι είχε πλέον διαμορφωθεί η κατάσταση πρόσφορος διά τα πλέον επαναστατικά συνθήματα, εις τα οποία θα υπήκουαν οι αγρόται. Εδώ γεννάται κι' ένα ζήτημα ευθύνης των τοπικών μας αρχών. Το έθιξε ο πρόεδρος της Κοινότητος Πύλου κ. Κρασσάνος εις μίαν μακροτάτην συνομιλίαν μας. Διατί αφού έτσι διεμορφούνται τα πράγματα δεν εγένοντο προληπτικά συλλήψεις μερικών προσώπων ως επικίνδυνων; Πώς αφέθησαν τα πρόσωπα τούτα ελεύθερα να ποδηγετούν τον σταφιδικόν κόσμον, ο οποίος τα ηκολούθησεν πιστώς αδιακρίτως περιουσιακής καταστάσεως; Εκείνο το οποίον φέρεται ως γεγονός είναι ότι ο Διοικητής Χωροφυλακής ταγματάρχης Παπαγεωργίου έρριψε αυτήν την πρότασιν. Αλλά καμία σύλληψις δεν έγινε (...).

Γιατί με το συλλαλητήριο έμποροι και βιοτέχνες;

Ο Πρόεδρος της Κοινότητος Πύλου κ. Κρασσάνος είχε την καλωσύνην να μας εκθέσει εν πάση λεπτομερεία τα γεγονότα της Δευτέρας. Εις το σύνολον ταύτα είναι γνωστά. Ενδιαφέρουν μόνον μερικά ουσιώδεις λεπτομέρειαι. Είναι γνωστόν ότι το πλήθος των συλλαλητηριόντων ήτο οπλισμένον παντοιοτρόπως. Με ρόπαλα, με δικρυάνια επί της κορυφής των οποίων είχαν στηθή αφάναι διά να χρησιμεύσουν ως εναύσματα, με τσεκούρια, με παντός είδους όπλα και πιστόλια.

Κατά το μεγαλύτερον μέρος το πλήθος απαρτιζέτο από τους νοικοκυραίους και τις γυναίκες. Τι άραγε εξώθησεν αυτούς τους νοικοκυραίους εις το να μετάσχουν εις ένοπλον συλλαλητήριον που σημαίνει κατάλυσιν των αρχών; Επηρεάζονται και αυτοί από τους κομμουνιστάς; Και ένα άλλο. Εφ' όσον του συλλαλητηρίου ηγείτο ο Κουλαμπάς περί του οποίου όλοι εν Πύλω και δικηγόροι και έμποροι και επαγγελματίαι, βεβαιούν ότι είναι αριστερός πώς συνέβη ώστε και ο Εμπορικός Σύλλογος και ο Βιοτεχνικός Σύλλογος να ταχθούν αλληλέγγυοι προς το συλλαλητήριο. Και με ποίον δικαίωμα τώρα θεωρούν τα πάντα ως απόρροιαν κομμουνι-

στικών ενεργειών; Τα γεγονότα, οι πυροβολισμοί και ο πανικός και ο τρόμος και η καταφυγή εις την θάλασσαν προς εύρεσιν σωτηρίας εκ των σφαιρών και το καύσιμον της Προνομιούχου και οι τραυματισμοί και οι φόνοι είναι πλέον παρελθόν με αξίαν προσδιορισμένην. Το παρόν είναι αυτά τα ερωτήματα που απορρέουν από τα γεγονότα ταύτα.

Επιτροπή στον Κρασσάνο

Μετά το αιματηρόν συλλαλητήριο της Κυριακής επηκολούθησαν άλλα γεγονότα. Την Τρίτην το πρωί όπως έγγραψα προηγουμένως εγένετο κάθοδος υπέρ χιλίων αγροτών προς την Πύλον. Είναι γνωστόν εκ του τηλεγραφήματος που έστειλα προς την "Σημαίαν" ότι υπό την πίεσιν των Αρχών οι παραγωγοί αυτοί εξέλεξαν μίαν επιτροπήν η οποία μετέβη εις το Κοινοτικόν Κατάστημα και συζήτησε μετά των αρχών επί των αιτημάτων των αγροτών. Ο Πρόεδρος της Κοινότητος Πύλου κ. Κρασσάνος ο οποίος είχε και ένας από τους καλλίτερους σταφιδοπαραγωγούς μας διηγείται την σκηνήν: "Τους εξήγησα, λέγει, όλα τα θέματα σχετιζόμενα προς το σταφιδικό ζήτημα. Και όταν ήκουσαν ότι τους είπα ξεύρετε ποίαν διαμαρτυρίαν μου διετύπωσαν; Αυτήν: Γιατί κύριε Πρόεδρε μου είπον δεν ήλθες να μας τα πης αυτά εις το συλλαλητήριο; Και τους απάντησα: Τολμούσα βρε να μιλήσω; Ποιος τολμούσε να μιλήσει και ποιος γινόταν πιστευτός;". Είναι και αυτό μια απόδειξις του ισχυρισμού πολιτών ότι οι αγρόται παρεπλανήθησαν εις εκνόμους πράξεις.

Εις διάφορα χωρία ο κόσμος δεν ήτο ήσυχος. Μικροσυγκεντρώσεις εγένοντο. Εις το Χατζή εξηκαγκάσθησαν αι εν Πύλω αρχαί να αποστείλουν μίαν διμοιρίαν στρατού. Και όλα αυτά ενώ οι ανακρίσεις ήρχισαν εν τω μεταξύ και αι συλλήψεις επραγματοποιούνταν».

Συλλήψεις στην Πυλία

«Ο Αντιστασιαγγελεύς κ. Περιστερίδης συνεχίζει τας ανακρίσεις εναντίον των πρωταιτίων των αιματηρών σκηνών της Πύλου, βοηθούμενος και υπό του Ειρηνοδίκου. Μέχρι τούδε εξητά-

σθψαν διάφοροι μάρτυρες εκ των χωρίων μεταξύ των οποίων και ο πρόεδρος της Κοινότητας Κυνηγού κ. Χαραμαράς. Μέχρι της στιγμής ταύτης συνελήφθησαν οι εξής, κρατούμενοι εις τας φυλακάς: Τσαρπάλας, θείος του φονευθέντος, όστις εξυλοκοπήθη αγρίως κατά τας σκηνάς. Μίτσικας ή Φραγκάκης, Αλεβίζος και Καρβελάς σωφέρ. Οι ανακρίσεις θα συνεχισθούν επί πολλάς ημέρας, διότι πρέπει να διερευνηθούν ευθύνες προσώπων επί πολλών διακεκριμένων αλλήλων κατηγοριών. Κυρίως όμως οι ανακρίσεις στρέφονται κατά των προσώπων εκείνων, τα οποία είναι γνωστά διά τα κομμουνιστικά των φρονήματα και τα οποία έδρασαν».

Στρατιωτική επιχείρηση στο Χαλαζώνι

Σε άλλο δημοσίευμα περιγράφεται η στρατιωτική επιχείρηση στο Χαλαζώνι για τη σύλληψη πρωταγωνιστών την εξέγερσης:

«Εις τα Φιλιατρά πληροφορούμεθα από πηγήν λίαν αξιόπιστον ότι πληροφορίαί βάσιμον έφερον ως γεγονός το ότι η επιτροπή οποία κατεύθυνε τους επαναστατημένους σταφιδο- παραγωγούς, έχει καταφύγει εις το χωρίον Χαλαζώνι όπου και κρύπτεται. Το Χαλαζώνι για όσους δεν το γνωρίζουν είναι χωριό με 800 περίπου κατοίκους εκ των οποίων το 90% είναι αριστεροί. Αρκεί να σημειωθεί ότι είναι και η ιδιαίτερα πατρίς του κομμουνιστή Δημάρχου Σερρών Μενύχτα.

Αι αρχαί ευθύς ως επληροφορήθησαν το τοιούτον διέταξαν ισχυρά αποσπάσματα τα οποία περιεκύκλωσαν από της πρωίας το χωρίον και ερευνούν τας οικίας προς ανεύρεσιν και σύλληψιν των επικεφαλής του αγώνος. Ούτοι είναι οι εξής: Κουλαμπάς, Κανελλόπουλος, Διακουμογιαννόπουλος, Αλεξόπουλος και Ζορμπάκος. Αγνωστον είναι μέχρι της ώρας αν αι έρευναι των αρχών θα αποβούν αποτελεσματικά. Επίσης διετάχθησαν και ενεργούνται συλλήψεις 30 προσώπων εις τα Φιλιατρά και τους Γαργαλιάνους. Την μεσημβρίαν εξ άλλου ετέρα στρατιωτική δύναμις εξ 100 περίπου ανδρών με δύο οπλοπολυβόλα, ανεχώρησαν

εκ Κυπαρισσίας δια το χωρίον Φαρακλάδα, όπου και θα στρατοπεδεύσει.

Η Κυπαρισσία έχει ακόμη την όψιν πόλεως στρατοκρατουμένης και θα χρειασθή να παρέλθουν αρκεταί ημέραι διά να επανεύρη τον ήσυχον ρυθμόν της. Τους δρόμους της διατρέχουν ισχυραί περίπολοι και με εφ' όπλου λόγχην, ενώ τα Δημόσια καταστήματα και αι εγκαταστάσεις του ΑΣΟ φρουρούνται υπό ισχυρών τμημάτων ενόπλων».

Διχογνωμία βουλευτών

Σε άλλο σημείο καυτηριάζεται η διχογνωμία των βουλευτών:

«Είμεθα εις θέσιν να γνωρίζομεν ότι μεταξύ των επαγγελματικών και των παραγωγικών εργαζομένων τάξεων του Νομού εκδηλούται ζωηρά δυσφορία κατά των πληρεξουσίων Μεσσηνίας οι οποίοι ελάχιστον ενδιαφέρον επέδειξαν διά την μεγάλην σταφιδικήν υπόθεσιν συνεπεία της οποίας παρ' ολίγον να αιματοκυλισθή η ύπαιθρος. Την δυσφορίαν αυτήν, κατά τας αυτάς πληροφορίας, επιτείνει το γεγονός ότι εδικάσθησαν, και άλλοι ως οι κ. κ. Καλαντζάκος και Σκινάς υποστηρίζουν μίαν άποψιν, ενώ οι άλλοι υποστηρίζουν ετέρα. Η κατάσταση αυτή της διχοστασίας των Μεσσηνίων πληρεξουσίων ευρίσκει δυσμενεστάτην απήκhsιν παρά τη κοινή γνώμη της Μεσσηνίας, τοσούτο μάλλον καθ' όσον ο Μεσσηνιακός λαός έχει την δικαιολογημένην αξίωσιν, οι βουλευταί του να εμφανίζονται νηωμένοι προκειμένου προπαντός περί τοσαύτης σημασίας ζητήματα, οίον το σταφιδικόν».

Οι επαγγελματιοβιοτέχνες της Μεσσηνίας

Η Ομοσπονδία Επαγγελματιών και Βιοτεχνών Μεσσηνίας τάσσεται υπέρ των σταφιδοπαραγωγών αλλά ανηψυχεί μήπως έχουν... παρασρθεί "υπό αναρχικών στοιχείων":

«Προς την τάξιν των παραγωγών η επαγγελματική και βιοτεχνική τάξις μετά συμπαθείας πάντοτε διάκειται και διότι είναι η μοχθούσα και ολιγώτερον πάσης άλλης αμοιβομένη τάξις και διότι είναι η τροφός όλων των άλλων πα-

ρασιτικών λεγομένων τάξεων. Ήδη ότε βλέπει αυτήν μη δικαιουμένην εις τον αγώνα που κάνει διά να εξοικονομήση το ψωμί της της είναι έτι συμπαθής και αίσθημα αλληλεγγύης συνέχει την ψυχήν όλων των μελών της. Η θέσις μας ως τάξεως της οποίας τα συμφέροντα είνε αρρήκτως μετ' αυτής συνδεδεμένα μας φέρη παρά το πλευρόν της. Αποκαρδιωτικών όμως θα ήτο εάν (όπως λέγεται) εις τον αγώνα των ωθηθή υπό αναρχικών στοιχείων μηδεμίαν σχέσιν έχόντων μεταξύ των παραγωγών»⁽⁴⁹⁾.

Μέτρα υπέρ «προπωλητών»

Ο Ντίνος Μεταξάς απεσταλμένος της “Σημείας” στην Πύλο συνεχίζει το ρεπορτάζ προπαθώντας να εξηγήσει τις αιτίες που οδήγησαν στην εξέγερση.

Οι απόψεις που εκφράζονται είναι χαρακτηριστικές εκείνων που βρέθηκαν απέναντι στην κινητοποίηση και ψάχνουν να βρουν πώς “έμπλεξαν” οι “νοικοκυραίοι” με τους κομμουνιστές: «Περιοριζόμενοι ιδιαιτέρως εις τα έκτροπα που συνέβησαν εις την αιματοβαμμένην με αδελφικό αίμα Πύλον, το πρώτον σημείον που έχομεν να διευκρινήσωμεν είνε βέβαια τούτο: Πρόκειται άραγε περί προσχεδιασμένης ενέργειας κτρώπων ή περί οχλοκρατικών εκδηλώσεων που εξέσπασαν εις μίαν στιγμήν τρομακτικού κοχλασμού της ψυχής των αγροτών;

Η επίμονος δημοσιογραφική έρευνα θα προσφέρει κάποιαν διαφώτισιν. Συνεζήτησα με σκοπόν να διευκάνω το σημείον αυτό με πολλούς. Και εξ όλων αυτών θα αναφέρω τι μου είπε ο έμπορος κ. Χαλκίδης, ο οποίος μετέχει εις την Διοίκησιν του Εμπορικού Συλλόγου Πύλου.

- Έχετε διαβάσει, μου είπεν, την Γαλλικήν Επανάστασιν; Εκεί υπάρχουν περιγραφάι παρομοίων σκηνών εξαγριωμένου λαού.

- Όστε θεωρείτε μάλλον τα έκτροπα ως ξέσπασμα στιγμιαίον και απροσχεδίαστον;

Μάταια ζητούμεν μίαν κατηγορηματικήν απάντησιν εις το ερώτημα αυτό. Και όμως κυκλοφορούν μεταξύ των Πυλίων όλων τόσοσ καταπληκτικάί φήμαι τόσοσ επιβλητικής αξιο-

πιστίας, ώστε θα έπρεπε κανείς να είναι βέβαιος ότι έχει διαμορφώσει ο κόσμος αυτός με τον κριτικόν νουν την πεποίθησίν του. Είμεθα και ημείς βέβαιοι περί αυτού και εκείνο που αντικρύζομεν είνε η αποτολμία της εκφράσεως. Πρόκειται περί γενικής αρρώστειας της νεοελληνικής ζωής. Επίσημον πρόσωπον εν Μεσσηνία, κατέχων υπεύθυνον θέσιν, εις μια συνομιλία μας περί των σκηνών της Πύλου εξεφράσθη με αγανάκτησιν.

- Δεν έχομεν κράτος, κύριοι.

Θα διευκρινήσω το πράγμα κατά την επιταγήν των σκηνών της Πύλου:

- Δεν έχομεν ηγέτιδα τάξιν με συνείδησιν. Ασήμαντοι εμπορίσκοι κηρύσσονται αλληλέγγυοι προς ένοπλα συλλαλητήρια που σημαίνουν αυτά καθ' ευατά και κατάλυσιν της εννόμου τάξεως διά να κραυγάζουν κατόπιν ότι ευθύνονται οι κομμουνισταί διότι εις τα συλλαλητήρια μετείχον... νοικοκυραίοι. Αλλά από αυτούς δεν θα χάσουν ποτέ τα δάνειά των οι εμπορίσκοι μας.

Είναι αναγκαίον να γραφούν μερικά πράγματα διά το βάσιμον των αιτημάτων των αγροτών. Συνεχίζομεν πάλιν την συζήτησίν μας με τον εμπορικόν κόσμον της Πύλου. Πολύ πρωί η βενζινάκατος παραλαμβάνει τους σταφιδεμπόρους από την προκυμαίαν της Πύλου διά να τους μεταφέρει στη Γιάλοβα. Εκεί ολίγον προ της αποβιβάσεως, τα σχόλια μεταξύ αυτών δίνουν και παίρνουν. Τώρα συζητείται η στάσις της αστυνομίας, δηλαδή των χωροφυλάκων υπό τον ανθυπασπιστήν κ. Ζήσιν, οι οποίοι διεσκόρπισαν τους εξεγερθέντας διά των πυροβολισμών των.

- Μωρέ αν δεν χτυπούσαν αυτοί δεν θάφηναν τίποτε. Δεν είδατε λύσσα οι γυναίκες.

Επεμβαίνομεν και ημείς εις την συζήτησιν. Τι άλλο θα ήτο δυνατόν να γίνη; Και ο έμπορος κ. Παυλόπουλος μας παρέχει την ωραίαν πραγματικά, πληροφορίαν.

- Αι τιμαί, που ώρισεν ο ΑΣΟ μας λέγει, κατά την συνεδρίασιν του συμβουλίου του της 22ας τρέχοντος είναι τιμαί που ευνοούν τους προπωλητάς.

- Τι λέτε; Και έγιναν προπωλήσεις μεγάλης ποσότητας;

- Βεβαίως, έγιναν προπωλήσεις 70 εκατομμυρίων. Και αι τιμαί που ώρισεν το συμβούλιον του ΑΣΟ προσφέρουν κέρδος εις τους προπωλητάς 20 εκατομμυρίων.

Αναγράφω την πληροφορίαν αυτήν διά να την έχουν υπ' όψιν των όσοι καταγγέλλουν ότι οι παραγωγοί έχουν άδικον ζητούντες μεγαλύτερας τιμάς. Θα ήτο περιττόν οποιοδήποτε σχόλιον. Μια προσθήκη μόνον κρίνεται αναγκαία: Οτι εις τον αγώνα των σταφιδοπαραγωγών κανείς δεν ηρνήθη την βασιμότητα όσον αφορά μίαν μικράν αύξησιν των τιμών. Η μικρά αύξησις θα εστοίχιζε επιβάρυνσιν καθ' όλους τους υπολογισμούς ανερχομένην εις 20 εκατομμύρια. Δηλαδή εις όσον ποσόν φτάνει το κέρδος εκ των προπωλήσεων. Και οι χρεωμένοι αγρόται που πληρώνουν τόκους και τόκους τόκων ασφαλώς θα οδηγηθούν εις την σκέψιν ότι το χρέος των, το οποίον επλήρωναν εάν ελάμβανον αύξησιν το επλήρωσαν εξαναγκαστικώς διά του κέρδους των προπωλήσεων. Και ότι δεν οφείλουν τίποτε πλέον.

Και αντιμετωπίζομεν τώρα, μετά την ανάλυσιν των διατυπωμένων απόψεων όσον αφορά το βάσιμον ή μη του αιτήματος των σταφιδοπαραγωγών διά τας μεγαλύτερας τιμάς, το ζήτημα της επιβολής των αριστεριζόντων στοιχείων εις τους αγώνας αυτούς των αγροτών, που αποτελούν το συντηρητικώτερον στοιχείον μιας κοινωνίας και απέβησαν πάντοτε σωτήριον πρόσκομμα εις την επαναστατικήν δράσιν.

«Κρίκος» το συνέδριο των Γαργαλιάνων

Ιδιαίτερος το ζήτημα τούτο πρέπει να μας ενδιαφέρη. Εις την Πύλον εν συλλαλητηρίω κατά την παρελθούσαν Δευτέραν αφ' ενός μεν ωρμήθησαν από τα πλουσιώτερα χωρία της Πυλίας και αφ' ετέρου είνε κατά την μεγίστην πλειονότητα εύποροι, νοικοκυραίοι μ' ένα λόγον. Η έρευνα της επαναστατημένης Μεσοπνίας ομοιάζει προς απασχόλησιν με μίαν αλυσίδα, της οποίας ο πρώτος κρίκος είνε το πανσταφιδικόν συνέδριον των Γαργαλιάνων.

Παρηκολούθησαν το συνέδριον εκείνο. Και εις μίαν ανταπόκρισίν μου δημοσιευθείσα εις το "Ελληνικόν Μέλλον" ετόνιζα την μεγάλην σημασίαν του και το μέλλον των μεγάλων αγώνων των σταφιδοπαραγωγών που προοιωνίζει. Εκεί, εις το γεγονός της ενόττητος του συνεδρίου υπάρχει η λύσις του ζητήματος. Οι αγρόται όλοι, και νοικοκυραίοι και πτωχοί δεν είχαν μπροστά τους κομμουνιστάς. Είχαν τους εκτελεστάς του ψηφίσματος του συνεδρίου των Γαργαλιάνων και, προ πάντων, σταφιδοπαραγωγούς και αυτούς. Η κίνησις των Βούρλα και Δεληγιάννη να διασπάσουν το συνέδριον των Γαργαλιάνων ήτο καλά υπολογισμένη. Αλλ' όχι μόνον δεν κατώρθωσαν οι ηγέται αυτοί τίποτε, αλλ' εξηναγκάσθησαν εις το τέλος ν' αναγνωρίσουν το ψήφισμά του.

Νέα κινητοποίηση στον Πήδασο

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας δημοσιεύεται ανταπόκρισι από την Πύλο για νέα κινητοποίηση σταφιδοπαραγωγών στον Πήδασο:

«Ευθύς ως ήρθη ο στρατιωτικός νόμος περί τους 2000-2500 σταφιδοπαραγωγοί των χωρίων Κυνηγού, Λαχανάδας, Ευαγγελισμού, Καλλιθέας του τέως Δήμου Μεθώνης συγκεντρώθησαν εις Πήδασον, κατέλαβον το τηλεγραφείον και ηπειλψαν καταστρεπτικήν εισβολήν εις Πύλον. Ο τηλεγραφητής Μεθώνης Οικονομόπουλος επηλεγράφησε ενταύθα ότι οι αγρόται διήλθον διά του χωρίου Ευαγγελισμός. Ο αντιεισαγγελέας κ. Περιστερίδης και οι ενταύθα προϊστάμενοι άλλων αρχών, λαβόντες γνώσιν των γεγονότων προέβησαν εις την λήψιν δρακοντίων μέτρων. Εις τα επίκαιρα σημεία ετοποθετήθησαν ισχυραί φρουραί. Και η οδός προς Μεθώνην εφράχθη δι' ισχυράς στρατιωτικής δυνάμεως. Διετάχθη το κλείσιμον των καταστημάτων των δημοσίων γραφείων και των τραπεζών. Οι κάτοικοι πανικοβληθέντες ανεζήτησαν παντού καταφύγια ασφαλή.

Την 11ην πρωινήν ο αντιεισαγγελεύς κ. Περιστερίδης επεκοινώνησε τηλεφωνικώς μετά του ιερέως της κοινότητος Πηδάσου, όστις όμως δεν ηδύνατο να ωμιλήση ελευθέρως.

Τότε ο κ. Περιστερίδης εξήτησε να επικοινωνήσει μετά επιτροπής των εξεγερθέντων αγροτών. Ο κ. αντεισαγγελεύς απιύθυνε προς του αγρότας Πηδάσου θερμάς συστάσεις να μη ενισχύσουν τους συγκεντρωμένους και να τους πείσουν να διαλυθούν. Πράγματι εν Πηδάσω οι συγκεντρωθέντες δεν εύρον υποστήριξιν και διέρρευσαν. Παρέμειναν δε μόνο ελάχιστοι οι οποίοι αναμένουν να μεταβή επί τόπου ο κ. Περιστερίδης, διά να του αναπτύξουν τα αιτήματά τους.

Την ίδια ώρα είναι σε εξέλιξη είναι ανακρίσεις στην Πύλο και οι μάρτυρες καταθέτουν σε βάρος κομμουνιστών: “Αι ανακρίσεις εναντίον των πρωταιτών διά τα αιματηρά γεγονότα της 26ης Αυγούστου συνεχίζονται. Χθες εξητάσθησαν οι μάρτυρες κ. κ. Γ. Δούβρης, Δ. Μισιρλής, Ν. Γιαννόπουλος και άλλοι, οίτινες επέρριψαν ολόκληρον την ευθύνην εις τους κομμουνιστάς»⁽⁵⁰⁾.

Αναστάτωση στην Τριφυλία

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας “Σημαία” ο Γιώργος Αποστολόπουλος από την Κυπαρισσία δίνει τη δική του εικόνα για την κατάσταση στην πόλη, ενώ και αυτός από την πλευρά του προσπαθεί να “διαχωρίσει” τους αγρότες από τις επιτροπές που οργάνωσαν τους αγώνες τους αλλά και να τους στρέψει εναντίον τους:

«Η κοινωνία της Κυπαρισσίας και της λοιπής Τριφυλίας, μετά την αναστάτωση και τον βαθύν ψυχικόν κλονισμόν που υπέστη κατά το επαναστατικόν εκείνο διήμερον, αρχίζει ήδη να επανευρίσκη τον αρχικόν της ήρεμον ρυθμόν και την... προεπαναστατικήν της κίνησιν. Τα καταστήματά της ήνοιξαν πάλι, η αγορά της επήρε πάλιν ζωήν και οι κάτοικοι άρχισαν να κινούνται ελευθέρως στους δρόμους.

Εκείνο που παρέχει ακόμη σαφή την εικόνα των δραματικών εικοσιτετραώρων που επέρασαν περιμένοντας την... εισβολή των βαρβάρων αδελφών, είναι η όψις των κυριωτέρων σημείων της τα οποία εξακολουθούν να στρατοκρατούνται. Η αλήθεια είναι ότι και αυτή η ασυνήθης στρατιωτική κίνηση, για την Κυπαρισσίαν είχε

μια ανωμαλία. Ανωμαλία την οποία δεν είχε γνωρίσει ποτέ η ήσυχη και εργατική κοινωνία της Κυπαρισσίας. Τους δρόμους της πόλεως διασχίζουν περίπολοι με εφ' όπλου λόγχην, ενώ έμπροσθεν όλων των καταστημάτων της ευρίσκονται στρατοπεδευμένα ισχυρότατα δυνάμεις στρατού με στημένα τα οπλοπολυβόλα.

Εκείνο πάντως που μπορεί να τονισθή μετά βεβαιότητος είναι ότι οι σταφιδοπαροπαγωγοί μάλλον δεν πρόκειται να επανέλθουν εις την περίοδον των ταραχών και των συγκρούσεων. Ολοι των αι ενέργειαι σήμερον περιορίζονται απλώς εις ωρισμένας μικροσυγκεντρώσεις εις τα διάφορα χωρία των και εις διάφορα σχόλια επί των γεγονότων τα οποία ευρίσκουν την ιδίαν απήκψιν εις τας ψυχάς όλων των... τέως διαδηλωτών, την απήκψιν της απογοητεύσεως.

Ήδη λοιπόν, ότε η τάξις έχει αποκατασταθή εις την συγκλονισθείσαν Τριφυλίαν και όλοι πιστεύομεν ότι και αν ακόμα απομακρυνθούν αι στρατιωτικά δυνάμεις από τα χωρία τα οποία κατέχουν, οι χωρικοί δεν θα έχουν την διάθεσιν διά νέας περιπετείας, ημπορούμεν να κάμωμεν μερικάς σκέψεις επί των συνεπειών που έσχεν η διήμερος αυτή επίμονος πάλη των πτωχών σταφιδοπααραγωγών κατά των ενόπλων δυνάμεων, κατά του Κράτους.

Οι σταφιδοπααραγωγοί «παρεσύρθησαν»

Οι σταφιδοπααραγωγοί της Τριφυλίας όπως και της Πυλίας, παρεσύρθησαν εις τον άνισον αυτόν αγώνα κατά της εννόμου τάξεως, ωρμηθέντες από μίαν ακατάλυτον ανάγκην. Την ανάγκην της αυτοσυντηρήσεως. Προς αυτήν απέβλεπον και μόνον όταν τυφλωμένοι από τον κάματον, την πείναν και την δίψαν εσυνέχιζαν την ολονύκτιον εκείνην πορείαν των προς Κυπαρισσίαν.

Εκείνοι που τους παρέσυραν – γιατί οι παροπαγωγοί πράγματι παρεσύρθησαν επειδή οι ίδιοι εκτός από την τυφλήν ανάγκην, δεν ημπορούσαν να ιδούν βαθύτερα εις τα ζητήματά των – τους είχαν βάλει με πολύ μαεστρία στο μυαλό τους, την πεποίθησιν ότι ο αγώνας

έπρεπε να είνε σκληρός, οι θυσίες να είνε μεγάλες, διότι τότε μόνον ο σκοπός θα επιτυγχάνετο, τότε μόνο το δίκνο του, διότι οι παραγωγοί είχαν αναμφιβόλως δίκνο.

Όπως σε θρποσκεία, οι παραγωγοί επίστεψαν στα συνθήματα αυτά. Και ομολογώ ότι οι περισσότεροι από αυτούς το “3.600 ή θάνατος”, δεν το έλεγαν απλώς για φιλολογία. Το έλεγαν γιατί το πίστευαν και ήταν έτοιμοι να το κάμουν. Οι τρεις χιλιάδες τουλάχιστον των αγροτών που επραγματοποίησαν την κάθοδον εκείνην την τραγική νύκτα της Τρίτης προς την Κυπαρισσία, εξεκίνησαν με αυτήν την προϋπόθεση: Να μπουν στην Κυπαρισσία έστω και πεθαμένοι.

«Η πλάνη των ραγιάδων»

Από τη στιγμή όμως που η ολονύκτια πορεία των εσταμάτησεν εις την θέσιν “Ροντάκι” ακριβώς απέναντι της ζώνης των στρατιωτών ήρχισε να διαφαίνεται η διπλή πλάνη των συμπαθών ραγιάδων του κάμπου. Προχωρούσαν όπως οι σταυροφόροι με τις γυναίκες και τα παιδιά εκεί που σε λίγο τα πολυβόλα και τα μάλιχνερ θα άρχιζαν την φονικήν των δράσιν. Και δεν υπελόγιζαν σε τίποτε, γιατί πίστευαν ότι εκείνοι που τους έβαλαν στο μυαλό την παποίθηση αυτή, εκείνοι που τους έμαθαν ν’ αψηφούν τον κίνδυνο, θα έπεφταν πρώτοι. Όταν όμως σε λίγο αντελήφθησαν ότι οι αρχηγοί τους είχαν εξαφανισθεί, ότι είχαν εγκαταλείψει ακέφαλη την πορεία, άρχισαν να απογοπεύονται και αυτοί. Και αν όχι όλοι, οι περισσότεροι άρχισαν να κυριαρχούνται από σκέψεις ορθά: Πού θα πάμε τώρα εμείς; Μας έβαλαν τάχα να βγάλουμε σαν τρελοί το φίδι από την τρύπα; Όχι δεν θα το βγάλουμε.

Και με αυτές τις σκέψεις άρχισαν λίγο-λίγο να αποσπώνται και να διαλύονται. Εγύριζαν στα σπίτια των και στα κτήματά των και άφηναν εκεί όσους ήθελαν να προχωρήσουν κατ’ ανεμομύλων.

Διπλή ζημιά στην Τριφυλία

Εύκολα μπορεί τώρα να καταλάβει κανείς τη

διπλή ζημιά που έπαθαν οι παραγωγοί της Τριφυλίας. Αφ’ ενός εκινδύνευσαν να σκοτωθούν. Γιατί πράγματι αν ένα βήμα εσπμείωναν προς τα εμπρός – σύμφωνα με τις επιταγές της επιτροπής των που τους άφησε – οι στρατιώται είχαν αυστηρότατες διαταγές να ρίξουν στο ψαχνό. Και φαντάζεσθε πόσο αίμα αθών θα έβαφε κόκκινους τους αγροτικούς εκείνους δρόμους της Τριφυλιακής γης. Και αφ’ ετέρου οι παραγωγοί άρχισαν να κλονίζονται όσον αφορά το δίκαιον του αγώνος των. Ευρεθέντες δε προ του διλήμματος που τους έθεσεν η επιτροπή τους με την εγκατάλειψη που τους έκαμε, επίστεψαν οι περισσότεροι ότι έπесαν θύματα αναρχικών στοιχείων και ότι πράγματι ο... άγονος αγών ήτο εμπνευσθείς από τους κερδοσκόπους. Διότι οι παραγωγοί αύριο οσοδήποτε κι’ αν κουφοβράζει στα σπλάχνα των η αγανάκτησις για την αδικία που θα τους γίνεται, δεν θα τολμούν να ξεσηκωθούν και να ζητήσουν την αποκατάσταση του δικαίου των, επειδή θα αμφιβάλλουν και στον ίδιο τον εαυτό τους.

Αυτό ακριβώς το πράγμα, αυτή την “ανάληψη” των σταφιδοπαραγωγών έχουν αντιληφθεί καλώς αι αρχαί και πιστεύουν ακραδάντως ότι και αν σύντομα αποσυρθούν αι δυνάμεις από τα χωριά της Τριφυλίας ουδείς κίνδυνος διασλεύσεως της τάξεως υπάρχει. Το σπουδαιότερο δε είνε επίσης και η μεταστροφή που υπέστησαν ωρισμένοι τάξεις εμπόρων και επαγγελματιών, οι οποίοι εξ αρχής αναφανδόν είχαν διαδηλώσει την συμπάθειά τους προς τους αγωνιζόμενους παραγωγούς. Η αποθάρρυνσις των σταφιδοπαραγωγών αφ’ ενός και η ασκηθείσα εκμετάλλευσις του τιμίου αγώνος των, παρέστησαν αυτούς ως θύματα αναρχικών στοιχείων, ως παρασυρομένους από όργανα πολιτικών φατριών, και συνεπώς ουδαμώς αξίους της συμπαθείας των λοιπών εργαζομένων τάξεων.

Ο δίκαιος αγών των πτωχών ανθρώπων του κάμπου τη Τριφυλίας εχρωματίσθη».

Οι βουλευτές... συσκέπονται

Τρεις βουλευτές δηλώνουν ότι θα μιλήσουν για τη σύσκεψη που πραγματοποιήθηκε, όταν

πρεμήσουν τα πράγματα:

«Αμα αποκαταστάσει ψυχικής γαλήνης σταφιδικού κόσμου ανακοινώσωμεν Μεσοπνιακόν λαόν προηγουμένας ενεργείας πληρεξουσίων ως και διαμειφθέντα κατά την σύσκεψιν υπό την Προεδρείαν αντιπροέδρου κυβερνήσεως και υποστηρικθέντα υφ' εκάστου πληρεξουσίου Μεσοπνιας προς διαφώτισίν του.

Φεσσάς, Κριμπάς, Κάρτσωνας».

Αγροτική η εξέγερση, αριστεροί οι ηγέτες

Ο Ντίνος Μεταξάς συνεχίζει να γράφει για τα γεγονότα της Πύλου, σε μια προσπάθεια να εξηγήσει την καθολική συμμετοχή των σταφιδοπαραγωγών, τους λόγους για τους οποίους ακολούθησαν την ηγεσία που ανήκε “στην αριστερά με την ευρεία έννοια”, ενώ διαβλέπει αλλαγές στην πολιτική και την κοινωνία με ταξικά χαρακτηριστικά.

Χωρίς να παραλείπει να κάνει “υποδείξεις” για την πολιτική που έπρεπε να ακολουθήσουν οι εξεγερμένοι:

«Ανακεφαλαιώνοντες βεβαιούμεν ότι τα χαρακτηριστικά ως προκύπτει από την επιτόπιον έρευναν των πραγμάτων και των περί αυτών αντιλήψεων – οσονδήποτε περίεργοι και αν είναι αύται – των προσώπων που τα έζησαν είναι τα εξής:

α) Πρόκειται εν πρώτοις περί καθαράς αγροτικής εξεγέρσεως εις την οποίαν συμμετέχουν όλοι ανεξαιρέτως οι αγρόται, αδιακρίτου περιουσιακής οντότητος. Εις την Πύλον όλοι εγνώρισαν παραγωγούς, οι οποίοι όχι μόνον δεν έχουν επιβαρύνει το προϊόν των διά να ζήσουν, αλλά διαθέτουν και κεφάλαια και οι οποίοι ήσαν τόσον ορμητικοί όσον και οι άλλοι οι πτωχοί, που θα παραδώσουν την σταφίδα των εις τον έμπορον διά να εξασφαλίσουν την παροχήν αλεύρου επί τη ελπίδι της νέας εσοδείας.

β) Η ηγεσία της εξεγέρσεως ευρίσκετο εις τα χέρια των αριστερών – χρησιμοποιούμεν την λέξιν με την ευρείαν έννοιαν – προς τα οποία συνετάχθησαν και οι πλέον φιλύποπτοι μεγαλοπαραγωγοί. Διεδήλωσαν δε όλοι την επι-

στοσύνην των προς αυτά, διότι εκτός του ότι ήσαν παραγωγοί, περιόριζον την δράσιν των εντός των ορίων των επαγγελματικών διεκδικήσεων της αγροτιάς. Τοιουτοτρόπως μόνον εμμέσως και με μερικά συνθήματα προς ζητοκραυγάς εθίγοντο, κατά φυσικόν τρόπον, πολιτικά συνθήματα.

γ) Προς όλην αυτήν την εξέγερσιν η οποία έφθασεν μέχρις καταλύσεως Αρχών, συνετάχθησαν και αι αστικάί οργανώσεις. Εμποροι και επαγγελματίαι εκηρύχθησαν αλληλέγγυοι προς τους εξεγερθέντας αγρότας βασιζόμενοι εις την θεμελιακήν αλληλεξάρτησιν των οικονομικών συμφερόντων όλων των κοινωνικών τάξεων μεταξύ των. Τώρα πώς, κατόπιν θλιβερών οχλοκρατικών εκδηλώσεων, αι τάξεις αύται και αι οργανώσεις των ενεθυμήθησαν, ότι οφείλουν νομιμοφροσύνην, είναι ζήτημα που το αναλύσαμε χθες. Αύται είναι τα κύρια γνωρίσματα, που θα αντιληφθή πολύ καλά το μάτι κάθε αντικειμενικού παρατηρητή.

Δεν είναι τελείως μάταιον να αναζητήση κανείς στοιχεία πιστοποιούντα περί της εκτάσεως των κοινωνικών, υπό την ευρείαν σημασίαν της λέξεως, συνεπειών τας οποίας είναι δυνατόν να έχουν τα δραματικά γεγονότα ιδιαιτέρως της Πυλίας. Εις την επαρχίαν αυτήν ο αγροτικός κόσμος είναι εξελιγμένος από απόψεως πολιτικών φρονημάτων. Μακρά και επίπονος εργασία του μακαρίτου Λούλη Τοικλητήρα, είχε κάμει τον κόσμον αυτόν να αντιληφθή εκ μιας απόψεως την ταξικήν μορφήν του σύγχρονου κράτους και τα μεγάλα αγαθά που έχει να προσφέρη η εκπροσώπηση της αγροτικής τάξεως εις την πολιτικήν εξουσίαν. Αλλ’ αντελήφθημεν καλώς τα πράγματα, τα γεγονότα που εξετάζονται εδώ δεν είναι αποτέλεσμα τοιούτων πολιτικών πεποιθήσεων. Και ναι μεν το τηλεγράφημα του Εμπορικού και Επαγγελματικού Συλλόγου Πύλου, όταν ανακοινούτο εις το πλήθος προ του τηλεγραφείου εσχίσθη. Αλλά η πράξις αυτή δεν υποδηλοί τα αισθήματα του πλήθους των αγροτών. Πιθανόν μιας μικράς μόνον μειονότητας. Η εξέγερσις παρείχε την εικόνα του κοινωνικού συνόλου. Αλλά μετά τα

γεγονότα θα παραμείνουν άραγε τα πράγματα όπως εξεδηλώθησαν κατ' αυτά; Δεν είναι να το πιστεύει κανείς. Και ενθυμούμεθα αυτήν την στιγμήν τους σοφούς λόγους του προέδρου της Κοινότητος κ. Κρασάνου ο οποίος ηθέλησεν όταν τον απεχαιρέτησαμεν να μας μιλήσῃ εἰς ἓναν τόνον συμβουλῆς, όπως θα ἤρμοζε ἄλλωστε εἰς ομιλίαν πρὸς ἓναν νέον.

- Οἱ αγρόται μας εἶπεν, εἶναι ὁ στόχος των κομμουνιστῶν. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἐργάτας να κάμουν τὴν ἐπανάστασιν. Δὲν ἔχομεν τὰς τεραστίας βιομηχανίας των ἄλλων χωρῶν. Ἐχομεν ὅμως αγρότας. Καὶ ἀν εἰς τὰς ἄλλας χώρας ὁ αγρότης θα ἀκολουθήσῃ τὸν ἐργάτην, ἐδῶ ὁ αγρότης θα κληθῇ να τὸν συναγωνισθῇ. Δι' αὐτὸ πρέπει να κατακτηθοῦν οἱ αγρόται διὰ τὴν ἐπανάστασιν. Καὶ αὐτὰ τὰ γεγονότα εἶναι ἐνδείξεις κακῶν. Τώρα θα ἀρχίσωμεν καὶ διὰ τὰ χρέη καὶ κατόπιν θα προσωρῆσωμεν ἀκόμη περισσότερον. Αὐτὰ μας λένε τὰ πράγματα.

Νέες συνειδήσεις ταξικού χαρακτήρα

Καὶ αὐτὸ εἶναι. Ἡ ἐξέγερσις εἶχε καθαρῶς ὀικονομικὰ ἐλατήρια. Ἀλλὰ θα ὀδηγήσῃ ἀναμφιβόλως εἰς ἀλλοιώσεις πολιτικῶν καὶ κοινωνικῶν πεποιθήσεων. Φερόμεθα πρὸς διαμόρφωσιν νέων πολιτικῶν συνειδήσεων, ταξικῶς καθαρὰ χαρακτῆρος.

Εἶναι μεταξύ των ὀικονομικῶν διεκδικήσεων τοῦ αγροτικοῦ κόσμου καὶ ἡ ρύθμισις των αγροτικῶν χρεῶν. Ὑπὸ τὸν τίτλον αὐτὸν περιλαμβάνονται συνήθως ὅλα τὰ χρέη των αγροτῶν τόσον πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν, ὅσον καὶ τὰ πρὸς τοὺς ιδιώτας. Καὶ τὸ αἶτημα των αγροτῶν αὐτὴν τὴν εὐρείαν ἔννοιαν ἔχει. Ἀλλὰ δὲν εἶναι τώρα καιρὸς να ἀσχοληθῶμεν με ὀλόκληρον τὸ πρόβλημα. Οὔτε καὶ ἔχομεν τὰς δυνάμεις. Ἀλλ' ἐφ' ὅσον τὸ φέρνει ἡ ζωὴ εἶναι χρέος μας να χαράξωμεν ὀλίγας γραμμάς διὰ τὰ πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν χρέη των αγροτῶν, τὰ ὁποῖα ἐγίναν καὶ αὐτὰ, συσσωρευθέντα ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον, πραγματικὴ πληγὴ. Μετὰ τὸν καθορισμὸν των τιμῶν ἐξαγοράς των πλεονασμάτων ὑπὸ τοῦ ἈΣΟ δὲν ἦτο δυνατόν να ἔχωμεν μεταβολάς. Ἐν τοιαύτῃ

περιπτώσει τίποτε δὲν θα ἦτο εὐσταθές καὶ θα κατελύετο κάθε ἔννοια κράτους.

Τὸ ἀδύνατον αὐτὸ τὸ ἐγνώριζαν ἄραγε οἱ σταφιδοπαραγωγοί; Καὶ δὲν εἶχον συνείδησιν αὐτοῦ; Ἡξεραν ἄραγε καλὰ, ὅτι ἐξαναγκασμὸς πρὸς ἀναθεώρησιν των τιμῶν θα ἐσθίμινε κατὰ λυσιν, κατὰ ἓνα μέρος, πολιτικῆς ἐξουσίας; Ὅπωςδήποτε καὶ ἀν ἔχουν τὰ πράγματα εἶναι γεγονὸς ὅτι ἓνας ἀγῶνας πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ἦτο ἐκ των προτέρων καταδικασμένος. Παραπλήσιαι παραχωρήσεις θα ἦτο δυνατόν να γίνουν. Τὸ ζήτημα των αγροτικῶν χρεῶν, δὲν ἐτέθη με τὴν ἐπιμονὴν που ἔπρεπε. Καὶ ἀφέθη σχεδόν μεταξύ των παραπλησίων ἐκείνων παραχωρήσεων εἰς τὰς ὁποίας θα ἦτο δυνατόν να καταφύγῃ ἡ κυβέρνησις διὰ να παράσχῃ μίαν οἰανδήποτε ικανοποίησιν εἰς τοὺς ἐξεγερθέντας. Τοῦτο δύναται να θεωρηθῇ σφάλμα των ηγετῶν; Ἀς κρίνουν ἄλλοι. Ἐκεῖνο που ἐνδιαφέρει τώρα ἰδιαιτέρως εἶναι ὅτι ἡ λύσις που ἐδόθη ἀπὸ τὴν κυβέρνησιν εἰς τὰ πρὸς τὴν Ἀγροτικὴν Τράπεζαν χρέη, δὲν εἶναι ικανοποιητικὴ κατὰ τὴν πεποίθησιν των αγροτῶν. Τὸ ζήτημα παραμένει σχεδόν ἐκκρεμές. Ἀς τὸ προσέξωμεν ὅλοι. Ἡ ρύθμισις αὐτοῦ θα ἀποτελέσῃ γενναίαν χειρονομίαν, που θα ἀνακόψῃ ἀποτελεσματικῶς τὴν ὀρμὴν τοῦ συντελουμένου κοινωνικοῦ διαφορισμοῦ, πρὸς δημιουργίαν ἀντιμαχομένων μαζικῶν ταξικῶν συνειδήσεων. Οἱ ὀικονομικοὶ ἀγῶνες των αγροτῶν πρέπει να ἀποσκοποῦν εἰς τὴν ρύθμισιν των αγροτικῶν χρεῶν εἰς τὸν κύριον σκοπὸν. Καὶ αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν θα ἀκολουθήσουν χωρὶς ἀμφιβολίαν.

Ἡ δράσις των προσώπων

Ὀφείλομεν τώρα να σημειώσωμεν μερικὰ διὰ τὴν δράσιν των προσώπων. Εἰς τὴν Πύλον ἐξαίρεται ἡ στάσις τὴν ὁποῖα ἐτήρησεν ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐρειπωθέντος υποκαταστήματος τῆς Προνομιούχου κ. Καραβίτης. Ὀταν τὸ μαινόμενον πλήθος ἐπετέθη κατὰ των γραφείων, αὐτὸς με κίνδυνον τῆς ζωῆς τοῦ ἐξήλθε στο μπαλκόνι καὶ ἐφώνησε πρὸς τὸν κόσμον αὐτὸν τὸν μαινόμενον.

- Προς Θεού παιδιά. Τι θέλετε; Μην τα καίτε. Μην καίτε την περιουσίαν σας. Μην τα καίτε.

Αλλά ποιος τον άκουγε; Η μανία γυναικών και ανδρών είχε φθάσει εις το κατακόρυφον. Και τα πάντα έγιναν παρανάλωμα του πυρός.

Επίσης εξαίρεται η στάσις των χωροφυλάκων, οι οποίοι προς αποφυγήν αιματοχυσίας, ήγγισαν το άκρον άωτον της υποχωρητικότητας» (1238).

Ασύλληπτη εικόνα στο Ροντάκι

Στο ίδιο φύλλο της εφημερίδας δημοσιεύεται ανταπόκριση του Γιώργου Αποστολόπουλου από την Κυπαρισσία.

Ενα κείμενο το οποίο αποτυπώνει μια ασύλληπτη εικόνα στο “Ροντάκι”, με τους εξασθλιωμένους και αποφασισμένους σταφιδοπαραγωγούς από τη μια πλευρά και το στρατό σε “πολεμική εκστρατεία” από την άλλη και με εντολές να χτυπήσει στο ψαχνό αν οι εξεγερμένοι προχωρήσουν προς την Κυπαρισσία:

«Ο πόλεμος εκηρύχθη!

Τι άλλο μπορούσε να πιστεύει κανείς, εκτός απ’ αυτό, όταν βρισκόταν στην Κυπαρισσία το πρωί της περασμένης Τετάρτης και αισθανόταν τον απερίγραπτο συγκλονισμό όλων των δραματικών εκείνων δευτερολέπτων.

Ο πόλεμος εκηρύχθη!

Αυτή η φράσις εξέφευγε από τα τρέμοντα χείλη και μετεδίδετο από στόματος εις στόμα μεταξύ των ειρηνικών κατοίκων της αναταραχθείσης αιφνιδίως Τριφυλλιακής γης. Και δεν είχε τίποτε το υπερβολικόν. Όλη η πόλις σε κατάσταση πολιορκίας, ισχυρά αποσπάσματα διατρέχουν τους δρόμους, τα καταστήματα κλειστά, έξω από τα Δημόσια γραφεία οπλοπολυβόλα, και μέσα εις όλο αυτό το στρατοκρατούμενο περιβάλλον, διέκρινες πού και πού κανέναν άνθρωπό να ολισθαίνει σαν σκιά και να εξαφανίζεται στην πρώτη γωνία. Τι εσθμιναν όλα αυτά; Οτι ο πόλεμος πράγματι εκηρύχθη!

Θα ενόμιζε κανείς ότι μετεφέρθη εις τα μέρη εκείνα το στρατόπεδον του Ιταλοαβυσσυνιακού πολέμου και ότι άρχισαν ήδη και οι εχθροπραξίες. Ενας Ιταλο-Αιθιοπικός πόλεμος με τις

αναλογίες του ήταν και ο πόλεμος –ο αναίμακτος ευτυχώς– παρά τα υψίπεδα της τοποθεσίας “Ροντάκι”. Το “Ροντάκι” ήταν μια ελληνική Σομαλία. Ελληνικές στρατιές και πολεμικό υλικό μεταφέροντο διά παντός μέσου, με κάθε τρόπο προς ενίσχυση του μετώπου. Και οι ιθαγενείς – Έλληνες επίσης του τόπου – επερίμεναν ξαγρυπνούντες τη μοιραία σύγκρουση!

Δεν εφантаζόμουν ποτέ ότι θα μου ελάχαινε να παίξω τον ρόλο ενός πολεμικού ανταποκριτού εις τα υψίπεδα εκείνα, και μάλιστα χωρίς να έχω καν ιδέα από πολεμική φιλολογία και πολεμική τακτική. Εν τούτοις η Ελληνική πατρίς και οι Μεσσήνιοι σταφιδοπαραγωγοί επέμεναν να μας συνηθίσουν και στην ταλαιπωρία αυτή.

Την στιγμήν λοιπόν που όλοι εις την Κυπαρισσίαν ευρίσκονται υπό το δέος ενός φρικαλέου παροξυσμού, την στιγμή που όλοι, και οι αρχαί και ο κόσμος έχουν χάσει το ηθικόν τους εμπρός εις την νέα καταιγίδα που έρχεται, εμείς αποφασίζουμε να διέλθουμε την απαγορευμένη ζώνη και να εισέλθουμε στη ζώνη του πυρός για να περιγράψουμε τον αληθώς σκληρότατον Έλληνο-Ελληνικόν πόλεμον. Την ίδια στιγμή που παίρνουμε αυτές τις αποφάσεις οι φήμες οργιάζουν και οι συνταρακτικές πληροφορίες διαδέχονται η μια την άλλη: “Εις το Ροντάκι καίγεται το σύμπαν”. “Οι παραγωγοί συνεπλάκυσαν με τον στρατό”. “Διεξάγεται σφοδρότατη μάχη”. “Τα πολυβόλα λειτουργούν”. “Οι παραγωγοί κάνουν χρήσιν και χειροβομβίδων”.

Όλες αυτές οι πληροφορίες άπλωναν μίαν ατμόσφαιραν πανικού και καταστροφής επάνω από την Κυπαρισσία. Ο Ανώτερος Διοικητής Πελοποννήσου συνταγματάρχης Βεργογιαννόπουλος που είναι εγκατεστημένος στο τηλεγραφείο της πόλεως δεν είναι περισσότερο ψύχραιμος, απαντά με ταραχή:

– Αυτή τη στιγμή δεν σας επιτρέπω! Μετά μίαν ώραν ίσως. Καθήστε και θα με δικαιώσετε αργότερα.

Τι σημαίνουν λοιπόν όλα αυτά; Τι άλλο μπορεί να να είνε παρά η επαλήθευση ως ένα

«Το ένοπλον συλλαλητήριο των σταφιδοπαραγωγών το οποίον συνεκροτήθη στα Φιλιατρά, μετά την είσοδον των παραγωγών Γαργαλιάνων, Κατοσίμπαλι, Φαρακλάδας, Χαλαζονίου και Σπηλιάς»

σημείο των φημών που οργιάζουν και η διακαίωση όλων των φόβων και όλων των ανησυχιών; Με όλα αυτά το καθήκον. Όταν δε το καθήκον συνοδεύεται και από την περιέργειαν, τότε αψηφεί κάθε κίνδυνον και όλες οι απαγορεύσεις εμπρός δεν έχουν ισχύ.

Ένα αυτοκίνητο –ανεπίτακτο ευτυχώς– δέχεται να μας μεταφέρει στο στρατόπεδο των εμπολέμων από ένα κρυφό δρόμο που δεν έχει φρουρηθεί επειδή βρισκόταν πολύ μακριά από το δρόμο του στρατοπέδου. Σε μια ώρα και μετά μιαν εξαντλητική ταλαιπωρία φθάνουμε στο χωριό Σπηλιά. Βρισκόμαστε ακριβώς στα νώτα των εχθρών του νομίμου κράτους. Όλοι τους είχαν στρατοπαιδεύσει σε απόσταση 5 χιλιομέτρων περίπου από εκεί, παρά το χωρίον Αρμενιοί.

Ένας παπάς με ένα τεράστιο δοκάρι στο χέρι

και μερικοί άλλοι ωπλισμένοι με κυνηγετικά όπλα, τσεκούρια και με ρόπαλα, μας σταματούν στη Σπηλιά. Ευτυχώς που η γνωστοποίηση της ταυτότητάς μας τους προξενεί ιδιαίτερη χαρά και ο παπάς φέρνει και μας “τρατάρει” μισή οκά κρασί κοκκινέλι που είναι θαύμα.

Από εκεί φεύγουμε στις 10 και μισή το πρωί. Στους Αρμενιούς που φθάνουμε σε λίγο πολλοί χωρικοί αγριεμένοι και πάνοπλοι μας σταματούν. Τασσόμεθα αναφανδόν με το μέρος τους και μας αφήνουν να προχωρήσουμε, μας δίνουν και μερικές οδηγίες. Επειτα από λίγο αντικρύζουμε το στρατόπεδο των... βαρβάρων.

Από μακριά ανεμίζουν πλήθος μαύρες σημαίες που έχουν απάνω μεγάλα άσπρα γράμματα: “Κάτω οι καρχαρίες”. “3.600 ή θάνατος”. “Σκλάβοι ξυπνάτε”. Κάτω από τους ίσκιους των δέντρων σε αρκετή απόσταση ευρίσκονται

στρατοπαιδευμένοι οι εχθροί. Όλες οι πονεμένες φυσιογνωμίες του χωριού, γέροι που εσώθηκαν απάνω στη σκληρή βιοπάλη, παιδιά που δεν εγνώρισαν σχολείο άλλο από την αξίνα, γυναίκες με κιτρινισμένα ρούχα, αδύνατες, μωρά καχεκτικά και ανεμικά, όλοι αυτοί αποτελούν το ένα στρατόπεδο που εσώκωσεν θρασεία κεφαλή κατά του νομίμου Κράτους. Τους βλέπεις και τους λυπάσαι.

Απέναντι, κατέναντι ακριβώς, έχει στρατοπαιδεύσει το νόμιμον Κράτος. Πλήθος φαντάρων με εφ' όπλου λόγχην έχουν παραταχθεί και φράζουν την πορείαν των διαδηλωτών, άλλα πλήθη έχουν κατακλύσει την γύρω περιφέρεια και περιπολούν, άλλοι έχουν ταμπουρωθεί πίσω από τα δέντρα, τα κοτρόνια, τις φράχτες, τους θάμνους και με προτεταμένα τα όπλα καρτερούν. Δεν υπάρχει καμία διαφορά από ένα μικρασιατικό στρατόπεδο. Πιο πάνω όλες οι χαράδρες είναι γεμάτες από ενόπλους με τους γυλιούς που είναι έτοιμοι προς πυρ. Και όλα τα υψώματα γύρω και ακόμη απάνω οι κορυφογραμμές του βουνού "Ψυχρός" που δεσπόζει σ' αυτή την περιοχή έχουν καταληφθεί από πολυβολητές που έχουν στήσει τα πολυβόλα τους, έτοιμα να αρχίσουν εκείνο το περίεργο θανατηφόρο... κακάρισμά τους.

Προχωρούμε μετά δυσκολίας. Το αυτοκίνητο προκαλεί συναγερμό αληθινό και κάθε τόσο αναγκάζεται να σταματά στο πρόσταγμα μερικών ροπαλοφόρων:

- Τις ει;
- Φίλοι δημοσιογράφοι.
- Ποιών εφημερίδων;

Βλέπεις εδώ δεν αρκεί να είσαι δημοσιογράφος για να έχεις το απαραβίαστο. Πρέπει να αντιπροσωπεύεις και ωρισμένη εφημερίδα για

να σ' αφήσουν να προχωρήσεις. Όλοι μας μεταμορφωνόμεθα. Κάποιος παρουσιάζεται ως απεσταλμένος του "ΡΙζοσπάστη". Ως και ταυτότητα μας γυρεύουν για να μας επιτρέψουν να προχωρήσουμε. Τους υποσχόμεθα να διατράνώσουμε τον πόνο τους, να τα γράψουμε όπως τα θέλουν αυτοί. Ετσι προχωρούμε. Τις ίδιες υποσχέσεις δίνουμε και σε ένα λόχο γυναικών ροπαλοφρουρουσών που είνε στρατοπαιδευμένες πιο πέρα.

3.600 ή θάνατος.

Επεράσαμε το στρατόπεδο των εχθρών. Αυτό όμως γεννά τις υποψίες στο στρατόπεδο των φίλων και όταν πάμε να το διασχίσουμε παρατάξεις λοχοφόρων με προτεταμένες τις λόγχες μας προστάζουν:

- Αλτ!

Πριν αρχίσουμε τις διατυπώσεις κατεβαίνουμε. Προχωρούμε πεζή ως το Στρατηγείο των συμμάχων. Παρουσιάζομεθα στο Διοικητή των επιχειρήσεων ταγματάρχη κ. Αργύρη ο οποίος κάθεται και συζητεί με το επιτελείο του. Ευτυχώς γνωρίζει από την Κυπαρισσία και γράφει σ' ένα χαρτί:

Στρατόπεδον Κυπαρισσίας

Επιτρέπομεν εις το υπ' αριθ. 28087 αυτοκίνητο να διέλθῃ της ζώνης πυρός.

Ταγματάρχης Αργύρης

Ετσι μας επιτρέπουν και περνούμε. Βάζουμε ολοταχώς εμπρός και με καρδιοχτύπι τρέχουμε για την πόλη. Περνούμε μέσα από παρατάξεις λοχών και πολυβόλων ενώ από πίσω μας, μακριά έρχονται μισοσβησμένοι οι ήχοι κάποιων φωνών:

- Ή 3.600 ή θάνατος!

Ήταν οι φωνές των... εχθρών του Νομίμου Κράτους!»,

ΑΝΘΡΩΠΟΚΥΝΗΓΗΤΟ, ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1935
'Ανατ. 'Ηλ. 5.59' Δύσις 'Ηλ. 6.59'

ΙΕΡΙΣ ♦♦♦ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΙΩΑΝΝΗΣ Π. ΑΝΑΠΛΙΩΤΗΣ

ΕΠΙ ΤΩΝ ΤΕΛΕΥΤΑΙΩΝ ΓΕΓΟΝΟΤΩΝ

Ἄγαπητό «Θάρρος»
Στὴν Πυλία, στὰ Φιλιατρά, στοὺς Γαργαλιάνους στὴν Κυπαρισσία δὲν ἦταν οἱ ἀναρχικοὶ ποὺ «ἐσυκοφάντησαν τοὺς σταφιδοπαραγωγούς». Ἦταν ἡ ἀπογοήτευσίς τοῦ πινημένου ποὺ ἀρπάζεται ἀπ' τὰ μαλλιά του. Ἀλοίμονο ἂν, ὅπως ἀρχίσαμε, κάθε φωνὴ βγαλμένη ἀπὸ τὰ κατάβαθα τῆς ἀδυσώπητης ἀνάγκης, τὴν ἀποδίδουμε στερεότυπα στοὺς κομμουνιστές. Αὐτὴ εἶναι τακτικὴ ποὺ προσήκει στοὺς ἀνίδεους τῆς πραγματικῆς κατάστασης στοὺς ἀγνοοῦντας τὴν οὐσίαν κάθε πράγματος.

Ἡ ἥρωϊκὴ ψυχραιμία τῶν στρατιωτῶν τῆς Κυπαρισσίας ποὺ ἀντίκρυσαν ἀναίμακτα τὴ

Στὸ κάτω—κάτω, ἂν πρέπει νὰ πειστέψουμε στὸ ψέμμα ἐκεῖ νο τὸ στερεότυπο ὅτι κ' ἐδῶ οἱ ἀναρχικοὶ ἦταν ἐκεῖνοι, ποὺ ξεσήκωσαν τόσον κόσμον, πρέπει νὰ εἶναι ὑπεύθυνοι οἱ πληρεξούσιοι τῆς Μεσσηνίας, ποὺ στὴν δύσκολη αὐτὴ στιγμή μας μὲ ὅλες τὶς διαμαρτυρίες, μὲ ὅλες τὶς ἐκκλήσεις ποὺ εἶδαν νὰ ξεσηκώνοντο ἀπὸ κάθε γωνία τοῦ Μεσσηνιακοῦ κάμπου, δὲν ἔσπευσαν νὰ βρεθοῦν ἀνάμεσά μας, νὰ μᾶς διαφωτίσουν νὰ ἐξηγήσουν τὰ πράγματα νὰ μὴ μᾶς ἀφίσουν ἔρμαιους στοὺς ἀναρχικοὺς, ὅπως ἐβάφτισαν τοὺς ὑιοθετήσαντας τὴν Παμμεσσηνιακὴ ἀποψη.

Προσωπικὰ ὁ ὑπογραφόμενος διαμαρτύρεται ἐναντίον κά

ΑΝΘΡΩΠΟΚΥΝΗΓΗΤΟ, ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ

Σε ολόκληρη την περιοχή της Δυτικής Μεσοπνίας από την πρώτη στιγμή εξαπολύεται ανθρωποκυνηγικό για τη σύλληψη αγωνιστών σταφιδοπαραγωγών, και τα αποσπάσματα επιδίδονται σε βαρβαρότητες:

- «Εις ένα αχυρώνα παρά τα Φιλιατρά συνελήφθησαν δύο εκ των μελών της συλλαλητσιακής επιτροπής, οι κ. κ. Αλεξόπουλος και Καρατζάς. Επίσης συνελήφθησαν 13 εις Γαργαλιάνους και 8 εις Φιλιατρά»⁽⁵²⁾.

- «Κατά πληροφορίας εκ Πύλου συνεχίζονται εκεί οι ανακρίσεις επί των τραγικών γεγονότων της Δευτέρας. Εκ των συλληφθέντων οι Β. Τσαρπάλας, Ν. Σταυρόπουλος, Θ. Καράμπελας και Α. Αλεβίζος οδηγήθηκαν στην Καλαμάτα και παρεπέμφθησαν εις την Εισαγγελίαν»⁽⁵³⁾.

- «Κατά πληροφορίας εκ Κυπαρισσίας οι σταφιδοπαραγωγοί διετελούν εν εξεγέρσει λόγω των συνεχιζομένων διώξεων διά την τελευταίαν κίνησιν. Αι συλλήψεις σταφιδοπαραγωγών, θεωρουμένων ως πρωταιτίων της προχθεσινής εξεγέρσεως, συνεχίζονται αθρόαι. Εις την Κυπαρισσίαν ενηργήθησαν περί τας 60 συλλήψεις, εις την Πύλον 40, άλλοι δε έχουν συλληφθεί και εις τας λοιπάς περιφέρειας. Οι συλληφθέντες ενεκλείσθησαν εις τας φυλακάς. Αι ανακρίσεις επισπεύδονται, καταβάλλονται δε προσπάθειαι όπως εισαχθούν το ταχύτερον εις δίκην ενώπιον των ποινικών δικαστηρίων»⁽⁵⁴⁾.

- «Εσυνεχίσθησαν και χθες αι συλλήψεις διαφόρων προσώπων φερομένων ως υποκινητών διά τας αιματηράς σκηνάς των σταφιδοφόρων περιφερειών, τα οποία μετεφέρθησαν ενταύθα προκειμένου να προσαχθούν εις την ανάκρισιν.

Επίσης οι μεταφερθέντες προχθές, οίτινες συνελήφθησαν εις Πύλον και αλλαχού, προσήχθησαν ενώπιον του ανακριτού και απελογήθησαν. Υπήρχον χθες πληροφορίες, μεταβι-

βαζόμεναι εκ θετικωτάτης πηγής, καθ' ἃς κρατεῖ σκέψις παρά τω κ. Υπουργῷ των Εσωτερικών, όπως εις περίπτωσιν κατά την οποίαν δεν κατορθωθῇ η σύλληψις ως φερομένων ως αρχηγών της σταφιδικής εξεγέρσεως Κουλαμπά, Διακουμογιαννοπούλου, Κορμά, Κανελλοπούλου και λοιπών, οι οποίοι κατά πληροφορίας των καταδιωκτικῶν αρχῶν κρύπτονται παρά χωρικών εις διάφορα σημεία, επικηρυχθούν οὔτοι ἀντὶ ἀδροτάτης ἀμοιβῆς.

Ἡ τοιαύτη πληροφορία γνωσθεῖσα μεταξύ των σταφιδοπαραγωγικῶν περιφερειῶν, προυξένησε ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν καὶ εὐχολιάζετο δυσμενέστατα.

Αἱ εἰς τὰς σταφιδοπαραγωγικὰς περιφερείας εἰς τὰς ὁποίας ἔλαβον χώραν αἱ αἱματηραὶ σκηναί, ἐγκατεστημένα στρατιωτικὰ δυνάμεις παραμένουν εἰσέτι ἐκεῖ. Μολοντόι ἄκρα πουσὶα ἐπικρατεῖ μεταξύ των κατοίκων. Ἡ παραμονὴ τῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως θα ἐξαρτηθῇ πάντως ἐκ τῆς ομαλῆς ἐκβάσεως των τελευταίων κινήσεων ομάδας προσώπων τα ὁποῖα υποδαυλίζουν μεταξύ των σταφιδοπαραγωγῶν τὴν ἐμφωλεύουσαν ἀγανάκτησίν των.

Ὡσαύτως εἰς τὴν πόλιν μας παραμένει εἰσέτι ὁ στρατηγὸς Νικολαρέας μετὰ τοῦ ἐπιτελάρχου τῆς IV Μεραρχίας ταγματάρχου τοῦ Πυροβολικοῦ κ. Γιαννακοπούλου.

Κατὰ τὰς υπάρχουσας πληροφορίας αἱ στρατιωτικὰ δυνάμεις θα ἐπανεέλθουν εἰς τὰς εστίας των μετὰ δεκαήμερον περίπου»⁽⁵⁵⁾.

- «Αἱ νέαι στρατιωτικαὶ ἐνισχύσεις που κατέφθασαν εἰς τὴν πόλιν μας κατενεμήθησαν καταλλήλως εἰς τὰ διάφορα σημεία καὶ ἀνέλαβον τὴν φρούρησιν τῆς τάξεως. Ἐν τῷ μεταξύ τα ἀποσπάσματα τῆς Χωροφυλακῆς συνεχίζουν τὴν δράσιν των περιτρέχοντα τα χωρία καὶ προβαίνοντα εἰς νέας συλλήψεις ὑπόπτων διὰ τὰς αἱματηράς σκηνὰς ἀγροτῶν.

Οὕτω κατ' ἀσφαλεῖς πληροφορίας μέχρι τούδε

έχουν γίνει οι εξής νέαι συλλήψεις: Ν. Τσουτσούρου εκ χωρίου Κυνηγού, Αθ. Ν. Λίγγρη εκ του χωρίου Γάμου, Νικολέττας Ι. Βλαχογιάννη, Ν. Κ. Κουρέτα, Ν. Π. Κουρέτα και Κ. Ζεριώτη εκ Πηδάσου και Ηλία Σερέου εκ Μεσοχωρίου.

Οι άλλοι καταζητούμενοι σταφιδοπαραγωγοί έχουν εγκαταλείψει τα χωρία των και φυγοδικούν. Κρατεί ενταύθα η πεποίθησις ότι θα παρουσιασθούν αυθορμητώς εις τας αρχάς, ευθύς ως κατευνασθή η κρατούσα εισέτι οξύτης των πνευμάτων.

Δέον να σημειωθή ότι άπαντες οι κάτοικοι των γύρω χωρίων έχουν καταληφθή υπό πανικού, μετά μεγίστης δε επιφυλάξεως κατέρχονται εις την πόλιν διά τας ανάγκας των, μολοντί γνωρίζουν ότι οι κάτοικοι της Πύλου από της πρώτης στιγμής έχουν ταχθεί αλληλέγγυοι προς τον αγώνα των»⁽⁵⁶⁾.

- «Την 2αν νυκτερινήν της παρελθούσης Τρίτης ισχυρόν στρατιωτικόν απόσπασμα με τρία πολυβόλα, πληροφορηθέν ότι εις τα χωρία Πήδαςος και Κυνηγού εκρύπτοντο πολλά άτομα, δράσαντα κατά τας αιματηράς σκηνάς, μετέβη προς σύλληψιν των. Οι ευρισκόμενοι εις τον Πήδαςον κατ' εκείνην την ώραν και καταζητούμενοι σταφιδοπαραγωγοί πληροφορηθέντες την άφισιν του στρατιωτικού αποσπάσματος κατόρθωσαν οι πλείστοι τούτων να διαφύγουν. Συνελήφθησαν όμως αρκετοί μεταξύ των οποίων και μια γυνή ονόματι Βλαχογιάννη.

Αι γενόμεναι συλλήψεις επιτείνουν τον αναβρασμόν και την αγανάκτησιν των σταφιδοπαραγωγών, τοσούτον μάλλον καθ' όσον στρέφονται κατά προσώπων μη αναμειχθέντων ή ελάχιστα δρασάντων κατά τας αιματηράς σκηνάς της 26 Αυγούστου»⁽⁵⁷⁾.

- «Κατά τας μεταβιβαζόμενας εκ της υπαίθρου Μεσσηνίας πληροφορίες, και ιδία εκ των χωρίων της Πύλου, η δράσις των συγκροτηθέντων και δρώντων εκεί στρατιωτικών αποσπασμάτων προς σύλληψιν των φερομένων ως υποκινητών της αιματηράς σταφιδικής εξεγέρσεως, χαρακτηρίζεται με τα μελανώτερα χρώματα.

Αν αι πληροφορίες αληθεύουν, ο άγριος διωγμός, τα καταπιεστικά και τρομοκρατικά μέτρα,

τα οποία εφαρμόζουν τα στρατιωτικά αποσπάσματα εις βάρος ιδία των συγγενών των καταζητουμένων, κπλιδώνουν κάθε έννοιας κράτους πεπολιτισμένου και μας επαναφέρουν εις τας αλψμονήτους εποχάς των περιφήμων αποσπασματαρχών, των καταδικώντων τας διαφόρους τότε ληστοσυμμορίας.

Επικουρικά των ανωτέρω φημών είναι και κατωτέρω αναγραφόμεναι πληροφοροίαι, διαβιβασθείσαι ημίν παρ' αξιοπίστου πηγής εκ Πύλου.

Την παρελθούσαν Πέμπτην εις το χωρίον Κυνηγού ερρίφθησαν παρά των στρατιωτικών αποσπασμάτων περί τους 500 πυροβολισμοί ίνα τρομοκρατούμενοι οι χωρικοί καταδώσουν εις αυτά, τα μέρη εις τα οποία εκρύπτοντο δήθεν οι καταζητούμενοι. Η μνηστή και η αδελφή του καταζητουμένου Διακουμογιαννοπούλου, μέλους της επιτροπής του σταφιδικού συνεδρίου Γαργαλιάνων, περιήχθησαν νύκτωρ παρά των αποσπασμάτων τις τους αγρούς, ίνα φωνάξουν ονομαστί τους κρυπτομένους κατά πληροφορίας των αρχών συγγενείς των, διά να επιτευχθή ούτω η σύλληψις των. Μολοντί και το μέτρον τούτο των αποσπασμάτων εξετελέσθη, ουδένα κατώρθωσαν να συλλάβουν, διά τον απλούστατον λόγον, ότι ουδείς εκρύπτετο εκεί.

Κατά τας πληροφορίας της ιδίας πηγής, τα στρατιωτικά αποσπάσματα εστρατωνίσθησαν εις τας οικίας των καταζητουμένων και ιδία του Διακουμογιαννοπούλου, παραβιάζοντας και θεμελιώδη ακόμη δικαιώματα ως η παραβίασις του οικογενειακού ασύλου κλπ.

Γενικώς αι μεταβιβαζόμεναι εκ της υπαίθρου πληροφορίες μεταδίδουν συνταρακτικά γεγονότα τα οποία κρατούν εν αγανακτήσει τους κατοίκους πολλών χωρίων. Η πρωτοφανής τρομοκρατία και αι λησμονηθείσαι μέθοδοι σκοτεινών εποχών αι οποία ανεκλήθησαν εις την ενεργόν δράσιν παρά των εντεταλμένων την σύλληψιν ωρισμένων καταζητουμένων σταφιδοπαραγωγών, αν έχωντα αληθείας, πρέπει να επιστήσουν αμέριστον την προσοχήν του κράτους»⁽⁵⁸⁾.

**Ο Στάθης Κανναβός
κατά των «αυστηρών κυρώσεων»**

Και ενώ εξελίσσεται το ανθρωποκυνηγιτό, στο “Θάρρος” δημοσιεύεται μια σειρά επιστολές που με τον έναν ή τον άλλο τρόπο υπερασπίζονται τους σταφιδοπαραγωγούς.

Η αρχή γίνεται με τον γιατρό Στάθη Κανναβό, μετέπειτα στέλεχος του ΕΑΜ και του ΚΚΕ: «Στην Πυλία, στα Φιλιατρά, στους Γαργαλιάνους, στην Κυπαρισσία δεν ήταν οι αναρχικοί που “εσυκοφάντησαν τους σταφιδοπαραγωγούς”. Ήταν η απογοήτευση του πνιγμένου που αρπάζεται απ’ τα μαλλιά του. Αλοίμονο αν, όπως αρχίσαμε, κάθε φωνή βγαλμένη απ’ τα κατάβαθα της αδυσώπητης ανάγκης, την αποδίδουμε στερεότυπα στους κομμουνιστές. Αυτή είναι τακτική που προσήκει στους ανίδεους της πραγματικής κατάστασης, στους αγνοούντας την ουσία κάθε πράγματος.

Η ηρωική ψυχραιμία των στρατιωτών της Κυπαρισσίας που αντίκρισαν αναίμακτα τη θύελλα του απογοητευμένου εκεί πάνω πλήθους πρέπει να γίνη παράδειγμα σε εκείνους που απαιτούν τας “αυστηράς και βαρείας κυρώσεις”. Εδώ δεν πρόκειται να μετρηθή η δύναμις του Κράτους απέναντι στους σταφιδοπαραγωγούς και στην κάθε συλλαλητηριακή επιτροπή. Είναι ανάγκη και την τελευταία τούτη στιγμή να ερευνηθή με φιланθρωπική διάθεση, να αναψηλαφηθεί με γενναιόδωρο χέρι από τους αρμοδίους το σταφιδικό ζήτημα. Για κάθε ορθολογιζόμενο δεν είναι οι διώξεις και οι φυλακίσεις που θα σώσουν την κατάσταση.

Επιβάλλεται να αγνοήση το κράτος κάθε έκνομη ενέργεια των ετοιμοθανάτων αυτών της δυτικής Μεσοπνίας που εν πλήρει συγχύσει εσώκωσαν το αδύναμό τους χέρι ενάντια στου παντοδύναμου κράτους τη θέληση.

Γιατί όσο νομιμοφανή κ’ αν βλέπουν οι πληρεξούσιοί μας και ωρισμένοι κύκλοι δημοσιογράφων τα μέτρα “των αυστηρών κυρώσεων”, για μας που είμαστε μέσα στην ψυχή του σταφιδοπαραγωγού τίποτε δεν θα ξεριζώσει ποτέ το πικρό μας παράπονο ότι τη φωνή της απόγνωσής μας δεν την άκουσε πουθενά κανένα

αυτί με συμπάθεια.

Στο κάτω κάτω, αν πρέπει να πιστέψουμε στο ψέμα εκείνο το στερεότυπο ότι κ’ εδώ οι αναρχικοί ήταν εκείνοι, που ξεσώκωσαν τόσον κόσμο, πρέπει να είναι υπεύθυνοι οι πληρεξούσιοι της Μεσοπνίας, που στην δύσκολη αυτή στιγμή μας με όλες τις διαμαρτυρίες, με όλες τις εκκλήσεις που είδαν να ξεσπώνονται από κάθε γωνία του Μεσοπνιακού κάμπου, δεν έσπευσαν να βρεθούν ανάμεσά μας, να μας διαφωτίσουν, να εξηγήσουν τα πράγματα, να μη μας αφήσουν έρμαιους στους αναρχικούς, όπως εβάφτισαν τους υιθετήσαντας την Παμμεσοπνιακή άποψη.

Προσωπικά ο υπογραφόμενος διαμαρτύρεται εναντίον κάθε “κυρώσεως” η οποία μέλλει επιβληθή εις ανθρώπους που ενήργησαν εν πλήρει συγχύσει και καλεί τους πληρεξούσιους της Μεσοπνίας, εις την κρισιμωτέραν περίοδον της επαρχίας των, να προσέλθουν μεσάζοντες μεταξύ κράτους και σταφιδοπαραγωγών, επανρχόμενοι αμέσως ενταύθα διά ν’ αντιληφθούν μίαν κατάσταση, η οποία δεν είναι ανάγλυφος εις τα Αθηναϊκά πεζοδρόμια και τα ξενοδοχειακά των μέγαλα, οπόθεν νομίζουν ότι μπορούν να την παρακολουθούν.

Αποδοκιμάζω με όλην την ψυχικήν μου αντοχήν τους πεπορωμένους κόλακας που, διαθέτοντες μίαν στήλην, με απάνθρωπον σαδισμόν εζήτησαν να κορέσουν τα αγριώδη των ένστικτα εις βάρος των ετοιμοθανάτων σταφιδοπαραγωγών. Καλώ κάθε τίμιον διανοούμενο να ενώση στην αδύναμη φωνή μου τη διαμαρτυρία που θα του υπαγορεύσει η αντικειμενική ενατένις της κατάστασης, προτρέποντας την κυβέρνησιν να πάρει μέτρα προστασίας απέναντι στο Μεσοπνιακό κόσμο που, λες, πληρώνει ο ίδιος τη διατυμπανιζόμενη βελτίωσι της παγκόσμιας και πανελλήνιας κρίσης με τη χειροτέρευση της δικής του θέσης» (59).

**Χρήστος Κουβελιώτης: Βάρβαρο
κράτος μοναρχοφασιστών**

Ακολουθεί νέα επιστολή ενός εκ των ηγετών της εξέγερσης, του Χρήστου Κουβελιώτη, μέλους

της Εκτελεστικής Επιτροπής του Συνεδρίου Γαργαλιάνων:

«Η τελευταία εξέγερση των σταφιδοπαραγωγών, αποτέλεσμα της πείνας και της δυστυχίας που δέρνει το σταφιδικό πληθυσμό και της εγκατάλειψης αυτού από το επίσημο κράτος, που τάχθηκε κατά τον πιο σκανδαλώδη και απροκάλυπτο τρόπο τυφλό όργανο και υπερασπιστής των αισχρών συμφερόντων της πλουτοκρατικής κλίκας των Χαριλάων, Ησαΐδων και λογής-λογής εκμεταλλευτών του σταφιδικού ιδρώτα, ήτο επόμενο να παρουσιασθή στα μάτια του κοινού από την κυβέρνηση, το μοναρχοφασιστικό Τύπο και τους διάφορους διεφθαρμένους κονδυλοφόρους, ότι τάχα είχε πολιτικά ελατήρια.

Η αμαρτωλή και κολασμένη κυβέρνηση της κλίκας των μοναρχοφασιστών, ανίκανη να αντιμετωπίσει και να λύσει τα μεγάλα προβλήματα που απασχολούν τον εργαζόμενο λαό της χώρας μας, διάλεξε σαν καλλίτερο μέσο αντιμετώπισης των λαών που αναγκάζεται να ξεσηκώνεται κάτω από την πίεση της αβάστακτης πείνας και οικονομικής εξαθλίωσης, το όπλο και το πολυβόλο.

Ετσι και στο σταφιδικό, αντί να σπεύσει ν' αποδεχθή τα δίκαια και λογικά αιτήματα του Πανσταφιδικού Συνεδρίου Γαργαλιάνων, στο οποίον αντιπροσωπεύτηκε ολόκληρος ο οργανωμένος και μη σταφιδοπαραγωγικός κόσμος της Πελοποννήσου, επέδειξε την πιο περιφρονητική και εμπαιχτική στάση απέναντι των σταφιδοπαραγωγών. Ο σταφιδοπαραγωγός, που πρώτος έτρεξε και πρόταξε τα στήθη του κατά το τελευταίο στασιαστικό κίνημα της 1ης Μαρτίου στον Στρυμώνα, για να κρατήση στην αρχή τη σημερινή κυβέρνηση, με μεγάλη του έκπληξη και με δικαιολογημένη μαζί αγανάκτηση, έβλεπε να ρίχνεται απ' αυτή χωρίς οίκτο στα νύχια της πιο άγριας εκμετάλλευσης, στη φοβερότερη δυστυχία, στον ατιμωτικό από την πείνα θάνατο. Αφού εξάντλησε όλα τα νόμιμα μέσα, αφού έκαψε άφθονο λιβάνι, θυμιατίζοντας και εκλιπαρώντας την φιλεύσπλαχνο και στοργική υπέρ αυτού επέμβαση της κυ-

βέρνησης, η οποία πίστευε ότι μπορούσε να ήθελε να χαλιναγωγήσει και να περιορίσει έστω και λίγο, την απληστία των μεγαλόσχημων ληστών της σταφίδας, παραχωρούσα τα ζητούμενα διά τους ψηφίσματος του Συνεδρίου ψυχία – διότι περί ψυχίων πρόκειται – χωρίς να πάρη καμμία απάντηση, ξεσηκώθηκε σαν χείμαρρος, ενάντια στο βάρβαρο και μεσαιωνικό κράτος του Παλαιμερολογητισμού.

Αλλά και πάλι το βάρβαρο κράτος των μοναρχοφασιστών, όχι μόνον δεν συγκινήθηκε, δεν κάμφθηκε από τις απελπιστικές κραυγές τους πόνου και της αλλοφροσύνης των σταφιδοπαραγωγών, μα αντίθετα με την ένοπλο δύναμη που αντλεί από τα σπλάχνα τους, τους κολύμπησε στο αίμα και έπνιξε προσωρινά υπό τον κρότο των όπλων και των πολυβόλων την πονεμένη και οργισμένη τους φωνή.

Και πριν ακόμα προφθάσει να στεγνώσει το αίμα των τιμίων σταφιδοπαραγωγών, που κοκκίνησε την πιατεία του Ναυαρίνου, από το οποίον προ εκατό ετών εξεπήδησε η ελεύθερη Ελλάδα, εξαπέλυσε εναντίον αυτών την πιο ωμή και λυσσαλέα τρομοκρατία. Πτωχοί σταφιδοπαραγωγοί, τίμιοι δουλευτάδες, οικογενειάρχαι που το μόνο τους έγκλημα είτανε η παληκαρίσσια υπεράσπιση του ψωμιού των παιδιών τους, εσύρθησαν και εξακολουθούν να σύρονται εις τα αστυνομικά κρατητήρια και εις τα μπουντρούμια των Ελληνικών φυλακών με την γελοϊαν κατηγορίαν ότι είναι “αναρχικά στοιχεία”.

Η ιερή εξάταση ξαναζωντάνεψε. Υπό τον κνούτο των εκγενιτσαρισθέντων παιδιών του εργαζόμενου λαού, οι σταφιδοπαραγωγοί ξερνάνε και το υπόλοιπο πικρόχολο αίμα τους που οι στερήσεις και η αξίνα είχαν αφήσει να τρέχει στα πολύμοχθα σώματά τους.

Σε επίμετρο δε όλων αυτών τον φρικαλεότητων, όλων αυτών των χιτλερικών βασανιστηρίων, η αντιλαϊκή κυβέρνηση της βασιλοφροσύνης μέσα στους καπνούς των ερειπίων που επεσώρεσε στην αναξιοπαθούσα χώρα μας και μέσα στην άχνη του κοχλάζοντος ακόμη σταφιδοπαραγωγικού αίματος, χορεύει

το σαδιστικό χορό της άδοξης και επαίσχυντης νίκης της, ενώ η αγανάκτησις φουντώνει στα στήθη των σταφιδοπαραγωγών.

Εμείς παρακολουθώντας άγρυπνα την κατάσταση σύμφωνα με την εντολή που πήραμε από το Πανσταφιδικό Συνέδριο Γαργαλιάνων, αδιαφορούντες για τις συκοφαντίες της κλίκας των εκμεταλλευτών και των οργάνων των, προσκαλούμε για τελευταία φορά την κυβέρνηση να παύση τα σαδιστικά γλέντια, να εγκαταλείψει την τακτική της τρομοκρατίας και να σπεύση να υιοθετήσει τα δίκαια και δυνατά να γίνουν αιτήματα των σταφιδοπαραγωγών γιατί αλλοιώτικα – γιατί να μην το πούμε; – είναι αδύνατο να μην ξεσπάσει το ηφαίστειο της λαϊκής αγανάκτησης. Αυτή τη φορά οι σταφιδοπαραγωγοί είναι ασφαλισμένοι και προτιμούνε χίλιες φορές να πεθάνουνε πάνω στον αγώνα για μια ελεύθερη ζωή, παρά να υποστούν τον ατιμωτικό της πείνας θάνατο»⁽⁶⁰⁾.

Τάσης Κουλαμπάς:

Φόβοι για μοναρχικό πραξικόπημα

Το πολιτικό κλίμα οξύνεται και εκφράζονται φόβοι για πραξικόπημα των μοναρχικών. Στο πλαίσιο αυτό, ο Τάσης Κουλαμπάς από τα Φιλιατρά όπου κρύβεται στέλνει επιστολή στο “Θάρρος”, με την οποία προειδοποιεί για τον κίνδυνο και την ανάγκη κινητοποίησης των δημοκρατικών πολιτών για την αποτροπή των σχεδίων.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι η εφημερίδα προλογικά κρατάει αποστάσεις από το “άκρως αριστερόν” περιεχόμενο:

«Το δημοσιευόμενον κατωτέρω άρθρον είναι αναντιρρήτως άκρως αριστερόν και απέχει των αστικών προοδευτικών αντιλήψεων της εφημερίδος. Επειδή όμως εις ένα αγώνα επιβάλλεται να ακούωνται όλων αι γνώμαι, ακόμη και αυτών τούτων των αντιπάλων, και επειδή ακόμη ο συγγραφεύς του άρθρου έπαιξε προσφάτως ένα ρόλον πρωτεύοντα εις τα τελευταία σταφιδικά γεγονότα της Δυτικής Μεσοπνίας και ενδιαφέρει ν’ ακουσθή η φωνή του, δι’

όλα αυτά δημοσιεύομεν το άρθρον εις τα στήλας μας, εν τη πεποιθήσει ότι ούτω συμβάλλομεν εις την πληρεστέραν διαφώτισιν του λαού».

Και γράφει ο Τάσης Κουλαμπάς:

«Καινούργιο, τίμιο, αθώο αίμα έβαψε τα πεζοδρόμια της Πύλου, της Πάτρας, τα βουνά της Τριφυλίας. Οι εργαζόμενοι της Πελοποννήσου, κατά την διάρκειαν των αγώνων και μετά απ’ αυτούς, επείσθησαν με την ίδια τους την πείρα, ποία είναι η πολιτική της κυβερνήσεως, ποιές οι προεκλογικές τους υποσχέσεις. Αντί για δημοκρατικές ελευθερίες, που υποσχέθηκε κλπ. κλπ. καθημερινά εφαρμόζει καινούργια, πιο άγρια φασιστικά δεσμά εις βάρος των εργαζομένων. Φασιστικά νομοσχέδια ψηφίζονται. Οι εργαζόμενοι κηρύσσονται εν διωγμώ. Η ελληνική κεφαλαιοκρατία απ’ ενός μπλεγμένη στη συνεχιζόμενη γενική οικονομική κρίση του καπιταλισμού και απ’ ετέρου από την άνοδο των αποφασιστικών αγώνων των εργαζομένων, ζαλίζεται διαρκώς, βρίσκεται σε αδιέξοδο. Με επί κεφαλής τους τραπεζίτες και χρηματιστές κατέβαλε προσπάθειες για δημιουργία οργανωμένης, φασιστικής, μαζικής, λαϊκής βάσης οι οποίες απέτυχαν. Τα στρατιωτικοφασιστικά πραξικοπήματα συντριφθηκαν πάνω στο φουρτουνιασμένο κύμα της μαζικής εξορμήσεως των εργαζομένων, οι φασιστικές οργανώσεις διαλύονται, οι επιδρομείς φασίστες της Θεσσαλονίκης λιθοβολούνται, τα φασιστικά συλλαλητήρια αποτυγχάνουν, η χρηματοδοτούμενη απ’ τους τραπεζίτες εφημερίδα τους το “Κράτος” σαμποτάρεται από τους εργαζόμενους και χρεωκοπεί.

Ζαλισμένη η ελληνική κεφαλαιοκρατία εμπρός σ’ όλες αυτές τις προσπάθειες και αποτυχίες αναγκάζεται να στραφή προς άλλη μορφή φασισμού προτιμώντας την εγκαθίδρυσιν της μοναρχοφασιστικής δικτατορίας. Η κυβέρνηση Τσαλδάρη-Κονδύλη, δεμένη γερά πίσω απ’ το άρμα των Μποδοσάκηδων Σια, πιεζόμενη απ’ τους ντόπιους και ξένους ομολογιούχους τοκογλύφους για το 50%, πιστή στις υποσχέσεις της απέναντι των ιμπεριαλιστικών κρατών, Αγγλίας-Ιταλίας, και τρομερά απασχολημένη

με την παλινόρθωση της μοναρχίας, είνε ανίκανη να λύση και ένα απ' τα άπειρα άμεσα ζωτικά ζητήματα που απασχολούν τους εργαζόμενους.

Τρομαγμένη απ' την ηρωική εξέγερση των χιλιάδων σταφιδοπαραγωγών, και γενικώτερα απ' το μαζικό ξέσπασμα των αποφασιστικών απεργιακών αγώνων των εργαζομένων, μπλέχεται πιο πολύ στο μπερδεμένο δίκτυο του ελληνικού καπιταλισμού. Η χθεσινή μοναρχική Πελοπόννησος, από φρούριο της αντίδρασης και του μοναρχοφασισμού, έχει ήδη μετατραπή ήδη σε φρούριο απόρθητο των εργαζομένων. Αυτό ακριβώς την εμβάλλει σε πιο μεγαλύτερες ανησυχίες.

Οι δημοκρατικές δυνάμεις της Πελοποννήσου και γενικώτερα της χώρας μας από στιγμή σε στιγμή, δυναμώνουν, γίνονται ένας μαχητικός αποφασιστικός ατσάλινος παράγοντας, που θα σπάση τα μούτρα της η κλίκα των μοναρχοφασιστών.

Η κυβέρνηση πλέον πεισθείσα, πως το έδαφος καθημερινώς φεύγει απ' τα ραγισμένα γυάλινα πόδια της, απεφάσισε ανοιχτά, ξετσίπωτα να παρανομήση. Το κράτος γίνεται αστυνομικός, ο χωροφύλακας γενικός δερβέναγας. Κτυπάει και κλείνει το δημοκρατικό Τύπο, τρομοκρατεί, δέρνει, βασανίζει κάθε δημοκρατικό πολίτη, απαγορεύει δημοκρατικές συγκεντρώσεις, ομαδικά φυλακίζει και εξορίζει εργάτες, αγρότες και διανοούμενους. Ενώ αντίθεται στους μοναρχοφασίστες δίδονται όλες οι ελευθερίες δράσεως.

Ιδιαίτερα για να πνίξει στο αίμα το δίκαιο και τίμιο αγώνα των σταφιδοπαραγωγών, μετλήθη μέσα πρωτάκουστα σε βαρβαρότητα και αγριότητα, πολυβόλα κτυπάν, σκοτώνουν, λόγχες ξεσχίζουν τα αθώα δουλευτικά κορμιά των σταφιδοπαραγωγών, χωρία λεπλατούνται, ρημάζονται και τα πιο ξυπνημένα πολιορκούνται και στρατοκρατούνται, γρηές 70 χρονών δέρονται μέχρι αναισθησίας, κορίτσια κακοποιούνται, βιάζονται. Ο Μεσαίωνας κοκκινίζει, οι "πολιτισμένοι" τρίβουν τα χέρια τους.

Η κυβέρνηση εμπρός σ' όλη αυτή την κατά-

σταση ενεργεί σαν παράφρονος μανιασμένος ληστής, και για την καλύτερη εξυπηρέτηση και εξασφάλιση των ιδιοτελών υπόπτων σκοπών της μοναρχοπλουτοκρατοφασιστικής ντόπιας και ξένης κλίκας, μετέρχεται την βία, την τρομοκρατία, χρησιμοποιώντας αδίσταχτα κάθε βάρβαρο μεσαιωνικό μέσο, με σκοπό να προετοιμάση με επιμελημένη φροντίδα και ασφαλώς την νοθείαν του δημοψηφίσματος για την εγκαθίδρυση της μοναρχοφασιστικής δικτατορίας. Εις επίμετρον όλων των βανδαλισμών, της απάτης και της νοθείας, η προχθεσινή συντακτική πράξις βάζει επίσημα την σφραγίδα της καλπονοθεύσεως.

Με την θραсуάτη στάση τους αυτοί οι μοναρχοφασίστες παλαιοημερολογίτες μας λένε προκλητικά: Εμείς, η χούφτα της μειοψηφίας, θέλετε δεν θέλετε, θα τον φέρουμε το Μονάρχη μας. Και μεις τους απαντάμε: Οποιος σπέρνει τον άνεμο θα θερίση την θύελλα, και σε καμία περίπτωση δεν θα επιτρέψουν οι δημοκρατικές δυνάμεις το αίσχος αυτό στα μέσα του 20ού αιώνας.

Γι' αυτό επιβάλλεται σ' όλους τους συνεπείς δημοκρατικούς πολίτες να κινηθούμε δραστήρια, κεραυνοβόλα και να περάσουμε απ' τα λόγια στην πράξη.

Ιδιαίτερα επιτακτικό καθήκον είνε της επιτροπής του δημοκρατικού αντιφασιστικού συνασπισμού να συγκεντρώση άμεσα όλες τις δημοκρατικές δυνάμεις του τόπου μας και μπαίνοντας επικεφαλής να οργανώση και να καθοδηγήση τον αγώνα καθορίζοντας και τη μορφή πάλης. Ετσι και μονάχα έτσι με τον καθημερινό μας ακούραστο αποφασιστικό αγώνα, θα τσακίσουμε τα σχέδια των μοναρχοφασιστών και θα τραβήξουμε για την καλλίτερη σταθεροποίηση και ανάπτυξη της λαϊκής δημοκρατίας»⁽⁶¹⁾.

Ένα συνέδριο που δεν έγινε

Το σταφιδικό επανέρχεται στην επικαιρότητα μετά την ανατροπή της κυβέρνησης Τσαλδάρη από τον Κονδύλη, με την πληροφορία ότι οργανώνεται σταφιδικό συνέδριο στο οποίο δεν

«Η πορεία των ενόπλων σταφιδοπαραγωγών εκ Γαργαλιάνων εις Φιλιατρά»

έχουν κληθεί οι σταφιδικές οργανώσεις της Μεσσηνίας:

«Πληροφορούμεθα εξ ασφαλούς πηγής, ότι αι σταφιδικαί οργανώσεις της Μεσσηνίας ουδεμίαν επίσημον είδωσιν έλαβον, είτε εκ μέρους του ΑΣΟ, είτε εκ μέρους του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας περί της αποφασισθείσης συγκλήσεως του Πανελληνίου σταφιδικού συνεδρίου εις τας Αθήνας. Η απόφασις περί της συγκλήσεως του συνεδρίου τούτου ανεκοινώθη ως γνωστόν προς τον Τύπον υπό του υπουργού της Εθνικής Οικονομίας κ. Δαρβέρη, κατόπιν συνεργασίας την οποίαν έσχεν μετά των διευθυνόντων τον ΑΣΟ. Συμφώνως προς την απόφασιν ταύτην εις το εν λόγω σταφιδικόν συνέδριον, συγκαλούμενον εις Αθήνας θα μετάσχουν οι πληρεξούσιοι των σταφιδοφόρων περιφερειών, ωρισμένοι άλλοι ειδικοί επί των σταφιδικών ζητημάτων και αντιπρόσωποι όλων των σταφιδικών οργανώσεων.

Σκοπός του συνεδρίου θα είναι η εξέτασις όλων γενικώς των ζητημάτων, των αφορώντων την εξαγωγήν της σταφίδος, ως η βελτίωσις της ποιότητος αυτής, η ενίσχυσις της καταναλώσεως εις τας αγοράς του εξωτερικού. Επί τη βάση των πορισμάτων εις τα οποία θα καταλήξη το συνέδριον θα καταρτισθούν τα σχετικά διατάγματα, διά των οποίων ήθελεν εξυπηρετηθή κατά τον καλύτερον δυνατόν τρόπον η εξαγωγή της σταφίδος.

Αι σταφιδικαί οργανώσεις της Μεσσηνίας δεν θεωρούν ανωφελή την συγκρότησιν του συνεδρίου. Η οξεία κρίσις την οποία διέρχεται η σταφίς και ιδιαιτέρως αι προσπάθειαι των παραγωγών των λεγομένων ευγενών ποιότητων, να διασπάσουν το καθεστώς της αλληλεγγύης μεταξύ των σταφιδοπαραγωγών όλης της Ελλάδος, επιβάλλουν την εξέτασιν του όλου σταφιδικού ζητήματος και την λήψιν ενιαίων μέτρων προς ανειμετώπισιν αυτού»⁽⁶²⁾.

Η νέα πληροφορία μεταθέτει το συνέδριο μετά την επιστροφή του Βασιλιά: «Είμεθα εις θέσιν να γνωρίζωμεν εξ ασφαλούς πηγής ότι το αναγγελθέν μεγάλον συνέδριον προς εξέτασιν του όλου σταφιδικού ζητήματος και λήψιν των ενδεδειγμένων μέτρων υπό του κράτους προς καθορισμόν ενιαίας σταφιδικής πολιτικής, θα πραγματοποιηθή εις Αθήνας μετά την επάνοδον του Βασιλέως ήτοι περί τα τέλη τρέχοντος μηνός. Εις το συνέδριον τούτο θα μετάσχουν οι σύμβουλοι του ΑΣΟ, οι πληρεξούσιοι των σταφιδοφόρων περιφερειών, οι αρμόδιοι υπουργοί Εθνικής Οικονομίας και Γεωργίας ως και αντιπρόσωποι σταφιδοπαραγωγών των ευγενών και κατωτέρων λεγομένων ποιοτήτων. Κατά το συνέδριον αφού εκτεθούν όλαι αι απόψεις των συνέδρων θα εξετασθή η λύσις του όλου ζητήματος δι' αναγκαστικού νόμου καταργούντος αφ' ενός μεν ωρισμένα υπέρογκα βάρη επί της σταφίδος προς διευκόλυνσιν της καταναλώσεως αυτής και τροποποιούντος αφ' ετέρου κατά βάσιν τον καταστατικόν νόμον του ΑΣΟ»⁽⁶³⁾.

Και πάλι όμως το συνέδριο αναβάλλεται με πρόσχημα την πραγματοποίηση Παμπελοποννησιακού συνεδρίου: «Υπήρχον χθες πληροφορίαί εξ Αθηνών καθ' ός η ιδέα της συγκροτήσεως συσκέψεως προς εξέτασιν του σταφιδικού ζητήματος, εγκατελείφθη από τους σκόνητας την πρωτοβουλίαν ταύτην διότι εκρίθη σκόπιμον όπως προηγηθή της συσκέψεως αυτής εν Παμπελοποννησιακόν σταφιδικόν συνέδριον, τα πορίσματα του οποίου να τεθούν προς μελέτην μίας συσκέψεως όλων των αρμοδίων καθώς και των εκπροσώπων των σταφιδικών συνεταιρισμών επί τούτω συγκαλουμένης. Είμεθα εις θέσιν να γνωρίζωμεν, η επί τινά χρόνον αναβολή της συσκέψεως προς εξέτασιν του σταφιδικού ζητήματος, έσχε ευμενή απήκνησιν εις τους σταφιδοπαραγωγούς οίτινες θα λάβουν εν των μεταξύ την ευκαιρίαν μακράν των επηρεασμών του κέντρου, να μελετήσουν αντικειμενικώτερον τα ζητήματά των και να καταλήξουν ούτω εις θετικά συμπεράσματα, περί του τρόπου της προστασίας των προϊόντων τους. Συναφώς μας παρεσχέθη η πληροφορία

ότι κατά τας άνω συσκέψεις των σταφιδοπαραγωγών θα παίξη πρωτεύοντα ρόλον το πόρισμα εις το οποίον κατέληξε το σταφιδικόν συνέδριον των Γαργαλιάνων»⁽⁶⁴⁾.

Φήμες για αμνηστία

Στην προσπάθεια η κυβέρνηση Κονδύλη να παρουσιάσει φιλολαϊκό πρόσωπο, ετοιμάζει διάταγμα αμνηστίας για τους συλληφθέντες και στην εξέγερση των σταφιδοπαραγωγών: «Υπό του υπουργού της Δικαιοσύνης κατηρτίσθη διάταγμα το οποίον θα εισαχθή προς έγκρισιν εις το σημερινόν υπουργικόν συμβούλιον, περί παροχής αμνηστείας εις όλους τους κρατούμενους ή τους διατελούντες υπό υποδικίαν εργάτας, αμπελοκτήμονας ή σταφιδοπαραγωγούς, συνεπεία ταραχών και εξεγέρσεων αίτινες συνέβησαν κατά την τελευταίαν διετίαν. Εις το διάταγμα περί παροχής αμνηστείας θα περιληφθούν οι σταφιδοπαραγωγοί Ηρακλείου Κρήτης, οι συλληφθέντες ή καταδικώμενοι διά τας τελευταίας σκηνάς, οι μυλεργάται Καλαμών, οι σταφιδοπαραγωγοί και οι αμπελοκτήμονες Μεσσηνίας, Πύργου και λοιπών περιφερειών της Πελοποννήσου εις τας οποίας εσπμειώθησαν αι τελευταίαι εξεγέρσεις, οι οινοπαραγωγοί Λευκάδος και γενικώς πάντες οι διωκόμενοι διά παρομοίας υποθέσεις. Σχετικάί εγκύκλιοι προς τους Εισαγγελείς κατηρτίσθησαν ήδη εκ μέρους του υπουργείου»⁽⁶⁵⁾.

Ξελώνουν τη διοίκηση του ΑΣΟ

Οι εξελίξεις τρέχουν και η νέα πληροφορία θέλει απομάκρυνση των εκλεγμένων συμβούλων του ΑΣΟ που ανήκαν στον συντηρητικό χώρο, γεγονός που προκαλεί την άμεση αντίδρασης της "Σημαίας" που έχει στενούς δεσμούς με αυτούς: «Μας μετεδόθη αργά τη νύκτα εξ Αθηνών η πληροφορία ότι η κυβέρνηση προείλεν εις την απόφασιν όπως προβή εις κατάργησιν ολοκλήρου του παρά τω ΑΣΟ συμβουλίου της παραγωγής εις την θέσιν δε τούτου διωρίση ετέρους συμβούλους τους οποίους ήθελε κρίνη αυτή. Η είδησις, σημειωτέον ου-

δεμίαν επίσημος επιβεβαίωσις υπάρχει μέλει να προκαλέση μεγίστην δυσφορίαν μεταξύ των σταφιδοπαραγωγικών τάξεων αι οποίαι ουδαμώς βεβαίως θα επεθύμουν την αντικατάστασιν των αντιπροσώπων και προστατών του προϊόντος των παρά τω ΑΣΟ, από συμβούλους μη καταγομένους από σταφιδοπαραγωγικά περιφερείας και συνεπώς αναρμοδίους διά τα ζητήματα των οποίων θα ανελάμβανον την διαχείρισιν και την προστασίαν. Η πληροφορία βρίσκει δυσμενεστάτην απήχσιν και δια τον λόγον ότι οι παρά τω ΑΣΟ σύμβουλοι της παραγωγής είνε γνωστόν ότι ανέκαθεν και κατά το παρελθόν κατέβαλον ειλικρινείς προσπάθειας και φροντίδας προς προστασίαν των τιμών του προϊόντος και ήδη ότε μετ' ολίγον πρόκειται να τεθή επί τάπητος το σταφιδικόν ζήτημα, έχουν να προτείνουν σειράν ολόκληρον μέτρων τα οποία μέλλουν να εξασφαλίσουν την εσωτερικήν αλλά και την εξωτερικήν εν τω μέλλοντι θέσιν της σταφίδος. Κυβέρνησις λοιπόν εντελώς

ξένη προς την επιθυμίαν και το συμφέρον των σταφιδοπαραγωγικών περιφερειών θα ήτο δυνατόν να προβή εις παρόμοια εντελώς αψυχολόγητον ενέργειαν»⁽⁶⁶⁾.

Η πληροφορία αντιθέτως προκαλεί ικανοποίηση στο αντίπαλο στρατόπεδο που εκφράζει το "Θάρρος": «Δεν γνωρίζομεν τους απωτέρους σκοπούς και τα κίνητρα ακόμη της αποφάσεως του κ. Υπουργού της Εθνικής Οικονομίας της σχετικής με την απόλυσιν των αιρετών συμβούλων του ΑΣΟ. Οφείλωμεν όμως να εξάρωμεν την σκοπιμότητα της πράξεως ταύτης, διά της οποίας απαλλάσσεται ο οργανισμός της σταφίδος από τους κακούς εκείνους εκπροσώπους της σταφιδοπαραγωγής, οι οποίοι κατώρθωσαν να χρεωκοπήσουν τον ΑΣΟ, να φέρουν εις αθλίαν κατάστασιν τον σταφιδικόν πληθυσμόν και να τον αναγκάσουν κατά τον παρελθόντα Σεπτέμβριον να κατέλθη εις αγώνα στασιαστικόν διά την διεκδίκησιν των δικαίων των»⁽⁶⁷⁾.

ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Η μεγάλη σταφιδική εξέγερση του 1935 στη Μεσσηνία πέρασε στην ιστορία. Μέσα στη διαδικασία οργάνωσης του αγώνα των σταφιδο-παραγωγών και την μεγάλη συμμετοχή ευρύτατων στρωμάτων, καλλιεργήθηκαν δεσμοί αλληλεγγύης και αντίστασης. Εκ των πραγμάτων ο κόσμος που κινητοποιήθηκε αποτέλεσε τη «ραχοκοκαλιά» της αντίστασης και το ΕΑΜ είχε μεγάλη επιρροή στη Δυτική Μεσσηνία. Οι πρωταγωνιστές της μεγάλης εξέγερσης, πρωτοστάτησαν και στην αντίσταση. Ο Τάσης Κουλαμπάς ήταν ο μόνος που σώθηκε στα χρόνια της θύελλας που ακολούθησαν: Εντάχθηκε λίγο πριν το 1930 στο ΚΚΕ, διώχθηκε, φυλακίστηκε και εξορίστηκε πολλές φορές. Συνελήφθη από το καθεστώς Μεταξά, στάλθηκε στην Ακροναυπλία και παραδόθηκε όμηρος στους Γερμανούς. Κρατήθηκε στο Χαϊδάρι και απέδρασε το Μάιο του 1944, αναδείχθηκε σε γραμματέα του ΕΑΜ Πελοποννήσου. Μέλος του Πολιτικού Γραφείου του Αγροτικού Κόμματος, διώχθηκε μετά τη Βάρκιζα και εξελέγη βουλευτής Μεσσηνίας με την ΕΔΑ το 1958.

Ο Θόδωρος Κορμάς συνεργάστηκε με το ΚΚΕ. Πήρε δραστήρια μέρος στην εθνική αντίσταση από τις γραμμές του ΕΑΜ. Δολοφονήθηκε από παρακρατικούς της μοναρχοφασιστικής συμμορίας του Μαγγανά στη Θουρία τον Ιανουάριο του 1946.

Ο Ζαχαρίας Κουρέτας συνελήφθη από τους ταγματασφαλίτες του Βρεττάκου στο μεγάλο μπλόκο της Καλαμάτας. Παραδόθηκε στους Γερμανούς και εκτελέστηκε στην Παλιόχουνη μαζί με εκατοντάδες άλλους πατριώτες το Φεβρουάριο του 1944.

Ο Χρήστος Κουβελιώτης συνελήφθη από το

καθεστώς Μεταξά και φυλακίστηκε στην Ακροναυπλία. Παραδόθηκε στους Γερμανούς όμηρος και κρατήθηκε στο Χαϊδάρι. Εκτελέστηκε με τους 200 στην Καισαριανή την Πρωτομαγιά του 1944.

Ο αδελφός του Παναγιώτης Κουβελιώτης, μέλος του ΚΚΕ, συνελήφθη από το καθεστώς Μεταξά. Φυλακίστηκε στην Ακροναυπλία, παραδόθηκε όμηρος στους Γερμανούς, κλείστηκε σε διάφορα στρατόπεδα και εκτελέστηκε από τους Βούλγαρους φασίστες στο στρατόπεδο “Πάυλος Μελάς” της Θεσσαλονίκης το Μάρτιο του 1943.

Ο Σωτήρης Κανελλόπουλος στέλεχος του ΚΚΕ στη Δυτική Μεσσηνία φυλακίστηκε από το καθεστώς Μεταξά, απέδρασε το 1941 από το Ασβεστοχώρι όπου είχε μεταφερθεί ως φυματικός και πήρε ενεργό μέρος στην εθνική αντίσταση από τις γραμμές του ΕΑΜ. Στον εμφύλιο εντάχθηκε στο Δημοκρατικό Στρατό και σκοτώθηκε το Μάιο του 1949 στις εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στον Ταΰγετο.

Ο Στέλιος Διακουμογιαννόπουλος εξορίστηκε από το καθεστώς Μεταξά, και φυλακίστηκε στην Ακροναυπλία. Πήρε μέρος στην εθνική αντίσταση από τις γραμμές του ΕΑΜ και δολοφονήθηκε στην Ηλεία το Δεκέμβριο του 1944 από αγνώστους και για άγνωστο λόγο.

Η εξέγερση πέρασε στην ιστορία αλλά το μετεμφυλιακό κράτος φρόντισε να «σκίσει» τις σελίδες που γράφτηκαν με το αίμα των αγωνιστών. Και προσπαθούμε να τις «ανασυστήσουμε» με ό,τι διασώθηκε από εκείνη την εποχή. Για να πάρει τη θέση του της αξίζει στην ιστορία και να αποτελέσει «φάρο» στις σημερινές δύσκολες εποχές.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

- (1) “Σημαία” 2/8/1935
- (2) “Σημαία” 3/8/1935
- (3) “Σημαία” 4/8/1935
- (4) “Θάρρος” 6/8/1935
- (5) “ΡΙζοσπάστης” 7/8/1935
- (6) “Θάρρος” 7/8/1935
- (7) “ΡΙζοσπάστης” 8/8/1935
- (8) “ΡΙζοσπάστης” 9/8/1935
- (9) “ΡΙζοσπάστης” 10/8/1935
- (10) “Θάρρος” 10/8/1935
- (11) «ΡΙζοσπάστης» 11/8/1935
- (12) «ΡΙζοσπάστης» 12/8/1935
- (13) «ΡΙζοσπάστης» 13/8/1935
- (14) «ΡΙζοσπάστης» 15/8/1935
- (15) «ΡΙζοσπάστης» 19/8/1935
- (16) «ΡΙζοσπάστης» 19/8/1935
- (17) «ΡΙζοσπάστης» 19/8/1935
- (18) «ΡΙζοσπάστης» 19/8/1935
- (19) «ΡΙζοσπάστης» 19/8/1935
- (20) «ΡΙζοσπάστης» 20/8/1935
- (21) “ΡΙζοσπάστης” 20/8/1935
- (22) “ΡΙζοσπάστης” 21/8/1935
- (23) “ΡΙζοσπάστης” 22/8/1935
- (24) “Θάρρος” 20/8/1935
- (25) «ΡΙζοσπάστης» 24/8/1935
- (26) «ΡΙζοσπάστης» 25/8/1935
- (27) “ΡΙζοσπάστης” 26/8/1935
- (28) “ΡΙζοσπάστης” 28/8/1935
- (29) “Κομμουνιστική Επιθεώρηση” αριθμός τεύχους 14 – Θερμές ευχαριστίες στο Δημήτρη Αβαρλή για την προσφορά του αντιγράφου
- (30) “Νεολόγος” 30/8/1935
- (31) “ΡΙζοσπάστης” 27/8/1935
- (32) «ΡΙζοσπάστης» 28/8/1935
- (33) «ΡΙζοσπάστης» 29/8/1935
- (34) “ΡΙζοσπάστης” 30/8/1935
- (35) “ΡΙζοσπάστης” 31/8/1935
- (36) “Νεολόγος” 27/8/1935
- (37) “Νεολόγος” 28/8/1935
- (38) “Νεολόγος” 29/8/1935
- (39) “Νεολόγος” 29/8/1935
- (40) “Νεολόγος” 30/8/1935
- (41) “Νεολόγος” 31/8/1935
- (42) “Νεολόγος” 1/9/1935
- (43) “Ακρόπολις” 28/8/1935 – Ο Γ. Αποστολόπουλος ήταν εξέχων δημοσιογράφος, σπούδασε νομικά και εργαζόταν εκείνη την εποχή στη “Σημαία”. Πήρε μέρος στην εθνική αντίσταση και μετά το 1944 εργάστηκε διαδοχικά ως αρχισυντάκτης στο “ΡΙζοσπάστη”, το “Φιλελεύθερο”, “Τα Νέα”, “Το Βήμα” ενώ είχε σπουδαίο συγγραφικό έργο.
- (44) “Ακρόπολις” 29/8/1935
- (45) «Ανεξάρτητος» 28/8/1935 – Ο Νίκος Ηλιόπουλος ήταν γνωστός Καλαματιανός δημοσιογράφος, παλιός αρχισυντάκτης της «Σημαίας» και ο πρώτος που εξορίστηκε στη δικτατορία του Πάγκαλου στη Φολέγανδρο για τα αριστερά του φρονήματα.
- (46) «Ημερήσιος Κήρυξ» 30/8/1935 – Ο Γιάννης Αναπλιώτης ήταν δημοσιογράφος και λογοτέχνης. Γεννήθηκε στην Καλαμάτα το 1909 και πέθανε το 1976. Εργάστηκε ως συντάκτης και αρχισυντάκτης σε όλες σχεδόν τις καλαματιανές εφημερίδες αρχής γενομένης το 1929. Συνεργάστηκε κατά καιρούς με πολλά μεσοπονιακά περιοδικά λογοτεχνικού ή ιστορικού χαρακτήρα. Εξέδωσε αρκετά βιβλία μεταξύ των οποίων “Στα χρόνια της Κουγκέστας”, “Ένα ιστορικό ταξίδι”, Ο αληθινός Ζορμπάς και ο Νίκος Καζαντζάκης”. Στις εκλογές του 1975 εξελέγη δημοτικός σύμβουλος και μέχρι το θάνατό του ήταν πρόεδρος του Δημοτικού Συμβουλίου.
- (47) “Ελληνικόν Μέλλον” 28/8/1935
- (48) “Πρωΐα” 28/8/1935
- (49) “Σημαία” 30/8/1935 – Ο Ντίνος Μεταξάς ήταν δικηγόρος και εργάστηκε ως δημοσιογράφος, Πήρε μέρος στην εθνική αντίσταση με το ΕΑΜ και μετά την απελευθέρωση διατέλεσε γραμματέας της προσωρινής Λαϊκής Επιτροπής Καλαμάτας. Συνυπέγραψε με τον πρόεδρο της Επιτροπής Γ. Δάλλα και τους εκπροσώπους του υποκαταστήματος της Τραπέζης Ελλάδος

Γ. Βυζά και Π. Μπραβάκο το πρώτο χαρτονό-
μισμα στην ελεύθερη Ελλάδα

(50) "Σημαία" 31/8/1935

(51) "Σημαία" 1/9/1935

(52) "Ακρόπολις" 31/8/1935

(53) "Ακρόπολις" 1/9/1935

(54) "Ακρόπολις" 2/9/1935

(55) "Θάρρος" 5/9/1935

(56) "Σημαία" 6/9/1935

(57) "Θάρρος" 6/9/1935

(58) "Θάρρος" 8/9/1935

(59) "Θάρρος" 9/9/1935

(60) "Θάρρος" 19/9/1935

(61) "Θάρρος" 26/9/1935

(62) "Σημαία" 30/10/1935

(63) "Θάρρος" 2/11/1935

(64) "Θάρρος" 9/11/1935

(65) "Σημαία" 19/11/1935

(66) "Σημαία" 19/11/1935

(67) "Θάρρος" 20/11/1935

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΚΟΡΥΦΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΑΝΑΚΤΗΣΗΣ.....	5
ΑΠΟ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΣΤΗΝ ΕΞΕΓΕΡΣΗ	9
Ανσυχία για τη χλωρή	10
Συλλαλητήριο στο Χαρακοποϊό	11
Αναβρασμός για τα μέτρα.....	11
Κινητοποίηση κατά της... κινητοποίησης	12
Συνεδρίαση στον Καϊάφα	13
Κινητικότητα στην Πυλία.....	14
Η Ένωση Πυλίας	14
Αποφάσεις κλιμάκωσης	14
Συλλαλητήρια στην Τριφυλία, εκτόπιση Κουλαμπά	15
Συλλαλητήριο στη Δυτική Μεσσηνία	16
Ο ΑΣΟ δεν δέχεται την Επιτροπή	17
Παρέμβαση του ΚΚΕ	18
Η Εκτελεστική εναντίον των μέτρων	19
Καταγγελίες της Εκτελεστικής	23
Διαμαρτυρία στο Ναζήρι.....	25
Σύλληψη Κανελλόπουλου	25
Μεγάλα συλλαλητήρια στις 26 Αυγούστου	26
Μεγάλη συγκέντρωση στην Κυπαρισσία	27
«Πρώτη φορά στην Τριφυλία τέτοια θύελλα»	29
ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΑΙ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	33
Μια αυθεντική μαρτυρία για το μακελειό στην Πύλο	41
Ο «ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ» ΜΕΣΑ ΣΤΟΝ ΞΕΣΗΚΩΜΟ	43
Τα γεγονότα και οι απειλές Ράλλη	44
«Να φύγει η κυβέρνηση»	45
Στρατιωτικός νόμος	46
Οργή και συλλαλητήρια από Γιάλοβα μέχρι Ζαχάρω	46
Στρατός και ναυτικό κατά παραγωγών	47
Συνεχείς συγκρούσεις	48
Αντιτορπιλικό και ένα τρένο... στρατός.....	49
«Απεκαταστάθη η τάξις».....	49
Εκκλήση της Επιτροπής στο στρατό	50
Επίθεση στην κυβέρνηση.....	51
Από τα Φιλιαρά	53
Διωγμός και ένοπλα αποσπάσματα	54
Το κρίσιμο βράδυ της Τετάρτης.....	55
«Που στηρίζεσθε;»	56

Ο «ΝΕΟΛΟΓΟΣ» ΚΟΝΤΑ ΣΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ	59
Το σχέδιο της κινητοποίησης	60
Και πάλι «οι ευγενείς ποιότητες...»	60
Νομάρχης ως... στρατιωτικός διοικητής	61
Η εξέγερση στους Αρμενιούς	62
Αντιφατικές πληροφορίες	63
Κινητοποίηση στην Κεφαλλονιά.....	64
Εκοψαν τα τηλέφωνα	64
Συλλαλητήριο στον στρατοκρατούμενο Πύργο	64
Απαγόρευση συλλαλητηρίων	65
 Η «ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ» ΑΠΟΔΟΜΕΙ ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ	67
«Μάχη» στην Πύλο	68
«Κατάλυση εξουσιών» σε Γαργαλιάνους, Φιλιατρά, Κυπαρισσία	69
Θα αψηφήσουν τα όπλα	69
Ενοπλες συγκρούσεις στη Δυτική Μεσσηνία, στόχος η κάθοδος στην Καλαμάτα	70
Λόχος εναντίον εξεγερμένων στα Φιλιατρά, μπλόκο στον Κουλαμπά	70
Συγκρούσεις στην Πύλο	71
Ενοπλοι εξεγερμένοι από Γαργαλιάνους σε Φιλιατρά	71
Επίθεση στον ΑΣΟ στην Αγία Κυριακή, μάχη στα Φιλιατρά	72
Στρατιωτικός νόμος και συγκοινωνιακός αποκλεισμός.....	72
Ο Κουλαμπάς στα Φιλιατρά	73
«Ανάστασις των σκλάβων του κάμπου».....	73
Πανικός και σύγχυση.....	74
Τα Φιλιατρά στο επίκεντρο	74
Πανικός στο στρατό που κινητοποιεί μεγάλες δυνάμεις.....	75
Αυτόπτες μάρτυρες στα Φιλιατρά	76
Τα γεγονότα στο Ροντάκι	77
Ο «ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟΣ» ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΓΡΟΤΕΣ.....	79
«ΗΜΕΡΗΣΙΟΣ ΚΗΡΥΚΑΣ» ΚΑΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.....	80
«ΒΕΝΙΖΕΛΟΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΕΣ» ΒΛΕΠΕΙ ΤΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΛΛΟΝ».....	82
ΜΠΟΡΟΥΣΕ ΝΑ ΠΡΟΛΑΒΕΙ Η ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ «ΠΡΟΪΑ»	82
Τα αίτια της έκρηξης	83
 Η «ΣΗΜΑΙΑ» ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΡΣΗ ΤΗΣ ΛΟΓΟΚΡΙΣΙΑΣ	85
Στην εξέγερση «πλουσιότατοι και νοικοκυραίοι».....	86
Ηθελαν «προληπτικές συλλήψεις».....	86
Γιατί με το συλλαλητήριο έμποροι και βιοτέχνες;	87
Επιτροπή στον Κρασσάνο	87
Συλλήψεις στην Πυλία	87
Στρατιωτική επιχείρηση στο Χαλαζώνι	88
Διχογνωμία βουλευτών	88
Οι επαγγελματιοβιοτέχνες της Μεσσήνης	88
Μέτρα υπέρ «προπωλητών».....	89
«Κρίκος» το συνέδριο των Γαργαλιάνων	90

Η μεγάλη σταφιδική εξέγερση του 1935

Νέα κινητοποίηση στον Πήδασο.....	90
Αναστάτωση στην Τριφυλία	91
Οι σταφιδοπαραγωγοί «παρεσύρθησαν»	91
«Η πλάνη των ραγιάδων»	92
Διπλή ζημιά στην Τριφυλία.....	92
Οι βουλευτές... συσκέπτονται	92
Αγροτική η εξέγερση, αριστεροί οι ηγέτες.....	93
Νέες συνειδήσεις ταξικού χαρακτήρα.....	94
Η δράση των προσώπων	94
Ασύλληπτη εικόνα στο Ροντάκι.....	95
 ΑΝΘΡΩΠΟΚΥΝΗΓΗΤΟ, ΒΑΡΒΑΡΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΔΡΑΣΕΙΣ.....	99
Ο Στάθης Κανναβός κατά των «αυστηρών κυρώσεων»	102
Χρήστος Κουβελιώτης: Βάρβαρο κράτος μοναρχοφασιστών	102
Τάσης Κουλαμπάς: Φόβοι για μοναρχικό πραξικόπημα.....	104
Ένα συνέδριο που δεν έγινε	105
Φήμες για αμνηστία	107
Ξηλώνουν τη διοίκηση του ΑΣΟ	107
 ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ	109

Η ΜΕΓΑΛΗ ΣΤΑΦΙΔΙΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΟΥ 1935

«Ο οργανωτής της σταφιδικής επανάστασης εις Τριφυλίαν και Πυλίαν
κ. Αναστ. Κουλαμπάς εν μέσω εξηγημένων παραγωγών»